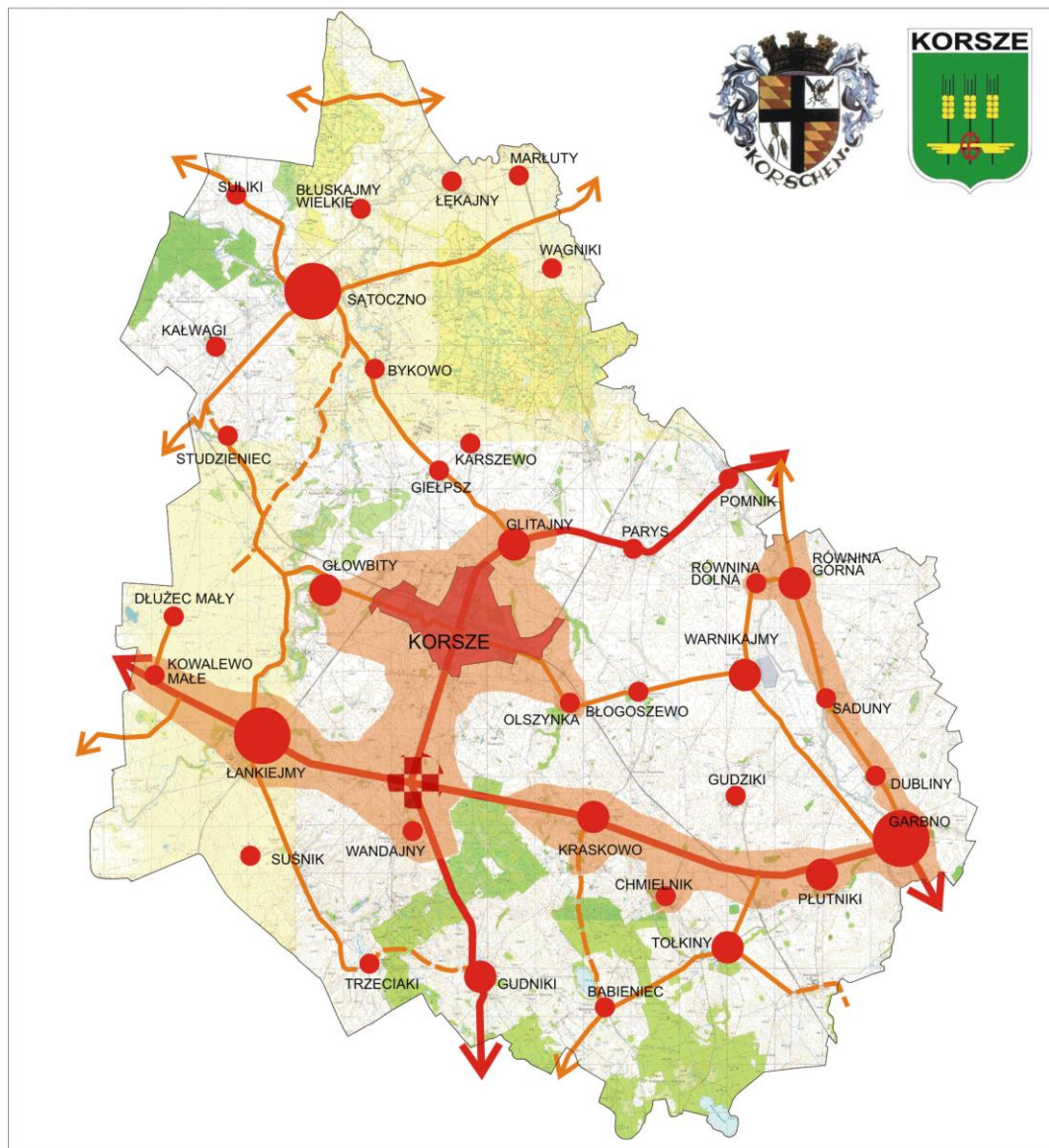

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA KORSZE

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXX/182/2005 Rady Miejskiej w Korszach z dnia 29 kwietnia 2005 r.

Egzemplarz nr 2

pracownia projektowa **planika**

Siedziba: ul. Mazowiecka 5a/10, 80-292 Gdańsk
tel/fax (58) 3423785

Gdańsk, 2005

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY I MIASTA KORSZE**

ZESPÓŁ AUTORSKI

mgr inż. arch. Adam Rodziewicz uprawnienia urbanistyczne nr 1683 nr wpisu do POIU nr 142/2002	główny projektant, zagadnienia przestrzenne, zagadnienia społeczno - gospodarcze
mgr inż. arch. Joanna Katarzyna Śmiarowska uprawnienia urbanistyczne nr 1695 nr wpisu do POIU nr 154/2003	zagadnienia przestrzenne
mgr inż. Bożena Antonowicz	układ komunikacyjny
mgr inż. Ryszard Musiał uprawnienia z zakresu instalacji i urządzeń wodnych nr 256/Gd/72	zagadnienia z zakresu infrastruktury technicznej
mgr inż. arch. Anita Jaśkiewicz-Sojak	środowisko kulturowe, archeologia
mgr inż. Barbara Bierawska	środowisko przyrodnicze
mgr inż. Jan Ślusarczyk	rolnictwo
mgr Jacek Bukowski geolog nr upr. VII-1331	geologia
mgr Andrzej Piotrkowski	prognoza demograficzna i analiza statystyki
mgr inż. arch. Ludmiła Bierawska	grafika komputerowa, asystent w zakresie zagadnień przestrzennych

SPIS TREŚCI:

INFORMACJE WSTĘPNE	7
1. Podstawy formalno-prawne i problematyka studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta.....	7
2. Analiza sytuacji planistycznej.....	9
I. UWARUNKOWANIA	11
I.I. URBANISTYKA	12
A. Lokalizacja gminy i miasta Korsze.....	12
1. Położenie w strukturze przestrzennej województwa i elementy ponadlokalne na terenie gminy	12
2. Sieć osadnicza	12
B. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu, stanu ładu przestrzennego i jego ochrony.....	13
1. Miasto i Gmina Korsze	13
2. Miasto Korsze	13
3. Gmina Korsze	14
I.II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW..	16
1. Mieszkalnictwo	16
2. Jakość życia mieszkańców	16
3. Rynek pracy	18
4. Usługi dla ludności.....	19
4.1. Oświata i wychowanie	19
4.2. Ochrona zdrowia	20
4.3. Obiekty kultury i kultu religijnego	20
4.4. Baza noclegowa	21
4.5. Obiekty sportowe i rekreacyjne.....	21
I.III. PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI MIEJSKO-WIEJSKIEJ GMINY KORSZE DO ROKU 2025.	22
1. Założenia do prognozy	22
2. Wyniki prognozy liczby ludności	22
3. Prognoza liczby gospodarstw domowych	27
4. Prognoza liczby osób aktywnych zawodowo	28
5. Omówienie wyników prognozy	28
I.IV. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	30
A. Uwarunkowania wynikające z analiz stanu istniejącego	30
1. Zaopatrzenie w wodę	30
2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	32
3. Regulacja stosunków wodnych	34
4. Gospodarka energetyczna	35
B. Uwarunkowania wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko – mazurskiego”	38
1. Uwarunkowania	38
2. Kierunki rozwoju	39
C. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju gminy	40
D. Uwarunkowania wynikające z „Gminnego programu ochrony środowiska”	41
E. Uwarunkowania wynikające z przepisów prawa	41
F. Uwarunkowania wynikające ze standardów obsługi.....	43
▶ Zaopatrzenie w wodę	43
▶ Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.	43
▶ Zaopatrzenie w ciepło.	43
▶ Zaopatrzenie w gaz.	44
▶ Zaopatrzenie w energię elektryczną.	44
I.V. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	45
A. Uwarunkowania rozwoju gminy	45
1. Drogi publiczne	45
2. Parkingi	47

3. Stacje paliw	47
4. Ścieżki rowerowe	48
5. Kolej.....	48
B. Uwarunkowania rozwoju miasta Korsze	48
1. Drogi i ulice.	48
2. Urządzenia obsługi komunikacji.....	49
3.Ścieżki rowerowe.....	49
4. Kolej.....	49
I.VI. ROLNICTWO.....	50
1. Charakterystyka gleb	50
2. Użytkowanie powierzchni	51
3. Produkcja rolna.	52
3.1. Produkcja roślinna.....	52
3.2. Produkcja zwierzęca.....	53
4. Rolnictwo w mieście Korsze.....	53
I.VII. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	55
A. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	55
1. Obszary i obiekty przyrodnicze chronione	55
2. OchK Doliny Rzeki Guber	55
3. Pomniki przyrody.....	55
4. NATURA 2000	55
5. Inne	55
B. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska. Problemy ochrony środowiska.	56
1. Stan czystości powietrza	56
2. Stan czystości wód powierzchniowych	56
3. Zagrożenie powodzią	57
4. Powietrze atmosferyczne	57
5. Hałas	58
6. Promieniowanie jonizujące i elektromagnetyczne	58
7. Poważne awarie – potencjalne zagrożenia	58
8. Odnawialne źródła energii	58
9.Gospodarka odpadami.....	59
I.VIII. GEOLOGIA	61
1. Ogólna ocena warunków geologiczno-inżynierskich dla rozwoju budownictwa w gminie	61
1.1. Warunki gruntowe.....	61
1.2. Warunki wodne	61
2. Ocena wartości kopalin zlokalizowanych w gminie	62
2.1. Stan bazy surowcowej.....	63
I.IX. ŚRODOWISKO KULTUROWE.....	65
1. Elementy dziedzictwa kulturowego gminy i dobra kultury współczesnej.	65
2. Dobra kultury współczesnej:	68
A. MIASTO KORSZE.....	68
1. Układ przestrzenny.....	68
2. Zabytki architektury i techniki.	69
3. Zabytki archeologiczne.	78
4. Zabytkowe cmentarze, parki i inna zieleń komponowana.	78
B. GMINA KORSZE.....	79
1. Układy przestrzenne.....	79
2. Zabytki architektury i techniki.	79
3. Zabytki archeologiczne.	100
4. Zabytkowe cmentarze, parki i inna zieleń komponowana.	111
C. STAN ZACHOWANIA I WNIOSKI.....	112
I.X. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW.....	114
1. Gmina Korsze.	114
2. Miasto Korsze.	114

I.XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.	115
II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	116
II.I. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ.	117
A. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy i miasta oraz w przeznaczeniu terenów oraz kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy.	117
1. Miasto i gmina Korsze	117
2. Miasto Korsze	119
3. Gmina Korsze	126
B. Obszary dla, których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.	132
C. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.	132
D. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2.000 m ² oraz obszary przestrzeni publicznej.	133
E. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.	134
F. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych.	134
G. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.	134
H. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. O ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i nr 153, poz. 1271).	134
I. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.	135
J. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.	135
II.II. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	136
A. Cele i zasady rozwoju.	136
B. Propozycje rozwiązań.	136
1. Zaopatrzenie w wodę.	136
2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	137
3. Zaopatrzenie w gaz i ciepło.	141
4. Zaopatrzenie w energię elektryczną	142
5. Obszary lokalizacji inwestycji celu publicznego.	143
II.III. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	144
A. Kierunki rozwoju układu komunikacyjnego gminy Korsze	144
1. Drogi	144
2. Parkingi	146
3. Stacje paliw	146
4. Ścieżki rowerowe	146
5. Kolej.	147
B. Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Korsze	147
1. Drogi i ulice	147
2. Urządzenia obsługi komunikacji	149
3. Ścieżki rowerowe	149
4. Kolej.	149
C. Obszary dla realizacji zadań rządowych.	149
D. Obszary dla realizacji zadań samorządu województwa.	149
E. Obszary dla realizacji zadań samorządu powiatowego.	149
F. Obszary dla realizacji zadań samorządu gminnego	150
II.IV. ROLNICTWO	151
Ukierunkowanie produkcji rolnej.	151
II.V. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	152
A. Obszary o wysokich wartościach przyrodniczych pełniące istotną funkcję w osnowie przyrodniczej gminy	152
B. Kierunki zagospodarowania przestrzennego.	152
1. Obszary objęte ochroną na podstawie przepisów szczególnych	152

2. Polityka ochrony środowiska gminy Korsze.....	156
II. VI. GEOLOGIA	159
1. Perspektywy powiększenia bazy surowcowej	159
2. Zakazy, nakazy i zalecenia związane z ochroną kopalin i zasobów wodnych	160
2.1. Ochrona kopalin.....	160
2.2. Ochrona zasobów wodnych	160
II.VII. ŚRODOWISKO KULTUROWE.....	161
1. Cele ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.	161
2. Zadania samorządów lokalnych i właścicieli obiektów zabytkowych.	161
3. Możliwości pozyskiwania środków finansowych dla ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. ..	161
I. MIASTO KORSZE.....	162
1. Kierunki i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej.	162
2. Ochrona układu przestrzennego, struktury krajobrazu.	163
3. Ochrona obiektów architektury i techniki.	164
4. Ochrona cmentarzy, założeń parkowych i innej zieleni komponowanej.....	167
5. Ochrona zabytków archeologicznych.	167
6. Ochrona poprzez utworzenie parku kulturowego.	167
II. GMINA KORSZE.	169
1. Kierunki i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej.	169
2. Ochrona układu przestrzennego, struktury krajobrazu.	169
3. Ochrona obiektów architektury i techniki:	170
4. Ochrona cmentarzy, założeń parkowych i innej zieleni komponowanej.....	176
5. Ochrona zabytków archeologicznych.	177
6. Ochrona poprzez utworzenie parku kulturowego.....	178
BIBLIOGRAFIA I KARTOGRAFIA.....	179
III. CZĘŚĆ GRAFICZNA.....	182
IV. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM.....	183

INFORMACJE WSTĘPNE

1. Podstawy formalno-prawne i problematyka studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80 poz.717 z 2003 r. ze zm.) w celu określenia polityki przestrzennej gminy rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Rada Miejska w Korszach podjęła Uchwałę Nr XV/94/2004 w dniu 30 stycznia 2004 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Korsze.

W wyniku rozstrzygnięcia przetargu Burmistrz Miasta Korsze podpisał umowę Nr I/GT.341-4/04 na wykonanie przedmiotowego studium z Pracownią Projektową „Planika” z siedzibą w Gdańsku.

Obowiązek sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy został określony w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako zadanie własne gminy (art.3, ust. 1). W odróżnieniu od miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium nie jest przepisem gminnym (art. 9, ust.5) a jedynie aktem kierownictwa wewnętrznego. Jednak sporządzane plany miejscowe powinny być z nim zgodne (art. 14, ust. 5 oraz art. 20, ust. 1), w związku z czym jego rola dla realizacji polityki przestrzennej gminy jest bardzo znacząca. Gmina w ten sposób kreuje swój rozwój, nie tylko funkcjonalno – przestrzenny ale także gospodarczy, cywilizacyjny. Polityka przestrzenna jest bowiem najsilniejszym narzędziem waloryzacji ekonomicznej przestrzeni, stanowiącej, obok mieszkańców, podstawową wartość gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Korsze sporządzono w oparciu o wymogi określone w ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80 poz.717 z 2003 r. ze zm.) oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U.Nr 118 poz.1233 z 2004 r).

Uwzględniono w nim uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- 5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,
- 6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- 7) potrzeb i możliwości rozwoju gminy,
- 8) stanu prawnego gruntów,
- 9) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- 10) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- 11) występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych,
- 12) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,

- 13) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- 14) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,

W studium określono w szczególności:

- 1) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy i miasta oraz w przeznaczeniu terenów;
- 2) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
- 3) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego;
- 4) obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- 7) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art.48 ust.1;
- 8) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych,
- 9) obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- 10) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- 11) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- 12) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Opracowanie zawiera elaborat z częścią tekstową i schematami graficznymi oraz planszę zbiorczą w skali 1:25 000 odnoszącą się do terenu gminy i planszę w skali 1:10 000 odnoszącą się do terenu miasta. Wykorzystano w nim opracowania o charakterze studialnym, wykonane w ramach prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta, które stanowią materiały planistyczne w myśl art.10 ust.4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz §2 ust.3 Rozporządzenia MI z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy:

„Ochrona dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej”

„Środowisko przyrodnicze”

„Geologia”

„Analiza możliwości i uwarunkowań rozwoju rolnictwa”

„Komunikacja”

„Infrastruktura techniczna”

„Sfera społeczna, usługi dla ludności, prognoza liczby ludności gminy miejsko –wiejskiej Korsze do roku 2025”.

Ponadto wykorzystano opracowania planistyczne, materiały statystyczne, kartograficzne oraz publikacje umożliwiające uzyskanie potrzebnego zakresu wiedzy o przedmiocie (przytoczone fragmenty tekstów -bibliografia stanowiąca załącznik do niniejszego opracowania).

2. Analiza sytuacji planistycznej.

W gminie Korsze nie ma obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W 1979 r. został wykonany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Korsze, zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Korsze zostały zatwierdzone Uchwałą Nr 206/XXX/93 r Rady Miejskiej w Korszach z dnia 06.08.1993 r. Wyżej cytowany plan gminy Korsze wraz ze zmianami utracił moc z dniem 01.01.2003 r. na podstawie art.67 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.z 1999 r Nr 15 poz.139 ze zm.).

Do 2003 roku na terenie miasta Korsze obowiązywał:

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Korsze zatwierdzony Uchwałą Rady Miejski w Korszach Nr 165/XXV/93 z dnia 15.01.1993 r., ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Olsztyńskiego Nr 4 poz. 41 z dnia 10.02.1993 r.
- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego osiedla mieszkaniowego „Wolność” w rejonie ulic: Mickiewicza, Wolności, Słonecznej w Korszach, zatwierdzony Uchwałą Rady Miejski w Korszach Nr 166/XXV/93 z dnia 15.01.1993 r., ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Olsztyńskiego Nr 4 poz. 42 z dnia 10.02.1993 r.

Wyżej wymienione plany miejscowe utraciły moc z dniem 01.01.2003 r. na podstawie art.67 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.z 1999 r Nr 15 poz.139 ze zm.).

Obecnie na terenie miasta Korsze obowiązują 3 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmują fragmenty miasta. Wykaz obowiązujących planów został zamieszczony poniżej.

WYKAZ OBOWIĄZUJĄCYCH MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ZATWIERDZONYCH UCHWAŁĄ RADY MIEJSKIEJ w KORSZACH

	Nazwa planu	Nr uchwały	Nr dziennika urzędowego	Uwagi
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zespołu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przy ul. Szkolnej w Korszach.	XV/105/99 z dnia 27.08.1999r.	Dz. Urz. Woj. Warmińsko - Mazurskiego Nr 57, poz. 1026, z dnia 08.09.1999r.	
2.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Korsze (zmiana dotyczy fragmentu miasta w rejonie ulic Przemysłowej).	XXXV/176/2000 z dnia 19.05.2000r.	Dz. Urz. Woj. Warmińsko - Mazurskiego Nr 33, poz. 504, z dnia 02.06.2000 r.	

	Nazwa planu	Nr uchwały	Nr dziennika urzędowego	Uwagi
3.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Korsze (zmiana dotyczy fragmentu miasta w rejonie ulic Kościuszki i Reymonta).	XXVII/141/96 z dnia 30.08.1996r.	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 38, poz. 408, z dnia 30.08.1996r.	

I. UWARUNKOWANIA

I.I. URBANISTYKA

A. Lokalizacja gminy i miasta Korsze.

Gmina Korsze zlokalizowana jest w północno – wschodniej Polsce w nieznacznym oddaleniu od granicy z Federacją Rosyjską. Najbliższe przejścia graniczne znajdują się w Bezledach (drogowe) oraz w Głomnie i Skandawie (kolejowe). Pod względem geograficznym obszar gminy zlokalizowany jest na skraju dwóch krain Pojezierza Mrągowskiego i Równiny Sępopolskiej (makroregion Nizina Staropruska). Współrzędne geograficzne miasta Korsze to 21°08'E 54°10'N. Pod względem administracyjnym znajduje się w województwie Warmińsko – Mazurskim, w powiecie Kętrzyńskim. Struktura ponadlokalnej obsługi usługowej mieszkańców gminy pokrywa się z podziałem administracyjnym. Głównym ośrodkiem usług ponadpodstawowych jest miasto wojewódzkie Olsztyn. Inne ważniejsze ośrodki usługowe to Bartoszyce i Kętrzyn. Gmina Korsze sąsiaduje z następującymi gminami:

- od północy Sępopól,
- od wschodu Barciany,
- od południowego wschodu Kętrzyn,
- od południa Reszel,
- od południowego zachodu Bisztynek,
- od zachodu Bartoszyce.

1. Położenie w strukturze przestrzennej województwa i elementy ponadlokalne na terenie gminy

Gmina zlokalizowana jest raczej ustronnie w stosunku do centralnych obszarów usługowych województwa jednak odległość ta jest znacząco zminimalizowana przez ponadlokalne elementy infrastruktury komunikacyjnej zlokalizowane na terenie gminy. Szerzej elementy te zostały wymienione i opisane w dziale I.V. Komunikacja i transport.

2. Sieć osadnicza

Na terenie gminy zlokalizowane jest jedno miasto – Korsze (prawa miejskie uzyskało 7 lipca 1962 roku). Pozostałe elementy sieci osadniczej to ośrodki wiejskie.

Tab.II.1.Spis miejscowości:

Babieniec	Gierkiny (Gielpsz)	Kowalewo Duże	Polany	Stawnica
Błogoszewo	Glitajny	Kowalewo Małe	Pomnik	Studzieniec
Błuskajmy Wielkie	Główny	Kraskowo	Proсна	Suliki
Błuskajmy Małe	Gnojewo	Lankiejmy	Równina Dolna	Suśnik
Bykowo	Góra	Lękałny	Równina Górna	Tolkiny
Chmielnik	Gudniki	Marluty	Saduny	Trzeciaki
Długi Lasek	Gudziki	Nunkajmy	Sajna Mała	Wandajny
Dłużec Mały	Kałmy	Olszynka	Sajna Wielka	Warnikajmy
Dłużec Wielki	Kaławagi	Parys	Sarkajmy	Wągniki
Dubliny	Kamień	Piaskowiec	Sątoczek	Wetyn
Dzierżążnik	Karszewo	Plutniki	Sątoczno	Wiklewo
Dzikowina	Kaskajmy Małe	Podgórzyń	Słępy	Wiklewko
Garbno	Korsze	Podlechy	Starynia	Wygoda

Powierzchnia gminy to 249.94 km². Wielkość ta stanowi 20.61% powierzchni powiatu Kętrzyńskiego. Większość powierzchni gminy to użytki rolne 79.0% i użytki leśne 15.0%. Pozostałe 6 % stanowią wody, powierzchnie zurbanizowane i nieużytki.

B. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenu, stanu ładu przestrzennego i jego ochrony.

1. Miasto i Gmina Korsze

Ruch budowlany w ostatnich latach (1999-2003) na terenie miasta i gminy Korsze był **znikomy**. Na podstawie przeprowadzonej analizy wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, których rocznie na terenie miasta i gminy było wydawanych 38-54, liczbę inwestycji budowlanych o nowej lokalizacji realizowanych w ciągu roku na terenie miasta można szacować w granicach 2-8, na terenie gminy 1-4. Pozostałe decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dotyczyły głównie rozbudowy i modernizacji budynków istniejących, zmiany sposobu użytkowania, budowy garaży oraz inwestycji infrastrukturalnych. **Nie należy prognozować, że w najbliższych latach sytuacja ta ulegnie drastycznej zmianie, jeżeli nie nastąpią zmiany w gospodarce na terenie miasta i gminy, a tym samym nie nastąpi wzrost zamożności lokalnej społeczności.**

Zapotrzebowanie na mieszkania i budynki mieszkalne na terenie miasta i gminy Korsze istnieje, o czym świadczy liczba zawartych w latach 1999-2001 małżeństw (116), z których teoretycznie większość potrzebuje własnego mieszkania.

2. Miasto Korsze

Miasto Korsze jest centralnym ośrodkiem wielofunkcyjnym w gminie. Skupia przede wszystkim funkcje:

- **usługowe** o znaczeniu podstawowym i ponadpodstawowym (usługi administracji, Niepubliczny Ośrodek Zdrowia, gabinet stomatologiczny i inne świadczenia zdrowotne, Biblioteka Publiczna, Miejski Ośrodek Kultury i Sportu, Miejski Stadion, posterunek policji, urząd celny, stacja paliw, banki, urząd pocztowy, targowisko miejskie, zakład weterynaryjny oraz handel, usługi rzemiosła i gastronomii, baza noclegowa),
- **mieszkaniowe** (zabudowa wielorodzinna i jednorodzinna),
- **komunikacyjne o znaczeniu ponadlokalnym** (węzeł komunikacji kolejowy wraz z urządzeniami towarzyszącymi i zapleczem infrastrukturalnym),
- **przemysłowo – usługowe** (zakłady produkcyjne: Zakład Sieci Rybackich S.A., Zakład „Maspex” Sp. z o.o. (przetwórstwo spożywczo – mleczarskie), 2 piekarnie, 2 przedsiębiorstwa przewozowe – wynajem autobusów, „Agroma” Olsztyn – Oddział Korsze, Agro-Fundusz-Mazury sp. z o. o. - Korsze z siedzibą w Drogoszach),
- **infrastruktury technicznej** (Usługi wod. i oczyszczania miasta „Wikom” Sp. z o.o., oczyszczalnia ścieków, „Korpec” Energetyka Ciepła Sp. z o.o.),
- **rekreacyjne oraz funkcje rolnicze.**

Funkcjonalny i przestrzenny układ miasta odznacza się wyrazistością i czytelnością oraz dosyć wysokim stopniem uporządkowania.

Układ przestrzenny miasta podporządkowany jest funkcjonowaniu węzła kolejowego Korsze, który odgrywa znaczącą rolę w układzie transportowym (pasażerskim i towarowym) regionu oraz kraju. Tereny Polskich Kolei Państwowych zajmują stosunkowo duży obszar w skali miasta. Linie PKP przebiegają w kierunku wschód – zachód i dzielą funkcjonalnie

i przestrzennie teren miasta na część położoną na północ od terenów kolei (A) i część (B) położoną na południe od terenów kolei.

Natomiast w kierunku północ - południe przebiega droga wojewódzka nr 590 (ulicami miejskimi ul. Wojska Polskiego oraz ul. A. Mickiewicza), nie powoduje ona przestrzennego rozdzielania miasta na część wschodnią i zachodnią, a wręcz przeciwnie, stanowi czytelny rdzeń przestrzeni publicznej, wzdłuż której osadzona jest zabudowa.

Część północna (A) i część południowa (B) miasta różnią się w zakresie przeznaczenia i zagospodarowania terenów:

- **część A** to teren o dominującej funkcji mieszkaniowej (przeważa zabudowa jednorodzinna), która rozłożona jest pasmowo wzdłuż ul. Wojska Polskiego (drogi wojewódzkiej nr 590), poza tym występuje funkcja produkcyjno – usługowo – składowa oddzielona od terenów mieszkaniowych przez teren ogródków działkowych, w północnej części po stronie zachodniej – poza granicami administracyjnymi miasta zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków, w części wschodniej znajduje się miejskie ujęcie wody;
- **część B** to teren, który obejmuje większość funkcji usługowych w mieście; na odcinku ulicy A. Mickiewicza pomiędzy okolicą skrzyżowania z ul. Kościuszki i ul. Wolności a terenami kolei znajduje się główna przestrzeń publiczna miasta (centrum usługowe) wraz z urządzonym skwerem zieleni, targowiskiem miejskim, domem handlowym, Urzędem Gminy i Miasta oraz innymi usługami (głównie handlu) w parterach budynków; pozostałe usługi zlokalizowane są wzdłuż ul. Kościuszki i ul. Wolności; w tej części miasta (B) przeważającą formą zabudowy mieszkaniowej są budynki wielorodzinne o wysokości do 12 m (do 4 kondygnacji); natomiast zabudowa jednorodzinna ukształtowana jest wzdłuż ul. Wolności; przy ul. Wolności zlokalizowane są również tereny przemysłowe.

Teren istniejącej zwartej tkanki miasta ogranicza od strony południowej korytarz łąk wzdłuż rowów i cieków wodnych, tereny te ze względów fizjograficznych nie są predysponowane pod zabudowę i stanowią naturalną barierę rozwoju tej części miasta; za tymi terenami zieleni, wzdłuż ul. Szkolnej przeważa zabudowa zagrodowa wraz z terenami upraw rolnych.

Wsie: Piaskowiec, Podlechy i Olszynka znajdują się w strefie podmiejskiej – zabudowa peryferyjna miasta; jako małe skupiska zabudowy ściśle związane są z miastem. W wypadku rozwoju miasta należy prognozować, że tereny te zostaną „wchłonięte” w granice administracyjne miasta.

3. Gmina Korsze

Gmina Korsze zlokalizowana jest ustronnie w strukturach województwa. Jej dwie główne funkcje: rolnicza i węzeł kolejowy pozwalają na uniknięcie marginalizacji. Funkcja turystyczna przypuszczalnie z racji niedalekiego sąsiedztwa Mazur pomimo dużego potencjału na terenie gminy właściwie nie występuje.

Dodatkową szansą na rozwój w gminie jest wykorzystanie pozostałych poza koleją elementów infrastruktury transportowej – głównie droga wojewódzka.

Prognozy dla gminy są jednoznaczne:

Jeżeli nie zacznie się lokalizować na terenie gminy nowych funkcji podnoszących atrakcyjność gminy w województwie i nie zacznie się wykorzystywać jej potencjałów znaczenie jej może

zostać całkowicie zmarginalizowane oraz zrealizuje się zamieszczona w niniejszym dokumencie prognoza demograficzna.

I.II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.

1. Mieszkalnictwo

1.1. Wielkość zasobów mieszkalnictwa rodzinnego

Wg NSP 2002 r. na terenie gminy Korsze było 3238. mieszkań,
o liczbie 11269. izb,
o łącznej powierzchni użytkowej 186,3 tys. m²

Liczba mieszkań w gminie Korsze w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest zbliżona do średniej wojewódzkiej i sąsiadujących gmin z wyjątkiem gminy Reszel, natomiast dość znacznie odbiega od powiatu Kętrzyńskiego jako całości. (tabl. 1). Z tabeli wynika, że średnia wielkość mieszkania w gminie jest znacząco mniejsza od mieszkań w gminach porównywanych, z wyjątkiem gminy Barciany. Wskaźniki: przeciętna liczba osób na mieszkanie i na izbę w przypadku gmin miejsko-wiejskich takich jak Korsze czy Reszel wykazują dość duże różnice, w zależności czy dotyczą terenów miejskich czy wiejskich. Dla przykładu w gminie Korsze przeciętna liczba osób na mieszkanie w mieście wynosi 3,16 a na terenach wiejskich 3,72.

Tab.I.II.1. Wskaźniki zamieszkiwania – gminy Korsze na tle województwa i gmin sąsiednich.

	Liczba mieszkań na 1000 ludności	Przeciętna powierzchnia w m ² użytkowa na osobę	Przeciętna liczba osób	
			na mieszkanie	na izbę
województwo Warmińsko-Mazurskie	299,0	19,0	3,56	0,91
powiat Kętrzyński	314,0	18,4	3,21	0,90
gmina Korsze	296,5	16,7	3,37	0,99
gmina Reszel	309,3	19,5	3,23	0,92
gmina Sępól	302,7	19,1	3,30	0,93
gmina Barciany	295,6	17,9	3,47	0,97

2. Jakość życia mieszkańców

Tab.I.II.2. Ocena warunków zamieszkiwania

	miasto		wieś	
	1988	2002	1988	2002
liczba mieszkań na 1000 ludności	299,8	321,4	265,4	276,6
przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę	14,6	16,7	15,6	16,7
przeciętna liczba osób na mieszkanie	3,32	3,16	3,77	3,72
przeciętna liczba osób na izbę	1,0	0,92	1,13	1,05

Warunki zamieszkiwania w gminie ogólnie nie należą do zadawalających. Porównując wskaźniki zamieszkania z NSP 2002 z wskaźnikami z NSP 1988 widzimy, że w okresie między spisami nie nastąpiły większe zmiany, w szczególności na terenach wiejskich. Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę 16,7 m² w gminie jest jedną z najniższych w województwie. Powodem takiej sytuacji jest niski poziom budownictwa mieszkaniowego w gminie Korsze. Zestawiając np. liczby oddanych w latach 1999- 2001 mieszkań - 4 (wg U.S.) z liczbą zawartych w tym czasie w gminie małżeństw (116) nasuwa się wniosek, że tylko co trzydzieste zawarte w tych latach małżeństwo miałoby teoretycznie szansę na własne mieszkanie.

Najistotniejszą barierą w budownictwie mieszkaniowym w gminie, jak i w większości gmin wydają się być niskie zasoby kapitałowe ludności oraz brak instytucjonalnych form finansowania budownictwa mieszkaniowego dla mniej zamożnych.

2.1. Stopień wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej

Na ocenę warunków zamieszkiwania wpływa stopień wyposażenie w infrastrukturę techniczną; w przypadku terenów miejskich wyrażaną udziałem ludności (% ogółu ludności) korzystającej z sieci wodociągowej, gazowej i kanalizacji. Natomiast na terenach wiejskich często wyrażaną długością sieci.

Tabl. I.II.3. Mieszkania zamieszkane stale według wyposażenia w instalacje w 1988 i 2002 r.(wg NSP) w % ogółu mieszkań.

	miasto		wieś	
	1988	2002	1988	2002
wodociąg	96,2	99,4	73,5	93,9
ustęp	64,2	84,1	44,8	66,5
łazienka	62,9	83,2	48,9	70,7
gaz z sieci	-	1,2	-	-
centralne ogrzewanie	54,3	75,8	42,3	59,5

Z przedstawionego zestawienia wnika, że w okresie między spisami nastąpił znaczący postęp w wyposażeniu w urządzenia infrastruktury technicznej na terenie gminy a w szczególności na jej terenach wiejskich.

Tabl. I.II.4 Wyposażenie mieszkań zamieszkiwanych w gminie Korsze na tle innych gmin.

	powiat Kętrzyński	g. Korsze		g. Reszel		g. Sępól	
		miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
wodociąg	96,7	99,4	93,9	99,9	82,1	99,6	89,2
ustęp	86,8	84,1	66,5	97,6	69,6	91,8	70,4
łazienka	85,3	83,2	70,7	94,1	71,2	86,7	75,4
gaz z sieci	52,1	1,2	-	93,9	6,1	-	-
centralne ogrzewanie	75,4	75,8	59,5	86,3	59,2	62,2	49,4

Z tabeli powyżej wynika, że stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizację itd.) w gminie Korsze jest podobny do stopnia w sąsiednich gminach Reszel i Sępól, a infrastruktura miasta Korsze jest zbliżona do średniej infrastruktury całego powiatu kętrzyńskiego.

3. Rynek pracy

3.1. Aktywność zawodowa ludności

Tabl. I.II.5 Aktywność zawodowa ludności w trakcie NSP 2002.

		ogółem	miasto	wieś
aktywni ekonomicznie w wieku 15 lat i więcej		8628	3956	4672
aktywni zawodowo	razem	4217	1850	2367
	pracujący	2653	1277	1376
	bezrobotni	1564	573	991
bierni zawodowo		4200	2006	2194
nieustalony status na rynku pracy		211	100	111
współczynnik aktywności zawodowej w %		50,1	48,0	51,9
wskaźnik zatrudnienia w %		31,5	33,1	30,2
stopa bezrobocia w %		37,1	31,0	41,9

3.2. Wielkość i struktura bezrobocia

W końcu czerwca 2004 r. w gminie Korsze było 1408 bezrobotnych, w tym w mieście 569 i 839 na terenach wiejskich. Kobiety stanowiły 57% ogółu bezrobotnych.

Około 84% bezrobotnych (1184 osób) pozbawionych było prawa do zasiłku.

Stopa bezrobocia w gminie przekracza przeciętną wojewódzką gdyż wynosi około 33,5%.

Osoby długotrwale bezrobotne stanowią 50% bezrobotnych.

3.3. Miejsca pracy

Liczbę miejsc pracy w gminie Korsze szacuje się na ok. 2,5 tys. osób, z tego około 500 osób to pracujący w rolnictwie indywidualnym ok. 1450 to pracujący w podmiotach gospodarczych o zatrudnieniu powyżej 9 osób (stan na 31.12.2002). pozostałe miejsca pracy są w podmiotach o zatrudnieniu do 9 osób. Wg ewidencji w Urzędzie Statystycznym na koniec 2002 r. zarejestrowanych były 234 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na terenie gminy Korsze.

Na 1000 mieszkańców gminy przypada 122 miejsca pracy w podmiotach o liczbie zatrudnionych powyżej 9 osób. Taka liczba miejsc pracy w gminie nie zapewnia pełnego zatrudnienia mieszkańców na miejscu, dlatego też ok. 200 osób musi wyjeżdżać do pracy poza teren gminy.

Miejsca pracy w gminie Korsze to poza rolnictwem głównie praca w transporcie, edukacji i usługach.

3.4. Bilans zasobów pracy

Bilans zasobów pracy może być dokonywany jedynie szacunkowo, gdyż taki charakter ma liczba zawodowo aktywnych, szacunkowy charakter ma też wielkość salda dojazdów do pracy i liczba pracujących w gminie (sprawozdawczość GUS nie obejmuje wszystkich pracujących).

Liczba aktywnych zawodowo - 4200.

Liczba bezrobotnych - ok.1500

Liczba miejsc pracy - ok. 2500

Saldo dojazdów do pracy – ujemne tzn. przewaga wyjazdów do pracy nad dojazdami, co świadczy o braku miejsc pracy dla mieszkańców gminy. Liczba miejsc pracy w gminie pokrywa w ok. 59% potrzeby lokalnego rynku pracy. Jest to przyczyną trudnej sytuacji materialnej części mieszkańców gminy.

4. Usługi dla ludności.

W końcu 2002 roku wg statystyki na terenie gminy działały 62 sklepy, z czego na terenie miasta 43. Łączna ich powierzchnia wynosiła przeszło 4,8 tys. m². Porównując te dane z danymi z gminami sąsiadującymi stwierdzamy, że liczba ludności przypadająca na jeden sklep w gminie Korsze – 176 jest zdecydowanie wyższa od liczby w gminie Reszel czy Sępól.

Najważniejsze na terenie gminy zakłady produkcyjne i świadczące usługi dla ludności to: największy zakład produkcyjny - Zakład Sieci Rybackich S.A. Korszach. następuje:

- Agro-Fundusz-Mazury sp. z o. o. - Korsze z siedzibą w Drogoszach.
- „Korpec” Energetyka Ciepła sp. z o. o. – Korsze
- Zakład „Maspex” sp. z o.o. (zakład pracy chronionej) – przetwórstwo spożywczo-mleczarskie, - Korsze.
- Gminna Spółdzielnia „S CH” w Korszach.
- „Wikom” Wodociągi i Oczyszczanie Miasta sp. z o. o. – Korsze.
- Spółdzielnia Kółek Rolniczych. – Korsze.
- Piekarnia – Teresa Białowieżec - Korsze.
- Przewozy osób - Michałowski Bronisław - Korsze.
- Przewozy osób - Suliga Mieczysław - Korsze.
- Handel, Gastronomia i Hotel – Magdalena i Danuta Michalak - Korsze
- Agroma Olsztyn – Oddział Korsze
- Polskie Koleje Państwowe.
- PKO filia w Korszach.
- Bank Spółdzielczy w Reszlu oddział w Korszach.
- Urząd Pocztowy w Korszach.
- Stacja Paliw – Marian Kaczmarczyk – Podlechy.
- Stacja Paliw „Petrimex” – Jan Wieczorek – Korsze.

4.1. Oświata i wychowanie

4.1.1. Wychowanie przedszkolne

W roku szkolnym 2002/2003 na terenie gminy Korsze funkcjonowały 3 przedszkola o łącznej ilości miejsc 187. Uczęszczało do nich 189 dzieci

Wg Urzędu Statystycznego w Olsztynie na koniec 2003 r. dzieci w wieku 3-5 lat było 355, a 6-latków – 138. Stopień uczestnictwa w opiece przedszkolnej dzieci z grupy wiekowej 3-5 wynosi 53%. Jest to wskaźnik wysoki w porównaniu z innymi gminami o podobnym charakterze.

4.1.2. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Na terenie gminy Korsze w roku szkolnym 2002/2003 istniały 4 szkoły podstawowe i 4 gimnazja

Do szkół tych łącznie w tym roku szkolnym uczęszczało 1575 uczniów.

Łączna liczba oddziałów wynosiła 71. Na jeden oddział przypadało 22 uczniów. Jeden pełnozatrudniony nauczyciel zajmował się 11,7 uczniami.

4.1.3. Szkolnictwo inne

Na terenie gminy Korsze nie ma szkoły specjalnej, średniej szkoły zawodowej, średniej szkoły ogólnokształcącej, szkolnictwa pomaturalnego oraz edukacji dla dorosłych.

4.1.4. Żłobki

Na terenie gminy nie ma żłobka.

4.2. Ochrona zdrowia

4.2.1. Zakłady Opieki Zdrowotnej

Podstawową opiekę lekarską w gminie Korsze świadczą dwa Ośrodki Zdrowia w tym jeden na terenie miasta.

4.2.2. Apteki

Na terenie gminy w końcu 2002 r działała 1 apteka.

4.2.3. Ośrodki pomocy społecznej

Na terenie gminy funkcjonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Zajmuje się on głównie rozdziałem zasiłków: (renty socjalne, zasiłki stałe, zasiłki wyrównawcze, zasiłki celowe), realizując dwie ustawy w ramach zabezpieczenia społecznego:

1. Ustawa o pomocy społecznej
2. Ustawa o świadczeniach społecznych

W 2003 roku objętych było pomocą 1012 rodzin co odpowiadało 3635 osobom. Wynika z tego, że prawie co trzecia rodzina korzystała z pomocy społecznej. Potwierdza to przypuszczenie o niedostatku w gminie. Łącznie wydatkowano w ramach zadań zleconych blisko 970 tys. zł. a w ramach zadań własnych 541 tys.

4.3. Obiekty kultury i kulu religijnego

Głównym i w zasadzie jedynym obiektem kulturalnym poza biblioteką na terenie gminy jest Miejski Ośrodek Kultury w Korszach przy ul. Wolności 5. Jest on inspiratorem wszelkich imprez kulturalno-rozrywkowych.

4.3.1. Biblioteki

Na terenie gminy funkcjonuje bardzo dobrze wyposażona Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Korszach, która posiada cztery punkty filialne w Kraskowie, Sątocznie, Garbnie

i Łankiejmach. Łączny księgozbiór bibliotek wynosi 48,6 tys. woluminów, co stanowi 4,4 na mieszkańca (średnia wojewódzka – 3,8 woluminy).

Liczba czytelników oscyluje wokół 2550. Na każde 1000 mieszkańców gminy przypada 234 czytelników. Jest to bardzo wysoki wskaźnik. Dla porównania dla całego powiatu kętrzyńskiego wynosi 198, a przeciętna dla województwa warmińsko-mazurskiego 196.

Na terenie bibliotek znajdują się czytelnie, w których dodatkowo można skorzystać z czasopism i innych periodyków.

4.3.2. Obiekty sakralne

Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty sakralne, parafie:

- w Korszach – rzymsko-katolicka p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego
- w Korszach – prawosławna p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła
- w Garbnie – rzymsko-katolicka p. w. Matki Bożej Królowej Polski
- w Sątocznie - p. w. Chrystusa Króla
- w Łankiejmach p. w. Jana Chrzciciela
- ponadto w miejscowościach Gudniki, Tołkiny i Parys.

Przy większości parafii znajdują się czynne cmentarze. Są one w Korszach, Łankiejmach, Sątocznie, Garbnie, Gudnikach i Wiklewie.

4.4. Baza noclegowa

Baza noclegowa na terenie gminy Korsze jest skromna. Są to: następujące obiekty:

- 16 pokoi gościnnych z 22 miejscami noclegowymi u p. Danuty Michalak – Korsze ul. Wolności 3,
- 5 pokoi gościnnych z 15 miejscami noclegowymi w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Korszach przy ul. Wolności 5.

4.5. Obiekty sportowe i rekreacyjne

Obiekty sportowe i rekreacyjne będące do dyspozycji mieszkańców gminy to:

- Stadion miejski – Korsze ul. Wojska Polskiego 36.
- Stadion gminny w Garbnie.
- boiska do koszykówki w Sątocznie i Wandajnach.

I.III. PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI MIEJSKO-WIEJSKIEJ GMINY KORSZE DO ROKU 2025

1. Założenia do prognozy

Prognozę biologiczną i pomigracyjną ludności sporządzono przy następujących założeniach:

Strukturę ludności wg płci i wieku dla miejsko-wiejskiej gminy Korsze przyjęto na dzień 31 XII 2003 r.

Tabl. I.III.1 Tablice trwania życia wyznaczające długość życia.

	kobiety	mężczyźni
ludność miejska	77,8 – 80,3	69,7 – 74,0
ludność wiejska	76,0 – 80,0	67,8 – 72,0

Tablice długości życia na okres do roku 2010 były dobierane do rejestrowanej w gminie liczby zgonów. Przyjęto optymistyczną wersję i założono stopniową poprawę jakości życia tzn. przyjęto tablice wyznaczające wyższą średnią długości trwania życia. Wartości współczynników płodności kobiet przyjęte do prognozy urodzeń otrzymano również z "dopasowania" do wykazywanej liczby urodzeń w gminie. Przyjęte do prognozy współczynniki wyznaczają dzietność dla kobiet w gminie 1,492 w mieście i 1,921 na wsi dziecka urodzonego przez kobietę w całym okresie rozrodczym tzn. w wieku od 15 do 49 lat. Założono, że ten poziom dzietności utrzyma się do 2025 r. Jest to niestety dzietność nie zapewniająca nawet reprodukcji prostej. Do określenia współczynników opierano się na następujących danych.

Tabl. I.III.2 Przyrost naturalny i saldo migracji.

rok	miasto				wieś			
	urodzenia	zgony	przyrost naturalny	saldo migracji	urodzenia	zgony	przyrost naturalny	saldo migracji
1995	48	37	11		113	74	39	
1996	62	54	8	-10	103	68	35	-12
1997	58	56	2	-28	78	42	36	-60
1998	57	48	9	-4	80	51	29	-41
1999	35	56	-21	-11	84	55	29	-57
2000	40	36	4	-23	89	61	28	-33
2001	47	48	-1	-29	69	59	10	-30
2002	38	43	-5	-55	67	57	10	-32
2003	48	58	-10	-59	71	59	12	43

Prognozę pomigracyjną ludności sporządzono przy tych samych założeniach dotyczących ruchu naturalnego jak dla prognozy biologicznej.

Wielkość strumienia migracji założono na poziomie zbliżonym do średniej z ostatnich lat (tabl. wyżej). Przyjęto odpływ roczny z gminy w wysokości 67 osób: 25 z terenu miasta, 42 ze wsi.

2. Wyniki prognozy liczby ludności

Prognoza biologiczna jest konstrukcją sztuczną ze względu na to, że zawsze istnieje ruch wędrowniczy ludności. Przyjęcie prognozy biologicznej może być równoznaczne z przyjęciem

założenia o zerowym saldzie migracji i założenia, że struktura wieku osób wmeldowujących się i wymeldowujących się w gminie zasadniczo się nie różni. Dlatego w pracowaniu podano tylko wyniki prognozy pomigracyjnej.

Tabl. I.III.3 Prognoza pomigracyjna gminy Korsze ogółem według społeczno- ekonomicznych grup wieku

Grupa	Rok	2003	2005	2010	2015	2020	2025
	Ogółem	10836	10760	10581	10463	10231	9902
żłobkowa	0-2	316	383	430	431	382	320
przedszkolna, w tym:	3-5	355	310	406	435	411	350
	6	138	103	129	141	142	125
szkoły podstawowej	7-12	966	880	650	776	845	813
gimnazjalna, w tym:	13-14	409	356	271	189	267	284
	15	201	196	148	110	129	140
liceum profilowanego, szkoły zawodowej w tym:	16-17	387	404	312	224	229	266
	18	218	173	148	125	81	124
studencka	19-24	1159	1166	1051	809	562	539
produkcyjna w tym:	18-59K/64M	6524	6607	6739	6538	5925	5455
mobilna	18-24	1377	1339	1199	934	643	663
	25-44	2988	2936	2958	3043	2966	2593
niemobilna	45-59/64	2159	2332	2583	2561	2316	2199
poprodukcyjna	60/65-więcej	1540	1522	1494	1618	1901	2149

w tym mężczyźni		5438	5403	5322	5276	5170	5017
żłobkowa	0-2	180	198	220	222	196	164
przedszkolna, w tym:	3-5	195	179	211	224	212	180
	6	76	53	67	73	74	65
szkoły podstawowej	7-12	499	465	365	403	435	419
gimnazjalna, w tym:	13-14	226	187	141	114	138	145
	15	99	109	76	59	67	72
liceum profilowanego, szkoły zawodowej w tym:	16-17	200	210	159	124	118	135
	18	118	85	83	67	47	63
studencka	19-24	626	627	552	420	315	299
produkcyjna w tym:	18-64	3474	3523	3639	3582	3331	3061
mobilna	18-24	744	712	635	487	362	362
	25-44	1570	1548	1567	1653	1608	1412
niemobilna	45-64	1160	1262	1437	1443	1360	1287
poprodukcyjna	65-więcej	489	479	444	477	601	776

Tabl. I.III.4 Struktura wieku ludności wg prognozy pomigracyjnej.

	2003	2005	2010	2015	2020	2025
ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0-2	2,9	3,6	4,1	4,1	3,7	3,2
3-5	3,3	2,9	3,8	4,2	4,0	3,5
6	1,3	1,0	1,2	1,3	1,4	1,3
7-12	8,9	8,2	6,1	7,4	8,3	8,2

13-14	3,8	3,3	2,6	1,8	2,6	2,9
15	1,9	1,8	1,4	1,0	1,3	1,4
16-17	3,6	3,8	3,0	2,1	2,2	2,7
18	2,0	1,6	1,4	1,2	0,8	1,2
19-24	10,7	10,8	9,9	7,7	5,5	5,4
18-59/64	60,2	61,4	63,7	62,5	57,9	55,1
18-24	12,7	12,4	11,3	8,9	6,3	6,7
25-44	27,6	27,3	28,0	29,1	29,0	26,2
45-59/64	19,9	21,7	24,4	24,5	22,6	22,2
60/65-więcej	14,2	14,1	14,1	15,5	18,6	21,7
0-17	25,6	24,4	22,2	22,0	23,5	23,2
7-17	18,1	17,1	13,1	12,4	14,4	15,2

Tab.I.III.5.Dynamika zmian liczby ludności w gminie.

	2003	2005	2010	2015	2020	2025
ogółem	100,0	99,3	97,6	96,6	94,4	91,4
0-17	100,0	94,9	84,7	83,2	86,8	82,9
7-17	100,0	93,5	70,3	66,2	74,9	76,6
18-59/64	100,0	101,3	103,3	100,2	90,8	83,6
60/65 i więcej	100,0	98,9	97,1	105,1	123,5	139,6

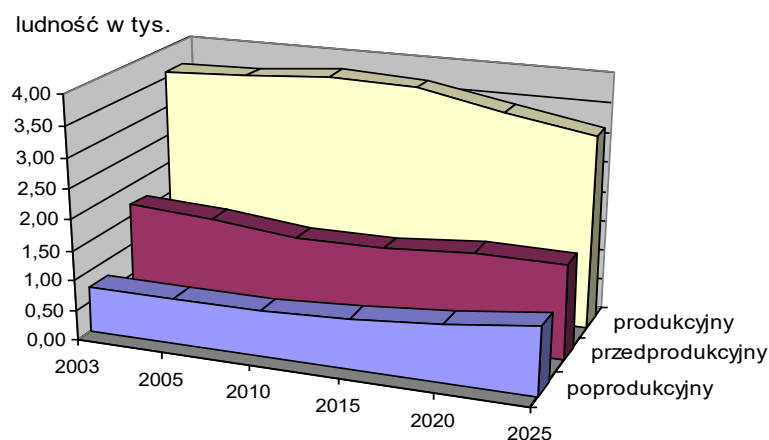
Tabl. I.III.6. Prognoza pomigracyjna liczby ludności miasta Korsze według społeczno-ekonomicznych grup wieku

Grupa	Rok	2003	2005	2010	2015	2020	2025
	Ogółem	4771	4724	4598	4475	4288	4054
żłobkowa	0-2	128	145	152	142	114	86
przedszkolna, w tym:	3-5	128	124	152	152	130	98
	6	53	29	49	51	48	39
szkoły podstawowej	7-12	364	335	255	297	301	266
gimnazjalna, w tym:	13-14	162	138	106	81	102	101
	15	81	73	49	43	49	50
liceum profilowanego, szkoły zawodowej w tym:	16-17	166	167	121	82	92	98
	18	92	75	50	49	30	47
studencka	19-24	516	497	435	304	221	216
produkcyjna w tym:	18-59K/64M	2905	2937	2963	2825	2491	2269
mobilna	18-24	608	572	485	352	251	263
	25-44	1269	1259	1263	1297	1238	1037
niemobilna	45-59/64	1028	1106	1215	1176	1003	969
poprodukcyjna	60/65-więcej	784	776	752	803	961	1046

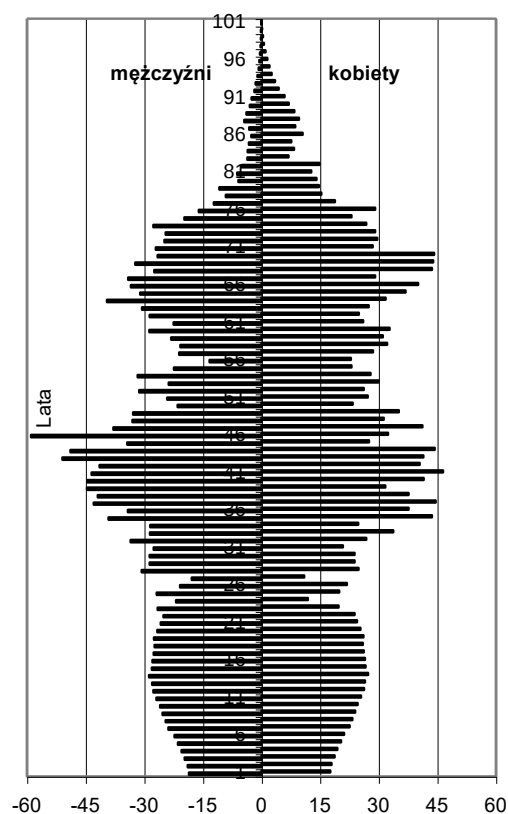
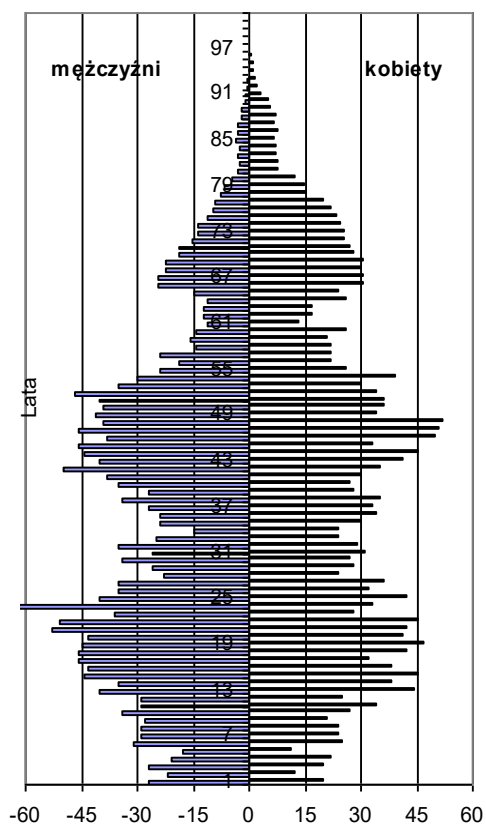
Tabl. I.III.7. Dynamika zmian liczby ludności w mieście Korsze.

	2003	2005	2010	2015	2020	2025
ogółem	100,0	99,0	96,4	93,8	89,9	85,0
0-17	100,0	93,4	81,6	78,3	77,2	68,2
7-17	100,0	92,2	68,7	65,0	70,4	66,7
18-59/64	100,0	101,1	102,0	97,3	85,7	78,1
60/65 i więcej	100,0	99,0	95,9	102,4	122,6	133,4

Zmiany liczby ludności w grupach wiekowych w mieście w latach 2003-2025 wg prognozy pomigracyjnej

Ludność według płci i wieku w mieście Korsze wg prognozy pomigracyjnej w roku:
2003 2025

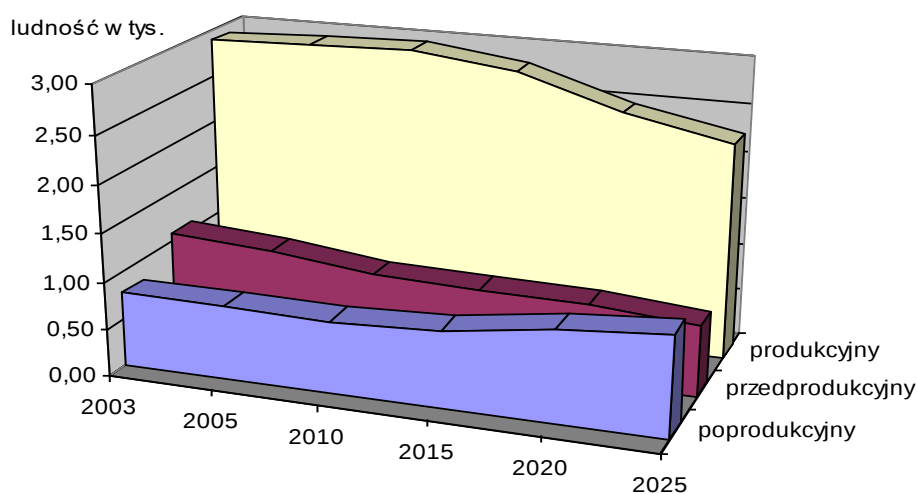
Tabl. I.III.8. Prognoza pomigracyjna liczby ludności wiejskiej gminy Korsze według społeczno-ekonomicznych grup wieku.

Grupa	Rok	2003	2005	2010	2015	2020	2025
	Ogółem	6065	6036	5983	5988	5943	5849
żłobkowa	0-2	188	238	278	289	268	235
przedszkolna, w tym:	3-5	227	186	255	284	282	252
	6	85	74	81	91	94	86
szkoły podstawowej	7-12	602	545	395	479	544	547
gimnazjalna, w tym:	13-14	247	218	165	109	165	183
	15	120	123	99	67	79	90
liceum profilowanego, szkoły zawodowej w tym:	16-17	221	237	192	142	137	168
	18	126	98	98	76	51	76
studencka	19-24	643	669	616	506	341	324
produkcyjna w tym:	18-59K/64M	2276	2297	2363	2299	2094	1942
mobilna	18-24	2059	2082	2086	1960	1709	1607
	25-44	1282	1266	1249	1241	1120	1035
niemobilna	45-59/64	1425	1458	1546	1575	1559	1431
poprodukcyjna	60/65-więcej	737	780	828	845	836	911

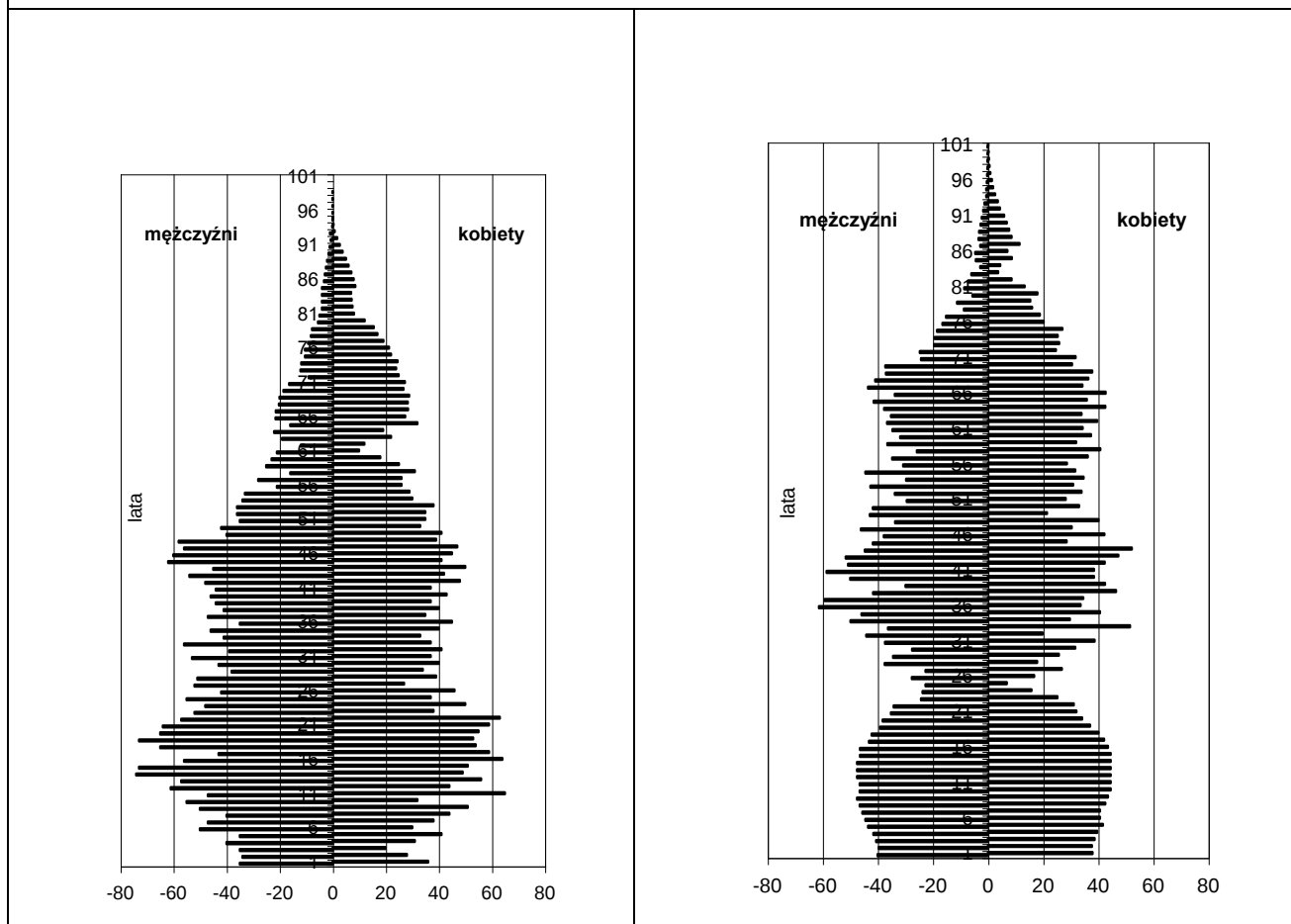
Tabl. I.III.9. Dynamika zmian liczby ludności wiejskiej gminy Korsze

	2003	2005	2010	2015	2020	2025
ogółem	100,0	99,5	98,5	98,6	97,8	96,1
0-17	100,0	95,8	86,6	86,4	92,8	92,3
7-17	100,0	94,3	71,4	67,0	77,8	83,0
18-59/64	100,0	100,9	103,8	101,0	92,0	85,3
60/65 i więcej	100,0	105,8	112,4	114,7	113,5	123,6

Zmiany liczby ludności w grupach wiekowych na wsi w latach 2003-2025 wg prognozy pomigracyjnej

Ludność według płci i wieku na wsi gminy Korsze wg prognozy pomigracyjnej w roku:
2003 2025

3. Prognoza liczby gospodarstw domowych

W prognozie gospodarstw domowych założono, iż obniżyć się będzie średnia wielkość gospodarstwa domowego i przeciętna liczba osób dorosłych przypadająca na jedno gospodarstwo domowe. Założenia te są uzasadnione wzrostem liczby gospodarstw osób starszych (proces wdowienia) oraz silną skłonnością ludzi młodych do usamodzielniania się. Zjawisko to powszechne w Europie będzie zachodziło i u nas w miarę poprawy warunków mieszkaniowych.

W prognozie oparto się na następujących założeniach:

	Liczba osób ogółem w gospodarstwie miejskim	Liczba osób ogółem w gospodarstwie wiejskim
2003	2,810	3,230
2005	2,740	3,189
2010	2,611	3,103
2015	2,594	2,920
2020	2,603	2,738
2025	2,596	2,610

Tabl. I.III.10. Prognoza gospodarstw domowych

Rok	Miasto			Wieś		
	Ilość gospodarstw	Dynamika wzrostu rok 2003=100	Okres poprzedni = 100%	Ilość gospodarstw	Dynamika wzrostu rok 2003=100	Okres poprzedni = 100%
2003 szac.	1700	100,0		1880	100,0	
2005	1720	101,2	101,2	1900	101,1	101,1
2010	1750	102,9	101,7	1930	102,7	101,6
2015	1720	101,2	98,3	2030	108,0	105,2
2020	1650	97,1	95,9	2150	114,4	105,9
2025	1570	92,4	95,2	2230	118,6	103,7

4. Prognoza liczby osób aktywnych zawodowo

Tabl. I.III.11. Prognoza aktywnych zawodowo.

	Aktywni zawodowo	Dynamika wzrostu rok 2003=100	Okres poprzedni = 100%
2003 szac	4300	100,0	
2005	4370	101,6	101,6
2010	4400	102,3	100,7
2015	4270	99,3	97,0
2020	4070	94,7	95,3
2025	3950	91,9	97,1

5. Omówienie wyników prognozy

Według prognozy pomigracyjnej, którą przyjmuje się w "Studium" w 2025 roku liczba mieszkańców gminy Korsze wyniesie około 9900 osób z czego w mieście 4050 a na wsi 5850. Jest to spadek w porównaniu z rokiem 2003 o około 1000 osób, co stanowi spadek o blisko 10%. Dominujący udział w tym spadku będzie miało miasto, w którym liczba ludności zmniejszy się o przeszło 700 osób, tj. o 15% stanu obecnego.

W latach 2003-2025 będą następowały istotne zmiany w strukturze wieku ludności. Będą one rzutowały w dużym stopniu na potrzeby społeczno-gospodarcze rozwoju gminy.

Liczba dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) do 2025 roku będzie ulegała ciągłemu stopniowemu obniżaniu. W roku 2025 osiągnie stan minimalny w prognozowanym okresie, który w porównaniu z rokiem 2003 będzie niższy o blisko 500 dzieci, tj. o około 17%. Również i tutaj ta tendencja będzie dotyczyła głównie miasta, bo tu spadek wyniesie ponad 30%. Jeszcze większe zmiany nastąpią w grupie wiekowej 7-17. Z prognozy wynika, że w 2025 r. liczebności tej grupy w gminie zmniejszy się o przeszło 300 osób tj. około 33%. Obniżenie liczebności grupy przedprodukcyjnej przy aktualnie stosunkowo niezłej bazie lokalowej szkolnictwa nie spowoduje potrzeby jej rozbudowy (nie oznacza to braku potrzeb związanych z modernizacją i poprawą stanu technicznego).

Grupa produkcyjna (18-64 lat mężczyźni i 18-59 lat kobiety) jest grupą, której liczebność do 2010 r. będzie nieznacznie rosła, aby na koniec prognozowanego okresu zmniejszyć się w stosunku do roku 2003 o przeszło 1000 osób

Dokonany na podstawie prognozy demograficznej szacunek stanu aktywnych zawodowo wskazuje, że w latach 2003-2025 na terenie gminy Korsze nie nastąpi większy wzrost potrzebujących pracy. Po roku 2015 wręcz będzie następował ich spadek, do 2025 o około 8% w stosunku do stanu obecnego.

Wiek poprodukcyjny (65 i więcej lat mężczyźni oraz 60 i więcej kobiety): - na lata 2003-2025 przewiduje się, podobnie jak to jest w innych gminach znaczny wzrost liczebności osób w tej grupie wiekowej - wzrost o około 40%. Większy przyrost nastąpi na terenach wiejskich. Będzie on wymuszał potrzebę rozwoju opieki społecznej.

Według prognozy zwiększenie liczby gospodarstw domowych do 2025 przewiduje się jedynie na terenach wiejskich gminy. Wzrost o około 18% spowoduje zapotrzebowanie na mieszkania. Niezbędne będzie wprowadzenie ułatwień w budowie i nabywaniu mieszkań, a przede wszystkim musi nastąpić podniesienie statusu majątkowego społeczeństwa. Natomiast na terenie miasta przewidywany jest niestety spadek liczby gospodarstw. Prognozy te mogą ulec zmianie w przypadku zwiększonej migracji wewnętrznej ludności z terenów wiejskich do miasta Korsze.

I.IV. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

A. Uwarunkowania wynikające z analiz stanu istniejącego

1. Zaopatrzenie w wodę

1.1. Miasto Korsze

Mieszkańcy miasta korzystający z wodociągów, zaopatrywani są z ujęcia wód podziemnych, ujmującego czwartorzędowy poziom wodonośny. Z wodociągów na terenie miasta korzysta 5064 osób¹, co stanowi ok. 99,9 % ogółu mieszkańców. Wodociąg miejski zaopatruje w wodę także miejscowości: Błogoszewo, Giełpsz, Kałmy, Nunkajmy, Olszynka, Piaskowiec, i Podlechy o łącznej liczbie korzystających 509 osób, co również stanowi ok. 99,9 % ogółu mieszkańców tych wsi. Średnia ilość wody dostarczonej wszystkim odbiorcom z komunalnego ujęcia wody wyniosła w 2003 r. ok. 252,4 tys. m³. Jednostkowy, ogólny wskaźnik zużycia wynosi ok. $q = 100 \text{ dm}^3/\text{M,d}$. Zużycie wody szacuje się w wielkości ok. $Q_{\text{śr}} = 720 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{max}} = 750 \text{ m}^3/\text{d}$, $q_{\text{max}} = 90 \text{ m}^3/\text{h}$.

Woda produkowana na ujęciu jest uzdatniania a jej jakość jest zadowalająca. Długość sieci wodociągowej w tym układzie wynosi 31,4 km, a jej stan jest na ogół dobry.

1.2. Obszary wiejskie

System zaopatrzenia w wodę obszarów wiejskich charakteryzuje bardzo wysoki stopień rozproszenia. Funkcjonuje na nich 21 ujęć wód podziemnych, o niewielkim zasięgu obsługi. Wszystkie ujęcia wyposażone są w stacje uzdatniania wody. Część z nich została w ostatnich latach zmodernizowana, niektóre zaś wymagają modernizacji. Jakość wody podawanej do sieci jest zadowalająca. Odsetek korzystających z wodociągu jest wysoki i wynosi ok. 96 % ogółu mieszkańców. Średnia ilość wody dostarczanej do sieci w 2003 r. na obszarach wiejskich wynosi ok. 208,7 tys. m³. Jednostkowy ogólny wskaźnik zużycia wody wynosi ok. $84 \text{ dm}^3/\text{M,d}$. Zużycie wody szacuje się w wielkości $Q_{\text{śr}} = 521 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{max}} = 677 \text{ m}^3/\text{d}$, $q_{\text{max}} = 48 \text{ m}^3/\text{h}$. Długość sieci wodociągowej wynosi ok. 80, 0 km i jest ona na ogół w stanie zadowalającym.

¹ Na dzień 01.01.2003 r

1.3. Charakterystyka ujęć

Zasoby ujęć, maksymalne zużycie i bilans wody oraz zasięgi obsługi zestawiono w poniższej tabeli.

Lp.	Ujęcie	Możliwości poboru wód podziemnych wg pozwoleń ² [m ³ /h]	Maksym. zużycie wody [m ³ /h]	Nadwyżka wody [3 - 4]	Zasięg obsługi
1	2	3	4	5	6
1	Korsze (4 ujęcia, w tym dla: -potrzeb Zakładów Sieci Rybackich w Korszach, -mleczarni w Korszach, -potrzeb Ogródków Działkowych przy ul. Reymonta, -potrzeb mieszkańców Korsze-Piaskowiec-Podlechy-Nunkajmy)	140,0	90,0	50,00	Błogoszewo, Giełpsz, Kałmy, Nunkajmy, Olszynka, Piaskowiec, i Podlechy
2	Glitajny	15,0	10,1	4,90	Glitajny, Parys
3	Gudniki	2,1	0,42	1,68	Gudniki
4	Równina Dolna	20,0	5,31	14,69	Równina Dolna, Równina Górna, Warnikajmy, Pomnik, Gudniki
5	Suśnik	2,4	0,39	2,01	Suśnik
6	Dłużec Mały	2,4	0,66	1,74	Dłużec Mały
7	Dzierżążnik	1,5	0,66	0,84	Dzierżążnik
8	Tołkiny (2 ujęcia)	12,3	1,59	10,71	Tołkiny, Chmielnik
9	Garbno (2 ujęcia)	44,0	22,00	22,00	Garbno, Dubliny
10	Prosna	9,0	3,25	5,75	Prosna
11	Błuskajmy	1,3	0,21	1,09	Błuskajmy
12	Marłuty	1,8	0,30	3,70	Marłuty
13	Suliki	5,0	2,40	2,60	Suliki
14	Sątoczek	5,0	2,21	2,71	Sątoczek, Sątoczno, Stawnica, Kamień, Wetyn, Studzieniec, Kałwagi
15	Sajna Mała	15,0	1,82	13,18	Sajna Mała, , Sajna Wielka, Słupy, Kaskajmy, Sarkajmy, Dłużec Wielki, Karszewo, Bykowo
16	Płutniki	7,1	1,56	5,54	Płutniki
17	Starynia	6,0	0,47	5,53	Starynia
18	Łankiejmy	10,0	6,11	3,89	Łankiejmy
19	Kraskowo	11,0	1,95	9,05	Kraskowo, Polany
20	Wandajny	30,0	8,70	21,30	Wandajny, Długi Lasek
21	Główny (2 ujęcia)	5,4	2,40	3,00	Główny

² Decyzje o pozwoleniach wodnoprawnych na pobór wód.

22	Kowalewo Duże	2,0	0,12	1,88	Kowalewo Duże
23	Bykowo Ferma	110,8	27,0	83,8	Bykowo, Karszewo, ferma świń i suszarnia Bykowo

Ponadto występują następujące ujęcia:

- Babieniec (dla potrzeb mieszkańców wsi),
- Grycewo (dla potrzeb zakładu rolnego),
- Kałwagi (dla potrzeb mieszkańców wsi),
- Pomnik (dla potrzeb gospodarstwa rolnego),
- Studzieniec (dla potrzeb mieszkańców wsi Studzieniec, Kałwagi i Kamień),
- Trzeciaki (dla potrzeb mieszkańców wsi Trzeciaki i Wygoda),
- Wągniki (dla potrzeb gospodarstwa rolnego).

Jak wynika z powyższej tabeli wszystkie ujęcia posiadają rezerwy zasobów wody. W przypadku niektórych ujęć są one znaczne (wyróżniono je w tabeli kolorem szarym). W dobrym stanie są stacje uzdatniania w: Korszach, Garbnie, Glitajnach, Wandajnach, Tolkinach, Łankiejmach, Sajnie Małej i Równinie Dolnej. Pozostałe stacje, jeżeli mają być dalej eksploatowane, wymagają modernizacji. Wszystkie ujęcia mają ustanowione strefy ochrony bezpośredniej wokół studni i stacji wodociągowych.

► Stan systemu zaopatrzenia miasta i gminy w wodę jest zadowalający. Na taką ocenę składają następujące elementy:

- bardzo wysoki odsetek ludności korzystającej z wodociągów,
- bardzo wysoka rezerwa ujęcia wody pozwalająca na swobodny rozwój miasta i gminy,
- na ogół dobry stan sieci wodociągowych,

Istotną wadą systemu jest wysokie rozproszenie ujęć wody. Wpływa to bardzo niekorzystnie na stan ekonomiki produkcji wody ze względu na wysokie zużycie energii, konieczność modernizacji dużej ilości ujęć, problemy związane z eksploatacją i konserwacją itp.

2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

2.1. Ścieki sanitarne

2.1.1. Miasto Korsze

Na terenie miasta funkcjonują trzy rodzaje kanalizacji:

- ogólnospławna, stanowiąca jeszcze do niedawna trzon układu odprowadzania ścieków, a obecnie występująca już w niewielkim zakresie,
- sanitarna, szczególnie intensywnie budowana i rozbudowywana w ostatnich latach,
- deszczowa, przekształcana z kanalizacji ogólnospławnej w wyniku budowy kanalizacji sanitarnej, tworzona poprzez przykrywanie cieków otwartych i budowana łącznie z nowymi ulicami i budynkami mieszkalnymi.

Z kanalizacji korzysta ok. 2000 osób.

Ścieki sanitarne z miasta odprowadzane są do nowej mechaniczno – biologicznej oczyszczalni o przepustowości ok. 1330 m³/d. Ilość dopływających do niej ścieków wynosi ok. 300 m³/d. Odpływ oczyszczanych ścieków do potoku Korszynianka posiada parametry wymagane obowiązującymi przepisami. Na terenie miasta z kanalizacji korzysta ok. 95 % ogółu mieszkańców. Stan techniczny kanalizacji można uznać za zadowalający, tym bardziej, że system jest w trakcie rozbudowy i modernizacji.

2.1.2. Obszary wiejskie

Na obszarach wiejskich zorganizowany odpływ i oczyszczanie ścieków funkcjonuje w:

- **Glitajnach** – ścieki z „szamba” osiedlowego dowożone są do oczyszczalni w Korszach; z kanalizacji korzysta ok. 90 % mieszkańców,
- **Łankiejmy** – ścieki z o osiedla mieszkaniowego odprowadzane są do osadników i wywożone do oczyszczalni w Korszach, ścieki ze szkoły oczyszczane są na oczyszczalni korzeniowo – gruntowej; z kanalizacji korzysta ok. 60 % mieszkańców,
- **Równinie Dolnej** – ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ze złożem biologicznym zraszany; odpływ nie spełnia norm jakościowych; z kanalizacji korzysta ok. 95 % mieszkańców,
- **Garbnie** – ścieki odprowadzane są do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni przyjmującej również ścieki z Dublin; odpływ spełnia normy jakościowe; przepustowości oczyszczalni wynosi ok. 200 m³/d i mniej więcej tyle ścieków do niej dopływa; z kanalizacji korzysta ok. 94 % mieszkańców,
- **Wandajnach** - ścieki odprowadzane są do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni; odpływ spełnia normy jakościowe; przepustowości oczyszczalni wynosi ok. 32 m³/d, a ilość dopływających ścieków wynosi ok. 30 m³/d; z kanalizacji korzysta ok. 90 % mieszkańców,
- **Prośnie** - ścieki odprowadzane są do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni; odpływ spełnia normy jakościowe; przepustowości oczyszczalni wynosi ok. 40 m³/d, a ilość dopływających ścieków wynosi ok. 20 m³/d; z kanalizacji korzysta ok. 35 % mieszkańców.

Kanalizacje doprowadzające ścieki do oczyszczalni – za wyjątkiem Glitajn są w stanie niezadowalającym.

Zorganizowane odprowadzanie ścieków, praktycznie bez ich oczyszczania istnieje ponadto w: Głównitach, Bykowie i Długim Lasku. Są to kanalizacje obejmujące budynki mieszkalne byłych PGR, w bardzo złym stanie technicznym.

Odsetek korzystających z kanalizacji wynosi ok. 20 %.

- Stan odprowadzania i oczyszczania ścieków charakteryzuje się wysokim zróżnicowaniem miast stosunku do obszarów wiejskich:
 - w mieście jest on zadowalający i ulega dalszej poprawie w wyniku prowadzonych inwestycji; ponadto na taką ocenę wpływa: wysoki odsetek korzystających z kanalizacji oraz nowa oczyszczalnia posiadająca bardzo duże rezerwy przepustowości hydraulicznej i nieco mniejsze pod względem ładunku zanieczyszczeń
 - na obszarach wiejskich jest on wysoce niezadowalający i wpływa niekorzystnie na rozwój społeczno - gospodarczy gminy, szczególnie w turystyce i wypoczynku, do których to funkcji gmina jest szczególnie predysponowana,
 - główne problemy w tym zakresie to: przestarzałe technologie w istniejących oczyszczalniach (energochłonne, wymagające obsługi, mało efektywne pod względem ekonomicznym i ekologicznym), eksploatacja nieszczelnych zbiorników na ścieki, odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio na pola lub do wód powierzchniowych,
 - szczególnie niebezpieczne dla środowiska sytuacje powstają przy wysokim wyposażeniu jednostek osadniczych w wodociągi i braku w nich urządzeń kanalizacyjnych. Sytuacja taka ma miejsce w gminie Korsze.

2.2. Ścieki opadowe

Na terenie miasta ścieki opadowe odprowadzane są systemem kanałów deszczowych poprzez wykorzystywane istniejących kanałów ogólnospławnych oraz poprzez istniejące rowy i potoki otwarte, z których część jest przykryta. Ścieki opadowe nie są oczyszczane. Na terenach wiejskich praktycznie nie ma kanalizacji deszczowej. Sporadycznie występują fragmentaryczne odcinki kanałów deszczowych odprowadzające wody opadowe do odbiorników.

- Stan w zakresie odprowadzania wód opadowych na terenie miasta można uznać za zadowalający. Należy natomiast ocenić poprzez stosowne analizy potrzebę oczyszczania wód opadowych z większych parkingów np. przy Urzędzie Miasta i Gminy oraz z terenów kolejowych. Wydaje się, że ścieki odpływające z tych obszarów będą wymagały oczyszczania.

Na obszarach wiejskich nie ma potrzeby planowania zorganizowanego odprowadzania wód opadowych za wyjątkiem większych parkingów i ewentualnie fragmentów odwadniania dróg w centralnych częściach wsi. W takich przypadkach również należy pamiętać o sprawdzeniu potrzeby oczyszczania odpływów z tych obszarów.

3. Regulacja stosunków wodnych

3.1. Sieć hydrograficzna, zagrożenie powodziowe

Gmina Korsze prawie w całości leży w dorzeczu III-rzędowej rzeki Guber, będącej dopływem Łyny (Łyna wpada do Pregoly na terenie Obwodu Kaliningradzkiego). Jedynie niewielkie skrawki zachodnie gminy znajdują się w bezpośredniej zlewni Łyny.

Sieć hydrograficzna w gminie jest dobrze rozwinięta. Najwięcej wód prowadzi Guber, który częściowo wyznacza granicę z gminą Barciany, drugą, co do wielkości rzeką jest Sajna – lewobrzeżny dopływ Gubra. Charakteryzuje je wysoki wskaźnik nieregularności odpływu. Poza tymi rzekami przez teren gminy przepływa kilka mniejszych cieków, a w północnej jej części występują tereny podmokłe i zmeliorowane. Na terenie gminy Korsze nie ma większych jezior. W południowej części gminy występują niewielkie zbiorniki, z których większe to jeziora Tolkowskie i Jasna Woda.

Na terenie gminy występuje zagrożenie powodziowe od rzeki Guber. Obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią zostały wyznaczone w opracowaniu „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Obszary zagrożenia powodziowego-rzeka Guber”, wykonanym przez Małopolską Grupę Geodezyjno-Projektową S.A. w Tarnowie w czerwcu 2004. Obszary te wskazane są na rysunku „Studium...”.

3.2. Zagrożenia jakości wód

Badania przeprowadzone przez WIOŚ na terenie gminy Korsze w latach 1998 - 2001 wskazują, że jakość wód powierzchniowych w gminie Korsze jest zła – wody we wszystkich badanych punktach nie odpowiadają normom. W przypadku Gubra w 2001 r. zwiększyła się liczba parametrów, które nie odpowiadały normom (dodatkowo zawiesina ogólna i fosfor ogólny). W przypadku Sajny w 2001 r. – chociaż woda nadal nie odpowiada normom ze względu na zawartość azotynów, fosforanów i fosforu ogólnego – miano Coli spełniało wymogi III klasy czystości (w 1998 r. również stan sanitarny kwalifikował Sajnę w Sątocznie jako nie odpowiadającą normom).

Podstawowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych to:

- źródła punktowe: przede wszystkim ścieki sanitarne, oczyszczone lub nie, odprowadzane do wód bezpośrednio kolektorami,
- źródła rozproszone: ścieki sanitarne (np. z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych) lub ścieki rolnicze (np. z hodowli zwierząt – z nieszczelnych płyt gnojowych, zbiorników na gnojowicę) wprowadzane do wód z terenów nieskanalizowanych; zagrożenie zanieczyszczeniem z takich źródeł jest większe na tych terenach gminy Korsze, gdzie uzbrojeniu w wodociąg nie towarzyszy uzbrojenie w kanalizację,
- źródła przestrzenne (obszarowe): ścieki sanitarne lub rolnicze (odchody zwierząt z pastwisk, nawożenie nawozami naturalnymi i sztucznymi) przedostające się do wód w wyniku infiltracji, spływu powierzchniowego lub erozji;

Najpoważniejsze zagrożenie jakości wód podziemnych i powierzchniowych stanowią jednostki osadnicze oraz obiekty produkcji zwierzęcej zlokalizowane na terenach pozbawionych kanalizacji, a posiadające możliwości korzystania z wodociągów. Ścieki odpływające z tych obiektów, gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych o różnym stopniu szczelności. Przy małej szczelności zbiorników bezodpływowych następuje przedostawanie się ścieków do wód podziemnych i powierzchniowych. Zagrożone są wszystkie rodzaje wód, a szczególnie oraz wody podziemne, których skażenie (gdyby wystąpiło) można kwalifikować w kategoriach katastrofy ekologicznej. W wielu przypadkach ścieki nieczyszczone odprowadzane są bezpośrednio do odbiorników. Stan czystości obydwu rzek przepływających przez gminę w pełni potwierdza te zagrożenia.

► Ocena stanu prowadzi do następujących konkluzji:

- na terenie gminy występuje nieznaczne zagrożenie powodziowe od rzeki Guber,
- na terenie gminy nie ma problemów z utrzymaniem właściwego poziomu wód w glebie,
- występuje natomiast poważne potencjalne zagrożenie jakości wód podziemnych i powierzchniowych ze strony jednostek osadniczych dobrze wyposażonych w wodociągi, a nie posiadających kanalizacji oraz innych nie skanalizowanych obiektów,
- stan czystości wód powierzchniowych jest wysoce niezadowalający i wymaga zdecydowanych działań w celu uzyskania znaczącej poprawy; główne przyczyny tego stanu to: niski stopień skanalizowania gminy oraz niewłaściwe praktyki rolnicze (nieprzestrzeganie terminów i dawek nawożenia, uprawianie pól do linii wody, niewłaściwa infrastruktura techniczna ochrony środowiska w gospodarstwach rolnych, itp.),

4. Gospodarka energetyczna

Gmina posiada - opracowane w 2003 r. przez „Gazoprojekt – Wrocław” - „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”, w których dokonano min. szczegółowej analizy stanu istniejącego gospodarki energetycznej gminy. W niniejszym „Studium...” wykorzystano zawarte w tym opracowaniu informacje i ustalenia oraz rysunki.

4.1. Zaopatrzenie w ciepło

4.1.1. Miasto Korsze

Miasto zaopatrywane jest w ciepło z czterech kotłowni współpracujących z sieciami ciepłowniczymi, zasilającymi od 19 do 4 wielorodzinnych budynków mieszkalnych. Największa z nich to kotłownia przy ul. Wolności – 4,4 MW. Pozostałe posiadają moce poniżej 1 MW. Kotłownie te opalane są węglem z domieszka trocin i drewna. Kotłownie są eksploatowane przez firmę „Korpec” Istnieje ponadto kilka mniejszych lokalnych kotłowni

zasilających budynki mieszkalne, obiekty handlowe, usługowe i użyteczności publicznej oraz zakłady przemysłowe. Z tych ostatnich największa funkcjonuje w firmie „Maspex” o mocy 4,7 MW opalana gazem.

Głównym systemem przesyłu jest sieć ciepłownicza o długości ok. 1100 m. Większość sieci (ok. 80 % długości) wykonana jest w technologii tradycyjnej. Stan techniczny indywidualnych węzłów ciepłowniczych oceniany jest jako dobry. Węzły grupowe wymagają modernizacji.

W budynkach wykorzystujących indywidualne źródła ciepła zdecydowanie przeważają paliwa stałe: węgiel i drewno, a często również odpady.

4.1.2. Obszary wiejskie

Na terenach wiejskich – w Garbnie, Glitajnach i Wandajnach - funkcjonują trzy kotłownie współpracujące z sieciami ciepłowniczymi, zasilającymi po kilka wielorodzinnych budynków mieszkalnych, eksploatowane przez „Kopec”. Największa z nich w Garbnie ma moc 2,2 MW, pozostałe po ok. 0,5 MW. Kotłownie te opalane są węglem z domieszka trocin. Sieci ciepłownicze współpracujące z tymi kotłowniami nie są w stanie zadowalającym. Funkcjonuje też kilka lokalnych kotłowni, przeważnie w szkołach. Zdecydowana większość mieszkańców zaopatruje się w ciepło indywidualnych źródeł opalanych węglem i drewnem.

► Ocena stanu prowadzi do następujących konkluzji:

- pod względem funkcjonalnym system zaopatrzenia w ciepło pracuje poprawnie, zaspakajając niezbędne potrzeby mieszkańców i innych użytkowników,
- pod względem oddziaływania na środowisko, a w szczególności na powietrze stan systemu jest niezadowalający,
- składa się na to: spalanie węgla i niewłaściwego paliwa w paleniskach indywidualnych (np. odpadów, szczególnie z tworzyw sztucznych, opon, polakierowanego drewna), powodujące zwiększone zanieczyszczenie powietrza w sezonie grzewczym (tzw. „niska emisja”), dominująca pozycja węgla jako paliwa wykorzystywanego do celów grzewczych również w kotłowniach pracujących w układach scentralizowane dostawy ciepła,
- system przesyłu i rozdziału ciepła wymaga modernizacji.

4.2. Zaopatrzenie w gaz

Infrastruktura gazownicza o charakterze sieciowym występuje jedynie na terenie miasta Korsze. Obecnie zasięg gazyfikacji przewodowej na terenie miasta Korsze jest stosunkowo niewielki i ogranicza się do dostaw gazu ziemnego do firmy Maspex sp. z o.o. oraz nielicznych gospodarstw domowych.

W pozostałej części gminy odbiorcy gazu korzystają wyłącznie z indywidualnych instalacji gazu płynnego dostarczanego w butlach. Obserwuje się tutaj tendencje charakterystyczne dla całego kraju tzn. jest on stosowany głównie do przygotowania posiłków.

Przez obszar gminy Korsze przebiegają następujące gazociągi wysokiego ciśnienia :

- Dn 200 Bartoszyce - Korsze - Kętrzyn przebiegający na kierunku zachód - wschód i stanowiący element systemu przesyłowego dostarczającego gaz do odbiorców zlokalizowanych w województwie warmińsko - mazurskim.
- Dn 100 stanowiący podłączenie miasta Korsze - do stacji redukcyjno – pomiarowej I stopnia „Podlechy”
- Dn 100 Korsze - Reszel dostarczający gaz do miasta Reszel.

Przepustowość istniejących gazociągów wysokiego ciśnienia jest całkowicie wyczerpana, stąd też ewentualna gazyfikacja gminy uwarunkowana jest rozbudową układu przesyłowego.

Stan techniczny w/w gazociągów wysokiego ciśnienia ocenia się jako dobry. Ciśnienie gazu redukowane jest na stacji redukcyjno – pomiarowej I stopnia zlokalizowanej w miejscowości Podlechy o przepustowości 3000 m³/h i na stacji redukcyjno – pomiarowej II stopnia zlokalizowanej w Korszach w firmie „Maspex” o przepustowości 260 m³/h.

Na terenie miasta funkcjonuje 2,5 km sieci średniego ciśnienia w przedziale średnic Dn 90 - 200 i są to rurociągi polietylenowe. Stan techniczny sieci jest bardzo dobry. Gaz stosowany jest do przygotowywania posiłków, ciepłej wody oraz w minimalnym stopniu do ogrzewania pomieszczeń.

Całkowite zużycie gazu na terenie miasta Korsze w roku 2002 wynosiło 991,2 tys. m³/h, z czego w „Maspexie” ok. 958 tys. m³/h. Liczba gospodarstw domowych pobierających gaz wynosiła 24 szt. w tym ogrzewających pomieszczenia 23.

Na terenie gminy Korsze nie ma sieci gazowych, funkcjonuje natomiast sieć punktów wymiany butli.

- Ocena stanu prowadzi do następujących konkluzji:
stan zaopatrzenia miasta i gminy jest wysoce niezadowolający pomimo, że przez teren gminy przechodzą gazociągi wysokiego ciśnienia.

4.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Odbiorcy energii elektrycznej miasta i gminy Korsze zasilani są w energię elektryczną liniami SN 15kV ze stacji elektroenergetycznej 110/15kV GPZ „Korsze”. Stacja zasilana jest dwoma napowietrznymi liniami 110kV o przekroju 240 mm² ze stacji 110/15 kV Bartoszyce i Kętrzyn.

Przez teren gminy przebiega trasa dwóch linii elektroenergetycznych 110 kV:

- linia relacji Bartoszyce - Korsze wchodząca od strony południowej gminy
- linia relacji Korsze Kętrzyn wchodzącej od strony zachodniej gminy.

Na terenie miasta zlokalizowana jest stacja elektroenergetyczna „Korsze” 110/15 kV. Pracuje ona w oparciu o dwa transformatorami o mocy 10 MVA każdy. Stan techniczny wyżej wymienionych linii i stacji należy uznać za dobry, a ich przepustowość za wystarczającą biorąc pod uwagę obecne obciążenia oraz ich wzrost w dalszej perspektywie.

Na terenie miasta i gminy występuje jednolity poziom średniego napięcia 15 kV Linie główne

15 kV są wykonane w układzie magistralnym pomiędzy stacją „Korsze”, a najbliższymi stacjami 110/15kV lub stacjami węzłowymi. Sieć rozdzielcza na terenie gminy wykonana jest głównie jako napowietrzna. Stan techniczny sieci 15kV na terenie miasta i gminy Korsze należy uznać za dobry. W ostatnich latach sieć ta poddana została licznym zabiegom remontowym

modernizacyjnym, związanym głównie z wymianą przewodów gołych na izolowane, instalacją nowoczesnych ograniczników przepięć, wymianą odłączników, izolatorów, uproszczeniami schematów słupowych stacji transformatorowych. Na terenie miasta Korsze znajduje się 16 stacji transformatorowych 15/0,4kV zasilających odbiorców energii elektrycznej na terenie miasta.

Na terenie gminy Korsze znajduje się 88 stacji transformatorowych 15/0,4kV zasilających jej odbiorców energii elektrycznej. W przeważającej mierze, około 82 % to słupowe stacje transformatorowe, pozostałe to stacje wieżowe i typu miejskiego. Łączna moc zainstalowanych

transformatorów wynosi około:

- gmina Korsze 7,46 MVA;
- miasto Korsze 2,92 MV A.

Z energii elektrycznej korzysta 100 % mieszkańców miasta i gminy.

- Stan zaopatrzenia gminy w energię elektryczną jest całkowicie zadowalający.

B. Uwarunkowania wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko – mazurskiego”³

1. Uwarunkowania

„Plan...” określa uwarunkowania i kierunki rozwoju województwa ograniczając problematykę infrastruktury technicznej do zagadnień zaopatrzenia w energię elektryczną i gaz niewielkimi odniesieniami (w kierunkach) do innych branż.

Województwo warmińsko - mazurskie jest zasilane z krajowego systemu elektroenergetycznego linią 400 kV relacji Gdańsk Błonie – Olsztyn Mątki oraz liniami 220 kV: Olsztyn 1 – Ostrołęka, Olsztyn 1–Włocławek i Ostrołęka – Ełk. Transformacja energii z wyżej wymienionych linii na napięcie 110 kV następuje w stacjach transformatorowych 400/110 kV/kV Olsztyn Mątki oraz 220/110 kV/kV Olsztyn I za pośrednictwem zainstalowanych w nich transformatorów o mocy 330 MVA (stacja Mątki) oraz 160 MVA (stacja Olsztyn 1).

W części wschodniej (rejon Giżycko –Węgorzewo) oraz w północno –zachodniej występuje znaczny stopień niepewności zasilania energetycznego głównie wynikający z nieprawidłowego układu linii elektroenergetycznych zasilających. Awaria linii elektroenergetycznych 110 kV w układzie promieniowym każdorazowo powoduje trudności przesyłu energii liniami 15 kV odbiorcom. Zamknięcie pierścienia zmniejszy zagrożenie awaryjności systemu. W związku z tym niezbędna jest realizacja nowych linii elektroenergetycznych wysokich napięć oraz modernizacja lub realizacja nowych Głównych Punktów Zasilania.

Główne zasilanie województwa w gaz ziemny jest wykonane z kierunku:

- Płońsk –Ciechanów dwoma rurociągami wysokiego ciśnienia Dn 200, DN 400 do Nidzicy i DN 200, DN 150 do Olsztyna,
- Włocławek –Wybrzeże Dn 400 poprzez województwa kujawsko - pomorskie i pomorskie.

Na terenie województwa nie ma spięcia powyższych gazociągów zasilających. W województwie jedynie 24 miasta, (czyli około 50 % wszystkich miast) zaopatrywane są w gaz ziemny przewodowy. Tylko nieliczne miejscowości gminne (ca 2% ludności wiejskiej) posiada gaz przewodowy. Generalnie brak jest uzbrojenia terenów wiejskich w sieć gazową średniego i niskiego ciśnienia. Mimo posiadania dostatecznych źródeł gazu ziemnego w postaci gazociągów magistralnych zagrożeniem dla dalszego rozwoju gazownictwa jest brak sieci przesyłowej wysokiego ciśnienia do poszczególnych jednostek osadniczych.

³ Przyjęty przez Sejmik województwa warmińsko - mazurskiego uchwałą nr XXXIII/505/02 z dnia 12 lutego 2002 r.

2. Kierunki rozwoju

„Plan...” przewiduje:

- Zaopatrzenie w gaz ziemny wschodniej i północno - zachodniej części województwa oraz obszarów wiejskich na terenach cennych przyrodniczo.
- Realizację zakładanych uzupełnień sieci elektroenergetycznej wysokich napięć oraz stacji węzłowych w pierwszej kolejności na terenach o wysokiej niepewności zasilania.
- Uzupełnianie uzbrojenia w infrastrukturę techniczną wodno - kanalizacyjną na obszarach wiejskich szczególnie wrażliwych na antropopresję.

Następujące układy przesyłowe powinny zostać wprowadzone do realizacji i eksploatacji jako uznane przez ministra gospodarki za zadanie rządowe:

- dwutorowa linia 400 kV Alytus – Ełk,
- stacja 400/110 Ełk,
- linia jednotorowa 400 kV Narew – Ełk,
- linia jednotorowa 400 kV Ełk – Małki.

W okresie perspektywicznym niezbędne są działania na układzie przesyłowym 110 kV oraz Głównych Punktach Zasilania (GPZ). Polegać będą one na budowie kilku ważnych odcinków linii 110 kV oraz modernizacji istniejących linii i stacji (GPZ). Na wschodzie województwa w pierwszej kolejności planowana jest rozbudowa stacji 110/15 kV Węgorzewo oraz budowa linii 110 kV Węgorzewo – Giżycko. Będzie ona stanowiła zamknięcie pierścienia linii 110 kV Honicza – Filipów – Gołdap – Węgorzewo.

Rozwój gazyfikacji województwa opierać się będzie o dostawy gazu z dotychczasowych kierunków i źródeł gazu:

- magistrali gazowej 2 x Dn 500 Rembelszczyzna – Włocławek przez odgałęzienia: Płońsk – Ciechanów – Nidzica Dn 400, Dn 200
- □magistrali gazowej Dn 400 Gustorzyn – Gdańsk oraz projektowanej Dn 500 Gustorzyn - Kwidzyn przez odgałęzienia: Sztumska Wieś – Elbląg Dn 200, Kwidzyn – Susz Dn 150/100.

Powyższe opracowanie przewiduje docelowo zaopatrzenie w gaz południowo - zachodnich terenów województwa, tj. miast i gmin Nowe Miasto Lubawskie, Lubawa,

Biskupiec Pomorski i Kurzętnik oraz miast i gmin położonych w północno - zachodniej części województwa: Braniewo, Tolkmicko, Frombork, Pasłęk, Gronowo, Milejewo.

Zaopatrzenie w gaz tych obszarów będzie możliwe po wykonaniu gazociągu przesyłowego Dn 500 relacji Gustorzyn – Kwidzyn. W okresie perspektywicznym istniejące gazociągi przesyłowe zostaną wzmocnione poprzez budowę gazociągów magistralnych: Nidzica – Kętrzyn, Nidzica – Dobrze Miasto – Orneta, Olsztynek – Ostróda. Realizacja powyższych gazociągów pozwoli na objęcie siecią gazową gmin i miast, przez które przebiegają, jak również docelowo mogą one stanowić potencjalny kierunek zaopatrzenia w gaz wschodnich obszarów województwa.

Rozpatrywane są dwie koncepcje eksportu gazu przez obszar województwa na Litwę:

- wariant I - z kierunku tłoczni Zambrów (Zambrów – Łomża – Ełk – Suwałki – granica państwa)
- wariant II - z kierunku węzła w rejonie Gdańska (Gdańsk – Elbląg – Suwałki – granica państwa).

C. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju gminy ⁴

„Strategia...” przewiduje następujące cele strategiczne i operacyjne oraz działania związane z infrastrukturą techniczną:

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Działania
Kształtowanie warunków dla rozwoju rolnictwa z uwzględnieniem ochrony zasobów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	Tworzenie bazy infrastrukturalnej dla rozwoju rolnictwa	Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej na terenie gminy
		Budowa oczyszczalni ścieków
		Gazyfikacja gminy
Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy.	Ochrona zlewni wód rzeki Guber	Opracowanie planu ochrony zlewni wód rzeki Guber w porozumieniu z ościennymi gminami

⁴ Uchwalona przez Radę Gminy w 2001 r.

D. Uwarunkowania wynikające z „Gminnego programu ochrony środowiska”⁵

„Gminny program...” określa cele strategiczne, operacyjne i zadania związane z realizacją założonego celu nadrzędnego, którym jest (cyt.) „Poprawa stanu środowiska w gminie Korsze ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki ściekowej”.

Cel	Zadanie	Sposób wykonania
Cel strategiczny I : Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych		
I.1. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	I.1.1. Uczestniczenie w opracowaniu powiatowego planu wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Uczestnictwo w opracowaniu planu będzie polegać na dostarczeniu danych niezbędnych do opracowania powiatowego planu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
	I.1.2. Realizacja niektórych zadań powiatowego planu wykorzystania OZE	Zadania planu, dotyczące gminy Korsze, będą realizowane przez gminę zgodnie z zaplanowanym harmonogramem.
Cel strategiczny II: Dobra jakość wód w gminie Korsze		
II.1. Oczyszczanie 95 % ścieków komunalnych w wysokosprawnych oczyszczalniach ścieków.	II.1.1. Budowa oczyszczalni ścieków w Łankiejmach i modernizacja w Garbnie w ramach projektu „Ochrona zlewni rzeki Guber przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych”	Oczyszczalnia będzie wybudowana w ramach projektu realizowanego wspólnie przez gminy leżące w zlewni rzeki Guber.
II.2. Objęcie 70 % mieszkańców gminy systemem kanalizacji sanitarnej	II.2.1. Budowa systemów kanalizacyjnych w ramach projektu „Ochrona zlewni rzeki Guber przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych”	Systemy kanalizacyjne będą wybudowane w następujących miejscowościach: Korsze, Glitajny, Kałmy, Łankiejmy, Garbno, Błogoszowo, Olszynka.
Cel strategiczny III: Poprawa stanu czystości powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia emisji w sezonie grzewczym		
III.1. Ograniczenie niskiej emisji z palenisk indywidualnych. III.2. Zaprzestanie wykorzystywania jako opału w gospodarstwach indywidualnych różnego typu odpadów.	III.1.1. Przeprowadzenie konkursu rysunkowego/plakatowego w szkołach poświęconego stosowaniu „ekologicznego opału” i szkodliwości spalania śmieci.	Gmina ogłosi konkurs we wszystkich szkołach podstawowych i gimnazjum. Zwycięskie szkoły (klasy) otrzymają nagrody. Zadanie będzie dotyczyło kotłowni będących własnością gminy.

E. Uwarunkownia wynikające z przepisów prawa

- 1) Prawo wodne⁶ w art. 42 pkt 3 przewiduje, że budowę urządzeń służących do zaopatrzenia w wodę realizuje się jednocześnie z rozwiązywaniem spraw gospodarki ściekowej, w szczególności przez budowę systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków.

⁵ Program ochrony środowiska gminy Korsze na lata 2004 - 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 - 2011, Biuro Doradcze „Ekoinfra”, Olsztyn, 2004 r.

⁶ Ustawa Prawo Wodne z dnia 18.07.2001 r.(Dz.U. nr 115 poz. 1229)

W art. 43 ust. 1 przewiduje, że aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 powinny być wyposażone w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków. Artykuł 208 określa harmonogram tych działań i przewiduje, że zapis artykułu 43 zostanie zrealizowany do 31.12.2015 r. w odniesieniu do aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców od 2000 – 15000 osób. Gmina w rozumieniu tego zapisu stanowi właśnie taką aglomerację.

Art. 41 pkt 3. ppkt 2 stanowi, że ścieki wprowadzane do wód nie mogą powodować zmian w naturalnej, charakterystycznej dla nich biocenozie, naturalnej mętności i barwy oraz formowania się osadów i piany. Oznacza to w praktyce, że wprowadzanie oczyszczonych ścieków do wód nie może pogarszać klasy ich czystości.

Art. 39 pkt. 3 stanowi, że zabrania się wprowadzania ścieków do wód stojących, a pkt. 4 do jezior i ich dopływów, jeżeli czas dopływu ścieków do jeziora jest krótszy od jednej doby.

- 2) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 08.07.2004 r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska ⁷, przewiduje dla miejscowości o równoważnej liczbie mieszkańców do 14 999 następujące stężenia zanieczyszczeń ścieków oczyszczonych:

- BZT₅ do 25 mg/ dm ³,
- ChZT do 125 mg/ dm ³,
- zawiesina do 35 mg/ dm ³,
- azot ogólny do 30 mg/ dm ³,
- fosfor ogólny do 5 mg/ dm ³,

Dopuszczalne stężenia dotyczące azotu i fosforu odnoszą się tylko do ścieków odprowadzanych do jezior i ich zlewni.

- 3) Rozporządzenie Ministra Zdrowia ⁸ określa min. normy, jakie powinna spełniać woda do picia i na potrzeby gospodarcze. Analiza tych norm wskazuje na konieczność modernizacji prawie wszystkich stacji uzdatniania wody na terenie gminy, ponieważ woda przez nie produkowana nie odpowiada przewidzianym wymogom, szczególnie w odniesieniu do zawartości żelaza i manganu.
- 4) Prawo energetyczne ⁹ oraz rozporządzenia wykonawcze ¹⁰ przewidują, że gazyfikacja prowadzona jest w przypadku, gdy istnieją techniczne i ekonomiczne warunki dostarczania paliwa gazowego. Przed rozpoczęciem każdej inwestycji wykonywana jest analiza ekonomiczna wg standardu UNIDO. Gazyfikacja prowadzona jest wówczas, gdy zostanie wykazana jej ekonomiczna opłacalność.
- 5) Należy zachować strefy kontrolowane, wolne od wszelkiej zabudowy dla gazociągów wysokiego ciśnienia o następujących szerokościach (środek strefy pokrywa się z osią gazociągu): średnica 150 do 300 mm – 6,0 m.; średnica 300 do 500 mm – 8,0 m ¹¹.
- 6) Szerokości strefy bezpieczeństwa wolnej od wszelkiej zabudowy dla linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV wynosi 28 m.

⁷ Dz.U. nr 212 poz. 1799

⁸ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 04.09.2000 r. w sprawie warunków, jakim powinna odpowiadać woda do picia

i na potrzeby gospodarcze.(Dz.U. nr 82 poz. 937)

⁹ Ustawa Prawo Energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr.54 poz. 348) z późniejszymi zmianami

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 24 sierpnia 2000 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączania podmiotów do sieci gazowych, obrotu paliwami gazowymi, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci gazowych oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. nr.77 poz. 877)

¹¹ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30.07.2001 r. w sprawie warunków jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz.U.. nr 97 poz.1055)

- 7) W strefach ochrony bezpośredniej ujęć wody nie wolno przewidywać form zagospodarowania terenu nie związanych w wydobywaniem wody, w strefach ochrony pośredniej (jeżeli takie zostaną ustanowione), wolno stosować tylko te rodzaje zagospodarowania terenu, które dopuści decyzja o ustanowieniu strefy.

F. Uwarunkowania wynikające ze standardów obsługi

► Zaopatrzenie w wodę.

- Przyjmuje się, że 100 % mieszkańców gminy będzie zaopatrywało się w wodę z wodociągów, w ilości i jakości odpowiadającej współczesnym standardom.
- System powinien zapewniać wysoką niezawodność, gwarantującą nieprzerwaną dostawę wody.
- Zakładając osiągnięcie standardów wyposażenia mieszkań zbliżonych średnich warunków w miastach województwa oraz uwzględniając zapotrzebowanie dla ruchu turystyczno – wypoczynkowego, jednostkowy wskaźnik zużycia wody przez jednego mieszkańca stałego należy przyjmować w wielkości $q = 130,0 \text{ dm}^3/\text{d}$. Przyjmując współczynniki nierównomierności rozbioru :

$$N_d = 1,3 \text{ i } N_g = 1,8.$$

Wskaźniki maksymalnego zużycia wody przez mieszkańców wyniosą:

$$Q = 130,0 \times 1,3 = 169,0 \text{ dm}^3/\text{d}, \text{ M.}$$

$$q = (169,0 \times 1,8 : 24) : 1000 = 0,0127 \text{ m}^3/\text{h}, \text{ M}$$

► Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

- Przyjmuje się, że 100 % mieszkań będzie wyposażonych w instalacje kanalizacyjne, stwarzające możliwość odprowadzania ścieków.
- W każdej miejscowości, niezależnie od ilości mieszkańców stworzone zostaną możliwości bezpiecznego dla środowiska odprowadzania ścieków (układy kanalizacyjne lub oczyszczalnie przyzagrodowe). Zorganizowany system odprowadzania ścieków powinien objąć 90 – 95 % ogółu mieszkańców i użytkowników.
- Oczyszczalnie ścieków powinny spełniać wszystkie wymagania nałożone obowiązującymi przepisami.
- Jednostkowe ilości ścieków przyjmuje się równe wielkości zużycia wody.

► Zaopatrzenie w ciepło.

Standardy obsługi w zakresie zaopatrzenia w ciepło powinny zapewniać:

- produkcję i dostawę energii w ilościach niezbędnych do zaspokojenia potrzeb,
- możliwość wyboru przez użytkowników różnych nośników energii, ze zdecydowaną preferencją paliw odnawialnych, zapewniających minimalizację kosztów ich użytkowania i przyjaznych dla środowiska tak z uwagi na emisję do atmosfery jak i powstawanie odpadów paleniskowych,
- z uwagi na niską gęstość ciepłą zabudowy na obszarze gminy (poniżej 10 MW/ha) nie przewiduje się tworzenia nowych systemu zaopatrzenia w ciepło.

► Zaopatrzenie w gaz.

W przypadku zaistnienia warunków do gazyfikacji gminy, należałoby przyjmować następujące standardy:

- Przyjmuje się, że w horyzoncie czasowym „Studium...”, ok.50 % mieszkańców gminy będzie korzystało z gazu do przygotowania posiłków.
- Przyjmuje się także, że wszędzie tam, gdzie zostanie doprowadzony gaz przewodowy będzie istniała możliwość wykorzystywania tego paliwa do ogrzewania i przygotowania ciepłej wody.

Wskaźniki zużycia gazu można przyjąć na następującym poziomie: ¹²

- przygotowanie posiłków	- 41,0 N m. ³ / M, r
- przygotowanie ciepłej wody	- 93,0 N m. ³ / M, r
- ogrzewanie pomieszczeń	- 770,0 N m. ³ / M, r

► Zaopatrzenie w energię elektryczną.

- System musi zapewniać nieprzerwaną dostawę energii elektrycznej w ilości stosownej do potrzeb.
- Użytkownik musi mieć zapewnioną możliwość dowolnego wykorzystania energii do różnych potrzeb tj: oświetlenia, korzystania ze sprzętu gospodarstwa domowego, ogrzewania i produkcji ciepłej wody oraz przygotowywania posiłków.

¹² „Wytyczne projektowania sieci gazowych” , „Gazoprojekt” Wrocław 1999 r.

I.V. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

A. Uwarunkowania rozwoju gminy

1. Drogi publiczne

Z analizy istniejących powiązań i obciążeń układu komunikacyjnego gminy Korsze dokonano podziału funkcjonalnego dróg na :

drogi układu:

- nadrzędnego
- podstawowego
- pomocniczego

Układ nadrzędny – to drogi pełniące główne powiązania w województwie, w skład układu zaliczono następujące drogi:

- **drogę wojewódzką nr 592 Bartoszyce – Kraskowo - Kętrzyn – Giżycko** , przejmując ruch z międzynarodowego przejścia granicznego w Bezledach w kierunku wschodnim województwa, pełni ważne powiązanie obszarów północnych województwa z terenami wielkich jezior mazurskich. Stanowi ważną drogę w układzie komunikacyjnym województwa, w obsłudze istniejących i projektowanych przejść granicznych. W gminie jest główną osią komunikacyjną przejmującą ruch tranzytowy. W stanie istniejącym droga ta jest klasy „G”, nie spełnia wymogów założonej klasy. Wymaga przebudowy na odcinkach przebiegających przez tereny zainwestowane, szczególnie dotyczy to przebiegu przez miejscowość Łankiejmy. Przebudowy wymaga skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 590, oraz przystanki autobusowe. Niezbędne jest wzmocnienie nawierzchni.
- **drogę wojewódzką nr 590 Barciany- Korsze – Reszel – Biskupiec**, przejmując ruch z Barcian w kierunku Biskupca, jest to ciąg zapewniający możliwość obsługi przejść granicznych. W gminie jest główną osią komunikacyjną przejmując niewielki ruch tranzytowy. W stanie istniejącym droga ta jest klasy „G”, na odcinku Korsze-Barciany, a na odcinku Biskupiec-Korsze klasy „Z”, nie spełnia wymogów założonej klasy, wymaga przebudowy na odcinkach przebiegających przez tereny zainwestowane, dotyczy to przebiegu przez miejscowość Pomnik, wymaga również wzmocnienia nawierzchni.

Utrudnieniem w funkcjonowaniu układu nadrzędnego są nienormatywne obiekty mostowe, które wymagają przebudowy. Są to mosty na następujących ciągach dróg wojewódzkich:

- nr 592 w miejscowości Garbno na rz.Guber
- nr 590 w miejscowości Parys

Drogi te pełnią funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na obszarze gminy. Wystarczająco wiążą gminę z krajem, województwem, powiatem i sąsiednimi gminami. Długość dróg wojewódzkich w gminie wynosi około 32 km co stanowi 17% ogólnej długości sieci drogowej, wszystkie drogi mają nawierzchnię twardą.

Układ podstawowy - ma za zadanie zapewnić sprawne powiązanie gminy z powiatem , pełni funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na obszarze gminy oraz zapewnia bezpośrednie powiązanie układu nadrzędnego i pomocniczego. W skład układu podstawowego zaliczono następujące drogi:

drogi powiatowe:

26 447 Glitajny -Sępól, droga ta pełni ważną funkcję w bezpośrednich powiązaniach ośrodków gminnych ze sobą. Posiada nawierzchnię bitumiczną w dobrym stanie technicznym. Ciąg powyższy powinien osiągnąć parametry klasy „Z”.

26 443 Korsze-Równina Górna droga powyższa bezpośrednio wiąże Równinę Górną, Warnikajmy z ośrodkiem gminy, należy nadać jej parametry klasy „Z”, wymaga przebudowy.

26 445 Korsze Studzieniec, droga powyższa wiąże bezpośrednio Studzieniec, Głównbity z ośrodkiem gminy. Droga ta winna osiągnąć parametry klasy „Z”, wymaga przebudowy.

26 442 Garbno-Drogosze, wiąże bezpośrednio ze sobą ośrodki sieci osadniczej umieszczone przy powyższym ciągu, stanowi dogodne powiązanie z sąsiednią gminą. Droga ta winna osiągnąć parametry klasy „Z”.

26 326 Sporwiny-Sątoczno i 26 448 Skandawa-Sątoczno, drogi powyższe stanowią ciąg wiążący Skandawę, Sątoczno, Łędlawki ze sobą tj. umożliwia on powiązanie 3 gmin ze sobą. Należy nadać mu parametry klasy „Z”.

26 328 Sępapol-Lwowiec, ciąg przebiegający obrzeżem gminy Korsze, ważne powiązanie dla gminy Sępapol.

26 433 Reszel-Dzikowina, droga wiążąca ośrodki: Babieniec, Tołkiny ze sobą, umożliwia powiązanie dróg wojewódzkich ze sobą. Należy nadać jej parametry klasy „Z”.

26 437 Kraskowo-Babieniec, droga ta umożliwia bezpośrednie powiązanie ośrodków sieci osadniczej sobą. Należy nadać jej parametry klasy „L”.

Długość dróg powiatowych zaliczonych do układu podstawowego wynosi 49,6 km .

Problemem w funkcjonowaniu dróg układu podstawowego jest stan nawierzchni.

Z roku na rok następuje degradacja ich stanu. Największy wpływ na degradację ma wzrost natężenia ruchu, w tym pojazdów wysokotonazowych, zużywanie się nawierzchni jej proces starzenie oraz działanie wpływów atmosferycznych. Cel ten osiągnie się poprzez poprawę stanu technicznego dróg. Najpilniejszą realizacją jest przebudowa dróg: Korsze –Studzieniec i drogi Korsze- Równina Górna

Utrudnieniem w funkcjonowaniu układu podstawowego są nienormatywne obiekty mostowe, które wymagają odnowy. Są to mosty na ciągach dróg powiatowych:

nr 26 442 w miejscowości Garbno na rz. Guber

nr 26 445 w miejscowości Głównbity na rz. Sajna

nr 26 447 w miejscowości Prosna na rz. Guber

nr 26 448 w miejscowości Sątoczno na rz. Sajna i w miejscowości Marłuty na rz. Guber

Układ pomocniczy ma za zadanie wspomaganie układu podstawowego, obsługuje sieć osadniczą skupioną i rozproszoną, ośrodki turystyczne, zapewnia dojazdy do pól i lasów. W skład układu pomocniczego wchodzi drogi powiatowe nie wymienione w powiązaniach głównych oraz drogi gminne. Drogi powiatowe włączone do układu pomocniczego to:

- 26 432 Łankiejmy-Gudniki
- 26 436 Filipówka -Tołkiny
- 26 444 Łankiejmy-Głównbity
- 26 446 Sątoczno-Dłużec Wlk.
- 26 460 Warnikajmy-Garbno
- 26 504 Kowalewo-Łędlawki

Drogi gminne, które należy uwzględnić jako połączenia będące drogami publicznymi w gminie to następujące ciągi:

- Sątoczno-Kałwagi
- Kałwagi-Studzieniec
- Studzieniec-Sajna Mała
- Droga Powiatowa-Łęka
- Droga Powiatowa- Stawnica

- Piaskowiec-Gierkiny (Giełpsz)-Karszewo- Wiklewo-Parys
- Droga Powiatowa-Karszewo
- Droga Powiatowa-Marłuty-Lwowiec
- Droga Powiatowa-Nunkajmy
- Trzeciak-Wygoda-Wandajny
- Droga Powiatowa-Gnojewo
- Gudnik-Babieniec
- Kraskowo-Błogoszewo-Parys
- Babieniec-Jurtkowo
- Saduny-Saduny
- Droga Wojewódzka –Gudziki-Podgórzyn
- Droga Wojewódzka-Pomnik
- Podlechy-Kraskowo
- Podlechy-Krzemity
- Piaskowiec
- Sajna Mała-Kaskajmy
- Babieniec-Worplawki
- Droga Wojewódzka-Płutniki
- Droga Wojewódzka-Chmielnik-Tołkiny
- Droga Powiatowa-Sątoczek
- Droga Powiatowa-Kamień
- Droga Powiatowa-Kałwagi-Kałwagi Kol.(26 326)
- Droga Wojewódzka-Dłużec Mały-Dłużec Wlk.
- Suśnik-Suśnik
- Dubliny-Płutniki
- Bykowo
- Marłuty-Wągniki

Drogi powiatowe posiadają nawierzchnię bitumiczną, brukowcową i gruntową. Najpilniejsze prace dotyczące przebudowy dróg powiatowych dotyczą *drogi nr 26 444 Łankiejmy-Główny i drogi 26 446 Sątoczno-Dłużec Wlk.* Drogi gminne wymagają poprawy stanu technicznego tzn: wymagają odnowy nawierzchni, zapewnienia widoczności na łukach.

Rozbudowana sieć dróg powiatowych winna być zweryfikowana pod kątem obniżenia kategorii. Na sieci dróg gminnych najpilniejszą potrzebą jest poprawa warunków ruchu na *drodze Podlechy-Kraskowo oraz przebudowa mostu w miejscowości Gnojewo na rz. Sajna*

Z uwagi na bezpieczeństwo pieszych i ruchu na drogach w miejscowościach na obszarze gminy należy przewidzieć w terenie zabudowanym chodniki i przejścia dla pieszych.

2. Parkingi

Na obszarze gminy należy wzdłuż ciągu drogi wojewódzkiej przy drodze nr 592 wydzielić miejsce pod parking dla samochodów osobowych, ciężarowych i autobusów

3. Stacje paliw

Na terenie gminy Korsze powinien być zlokalizowany MOP(miejsce obsługi podróżnych), który obsługiwałaby gminę i ruch tranzytowy .W MOP-ie winna znaleźć się stacja paliw, gastronomia, część hotelowa oraz parkingi dla samochodów ciężarowych i autobusów.

4. Ścieżki rowerowe

W stanie istniejącym brak jest wydzielonych ścieżek rowerowych. Z uwagi na bezpośrednie sąsiedztwo międzyregionalnych tras rowerowych /gm. Bisztynek i Reszel, Sępól/, należy przewidzieć trasy rowerowe lokalne na obszarze gminy Korsze i związać je trasami województwa.

5. Kolej

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa **Poznań-Olsztyn-Korsze-Skandawa**. Jest to linia pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana. Należy ona do linii o znaczeniu państwowym. Przewidziana do modernizacji do prędkości 120 km/h. Problemem, który należy rozwiązać jest skrzyżowanie w jednym poziomie z drogą wojewódzką nr 592 Bartoszyce-Kętrzyn w miejscowości Łankiejmy. Z chwilą modernizacji linii kolejowej do prędkości 120km/h należy przewidzieć je jako dwupoziomowe. Na obszarze gminy jest linia kolejowa **Białystok-Korsze-Bartoszyce-Głomno** - odcinek Białystok-Korsze należy do linii pierwszorzędnych, jednotorowych, niezelektryfikowanych, odcinek Korsze-Głomno należy do linii drugorzędnych, jednotorowych, niezelektryfikowanych. Przewidziany do modernizacji. Z chwilą elektryfikacji odcinka Korsze-Ełk skrzyżowanie drogi wojewódzkiej 592 w Tołkinach winno być przewidziane jako dwupoziomowe.

B. Uwarunkowania rozwoju miasta Korsze

1. Drogi i ulice.

Miasto Korsze to węzeł komunikacji drogowej i kolejowej.

Drogi publiczne przebiegające przez miasto są kategorii:

- wojewódzkiej
- powiatowej i gminnej

Korsze położone są przy drodze wojewódzkiej 590 Barciany - Biskupiec, w bezpośrednim oddziaływaniu drogi wojewódzkiej nr 592 Bartoszyce –Giżycko, która przejmuję ruch z międzynarodowego przejścia granicznego w Bezledach i kieruje go w kierunku wschodnim. Miasto jest ważnym węzłem komunikacji kolejowej na obszarze Polski północno-wschodniej. Na funkcjonowanie miasta ma wpływ linia kolejowa, która z uwagi na skrzyżowanie w jednym poziomie wpływa na zakłócenia ruchu kołowego drogowego i pieszego poprzez zamykanie go.

1.1. Układ nadrzędny

Dla zapewnienia sprawnej obsługi komunikacyjnej miasta należy stworzyć czytelny podstawowy układ komunikacyjny.

Główny szkielet układu komunikacyjnego tworzyć będą ulice, które zapewnią połączenia pomiędzy miejscem pracy i zamieszkania oraz centrum usługowym.

W tym celu należy wydzielić i zmodernizować te ulice, które będą miały wpływ na poprawność działania komunikacji w mieście

Nadrzędny układ komunikacyjny tworzyć będą ulice klasy „G,, / ulica główna/

Najważniejszą drogą przebiegającą przez miasto są droga wojewódzka **nr 590 Barciany-Korsze-Biskupiec**. Ciąg powyższy przejmuję ruch na kierunku północ-południe. W stanie istniejącym przebiega ulicami miejskimi- **ulicą Mickiewicza i Wojska Polskiego**, przejmuję ruch zewnętrzny i wewnętrzny. Dla tego ciągu należy zapewnić bezpieczny i sprawny przejazd przez miasto. Powyższy ciąg drogowy krzyżując się z linią kolejową w jednym poziomie stanowi najpoważniejszy problem do rozwiązania w przyszłości.

1.2. Układ podstawowy

Do ulic układu podstawowego miasta należą ulice **klasy „Z”** / ulica zbiorcza/ są to :

ulice: Wolności, Kościuszki - to ciąg ulic , które przejmują ruch z dróg powiatowych z kierunku Głównit i Równiny Górnej, obsługują istniejącą zabudowę usługową i mieszkaniową. Umożliwiają dojazd do terenów boczniczy stacji kolejowej. Wymagają modernizacji oraz przebudowy

1.3. Układ pomocniczy

Układ pomocniczy ma bezpośrednio obsłużyć przyległy teren oraz obiekty przy nich zlokalizowane. Tę funkcję spełnią ulice klasy lokalnej „L” i dojazdowej „D”, które wymagają remontów.

2 Urządzenia obsługi komunikacji

Na obszarze miasta są wydzielone miejsca parkingowe dla samochodów osobowych, ich ilość sprawia, że nie jest to poważny problem .Problemem jest brak wydzielonego miejsca pod parking dla samochodów ciężarowych,

W mieście nie ma problemu garaży dla zabudowy wielorodzinnej.

Należy przewidzieć miejsce pod lokalizację przystanku autobusowego na terenie przy ul. Kościuszki i ul. Orzeszkowej.

3.Ścieżki rowerowe

Jak wynika ze stanu istniejącego brak jest wydzielonych na obszarze miasta ścieżek rowerowych. Z uwagi na reaktywację roweru w dojazdach do pracy jak i w rekreacji, na terenie miasta powinny pojawić się trasy lokalne.

4. Kolej

Przez miasto Korsze przebiegają linia kolejowa: **Poznań-Olsztyn-Korsze-Skandawa** to linia pierwszorzędna, dwutorowa , na odcinku Olsztyn-Korsze linia jest zelektryfikowana oraz **Białystok-Korsze-Bartoszyce-Głomno** - odcinek Białystok-Korsze należy do linii pierwszorzędnych, jednotorowych, niezelektryfikowanych, odcinek Korsze-Głomno należy do linii drugorzędnych, jednotorowych, niezelektryfikowanych,

Najważniejszym problemem do rozwiązania jest skrzyżowanie w jednym poziomie drogi wojewódzkiej i linii kolejowej

I.VI. ROLNICTWO

1. Charkterystyka gleb

Pod względem urodzajności gleb gmina Korsze należy do najlepszych w województwie warmińsko-mazurskim. Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb wynosi 65,3 pkt (maksymalnie na terenie województwa 69,5 pkt., średnio – 50,1 pkt.). Najwięcej gleb należy do klasy bonitacyjnej III a i III b.

Badania prowadzone przez I.U.N.G w Puławach w ramach monitoringu chemizmu gleb ornych (jeden z komponentów Państwowego Monitoringu Środowiska) wykazały, że na terenie gminy Korsze, w punkcie pomiarowym w Dublinach, w glebie występuje naturalna zawartość metali ciężkich. Ze względu na podobne uwarunkowania należy przypuszczać, że na terenie całej gminy gleby nie są zanieczyszczone metalami ciężkimi. Gleby predysponują do produkcji owoców i warzyw.

Bonitacja gleb.

Według danych geodezyjnych gleboznawcza klasyfikacja gruntów gminy Korsze przedstawia się następująco :

Tabela I.VI.1. Klasyfikacja gruntów.¹³

Klasa gleby	Powierzchnia w ha	%
I	-	-
II	7,0	0,05
III a	2.301,0	15,90
III b	7.216,0	50,00
IV a	2.702,0	18,70
IV b	1.175,0	8,10
V	918,0	6,40
VI	106,0	0,84
VI z	1,0	0,01
Razem grunty orne	14.426,0	100
Ł I	-	-
Ł II	5,0	0,35
Ł III	935,0	62,39
Ł IV	413,0	27,56
Ł V	98,0	6,53
Ł VI	47,0	3,17
Razem łąki trwałe	1.498,0	100

¹³ Dane Urzędu Gminy Korsze.

P I	-	-
P II	3,0	0,11
P III	2.223,0	72,27
P IV	686,0	22,31
P V	134,0	1,33
P VI	30,0	0,98
Razem pastwiska trwałe	3.076,0	100
OGÓŁEM UŻYTKI ROLNE	19.001,1	100

Grunty klasy IIIa i IIIb obejmują obszar 9.517 ha, co stanowi 65,9 % gruntów ornych, natomiast IVa i IVb - 3.877,0 ha, co odpowiada 26,8 % gruntów ornych. Obszary te powinny być szczególnie chronione (Dziennik Ustaw Nr 16 z 1995 r.).

2. Użytkowanie powierzchni.

Ogólna powierzchnia gminy Korsze wynosi 24.519 ha. Znaczną część terenu gminy, około 79 %, stanowią użytki rolne. Natomiast leśistość gminy jest o wiele niższa w porównaniu z całym województwem warmińsko-mazurskim i wynosi 15 %.

Struktura użytkowania gruntów w gminie Korsze przedstawia zamieszczona poniżej tabela 4 (stan na 01.01.2004 r.).

Tabela I.VI.2. Struktura użytkowania gruntów.¹⁴

Lp.	Rodzaj	Powierzchnia [ha]	Odsetek [%]
1.	Użytki rolne, w tym :	19.465	79,3
	- grunty orne	14.426	59,2
	- pastwiska	12	0,04
	- łąki	1.498	5,8
	- sady	3.076	12,3
2.	Lasy i grunty leśne	3.758	15,3
3.	Grunty pod wodami	198	0,8
4.	Tereny komunikacyjne	643	2,6
5.	Tereny zabudowane	60	0,2
6.	Pozostałe grunty i nieużytki	404	1,6

Rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy zajmuje 79,3 % powierzchni ogólnej gminy. Na terenie gminy Korsze dominuje gospodarka indywidualna, która zajmuje 10.578 ha

¹⁴ Dane Urzędu Gminy Korsze.

użytków rolnych, co stanowi 54 %. Grunty wchodzące w skład zasobów Własności Rolnej Skarbu Państwa stanowią 6.654 ha użytków rolnych, co stanowi 34 %. Grunty Spółek prawa handlowego stanowią 1.828 ha (9 %) użytków rolnych. Na terenie gminy działa 7 dużych gospodarstw rolnych powstałych na bazie byłych PGR-ów. Są to :

- ♦ PRIMA Sp. z o.o. w Czaplinku z siedzibą w Korszach,
- ♦ Book Keeping Serwice Gospodarstwo Rolne w Korszach,
- ♦ Gospodarstwo Rolne Romanowski w Łankajmach,
- ♦ Gospodarstwo Rolne Jan Klawiter w Równinie Górnej,
- ♦ Gospodarstwo Rolne AGRO-FUNDUSZ MAZURY z siedzibą w Drogoszach,
- ♦ Gospodarstwo Rolne WAHOPOL Sp. z o.o. w Tołkinach,
- ♦ Gospodarstwo Rolne Piotr Jacz w Płutnikach..

Gospodarstwa te nie tylko zajmują się działalnością rolniczą, ale także produkcją i usługami w sferze rolnictwa (wytwarzanie pasz, magazynowanie zbóż, suszarnie itp.).

3. Produkcja rolna.

Produkcja rolna w obrębie gminy Korsze rozwija się w dwóch kierunkach :

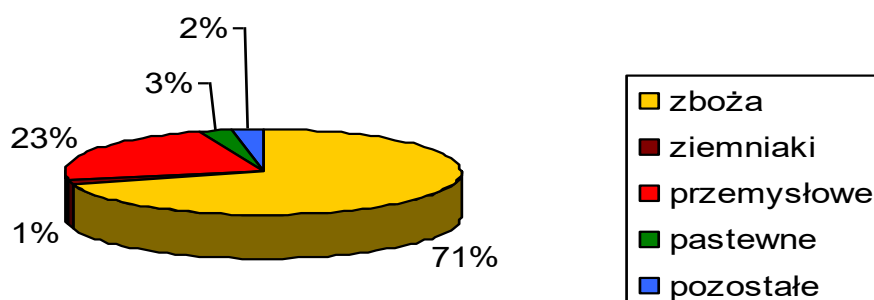
- produkcji roślinnej,
- produkcji zwierzęcej.

Kierunki te są zgodne z warunkami glebowo-klimatycznymi, a także z rzeźbą terenu omawianej gminy. Konfiguracja terenu, warunki glebowe, korzystne warunki przyrodniczo-rolnicze, a także stan władania terenów sprzyjają rozwojowi intensywnego rolnictwa farmerskiego. Wielkoobszarowe rolnictwo w tym rejonie ma tradycję historyczną.

Brak terenów sprzyjających rozwojowi turystyki (lasów i jezior) sprawia, że brak również rozbudowanej oferty turystycznej. Jedynie w Babieńcu znajdują się 2 gospodarstwa agroturystyczne oferujące łącznie 16 miejsc noclegowych.

3.1. Produkcja roślinna.

Wykres I.IV.1. Struktura zasiewów.

W produkcji zbóż dominującą rolę odgrywa uprawa pszenicy, stanowi to 78,5 % areалу produkcji. Natomiast z roślin przemysłowych największy areal zajmuje produkcja rzepaku (18,6 %) oraz buraków cukrowych (4,1 %).

Relatywnie niewielka do możliwości potencjalnych rynków zbytu jest produkcja warzyw, ziół, kwiatów, szkółek drzew i krzewów. Brak jest rozwiniętego warzywnictwa, a w szczególności szklarniowego lub pod folią. Warzywa gruntowe w większości przeznaczone są na potrzeby własne poszczególnych gospodarstw oraz zbył w systemie wolnej sprzedaży.

Poziom uzbrojenia technicznego rolnictwa w gminie Korsze jest zadowalający.

3.2. Produkcja zwierzęca.

W produkcji zwierzęcej dominującą rolę ma hodowla bydła mlecznego. W ostatnim okresie zauważa się stabilizację tego kierunku produkcji.

Na uwagę zasługuje fakt, że obsada zwierząt w SD na 1 ha użytków rolnych w gminie Korsze wynosi 22 i jest niższa od średniej województwa warmińsko-mazurskiego.

Na 194 gospodarstwa, w których prowadzi się hodowlę bydła mlecznego 142 posiada dojarki bańkowe, 8 dojarki rurociągowe a 88 gospodarstw – konwiowe schładzarki do mleka a 31 gospodarstw zbiornikowe schładzarki do mleka.

Odbiorcami mleka są zakłady przetwórcze mleka „Warmia Dairy” w Lidzbarku Warmińskim oraz w Mrągowie.

Z kolei potencjalnymi odbiorcami mięsa czerwone są Zakłady Mięsne „Mazury” w Ełku oraz Zakłady Mięsne Ostróda-Morliny.

4. Rolnictwo w mieście Korsze.

Miasto Korsze leży w centrum Bartoszycko-Kętrzyńskim regionie glebowo-rolniczym, który charakteryzuje się bardzo dobrymi warunkami do prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej.

Tereny w granicach miasta oraz jego bezpośrednim otoczeniu stanowią głównie czarne ziemie zaliczane do drugiego kompleksu przydatności rolniczej (pszenny bardzo dobry). Według klasy bonitacyjnej gleby zaliczane są do klasy III a i III b. Są to gleby o dobrze wykształconym profilu orno-próchnicznym, dużym bogactwie składników pokarmowych, dobrej strukturalności i dobrym położeniu.

Klimatyczne miasto Korsze należy do obszaru dzielnicy Mazurskiej najchłodniejszej w Polsce.

Warunkiem zmienności klimatu jest krótki okres wegetacyjny trwający przeciętnie 157 dni.

Warunki sprawiają, że poziom uzbrojenia technicznego rolnictwa powinien być wysoki, co należy do rzadkości.

W produkcji roślinnej dominuje produkcja zbóż, buraków cukrowych i rzepaku, a w produkcji zwierzęcej hodowla bydła i trzody chlewnej.

W mieście Korsze, jak i w całej gminie, rynek rolny jest mało zorganizowany. Stoi to w oczywistej sprzeczności z potencjalnymi możliwościami rolnictwa. Relatywnie niewielka do możliwości potencjalnego rynku zbytu jest produkcja warzyw, ziół, kwiatów i krzewów. Warzywa gruntowe w większości przeznaczone są na potrzeby własne poszczególnych gospodarstw oraz zbył w systemie wolnej sprzedaży.

Powierzchnia miasta Korsze wg stanu na 01.01.2004 r. wynosi 403 ha.¹⁵

1.	Użytki rolne	163 ha
	- grunty orne	125 ha
	- sady	3 ha
	- pastwiska trwałe	35 ha
2.	Lasy i grunty leśne	2 ha
3.	Tereny zurbanizowane i zabudowane	228 ha

Na terenie miasta swoje bazy posiadają następujące jednostki obsługi rolnictwa, które swoim zasięgiem obejmują teren całej gminy Korsze :

- ❑ Spółdzielnia Usług Rolniczych prowadząca usługi produkcyjne i naprawy sprzętu rolniczego w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
- ❑ Gminna Spółdzielnia „SCh” zaopatrująca w środki do produkcji rolnej,
- ❑ Lecznica Weterynaryjna prowadząca usługi w zakresie opieki weterynaryjnej.

¹⁵ Dane Urzędu Gminy Korsze.

I.VII. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

A. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

1. Obszary i obiekty przyrodnicze chronione

Różnorodność przyrodnicza i krajobrazowa gminy wynika ze zróżnicowania rzeźby oraz zagospodarowania terenu. Najcenniejsze obszary gminy, charakteryzujące się różnorodnością i bogactwem przyrodniczo – krajobrazowym, objęte zostały różnymi formami ochrony prawnej, takimi jak: obszar chronionego krajobrazu, pomniki przyrody oraz sieć Natura 2000.

2. OchK Doliny Rzeki Guber

Na obszarze gminy Wojewoda Warmińsko-Mazurski rozporządzeniem nr 21 z 14 kwietnia 2003 r w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa (Dz. Urzędowy Woj.W-M nr 52) wyznaczył Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber. Jego całkowita powierzchnia wynosi 14 363,8 ha i obejmuje fragmenty gmin Korsze, Barciany, Reszel i Kętrzyn.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber obejmuje około 15% obszaru gminy (37 km²), wyznaczony został w dolinach głównych cieków wodnych gminy, czyli rzek Gubra i Sajny.

3. Pomniki przyrody

Na terenie gminy znajduje się 36 pomników przyrody, które zostały wymienione w części II rozdziale VII.B. pkt.1.

Wśród wymienionych pomników przyrody znajdują się 34 pojedyncze okazy drzew, jak również aleja dębowa oraz skupisko drzew. Nie posiadają one dużego znaczenia w skali regionu, lecz odgrywają znaczącą rolę w skali lokalnej, wspomagając funkcjonowanie systemów obszarów chronionych.

4. NATURA 2000

10% obszaru gminy (północnej części gminy) włączono w europejską sieć obszarów chronionych NATURA 2000. Jest to rozległy Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) o nazwie „Warmińskie bociany” (kod PLB280009), obejmujący ogółem powierzchnię blisko 360 tys. ha). Obszar obejmuje skupiska miejsc gniazdowania bociana białego (umieszczonego w Załączniku I Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków – jako gatunek objęty szczególną ochroną).

5. Inne

Na terenie gminy obecne są liczne gatunki rzadkie i chronione roślin i zwierząt. Na obszarze gminy występuje bogata i zróżnicowana fauna kręgowców, z których najliczniej reprezentowane są ptaki, a wśród nich ostoje żurawia i bociana białego. Wobec nich obowiązują ustalenia ustawy o ochronie przyrody oraz rozporządzenia wykonawcze – listy gatunków chronionych.

B. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska. Problemy ochrony środowiska.

1. Stan czystości powietrza

Teren gminy Korsze nie został objęty lokalną siecią monitoringu powietrza. Według ocen dokonanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie, jakość powietrza atmosferycznego w powiecie kętrzyńskim jest zadowalająca. Powiat w klasyfikacji ze względu na ochronę zdrowia, zaliczony został do najkorzystniejszej klasy III, o czym zdecydowały stężenia dwutlenku siarki i tlenku węgla. Kolejne dwa parametry (pył i dwutlenek azotu) kwalifikowały obszar do klas odpowiednio II i III. Taka ocena jest adekwatna do sytuacji całego województwa, które w skali całego kraju należy do czołówki pod względem jakości powietrza. W klasyfikacji ze względu na ochronę roślin, powiat kętrzyński należy do kategorii III.

2. Stan czystości wód powierzchniowych

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie w 2003r. opublikował dane monitoringowe dla rzeki Guber, z których wynika, że wody rzeki zarówno pod kątem sanitarnym, jak też fizykochemicznym (o czym zdecydowały zawiesina ogólna, azot azotynowy i fosfor ogólny) zakwalifikowane zostały jako pozanormatywne. Jedynie ocena hydrobiologiczna zakwalifikowała rzekę do III klasy czystości. Na tej podstawie można stwierdzić, że jakość wód powierzchniowych w gminie Korsze jest zła – wody nie odpowiadają normom.

Guber jest rzeką zasobną w związki biogenne (związki azotu i fosforu), co jest cechą charakterystyczną dla cieków płynących w terenach rolniczych, z których obserwuje się spływ wód nawożonych chemicznie. Drugim powodem jest nieuregulowana gospodarka ściekowa na terenach miast, wsi i osiedli. Guber posiada liczne punktowe źródła zanieczyszczeń, są to między innymi zrzuty ścieków odprowadzanych z oczyszczalni z Kętrzyna, Garbna, Karolewa, Wopławek i z Biedaszek Małych.

Podobną ocenę ogólną (nie odpowiada normom) dokonano dla wód rzek Sajna oraz Łyna, która stanowi ujście rzeki Guber. Sajna jest odbiornikiem zanieczyszczeń z punktowych źródeł, które stanowią zrzuty ścieków z oczyszczalni mechaniczno-biologicznych z Reszla, Korsza, i Bykowa.

Główne zagrożenie dla wód powierzchniowych stanowią punktowe źródła zanieczyszczeń (zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalnych) oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, które mogą być spowodowane:

- brakiem kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, gdzie istnieją wodociągi, a ścieki gromadzone są w starych, nieszczelnych szambach,
- zmniejszaniem zdolności retencyjnej zlewni w wyniku likwidacji drzew i lasów,
- stosowaniem niesprawnych urządzeń do gromadzenia nawozu oraz nieprzestrzeganiem zasad nawożenia,
- niedostatecznym zabezpieczeniem składowiska odpadów – składowisko odpadów w Łankiejmach, mimo że posiada naturalną izolację od poziomów wodonośnych, może stanowić źródło zanieczyszczeń dla wód gruntowych i rzeki Sajny.

Szacunek ładunków zanieczyszczeń wytwarzanych w postaci ścieków sanitarnych oraz pochodzących z rolnictwa, przeprowadzony na potrzeby opracowania „Analiza zagadnień

ochrony środowiska w gminie Korsze, EkoInfra” wykazał, iż większa część wytworzonego ładunku zanieczyszczeń wytworzonych przez mieszkańców (ponad 75% BZT, 77% fosforu i 82% azotu) trafia do środowiska. Cytowane dane dowodzą iż ścieki z gospodarstw domowych oraz obiektów produkcji zwierzęcej, które nie są skanalizowane, w większości nie trafiają do oczyszczalni ścieków. Dowodem na tego typu sytuację jest bardzo zły stan czystości wód powierzchniowych na terenie gminy.

Kolejne obliczenia wykazały, że na terenie gminy przy prawidłowym zagospodarowaniu nawozu naturalnego, nie istnieje zagrożenie przedostania się do wód powierzchniowych związków biogenych z tego źródła.

Oszacowanie zagrożenia dla wód wynikające z nieprawidłowego zabezpieczenia składowiska odpadów w Łankiejmach nie jest możliwe ze względu na brak wyposażenia w piezometrię.

3. Zagrożenie powodzią

Opracowanie „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Obszary zagrożenia powodziowego-rzeka Guber”, wykonane przez Małopolską Grupę Geodezyjno-Projektową S.A. w Tarnowie w czerwcu 2004 na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, wskazuje na istnienie na terenie gminy Korsze terenów zagrożenia powodziowego wzdłuż rzeki Guber. Obszar przedstawiono na załączniku graficznym „Środowisko przyrodnicze”.

Obszary położone w dolinach rzek są narażone na problemy związane z wiosennymi wezbraniem, które występują głównie w marcu i kwietniu, kiedy przeważa odpływ wód roztopowych. W tym czasie dużą rolę odgrywa istnienie powierzchni nieutwardzonych, czynnych biologicznie oraz roślinności, które zapewniają dużą retencję wody, a poprzez to zmniejszenie ilości wody spływającej do koryta rzeki. Każde wezbranie dostarcza aluwii, które osadzone są na powierzchni doliny zalewowej, te podtrzymują żyzność gleb i umożliwiają rolnicze zagospodarowanie tych terenów. W lipcu natomiast obserwuje się najniższe wartości przepływów.

4. Powietrze atmosferyczne

Na terenie gminy głównym źródłem zorganizowanej emisji do powietrza zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, m.in. takich substancji jak dwutlenek siarki, tlenki azotu, pył, tlenek węgla, są procesy energetycznego spalania paliw.

Znaczącym źródłem emisji są indywidualne źródła ogrzewania. Paleniska domowe mogą być lokalnie bardzo uciążliwe, szczególnie przy niekorzystnych warunkach meteorologicznych oraz przy spalaniu niewłaściwego paliwa (np. odpadów, szczególnie z tworzyw sztucznych, opon, polakierowanego drewna). Taka uciążliwość jest odnotowywana na terenie gminy.

Stosunkowo niewielką rolę stanowią procesy technologiczne związane z przemysłem, z uwagi iż stanowi on bardzo słabo rozwiniętą gałąź gospodarki. Najistotniejszymi źródłami zanieczyszczenia powietrza są kotłownie grzewcze i zakładowe, między innymi zakładów: przedsiębiorstwo „Korpec” Energetyka Ciepła sp. z o.o. w Korszach (zajmuje się eksploatacją kotłowni komunalnych), MASPEX Sp. z o.o., Z-d Korsze.

W obrębie gminy dominuje pozycja węgla jako paliwa wykorzystywanego do celów grzewczych, również w kotłowniach pracujących w układach scentralizowanych. Węgiel jest paliwem nie-ekologicznym, gdyż powoduje znaczną emisję zanieczyszczeń do atmosfery oraz skutkuje wytworzeniem odpadów. Dodatkowo niektóre kotłownie węglowe w gminie Korsze charakteryzują się niską sprawnością, co skutkuje spalaniem większych ilości węgla, a więc większą emisją zanieczyszczeń. Paliwem bardziej korzystnym dla środowiska jest olej opałowy,

gaz lub biopaliwa (zrębki drzewne, trociny, słoma). Obecnie spośród większych kotłowni, jedynie dwie pracują na olej, a w jednej spala się zrębki drzewne.

Kolejne źródło emisji stanowi komunikacja samochodowa. Emisja komunikacyjna ma znaczenie jedynie w centrach miast oraz na głównych trasach przebiegających. Ponieważ ruch samochodowy w gminie nie jest mocno nasilony, źródło to nie ma większego znaczenia.

5. Hałas

Można wyróżnić dwa podstawowe źródła hałasu pochodzenia antropogenicznego: hałas komunikacyjny oraz hałas przemysłowy. Hałas przemysłowy w gminie Korsze występuje w pobliżu większych zakładów (Maspex sp. z o.o. w Korszach, Produkcja i Usługi Stolarskie w Tołkinach). Jednak poziom hałasu nie jest uciążliwy dla mieszkańców.

Brak jest danych na temat poziomów hałasu na ciągach komunikacyjnych, ale ponieważ ruch w gminie nie jest bardzo nasilony, również hałas pochodzenia komunikacyjnego nie stanowi dużego zagrożenia. Najbardziej obciążona jest trasa Kętrzyn-Bartoszyce. Mogą tam występować przypadki nadmiernego natężenia hałasu, czego powodem są niesprawne pojazdy, jak też zły stan dróg.

Lokalnym źródłem hałasu dla mieszkańców Korsza jest przebiegająca tam linia kolejowa.

6. Promieniowanie jonizujące i elektromagnetyczne

Na terenie gminy nie istnieją żadne źródła promieniowania jonizującego, nawet w postaci aparatury rentgenowskiej, używanej w diagnostyce medycznej i radioterapii.

Główne źródło promieniowania nie jonizującego (elektromagnetycznego) stanowi linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia poprowadzona na trasie Korsze - Kętrzyn - Giżycko. Źródłem promieniowania nie jonizującego są również stacje bazowe telefonii komórkowej. Strefy ochronne w otoczeniu anten stacji występują w zasięgu kilkudziesięciu metrów, na znacznych wysokościach nad poziomem terenu. Odpowiednia wysokość masztu antenowego zabezpiecza je przed negatywnym wpływem na ludzi.

7. Poważne awarie – potencjalne zagrożenia

Poważna awaria oznacza zdarzenie, np. emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występują niebezpieczne substancje, powodujące natychmiastowe zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, czy też zagrożenie środowiska.

Potencjalne warunki dla poważnych awarii tworzy przechodzący przez teren gminy gazociąg wysokiego ciśnienia. Na terenie gminy istnieją też potencjalne warunki dla powstania poważnych awarii, mogących nastąpić podczas transportu toksycznych środków przemysłowych drogami publicznymi (na odc. Kętrzyn – Mrągowo) lub transportem kolejowym.

Na terenie gminy działa kilka dużych gospodarstw rolnych powstałych na bazie byłych PGR-ów. Są wśród nich fermy trzody chlewnej, które zgodnie z przepisami mogą stanowić obiekty mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

8. Odnawialne źródła energii

Potencjalnie na terenie gminy Korsze można korzystać z odnawialnych źródeł energii w postaci energii wody, wiatru, słońca oraz biomasy (drewno, słoma, biogaz). Najlepsze

potencjalne warunki rozwoju występują w przypadku hydroenergetyki (rzeka Guber, Sajna) oraz biomasy – szczególnie w przypadku wykorzystania słomy jako biopaliwa. Dosyć dobre warunki rozwoju występują w przypadku energetyki wiatrowej (średni potencjał energii wiatrowej) oraz energetyki słonecznej (również średni potencjał).

Pomimo, iż gmina jest członkiem Stowarzyszenia Zielona Energia na Mazurach, w mieście Korsze działa pojedyncza instalacja wykorzystująca energię zgromadzoną w gruncie – pompa ciepła. Poza biopaliwami i wyżej wymienioną instalacją obecnie w gminie nie wykorzystuje się żadnych innych odnawialnych źródeł energii. Natomiast istnieje zainteresowanie budową dwóch małych elektrowni wodnych w miejscowościach Pomnik i Główny, jak też elektrowni wiatrowej w okolicach Długiego Lasku.

9. Gospodarka odpadami

Na terenach wiejskich gospodarka odpadami prowadzona jest w sposób odmienny niż w mieście. Na wsiach większość powstających odpadów organicznych jest utylizowana we własnym zakresie, ze względu na możliwość wykorzystania odpadów żywnościowych jako paszę lub kompost. Ich wykorzystanie związane jest z ubożeniem ludności. W miastach lub większych miejscowościach, oprócz indywidualnych pojemników na odpady niezbędne są pojemniki rozlokowane wzdłuż placów i ulic. W mieście obserwuje się mniejsze wykorzystanie odpadów.

Z informacji uzyskanych z przedsiębiorstwa „WIKOM” Wodociągi i Oczyszczanie Miasta sp. z o.o. wynika, iż rocznie ilość odpadów na mieszkańca w obrębie miasta i gminy waha się w zakresie 1-2 m³/M. Wskaźnik jednostkowego nagromadzenia odpadów można przyjąć na poziomie 1,5 m³/M.

Wg danych zawartych w opracowaniu „Analiza zagadnień ochrony środowiska w gminie Korsze, EkoInfra”, zorganizowany system zbiórki odpadów obejmuje 36 miejscowości (ok. 8 800 osób – 77% mieszkańców gminy). W gminie istnieje system selektywnej zbiórki odpadów, który obejmuje szkło, tekstylia, odpady niebezpieczne (baterie) oraz plastik. Odpady plastikowe poddawane są sprasowaniu, a następnie przekazywane są do utylizacji lub recyklingu.

Odbiorem odpadów na terenie gminy zajmują się dwie firmy. Większa część obszaru obsługiwana jest przez przedsiębiorstwo WIKOM z siedzibą w Korszach. Natomiast miejscowość Garbno i jego okolice - przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „Komunalnik” sp. z o.o. z Kętrzyna. Odbiór odpadów odbywa się na podstawie indywidualnych umów zawartych z w/w firmami. Wszyscy mieszkańcy i podmioty gospodarcze, zgodnie z uchwałą Nr XXXVI/209/97 Rady Miejskiej w Korszach mają obowiązek zawarcia takich umów.

Miasto i gmina Korsze posiadają jedno składowisko odpadów komunalnych w miejscowości Łankiejmy, które jest eksploatowane przez „WIKOM” Wodociągi i Oczyszczanie Miasta sp. z o.o. z Korsz. Składowisko zostało zrealizowane w 1990r. Jego powierzchnia wynosi 5,48 ha, a ilość nagromadzonych odpadów w roku 2002 wyniósł ponad 20 tys. ton. Przewiduje się eksploatację składowiska do 2009r. Składowisko nie posiada specjalistycznego sprzętu do zagęszczania odpadów, które są rozplantowywane i zagęszczane spychaczem, a kolejne warstwy przykrywane warstwami ziemi. Składowisko nie posiada szczelnego podłoża, co stanowi duże zagrożenie dla wód gruntowych i podziemnych, nie jest również wyposażone w piezometry monitorujące jego oddziaływanie na środowisko.

Przedsiębiorstwo „Komunalnik” posiada własne składowisko odpadów, zlokalizowane poza terenem gminy.

Na terenie gminy można także spotkać tzw. „dzikie” składowiska odpadów, które mogą również stanowić zagrożenie dla środowiska, zwłaszcza dla wód gruntowych i powierzchniowych.

I.VIII. GEOLOGIA

1. Ogólna ocena warunków geologiczno-inżynierskich dla rozwoju budownictwa w gminie

1.1. Warunki gruntowe

Rejonizacja geologiczno-inżynierska omawianej gminy pokrywa się w wielu szczegółach z obrazem przypowierzchniowej budowy geologicznej. W ramach dokonywanej oceny przydatności pod zabudowę szczególną uwagę zwrócono na obszary o niekorzystnych warunkach gruntowo-wodnych. Przez warunki niekorzystne rozumie się występowanie gruntów słabonośnych (grunty organiczne, grunty spoiste miękkoplastyczne) oraz obszarów płytkiego występowania wód gruntowych (do 2m). Z reguły oba te czynniki występują jednocześnie w dnach dolin rzecznych, misach jeziornych i zagłębieniach bezodpływowych. Na powierzchni występują tu głównie mułki, kreda jeziorna, ghytia wapienna, torfy oraz piaski deluwialne. Rejony te zostały wyodrębnione w formie graficznej.

Pozostałe obszary mają dobre warunki gruntowo – wodne . W ich granicach można by przeprowadzić dodatkowy podział ze względu na kąt nachylenia terenu. W rejonie dolin rzecznych zagłębień bezodpływowych i większych wzniesień terenu zabudowa wymaga dodatkowych zabiegów w celu adaptacji terenu pod zabudowę. Ze względu na skalę opracowania podział ten został pominięty.

Z posiadanych informacji wynika iż brak jest obszarów o aktywnych ruchach masowych ziemi. Brak jest również rejestru obszarów objętych tymi ruchami. Rejonami wystąpienia potencjalnych osuwisk są duże deniwelacje o nachyleniach powyżej 10%, gdzie proces inwestycyjny wymaga szczególnie dokładnego rozpoznania geologicznego. Granice obszarów zagrożenia osuwiskowego zostały zaznaczone na rysunku studium wg danych zawartych w „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Obszary zagrożenia powodziowego – rzeka Guber” -czerwiec 2004 roku, opracowanym przez Małopolską Grupę Geodezyjno – Projektową S.A. w Tarnowie na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

W ciągu kilku ostatnich lat osuwisko wystąpiło na nasypie kolejowym w rejonie zglębienia terenu wypełnionego gruntami organicznymi.

1.2. Warunki wodne

Obszar gminy znajduje się w zlewni rzeki Guber wraz z jej dopływami, tj. do zlewiska Zalewu Wiślanego. Guber płynie z południa na północ, w pobliżu lub odcinkami wzdłuż wschodniej granicy gminy. W rejonie wsi Łękajny, Buksajmy Wielkie i Prosna na północnym krańcu przecina gminę ze wschodu na zachód.

Główną rzeką przepływającą przez teren gminy jest Sajna (lewobrzeżny dopływ Gubra).

Zarówno Guber jak i Sajna charakteryzują się niewielkimi przepływami od 3 do 9 m³/s.

Jedynymi jeziorami na terenie gminy są trzy niewielkie “oczka wodne” w pobliżu południowej granicy omawianego terenu tj.: jezioro Tolknowskie, zbiornik w rejonie wsi Babieniec i jezioro Jasna Woda.

Na omawianym terenie występują utwory trzech zlodowaceń: północnopolskiego, środkowopolskiego i południowopolskiego. Podłożem osadów czwartorzędowych w regionie Mazurskim, do którego zaliczany jest teren gminy Korsze są osady trzeciorzędowe. Miąższość kompleksu utworów zawierających warstwy wodonośne sięga 200 m.

Prawie na całym obszarze użytkowy poziom wodonośny występuje głównie w utworach czwartorzędowych. Wyjątek stanowią tereny w rejonie Sątoczna i Bykowa, gdzie główny poziom użytkowy występuje w utworach trzeciorzędu.

W utworach czwartorzędowych poziom wodonośny ma charakter nieciągły, występuje na różnych głębokościach, często w formie soczew. Na powierzchni przeważają utwory nieprzepuszczalne i słaboprzepuszczalne, stąd infiltracja wód opadowych jest utrudniona. Zabezpiecza to jednak wody gruntowe przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Wody najczęściej są pod ciśnieniem a w dolinie rzek Guber i Sajny notowano liczne samowypływy.

Utwory geologiczne na terenie gminy rozpoznane są maksymalnie do głębokości 176 m p.p.t. Najgłębszy otwór studzienny we wsi Garbno ujmuje wodę z utworów trzeciorzędowych, z głębokości 137,7-177,0 m.

Warunki hydrogeologiczne, szczególnie w części zachodniej i południowej określa się jako przeciętne. Pierwszy użytkowy poziom wodonośny występuje na głębokości: 20-80 m, drugi, lokalny, we wschodniej części gminy na głębokości 80-150 m. Przeważająca wydajność studzien na tych terenach to 10-30 m³/h. Dobre warunki hydrogeologiczne mają tereny w północnej części gminy, w rejonie Sątoczna. Wydajność studni w tym rejonie wynosi: 30-70 m³/h. Najlepsze warunki hydrogeologiczne występują w rejonie Korsz. Ujęcia pobierające wodę z głębokości 20-80 m, mogą mieć wydajność: 100-130 m³/h. Największą wydajność - 200 m³/h, ma ujęcie dla miasta pobierające wodę z głębokości: 95,0-124,0 m p.p.t.

Wg Mapy Obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce, wymagających szczególnej ochrony (pod red. A.Kleczkowskiego, 1990 r.), omawiany obszar prawie w całości leży na terenie Subzbiornika (Trzeciorzędowego) Warmia - nr 205- Poza zbiornikiem leżą jedynie wschodnie krańce gminy. Na terenie zbiornika wiercenia o średniej głębokości: 150-200 m, ujmują wody z osadów trzeciorzędowych i kredowych.

W charakteryzowanym poziomie użytkowym występują wody o mineralizacji ogólnej do 500 mg/dm³. Są to wody zwykłe, twarde i średniotwarde. W większości przypadków wymagają jednak uzdatniania ze względu na ponadnormatywne zawartości związków żelaza i manganu.

W większości przypadków ludność zaopatruje się w wodę z własnych lokalnych ujęć wody i lokalnych sieci wodociągowych. Część ludności szczególnie na wsiach, zaopatruje się w wodę z płytkich przydomowych studni kopanych i wierconych. Aż 36% to ujęcia wód trzeciorzędowych.

Z powodu braku kanalizacji sanitarnej i niewystarczającej liczby oczyszczalni ścieków, odbiornikiem nieczystości są głównie wody powierzchniowe i zbiorniki bezodpływowe (np. szczelne doły gnilne). Część ścieków odprowadzana jest do kanalizacji deszczowej a następnie do rowów melioracyjnych. Tylko niektóre zakłady mają własne oczyszczalnie.

2. Ocena wartości kopalin zlokalizowanych w gminie

Ocenie poddane zostały następujące kopaliny:

- kruszywa naturalne drobne i grube,
- surowce ilaste ceramiki budowlanej,
- kreda jeziorna i ghytia wapienna (osady węglanowe),
- torf (w zakresie ograniczonym do punktów eksploatacji).

2.1. Stan bazy surowcowej

W rozdziale podano zestawienia tabelaryczne 2.1.1, 2.1.2 punkty eksploatacji i złoża kopalin. Cyfry i litery podane w nawiasach obok punktów eksploatacji, złóż oraz obszarów perspektywicznych odnoszą się do ww. tabeli oraz rysunku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Korsze.

Obszar gminy jest słabo rozpoznany pod względem występowania surowców mineralnych. Na terenie gminy dotychczas udokumentowano jedno złożo.

2.1.A. Kruszywo naturalne grube i drobne

Na obszarze gminy udokumentowano jedno złożo kruszywa naturalnego.

Złożo **Lankiejmy (I)** udokumentowano w 2000r. o zasobach bilansowych ok. 26,3 tys. ton w kat. C1. Ze względu na trudne warunki eksploatacji do dnia dzisiejszego wydobyto około 2,1 tys. ton. Aktualnie brak jest koncesji i eksploatację złoża wstrzymano.

Zarejestrowano 4 punkty eksploatacji kruszywa: **Pomnik (1)**, **Suśnik (2)**, **Tolkin** **(3)**, **Babieniec Kolonia (5)**, które wykorzystywane są na bieżące potrzeby lokalne. W wyrobiskach występują piaski różnej granulacji. Aktualnie eksploatacji we wszystkich punktach zaniechano. Eksploatacja tych złóż prowadzona być może tylko po dokonaniu zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy i uzyskaniu koncesji na wydobywanie kopalin.

2.1.B. Surowce ilaste ceramiki budowlanej

Złóż udokumentowanych brak. Stwierdzono jeden punkt eksploatacji gliny w miejscowości **Tolkin** **(4)**, który wykorzystywany jest na potrzeby lokalne.

Tab. I.VIII.2.1.1. Inwentaryzacja punktów eksploatacji kopalin w Korsze (stan III kwartał 2004r.)

Lp.	Punkt eksploatacji	Surowiec eksploatawany	Przeznaczenie kopaliny	Pow. zalegania Głęb. zalegania $\frac{[m^2]}{m}$	Stan eksploatacji
1.	Pomnik	Piasek	Potrzeby lokalne	<u>600</u> 3,0	Eksploatacji zaniechano
2.	Suśnik	Piasek piasek ze żwirem	Potrzeby lokalne	<u>200</u> 2,0	Eksploatacji zaniechano
3.	Tolkin	Glina	Potrzeby lokalne	<u>30</u> 1,5	Eksploatacji zaniechano
4.	Babieniec Kolonia	Żwir z domieszką piasku	Potrzeby lokalne	<u>60</u> 3,0	Eksploatacji zaniechano

Opracowano na podstawie: Bujakowska K., Parecka K., *Inwentaryzacja Złóż Surowców Mineralnych Województwa Olsztyńskiego z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska, Gmina Korsze*, Opracowanie wykonane przez Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie, Zakład w Gdańsku na zlecenie MOŚZN i L w Warszawie, Maszynopis w Urzędzie Gminy Korsze oraz konsultacje z Urzędem Gminy w Korszach.

Tab. I.VIII.2.1.2. Zbiorne zestawienie złóż kopalin o zasobach udokumentowanych i zarejestrowanych w gminie Korsze (stan III kwartał 2004 r.)

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny głównej	Zastosowanie kopaliny	Znaczenie złoża	Zasoby bilansowe	Stan eksploatacji
I	Łankiejmy	Kruszywo naturalne	Potrzeby lokalne	lokalne	26,3 tys. ton	Złoże nieeksploatowane

Opracowano na podstawie: Bujakowska K., Parecka K., *Inwentaryzacja Złóż Surowców Mineralnych Województwa Olsztyńskiego z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska, Gmina Korsze*, Opracowanie wykonane przez Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie, Zakład w Gdańsku na zlecenie MOŚZN i L w Warszawie, Maszynopis w Urzędzie Gminy Korsze oraz konsultacje z Urzędem Gminy w Korszach.

2.1.C. Kreda jeziorna i ghytia wapienna (osady węglanowe)

Złóż udokumentowanych brak, punktów eksploatacji nie stwierdzono.

2.1.D. Torf

Złóż udokumentowanych brak, punktów eksploatacji nie stwierdzono.

I.IX. ŚRODOWISKO KULTUROWE

1. Elementy dziedzictwa kulturowego gminy i dobra kultury współczesnej.

Materialne elementy dziedzictwa kulturowego gminy i miasta Korsze:

- układy przestrzenne – urbanistyczne, ruralistyczne, założenia dworsko- i pałacowo parkowe, założenia folwarczne, sieć osadnicza i drożna,
- zabytki archeologiczne
- zabytkowe obiekty architektury i budownictwa
- zabytki techniki
- zabytkowe parki i inna zieleń komponowana
- zabytkowe cmentarze
- krajobraz

Niematerialne elementy dziedzictwa kulturowego:

- historia i tradycja miejsca,
- specyfika skomplikowanych losów ludności zamieszkujących, obecnie i niegdyś, tereny dawnych Prus Wschodnich,
- nazwy miejscowości (por. Wykaz 1.),
- nazwy topograficzne, często obecnie nieużywane, obecne na dawnych i współczesnych mapach topograficznych, utrwalające miejscowe tradycje, legendy.

Wykaz I.IX.1. Obecne nazwy miejscowości i osiedli występujących na terenie gminy Korsze wraz z ich niemieckimi odpowiednikami. Nazwy ustalono w oparciu o zebrane archiwalne materiały kartograficzne.

LP.	POLSKA NAZWA MIEJSCOWOŚCI	INNE NAZWY	NIEMIECKA NAZWA MIEJSCOWOŚCI
1	Babieniec	Babiniec	Babziens
2	Babieniec Kolonia		Babziens
3	Błogoszewo	Błogoszewo	Seeligenfeld
	Błogoszewo		Seligenfeld
4	Błuskajmy Małe		Kl. Blosskeim
5	Błuskajmy Wielkie		Gr. Blosskeim
6	Bogusławki Wielkie		Gr. Bockslack
7	Bykowo		Bollendorf
8	Chmielnik		Henriettenhof
9	Dąb		Eichenau
10	Długi Lasek		Langwaeldchen
11	Dłużec Mały		Kl. Langwalde
12	Dłużec Wielki		Gr. Langwalde
13	Dołeczki		Charlottenhof

14	Droszkowo		Droesch
15	Dubliny		Dublienen
16	Dzikowina	Dzikowizna	Eberstein
17	Garbno		Lamgarben
18	Giełpsz	Giełcza	Gelbsch
	Giełpsz	Gierkiny	Gelbsch
	Giełpsz	Giełprz	Gelbsch
19	Glitajny		Glittehnen
20	Główny		Glaubitten
21	Góra		Annahoehe
22	Gudniki		Gudnick, Gudnik
	Gudniki		Gudnicken
23	Gudniki Kolonia		Gudnick, Gudnik
24	Gudziki		Godocken
25	Kałwagi		Kaltwangen
26	Kałwagi Kolonia		Kaltwangen
27	Kamień		Goldstein
28	Karszewo		Karschau
29	Kaskajny Małe		Kl. Koeskeim
30	Kiskajny	Studzieniec - część	wybud. bez nazwy
31	Korsze		Korschen
32	Korsze - dzielnica Kałmy	Kozłowo	Collmen
	Korsze - dzielnica Kałmy	Kozłowo	Kollmen
33	Korsze - w granicach		Korschener Muehle
34	Kowalewo Duże		Wotterkeim
35	Kowalewo Małe		Wotterkeim
36	Kraskowo		Gr. Schoenau
	Kraskowo		Schoenfliss
	Kraskowo		Schonflicz
37	Kraskowo Kolonia		Schoenfliss
38	Krzemity		Cremitten
	Krzemity		Kremitten
	Krzemity - w granicach		Kremitten Muehle
39	Krzemity		Dorf Kremitten
40	Krzeszewo	Grycewo	Gruetzau
	Krzeszewo	Gnojewo	Gruetzau
41	Luminy	Łominy	Lumienen
42	Łabławki		Lablack
	Łabławki		Ludwigsfelde
43	Łankiejmy		Langheim
44	Łekajny	Lendkajny	Landkeim
	Łekajny		Langkeim

45	Łękajny - część		Palm Haus
46	Marluty	Moklikajny	Mockelkeim
47	Marluty Kolonia	Marluty	Marlутten
48	Młyniki	Młynisko	Muehlhafen
	Młyniki		Muehlhuben
49	Nunkajmy	Michałówka	Nohnkeim
50	Olszynka		Waldriede
51	Parys		Paaris
52	Parysek		Paarishof
53	Piaskowiec		Sandenberг
54	Płutniki		Ploetnick
55	Podgórzyn		Friedrichstahl
56	Podlechy		Podlechen
57	Pokrzywno		Stallen
58	Polany		Annafeld
59	Pomnik		Pomnick
60	Prosna		Prassen
61	Równina Dolna		Adl. Unter Plehnen
	Równina Dolna		Unter Plehnen
62	Równina Górna		Adl. Ober Plehnen
	Równina Górna		Ober Plehnen
63	Saduny		Sdunkeim
64	Sajna Mała		Kl. Schrankheim
65	Sajna Wielka	Sajna Duża	Gr. Schrankheim
	Sajna Wielka		Schrankheim
66	Sarkajmy	Dzierżążnik	Scharkeim
67	Sarkajmy - część	Dzierżążnik	Hartels
68	Sątoczek		Kl. Leunenburg
69	Sątoczno		Leunenburg
70	Spręgliny	Szperlingen	Sprenglienen
71	Starynia		Altendorf
	Starynia		Gr. Altendorf
72	Starynka		Altendorf
73	Stawnica		Oberteich
74	Stępy	Stępy	Schloempen
75	Studzieniec		Wormen
76	Studzieniec		Wormen - Dorf
77	Suliki		Doehring
78	Suśnik		Kl. Sussnick
	Suśnik		Sussnick
79	Tołkiny		Tolksdorf
	Tołkiny		Tolkynen
80	Trzeciaki		Dreihoeven

81	Wandajny		Wendehnen
82	Warnikajmy	Warniki	Warnikeim
83	Wągniki		Wangnick
	Wągniki		Wangnicken
84	Wetyn		Wettin
85	Wiklewko		Winkeldorf
86	Wiklewo		Gr. Winkeldorf
	Wiklewo		Winkeldorf
87	wybudowania bez nazwy	Julienhof	Domnau
	wybudowania bez nazwy	Domnau	Julienhof
88	wybudowania bez nazwy	leśniczówka	F. Kl. Bockslack
	wybudowania bez nazwy	leśniczówka	F. Kl. Bogslack
89	wybudowania bez nazwy	leśniczówka	W.W. Kroeligkeim
90	Wygoda		Heinriettenhof
	Wygoda		Henriettenhof
91	Żarki	Dzierżąznik	Eulenhau
	Żarki	Dzierżąznik	Scharkeim Vorwerk

2. Dobra kultury współczesnej:

Na terenie miasta i gminy Korsze nie odnotowano godnych uwagi dóbr kultury współczesnej. Nie zaobserwowano wybitnych dzieł architektury współczesnej, ani obiektów powstałych po II wojnie światowej o wyjątkowym znaczeniu dla historii i dziedzictwa narodowego, które kwalifikowałyby się do uznania je za cenne dzieła sztuki, czy pomniki historii.

A. MIASTO KORSZE.

1. Układ przestrzenny.

Korsze są miastem, w którego układzie przestrzennym doskonale widoczny jest jego rozwój. Założkiem obecnego miasta był majątek usytuowany w zachodniej części miasta, zlokalizowany w obrębie średniowiecznego grodziska. Powstanie w połowie XIX w. linii kolejowej przechodzącej w pobliżu, późniejszy rozwój kolei żelaznych i zlokalizowanie w Korszach węzła kolejowego z dużym zespołem dworca pasażerskiego i towarowego, spowodowało rozkwit miasta. Wytyczono nowe ulice i powstała wzdłuż nich zabudowa, w dużej części na potrzeby mieszkalne dla pracowników kolei. W latach 20. i 30. XX w. zaprojektowano również 4 osiedla położone peryferyjnie względem centrum miasta.

2. Zabytki architektury i techniki.

Na terenie Korsza przeważa zabudowa powstała na przełomie XIX i XX w. oraz w 1 połowie XX w., kiedy to następował dynamiczny rozwój przestrzenny miasta. Ciekawą grupę zabytków stanowią obiekty związane z koleją żelazną – zespół dworca wraz całym zapleczem i infrastrukturą oraz zespołami domów mieszkalnych dla pracowników kolei. Ewenement w skali europejskiej stanowi grupa 3 wieży ciśnień, każda o innej technologii działania.

Wykaz I.IX.2. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego - miasto Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	NR REJ.	DATA WPISU
1	Korsze	Mickiewicza	6	dom	A-2493/O	27.12.1994
2	Korsze	Mickiewicza	17	dom	A-1660/O	7.05.2001
3	Korsze	Mickiewicza	21	willa wraz z działką i zielenią wysoką	A-1973/O	7.05.2001
4	Korsze	Mickiewicza	33	kościół ewangelicki, ob. prawosławny p.w. Św. Apostołów Piotra i Pawła	A-2490/O	1.03.2000
5	Korsze	Słowackiego	6	kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	A-2489/O	1.03.2000
6	Korsze	Stacja PKP		kolejowa wieża ciśnień	A-1620/O	5.01.1999
7	Korsze	Stacja PKP		kolejowa wieża ciśnień	A-2491/O	5.01.1999
8	Korsze	Stacja PKP		kolejowa wieża ciśnień	A-2492/O	5.01.1999
9	Korsze	Wolności	5a	budynek socjalny, ob. siedziba miejskiego ośrodka kultury	A-2494/O	25.06.2001

Wykaz I.IX.3. Obiekty znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych - miasto Korsze.

Obiekty o szczególnych walorach historyczno-architektonicznych zaznaczono wytłuszczoną czcionką.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	UWAGI
1	Korsze	Stacja PKP		dworzec	
2	Korsze	Stacja PKP		dom dróżnika	
3	Korsze	Stacja PKP		budynek lokomotywowni I	
4	Korsze	Stacja PKP		budynek lokomotywowni II	

5	Korsze	Stacja PKP		budynek lokomotywni III	
6	Korsze	Stacja PKP		biuro lokomotywni	
7	Korsze	Stacja PKP		wieża ciśnień	w rejestrze
8	Korsze	Stacja PKP		wieża ciśnień	w rejestrze
9	Korsze	Stacja PKP		wieża ciśnień	w rejestrze
10	Korsze	Stacja PKP		budynek warsztatowy	
11	Korsze	Stacja PKP		budynek magazynowy	
12	Korsze	Stacja PKP		magazyn	
13	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni	
14	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni w zespole dworca	
15	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP	
16	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP I	
17	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP II	
18	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP III	
19	Korsze	Chopina	1	dom	
20	Korsze	Chopina	2	dom	
21	Korsze	Chopina	3	dom	
22	Korsze	Chopina	4	dom	
23	Korsze	Chopina	5	dom	
24	Korsze	Chopina	6	dom	
25	Korsze	Chopina	7	dom	
26	Korsze	Chopina	8	dom	
27	Korsze	Chopina	10	dom	
28	Korsze	Chopina	12	dom	
29	Korsze	Chopina	12	budynek gospodarczy	
30	Korsze	Chopina	14	kamienica	
31	Korsze	Chopina	14	budynek gospodarczy	
32	Korsze	Chopina	16	kamienica	
33	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	1	dom	
34	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	3	dom	
35	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	4	dom	
36	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	5	dom	
37	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	6	dom	
38	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	7	dom	
39	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	9	dom	
40	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	11	dom	
41	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	13	kamienica	

42	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	13/15	budynek gospodarczy	
43	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	15	kamienica	
44	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	15/17	budynek gospodarczy	
45	Korsze	Marii Skłodowskiej-Curie	16	kamienica	
46	Korsze	Długa	2	dom	
47	Korsze	Długa	8/10	dom	
48	Korsze	Kilińskiego	1	kamienica	
49	Korsze	Kilińskiego	1	budynek gospodarczy	
50	Korsze	Kilińskiego	2	dom	
51	Korsze	Kilińskiego	4	dom	
52	Korsze	Kilińskiego	5	kamienica	
53	Korsze	Kilińskiego	5	budynek gospodarczy	
54	Korsze	Kilińskiego	6	dom	
55	Korsze	Kilińskiego	7	kamienica	
56	Korsze	Kilińskiego	7	budynek gospodarczy	
57	Korsze	Kilińskiego	8	dom	
58	Korsze	Kilińskiego	9	kamienica	
59	Korsze	Kilińskiego	9	budynek gospodarczy	
60	Korsze	Kilińskiego	11	kamienica	
61	Korsze	Kilińskiego	11	budynek gospodarczy	
62	Korsze	Kolejowa	2	kamienica	
63	Korsze	Konopnickiej	1	dom	
64	Korsze	Konopnickiej	2	dom	
65	Korsze	Konopnickiej	3	dom	
66	Korsze	Konopnickiej	4	dom	
67	Korsze	Konopnickiej	5	dom	
68	Korsze	Konopnickiej	6	dom	
69	Korsze	Konopnickiej	7	dom	
70	Korsze	Konopnickiej	8/10	dom	
71	Korsze	Konopnickiej	12	dom	
72	Korsze	Konopnickiej	13	dom	
73	Korsze	Konopnickiej	15	dom	
74	Korsze	Konopnickiej	16	dom	
75	Korsze	Konopnickiej	17	dom	
76	Korsze	Konopnickiej	19	dom	
77	Korsze	Konopnickiej	21	dom	
78	Korsze	Konopnickiej	22	dom	
79	Korsze	Konopnickiej	24	dom	
80	Korsze	Konopnickiej	26	dom	
81	Korsze	Konopnickiej	28	dom	
82	Korsze	Kopernika	2	dom	

83	Korsze	Kopernika	4	dom	
84	Korsze	Kopernika	6	dom	
85	Korsze	Kopernika	8	dom	
86	Korsze	Kopernika	10	dom	
87	Korsze	Kopernika	12	dom	
88	Korsze	Kopernika	14	dom	
89	Korsze	Kościuszki		szkoła podstawowa	
90	Korsze	Kościuszki	7	dom	
91	Korsze	Kościuszki	8	dom	
92	Korsze	Kościuszki	10	dom	
93	Korsze	Kościuszki	11	dom	
94	Korsze	Kościuszki	23	dom	
95	Korsze	Kościuszki	25	dom	
96	Korsze	Mickiewicza		budynek PKP	
97	Korsze	Mickiewicza		stacja transformatorowa	
98	Korsze	Mickiewicza	1	kamienica	
99	Korsze	Mickiewicza	2	dom	
100	Korsze	Mickiewicza	3	kamienica	
101	Korsze	Mickiewicza	5	kamienica	
102	Korsze	Mickiewicza	6	dom	w rejestrze
103	Korsze	Mickiewicza	7	dom	
104	Korsze	Mickiewicza	8	dom	
105	Korsze	Mickiewicza	9	dom	
106	Korsze	Mickiewicza	10	dom	
107	Korsze	Mickiewicza	16	dom	
108	Korsze	Mickiewicza	17	dom	w rejestrze
109	Korsze	Mickiewicza	17	zespół budynków gospodarczych	
110	Korsze	Mickiewicza	20	dom	
111	Korsze	Mickiewicza	21	dom	w rejestrze
112	Korsze	Mickiewicza	25	dom	
113	Korsze	Mickiewicza	29	dom	
114	Korsze	Mickiewicza	32	dom	
115	Korsze	Mickiewicza	33	kościół, ob. cerkiew p.w. Św. Piotra i Pawła	w rejestrze
116	Korsze	Mickiewicza	przy 33	d. pastorówka	
117	Korsze	Moniuszki	2	dom	
118	Korsze	Moniuszki	3	dom	
119	Korsze	Moniuszki	4	dom	
120	Korsze	Moniuszki	6	dom	
121	Korsze	Moniuszki	8	dom	
122	Korsze	Nowy Świat	2	dom	
123	Korsze	Nowy Świat	4	dom	
124	Korsze	Nowy Świat	6	dom	

125	Korsze	Nowy Świat	8	dom	
126	Korsze	Nowy Świat	10	dom	
127	Korsze	Ogrodowa	2	dom	
128	Korsze	Ogrodowa	3	kamienica	
129	Korsze	Ogrodowa	4	dom	
130	Korsze	Ogrodowa	6	dom	
131	Korsze	Ogrodowa	8	dom	
132	Korsze	Ogrodowa	9	dom	
133	Korsze	Ogrodowa	11	kamienica	
134	Korsze	Ogrodowa	13	dom	
135	Korsze	Ogrodowa	14	kamienica	
136	Korsze	Ogrodowa	17	dom	
137	Korsze	Ogrodowa	19	dom	
138	Korsze	Ogrodowa	21	kamienica	
139	Korsze	Orzeszkowej		budynek gospodarczy	
140	Korsze	Orzeszkowej	1	pocztą	
141	Korsze	Orzeszkowej	6	kamienica	
142	Korsze	Orzeszkowej	8	kamienica	
143	Korsze	Orzeszkowej	9	kamienica	
144	Korsze	Orzeszkowej	10	dom	
145	Korsze	Orzeszkowej	11	kamienica	
146	Korsze	Orzeszkowej	11	dom	
147	Korsze	Orzeszkowej	12	budynek PKP	
148	Korsze	Polna	2	dom	
149	Korsze	Polna	4	dom	
150	Korsze	Polna	9	dom	
151	Korsze	Powstańców	1	dom	
152	Korsze	Powstańców	2/4	dom	
153	Korsze	Powstańców	3	dom	
154	Korsze	Powstańców	5	dom	
155	Korsze	Powstańców	6/8	dom	
156	Korsze	Powstańców	9	dom	
157	Korsze	Powstańców	10/12	dom	
158	Korsze	Powstańców	11	dom	
159	Korsze	Powstańców	12	dom	
160	Korsze	Powstańców	14/16	dom	
161	Korsze	Powstańców	15	dom	
162	Korsze	Powstańców	17	dom	
163	Korsze	Powstańców	18/20	dom	
164	Korsze	Powstańców	22/24	dom	
165	Korsze	Raławicka	1	kamienica	
166	Korsze	Raławicka	3	kamienica	
167	Korsze	Raławicka	4	dom	

168	Korsze	Raławicka	6	kamienica	
169	Korsze	Raławicka	8	kamienica	
170	Korsze	Raławicka	10	kamienica	
171	Korsze	Słoneczna	3	dom	
172	Korsze	Słoneczna	5	dom	
173	Korsze	Słoneczna	7	dom	
174	Korsze	Słoneczna	9	dom	
175	Korsze	Słoneczna	11	dom	
176	Korsze	Słowackiego	6	kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego i Matki Boskiej Miłosiernej	w rejestrze
177	Korsze	Szkolna	5	dom	
178	Korsze	Szkolna	7	dom	
179	Korsze	Szkolna	9	dom	
180	Korsze	Szkolna	10	dom	
181	Korsze	Szkolna	12	dom	
182	Korsze	Szkolna	12	obora	
183	Korsze	Szkolna	12	budynek gospodarczy	
184	Korsze	Szkolna	14	dom dróżnika	
185	Korsze	Szkolna	15	dom	
186	Korsze	Szkolna	17	dom	
187	Korsze	Szkolna	21	dom	
188	Korsze	Szkolna	21	stajnia	
189	Korsze	Szkolna	21	stodoła	
190	Korsze	Szkolna	23	dom dróżnika	
191	Korsze	Wiejska	1	dom	
192	Korsze	Wiejska	2	dom	
193	Korsze	Wiejska	4	dom	
194	Korsze	Wiejska	6	dom	
195	Korsze	Wiejska	8	dom	
196	Korsze	Wiejska	10	dom	
197	Korsze	Wileńska	1	dom	
198	Korsze	Wileńska	2	dom	
199	Korsze	Wileńska	4	dom	
200	Korsze	Wileńska	6	dom	
201	Korsze	Wileńska	6	dom	
202	Korsze	Wileńska	7	dom	
203	Korsze	Wileńska	8	dom	
204	Korsze	Wileńska	10	dom	
205	Korsze	Wileńska	12	dom	
206	Korsze	Wileńska	13	dom	
207	Korsze	Wileńska	15	dom	
208	Korsze	Wojska Polskiego	2	dom	

209	Korsze	Wojska Polskiego	7	dom	
210	Korsze	Wojska Polskiego	9	dom	
211	Korsze	Wojska Polskiego	11	dom	
212	Korsze	Wojska Polskiego	13	dom	
213	Korsze	Wojska Polskiego	14	dom	
214	Korsze	Wojska Polskiego	15	dom	
215	Korsze	Wojska Polskiego	16	kamienica	
216	Korsze	Wojska Polskiego	17	dom	
217	Korsze	Wojska Polskiego	18	dom	
218	Korsze	Wojska Polskiego	19	dom	
219	Korsze	Wojska Polskiego	23	dom	
220	Korsze	Wojska Polskiego	24	dom	
221	Korsze	Wojska Polskiego	25	dom	
222	Korsze	Wojska Polskiego	26	dom	
223	Korsze	Wojska Polskiego	27	dom	
224	Korsze	Wojska Polskiego	28	dom	
225	Korsze	Wojska Polskiego	29	dom	
226	Korsze	Wojska Polskiego	30	dom	
227	Korsze	Wojska Polskiego	31	dom	
228	Korsze	Wojska Polskiego	32	dom	
229	Korsze	Wojska Polskiego	32	budynek gospodarczy	
230	Korsze	Wojska Polskiego	34	dom	
231	Korsze	Wojska Polskiego	35	dom	
232	Korsze	Wojska Polskiego	36	kamienica	
233	Korsze	Wojska Polskiego	37	dom	
234	Korsze	Wojska Polskiego	42	dom	
235	Korsze	Wojska Polskiego	44	dom	
236	Korsze	Wojska Polskiego	48	kamienica, d. dworek	
237	Korsze	Wolności	3	d. mleczarnia	
238	Korsze	Wolności	5a	budynek socjalny, świetlica Olsztyńskich Sieci Rybackich, ob. siedziba miejskiego ośrodka kultury	w rejestrze
239	Korsze	Wolności	4	dom	
240	Korsze	Wolności	9	kamienica	
241	Korsze	Wolności	11	kamienica	
242	Korsze	Wolności	13	kamienica	
243	Korsze	Wolności	14	kamienica	
244	Korsze	Wolności	15	kamienica	
245	Korsze	Wolności	16	ośrodek zdrowia, ob. biblioteka	
246	Korsze	Wolności	17	kamienica	
247	Korsze	Wolności	19	kamienica	
248	Korsze	Wolności	21	kamienica	
249	Korsze	Wolności	22	kamienica	

250	Korsze	Wolności	23	kamienica	
251	Korsze	Wolności	24	dom	
252	Korsze	Wolności	26	dom	
253	Korsze	Wolności	27	kamienica	
254	Korsze	Wolności	29	kamienica	
255	Korsze	Wolności	30	dom	
256	Korsze	Wolności	31	kamienica	
257	Korsze	Wolności	33	kamienica	
258	Korsze	Wolności	35	kamienica	
259	Korsze	Wolności	37	kamienica	
260	Korsze	Wolności	39	kamienica	
261	Korsze	Wolności	41	dom	
262	Korsze	Wolności	43	rzeźnia, budynek główny	
263	Korsze	Wolności	43	rzeźnia, budynek II	
264	Korsze	Wolności	53	dom	
265	Korsze	Zielona	2	dom	
266	Korsze	Zielona	3	dom	
267	Korsze	Zielona	4	dom	
268	Korsze	Zielona	5	dom	
269	Korsze	Zielona	6	dom	
270	Korsze	Zielona	7	dom	
271	Korsze	Zielona	8	dom	
272	Korsze	Zielona	9	dom	
273	Korsze	Zielona	10	dom	
274	Korsze	Zielona	11	dom	
275	Korsze	Zielona	12	dom	
276	Korsze	Zwycięzców	1	dom	
277	Korsze	Zwycięzców	3	dom	
278	Korsze	Zwycięzców	5	dom	
279	Korsze	Zwycięzców	6	dom	
280	Korsze	Zwycięzców	7	dom	
281	Korsze	Zwycięzców	8	dom	
282	Korsze	Zwycięzców	9	dom	
283	Korsze	Zwycięzców	11	dom	

Wykaz I.IX.4. Zabytki techniki - miasto Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	UWAGI
				OBIEKTY ZWIĄZANE Z KOLEJAMI ŻELAZNYMI	
1	Korsze	Stacja PKP		zespół dworca kolejowego pasażerskiego i towarowego, wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi, budowlami inżynierskimi, budynkami gospodarczymi i mieszkalnymi	
2	Korsze	Stacja PKP		dworzec kolejowy	
3	Korsze	Stacja PKP		budynek lokomotywni I	
4	Korsze	Stacja PKP		budynek lokomotywni II	
5	Korsze	Stacja PKP		budynek lokomotywni III	
6	Korsze	Stacja PKP		biuro lokomotywni	
7	Korsze	Stacja PKP		wieża ciśnień	w rejestrze
8	Korsze	Stacja PKP		wieża ciśnień	w rejestrze
9	Korsze	Stacja PKP		wieża ciśnień	w rejestrze
10	Korsze	Stacja PKP		budynek warsztatowy	
11	Korsze	Stacja PKP		budynek magazynowy	
12	Korsze	Stacja PKP		magazyn	
13	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni	
14	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni w zespole dworca	
15	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP	
16	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP I	
17	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP II	
18	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP III	
19	Korsze	Mickiewicza		budynek PKP	
20	Korsze	Orzeszkowej	12	budynek PKP	
21	Korsze	Stacja PKP		dom dróżnika	
22	Korsze	Szkolna	14	dom dróżnika	
23	Korsze	Szkolna	23	dom dróżnika	
				STACJE TRANSFORMATOROWE	
24	Korsze	Mickiewicza		stacja transformatorowa	
				BUDOWLE INŻYNIERSKIE	
25	Korsze	Wylotowa		wiadukt kolejowy nad ulicą Wylotową	
26	Korsze	torowisko Stacji PKP		wiadukt kolejowy nad linią kolejową w okolicach końca ulicy Wylotowej	
				INNE BUDYNKI PRZYMYSŁOWE	
27	Korsze	Wolności	3	budynek d. mleczarni wraz kominem ceglanym	
28	Korsze	Wolności	43	rzeźnia, budynek główny	
29	Korsze	Wolności	43	rzeźnia, budynek II	

3. Zabytki archeologiczne.

Wykaz I.IX. 5. Stanowiska archeologiczne - miasto Korsze.

NR STAN. NA PLANSZY	MIEJSCO- WOŚĆ	NR STAN. W MIEJSCO- WOŚCI	OPIS STANOWISKA ARCHEOLO- GICZNEGO	CHRONOLOGIA	NR ARK. AZP
73	Korsze	I	grodzisko	średniowiecze	15-67

4. Zabytkowe cmentarze, parki i inna zieleń komponowana.

Wykaz I.IX.6. Zabytkowe cmentarze - miasto Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	LOKALIZACJA	OBIEKT
1	Korsze	ul. Słowackiego 6, przy kościele p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	cmentarz przykościelny
2	Korsze	ul. Mickiewicza 33, przy kościele ewangelickim, ob. cerkwi p.w. Św. Apostołów Piotra i Pawła	cmentarz przykościelny

B. GMINA KORSZE.

1. Układy przestrzenne.

W gminie Korsze występuje kilka typów układów przestrzennych:

- układy ruralistyczne,
- założenia dworsko i pałacowo-parkowe,
- założenia folwarczne,
- zespoły dworcowe.

2. Zabytki architektury i techniki.

Obiekty zabytkowe na terenie gminy Korsze pogrupować można w następujące kategorie:

- kościoły gotyckie,
- dwory i pałace z XVIII, XIX i przełomu XIX i XX w. wraz z towarzyszącymi im parkami, bądź same parki pozostałe po takich zespołach,
- folwarki samodzielne lub zlokalizowane przy zespołach dworsko-parkowych,
- wsie ,
- wsie folwarczne.

Wykaz I.IX.7. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego - gmina Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	NR REJ.	DATA WPISU
1	Błogoszewo	park	A-1455/O	1.02.1979
2	Dubliny	park	A-3549/O	25.03.1983
3	Garbno	wieża kościoła	A-2487/O	1.03.2000
4	Glitajny	park dworski	A-3591/O	13.04.1984
5	Główny	park	A-3323/O	25.01.1980
6	Gudniki	kościół z urządzeniem wnętrza (główny ołtarz, witraż)	A-36/O	28.06.1950
7	Gudniki	kaplica cmentarna	A-2488/O	1.02.1991
8	Gudniki	cmentarz ewangelicko-augsburski	A-3847/O	7.10.1987
9	Kraskowo	kościół wraz z cmentarzem przykościelnym	A-808/O	10.09.1968
10	Krzemity	dwór	A-792/O	12.09.1968
11	Łankiejmy	kościół p.w. Św. Jana Chrzciciela	A-40/O	27.08.1949
12	Łankiejmy	kościół p.w. Św. Jana Chrzciciela wraz z cmentarzem przykościelnym	A-793/O	12.09.1968
13	Łankiejmy	park dworski	A-3550/O	17.03.1983
14	Parys	gotycki kościół z wyposażeniem wnętrza i cmentarzem	A-42/O	27.06.1953

15	Parys	cmentarz rzymskokatolicki wokół kościoła filialnego	A-3842/O	7.10.1987
16	Pomnik	młyn wodny	A-1798/O	3.04.1998
17	Prosna	pałac i park	A-799/O	13.09.1949
18	Prosna	stajnia	A-797/O	12.09.1968
19	Prosna	park krajobrazowy	A-3516/O	5.03.1981
20	Prosna	płatkarnia na terenie zespołu folwarcznego	A-2498/O	15.02.2001
21	Prosna	kuźnia na terenie zespołu folwarcznego	A-2497/O	15.02.2001
22	Równina Górna	dwór	A-2593/O	23.06.1997
23	Równina Górna	park dworski	A-3592/O	14.04.1984
24	Sątoczek	park krajobrazowy	A-3511/O	2.03.1981
25	Sątoczno	kościół wraz z wyposażeniem wnętrza i otaczającym go cmentarzem	A-43/O	27.06.1953
26	Sątoczno	cmentarz	A-3843/O	7.10.1987
27	Tołkiny	park dworski	A-3593/O	13.04.1984
28	Tołkiny	brama pałacowa	A-803/O	9.09.1968
29	Tołkiny	obora	A-1167/O	18.05.1968
30	Tołkiny	most kamienny	A-805/O	8.09.1968
31	Tołkiny	stodoła	A-1168/O	18.05.1968
32	Tołkiny	kościół wraz z cmentarzem przykościelnym	A-804/O	9.09.1968
33	Wandajny	park	A-3593/O	13.04.1984
34	Warnikajmy	zespół folwarczny	A-2113/O	31.03.2004

Wykaz I.IX.8. Obiekty znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych - gmina Korsze.

Obiekty o szczególnych walorach historyczno-architektonicznych zaznaczono wytłuszczoną czcionką.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR	OBIEKT	UWAGI
1	Babieniec		d. szkoła	
2	Babieniec		budynek gospodarczy przy szkole	
3	Babieniec		chlew przy szkole	
4	Babieniec	6	dom	
5	Babieniec	6	stodoła	
6	Babieniec	6	obora	
7	Babieniec	8	d. dwór, ob. dom	
8	Babieniec	8	stodoła	
9	Babieniec	10	dom	
10	Babieniec	10	sklep, d. dom	
11	Babieniec	11	dom	
12	Babieniec	11	kuźnia	
13	Babieniec	11/13	d. czworaki	

14	Babieniec	11/13	chlew I	
15	Babieniec	11/13	chlew II	
16	Babieniec	17	dom	
17	Babieniec	28	dom	
18	Babieniec	28	chlew	
19	Babieniec	30	dom	
20	Babieniec	30	stodoła	
21	Babieniec	31	dom	
22	Babieniec	32	dom	
23	Błogoszewo		d. kuźnia w zespole dworskim	
24	Błogoszewo		chlew w zespole dworskim	
25	Błogoszewo		obora w zespole dworskim	
26	Błogoszewo		obora/stajnia ze spichlerzem w zespole dworskim	
27	Błogoszewo		baszta w d. parku dworskim	
28	Błogoszewo		szkoła	
29	Błogoszewo		budynek gospodarczy przy szkole	
30	Błogoszewo		obora przy szkole	
31	Błogoszewo	2	dom	
32	Błogoszewo	3	dom	
33	Błogoszewo	4	dom	
34	Błogoszewo	6	dom	
35	Błogoszewo	7	dom	
36	Błogoszewo	8	dom	
37	Błogoszewo	9	dom	
38	Błogoszewo	14	obora	
39	Błogoszewo	16	dom	
40	Chmielnik		d. dwór	
41	Chmielnik		d. czworaki	
42	Chmielnik		obora I w zespole folwarcznym	
43	Chmielnik		obora II w zespole folwarcznym	
44	Długi Lasek		d. czworaki w zespole folwarcznym	
45	Długi Lasek		chlewnia w zespole folwarcznym	
46	Długi Lasek		obora I w zespole folwarcznym	
47	Długi Lasek		obora II w zespole folwarcznym	
48	Długi Lasek		obora z magazynem paszowym w zespole folwarcznym	
49	Dłużec Mały	4	d. czworaki, ob. dom	
50	Dłużec Mały		obora I	
51	Dłużec Wielki		obora II w zespole folwarcznym	
52	Dłużec Wielki	1	dom	
53	Dłużec Wielki	1	chlew	
54	Dłużec Wielki	1	stodoła	

55	Dłużec Wielki	2	dom	
56	Dłużec Wielki	2	chlew	
57	Dłużec Wielki	3	dom	
58	Dłużec Wielki	3	chlew	
59	Dłużec Wielki	4	dom	
60	Dłużec Wielki	4	chlew	
61	Dłużec Wielki	6	dom	
62	Dłużec Wielki	8	dom	
63	Dłużec Wielki	9	d. szkoła, ob. dom	
64	Dłużec Wielki	10	dom	
65	Dłużec Wielki	10	obora	
66	Dłużec Wielki	11	dom	
67	Dubliny	1	d. czworaki I, ob. dom	
68	Dubliny	6	d. czworaki II, ob. dom	
69	Dzikowina	1	dom	
70	Dzikowina	1	chlew	
71	Garbno		kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Królowej Polski	wieża w rejestrze
72	Garbno		d. mleczarnia	
73	Garbno		pałac	
74	Garbno		obora I w zespole pałacowo-folwarcznym	
75	Garbno		obora II w zespole pałacowo-folwarcznym	
76	Garbno		obora III w zespole pałacowo-folwarcznym	
77	Garbno		magazyn w zespole pałacowo-folwarcznym	
78	Garbno		jałownik w zespole pałacowo-folwarcznym	
79	Garbno		stodoła I w zespole pałacowo-folwarcznym	
80	Garbno		stodoła II w zespole pałacowo-folwarcznym	
81	Garbno		stodoła III w zespole pałacowo-folwarcznym	
82	Garbno		magazyn zbożowy w zespole pałacowo-folwarcznym	
83	Garbno	2	dom	
84	Garbno	5	dom	
85	Garbno	6	dom	
86	Garbno	12	dom	
87	Garbno	13	dom	
88	Garbno	14	dwojak	
89	Garbno	16	dom	
90	Giełpsz	1	obora	
91	Giełpsz	2	obora	
92	Giełpsz	3	dom	
93	Giełpsz	4	dom	
94	Glitajny	2	dom, d. czworaki I	
95	Glitajny	2	d. chlew I w zagrodzie nr 2	

96	Glitajny	2	d. chlew II w zagrodzie nr 2	
97	Glitajny	6	dom, d. czworaki IV	
98	Glitajny	6	d. chlew IV w zagrodzie nr 6	
99	Glitajny	7	dom, d. czworaki III	
100	Glitajny	7	d. chlew III w zagrodzie nr 7	
101	Glitajny	8	dom	
102	Glitajny	9	dom, d. czworaki II	
103	Glitajny	11	dom	
104	Glitajny		d. chlew I w zespole folwarcznym	
105	Glitajny		d. chlew II w zespole folwarcznym	
106	Glitajny		d. chlew III w zespole folwarcznym	
107	Glitajny		stodoła w zespole folwarcznym	
108	Glitajny		d. wozownia w zespole folwarcznym	
109	Główny		ruiny d. dworu w parku (fundamenty)	park w rejestrze
110	Główny		budynek mieszkalny przy d. dworze	
111	Główny		kuźnia w zespole folwarcznym	
112	Główny		stodoła w zespole folwarcznym	
113	Główny		obora/stajnia w zespole folwarcznym	
114	Główny		obora II w zespole folwarcznym	
115	Główny		chlew w zespole folwarcznym	
116	Główny		budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	
117	Główny		chlew/kuźnia w zespole folwarcznym	
118	Główny		ruiny cegielni przy zespole folwarcznym	
119	Główny	3	dom	
120	Główny	5	dom	
121	Główny	5	budynek gospodarczy	
122	Główny	6	dom	
123	Główny	9, d. 16	d. czworaki, ob. dom	
124	Główny	10	d. czworaki, ob. dom	
125	Gudniki		kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. Andrzeja Boboli	w rejestrze
126	Gudniki		pomnik mieszkańców wsi poległych w latach 1914-18, przy kościele	
127	Gudniki	10	d. karczma przy kościele, ob. dom	
128	Gudniki	10	d. zajazd przy kościele, w zagrodzie nr 10	
129	Gudniki		kaplica cmentarna	w rejestrze
130	Gudniki		d. dom rządcy w zespole folwarcznym	
131	Gudniki		stajnia w zespole folwarcznym	
132	Gudniki		chlew w zespole folwarcznym	
133	Gudniki	1	dom	

134	Gudniki	2	dom	
135	Gudniki	3	dom	
136	Gudniki	4	dom	
137	Gudniki	5	dom	
138	Gudniki	6	dom	
139	Gudniki	6	budynek gospodarczy	
140	Gudniki	9	dom	
141	Gudniki	12	dom	
142	Gudniki	13	dom	
143	Gudniki	13	obora	
144	Gudniki	18	dom	
145	Gudniki	18	chlew	
146	Gudniki	18	stodoła	
147	Gudniki	19	dom	
148	Gudniki	19	chlew	
149	Gudziki		obora w zagrodzie bez numeru	
150	Gudziki	2	dom	
151	Gudziki	3	chlew	
152	Gudziki	4	d. szkoła, ob. dom	
153	Gudziki	4	obora przy szkole	
154	Gudziki	4	stodoła przy szkole	
155	Gudziki	6	dom	
156	Gudziki	6	chlew	
157	Gudziki	7	dom	
158	Gudziki	7	budynek gospodarczy	
159	Gudziki	15	obora	
160	Gudziki	16	dom	
161	Gudziki	18	dom	
162	Gudziki	18	chlew	
163	Gudziki	18	obora	
164	Gudziki	20/21	dom	
165	Gudziki	20	obora	
166	Gudziki	20	stodoła/chlew	
167	Gudziki	21	stajnia	
168	Gudziki	21	stodoła	
169	Gudziki		dom dróżnika	
170	Kaławągi		d. szkoła, ob. dom	
171	Kaławągi	2	d. karczma zajezdna, ob. dom	
172	Kaławągi	2	budynek gospodarczy	
173	Kaławągi	2	stodoła	
174	Kaławągi	4	dom	
175	Kaławągi	5	dom	
176	Kaławągi	5	chlew	

177	Kaławągi	6	dom	
178	Kaławągi	7	dom	
179	Kaławągi	7	stodoła	
180	Kaławągi	7	obora	
181	Kaławągi	8	dom	
182	Kaławągi	8	chlew	
183	Kaławągi	9	dom	
184	Kaławągi	9	stodoła/chlew	
185	Kaławągi	10	dom	
186	Kaławągi	11	dom	
187	Kaławągi	11	chlew I	
188	Kaławągi	11	chlew II	
189	Kaławągi	12	dom	
190	Kaławągi	13	dom	
191	Kaławągi	14	dom	
192	Kaławągi	17	dom	
193	Kaławągi	17	chlew I	
194	Kaławągi	17	chlew II	
195	Kaławągi	17	chlew III	
196	Kaławągi	20	dom	
197	Kaławągi	20	obora	
198	Kaławągi	22	dom	
199	Kamień	1	dom	
200	Kamień	2	dom	
201	Kamień	2	budynek gospodarczy	
202	Kamień	3	dom	
203	Kamień	3	budynek gospodarczy	
204	Karszewo	1	dom	
205	Karszewo	1	chlew	
206	Karszewo	2	dom	
207	Karszewo	3	dom	
208	Karszewo	3	chlew	
209	Karszewo	5	dom	
210	Karszewo	5	chlew	
211	Karszewo	5	piwnica	
212	Karszewo	6	dom	
213	Karszewo	7	dom	
214	Karszewo	7	obora	
215	Kowalewo Duże		stacja transformatorowa	
216	Kowalewo Duże	1	d. dwojaki, ob. dom	
217	Kowalewo Duże	2	d. czworaki, ob. dom	
218	Kowalewo Duże	4	d. dwojaki, ob. dom	
219	Kowalewo Duże	5	d. czworaki, ob. dom	

220	Kowalewo Małe	1	dom	
221	Kowalewo Małe	1	chlew	
222	Kowalewo Małe	2	dom	
223	Kowalewo Małe	2	chlew	
224	Kraskowo		kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej	w rejestrze
225	Kraskowo		poczta	
226	Kraskowo	29	d. szkoła, ob. dom	
227	Kraskowo		d. karczma, ob. sklep	
228	Kraskowo		d. zajazd przy karczmie	
229	Kraskowo		kuźnia (przy przystanku PKS)	
230	Kraskowo	1	d. dom zakonny, ob. dom	
231	Kraskowo	1	chlew	
232	Kraskowo	1	stodoła	
233	Kraskowo	2	dom	
234	Kraskowo	2	chlew	
235	Kraskowo	3	dom	
236	Kraskowo	3	obora	
237	Kraskowo	4	dom	
238	Kraskowo	4	chlew	
239	Kraskowo	5	dom	
240	Kraskowo	5	obora I	
241	Kraskowo	5	obora II	
242	Kraskowo	5	stodoła	
243	Kraskowo	7	chlew	
244	Kraskowo	7	dom	
245	Kraskowo	8	dom	
246	Kraskowo	18	dom	
247	Kraskowo	18	chlew	
248	Kraskowo	20	dom	
249	Kraskowo	20	chlew	
250	Kraskowo	20	stodoła	
251	Kraskowo	20	obora	
252	Kraskowo	21	dom	
253	Kraskowo	21	chlew	
254	Kraskowo	22	dom	
255	Kraskowo	23	dom	
256	Kraskowo	23	chlew	
257	Kraskowo	24	dom	
258	Kraskowo	24	chlew	
259	Kraskowo	24	obora	
260	Kraskowo	26	dom	
261	Kraskowo	27	dom	

262	Kraskowo	29	stodoła/chlew	
263	Kraskowo	32	dom	
264	Kraskowo	33/34	dom	
265	Kraskowo	35	dom	
266	Kraskowo	36	dom	
267	Kraskowo	36	chlew	
268	Kraskowo	36	stodoła	
269	Kraskowo	37	dom	
270	Kraskowo	37	obora	
271	Kraskowo	38	dom	
272	Kraskowo	38	obora	
273	Kraskowo	38	stodoła	
274	Kraskowo	39	dom	
275	Kraskowo	39	spichlerz	
276	Kraskowo	45	dom	
277	Kraskowo	45	chlew I	
278	Kraskowo	45	chlew II	
279	Kraskowo	45	stodoła	
280	Krzemity		pozostałości dworu	w rejestrze
281	Łankiejmy		kościół parafialny p.w. Jana Chrzciciela	w rejestrze
282	Łankiejmy		plebania z budynkiem gospodarczym	
283	Łankiejmy		pocztą	
284	Łankiejmy		budynek gospodarczy przy poczcie	
285	Łankiejmy		szkoła	
286	Łankiejmy	30	d. rządcówka	
287	Łankiejmy		d. spichlerz w zespole folwarcznym	
288	Łankiejmy		spichlerz w zespole folwarcznym	
289	Łankiejmy		d. czworaki I w zespole folwarcznym	
290	Łankiejmy		d. czworaki II w zespole folwarcznym	
291	Łankiejmy		budynek gospodarczy przy czworakach	
292	Łankiejmy		obora I w zespole folwarcznym	
293	Łankiejmy		obora II w zespole folwarcznym	
294	Łankiejmy		obora III w zespole folwarcznym	
295	Łankiejmy		obora IV w zespole folwarcznym	
296	Łankiejmy		obora V w zespole folwarcznym	
297	Łankiejmy		budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	
298	Łankiejmy		d. kuźnia w zespole folwarcznym	
299	Łankiejmy		d. browar w zespole folwarcznym	
300	Łankiejmy		chlewnia w zespole folwarcznym	
301	Łankiejmy		dom za kościołem	
302	Łankiejmy	3	dom	

303	Łankiejmy	4	dom	
304	Łankiejmy	6	dom	
305	Łankiejmy	14	dom	
306	Łankiejmy	15	dom	
307	Łankiejmy	17	dom	
308	Łankiejmy	18	dom	
309	Łankiejmy	19	dom	
310	Łankiejmy	40	dom	
311	Łankiejmy	41	dom	
312	Łankiejmy	42	dom	
313	Łankiejmy	43	dom	
314	Łankiejmy	44	dom	
315	Łankiejmy	45	dom	
316	Łankiejmy		dworzec PKP	
317	Łankiejmy		dom dróżnika I	
318	Łankiejmy		dom dróżnika II	
319	Łankiejmy		dom w zespole dworca PKP	
320	Łankiejmy		kamienica w zespole dworca PKP	
321	Łankiejmy		budynek gospodarczy w zespole dworca PKP	
322	Łankiejmy		magazyn w zespole dworca PKP	
323	Łękajny	1	dom	
324	Łękajny	2	dom	
325	Łękajny	2	chlew	
326	Łękajny	3	dom	
327	Łękajny	3	chlew	
328	Łękajny	4	d. czworaki, ob. dom	
329	Łękajny	4	stodoła I	
330	Łękajny	4	stodoła II	
331	Łękajny	4	stodoła III	
332	Łękajny	4	obora	
333	Łękajny	4	piwnica	
334	Łękajny	5	obora I	
335	Łękajny	5	obora II	
336	Łękajny	5	stodoła	
337	Marłuty		stacja transformatorowa	
338	Marłuty		dom w zespole folwarcznym	
339	Marłuty		obora I w zespole folwarcznym	
340	Marłuty		obora II w zespole folwarcznym	
341	Marłuty	6	d. szkoła, ob. dom	
342	Marłuty	6	chlew	
343	Nunkajmy	1	dom	

344	Nunkajmy	2	dom	
345	Nunkajmy	2	chlew	
346	Olszynka		dwór	
347	Olszynka	8	d. rządcówka w zespole folwarcznym	
348	Olszynka		chlew	
349	Olszynka		obora	
350	Olszynka		stajnia	
351	Olszynka		stodoła	
352	Olszynka		d. wozownia w zespole folwarcznym	
353	Olszynka	1	dom	
354	Olszynka	2	d. czworaki, ob. dom	
355	Olszynka	2	budynek gospodarczy	
356	Olszynka	3	dom	
357	Olszynka	4	d. czworaki, ob. dom	
358	Olszynka	4	budynek gospodarczy	
359	Olszynka	9	budynek mieszkalno-gospodarczy	
360	Olszynka	10	dom	
361	Olszynka	23	dom dróżnika	
362	Olszynka	23	budynek gospodarczy przy domu dróżnika	
363	Parys		kościół filialny p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy	w rejestrze
364	Parys		brama w ogrodzeniu kościoła	w rejestrze
365	Parys		bramka w ogrodzeniu kościoła	w rejestrze
366	Parys	18	d. organistówka	
367	Parys		budynek gospodarczy (obok kościoła)	
368	Parys	18	d. szkoła, ob. dom i sklep	
369	Parys		budynek stacji PKP	
370	Parys		dom dróżnika przy stacji PKP	
371	Parys		budynek gospodarczy przy domu dróżnika	
372	Parys		piwnica przy domu dróżnika	
373	Parys		kamienica przy stacji PKP	
374	Parys	1	dom	
375	Parys	1	budynek gospodarczy	
376	Parys	2	dom	
377	Parys	4	dom	
378	Parys	5	dom	
379	Parys	6	d. plebania, ob. dom	
380	Parys	6	chlew	
381	Parys	6	obora	
382	Parys	6	stodoła	

383	Parys	7	dom	
384	Parys	7	budynek gospodarczy	
385	Parys	8	dom	
386	Parys	8	budynek gospodarczy	
387	Parys	9	dom	
388	Parys	10	dom	
389	Parys	10	budynek gospodarczy	
390	Parys	11	dom	
391	Parys	11	budynek gospodarczy	
392	Parys	13	dom	
393	Parys	14	dom	
394	Parys	15	dom	
395	Parys	16	dom	
396	Parys	17	dom	
397	Parys	19	dom	
398	Parys	19	obora	
399	Parys	20	dom	
400	Parys	23	dom	
401	Parys	24	dom	
402	Parys	25	dom	
403	Plutniki		d.dwór	
404	Plutniki		budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	
405	Plutniki		obora w zespole folwarcznym	
406	Podgórzyn	3	dom	
407	Podgórzyn	3	chlew	
408	Podgórzyn	3	obora	
409	Podgórzyn	3	stodoła I	
410	Podgórzyn	3	stodoła II	
411	Podgórzyn	4	dom	
412	Podlechy	21	d. karczma, ob. dom	
413	Podlechy	21	d. zajazd przy karczmie	
414	Podlechy	20	dom	
415	Podlechy	22	dom	
416	Podlechy	23	dom	
417	Podlechy	23	d. kuźnia	
418	Podlechy	23	chlew	
419	Podlechy	25	dom	
420	Podlechy	26	dom	
421	Podlechy	27	d. czworaki, ob. dom	
422	Podlechy	27	obora	
423	Podlechy	27	chlew	
424	Podlechy	28	dom	

425	Podlechy	30	obora	
426	Podlechy	31	dom	
427	Podlechy	32	dom	
428	Podlechy	32	chlew	
429	Polany	1	dom	
430	Polany	2	dom	
431	Polany	3	dom	
432	Polany	5	dom	
433	Polany	5	budynek gospodarczy	
434	Pomnik		obora I w zespole folwarcznym	
435	Pomnik		obora II w zespole folwarcznym	
436	Pomnik		obora III w zespole folwarcznym	
437	Pomnik	1	dom w zespole folwarcznym	
438	Pomnik		młyn wodny	w rejestrze
439	Pomnik	2	dom w zespole młyna	
440	Pomnik	2a	dom w zespole młyna	
441	Pomnik	3	dom	
442	Pomnik	3	budynek gospodarczy	
443	Prosna		ruina pałacu	w rejestrze
444	Prosna		d. rządcówka w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. biura	
445	Prosna		chlewnia w zespole pałacowo-folwarcznym	
446	Prosna		obora w zespole pałacowo-folwarcznym	
447	Prosna		stajnia w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
448	Prosna		płatkarnia w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
449	Prosna		kuźnia w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
450	Prosna		stodoła I w zespole pałacowo-folwarcznym	
451	Prosna		stodoła II w zespole pałacowo-folwarcznym	
452	Prosna	13	d. dwojaki w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. dom	
453	Równina Dolna		obora I w zespole folwarcznym	
454	Równina Dolna		obora II w zespole folwarcznym	
455	Równina Dolna	1	budynek gospodarczy	
456	Równina Dolna	4	d. czworaki I, ob. dom	
457	Równina Dolna	3	d. czworaki II, ob. dom	
458	Równina Dolna	5	d. czworaki III, ob. dom	
459	Równina Dolna	6	dom	
460	Równina Dolna	8	dom	
461	Równina Dolna	11	dom	
462	Równina Górna		d. dwór	w rejestrze
463	Równina Górna		obora w zespole dworsko-folwarcznym	
464	Równina Górna	3	d. czworaki I, ob. dom	

465	Równina Górna	4	d. czworaki II, ob. dom	
466	Saduny		obora/stajnia w zespole folwarcznym	
467	Saduny		d. szkoła	
468	Saduny		obora przy szkole	
469	Saduny		budynek mieszkalno-gospodarczy	
470	Saduny	24	dom	
471	Saduny	24	chlew	
472	Saduny	25	dom	
473	Saduny	25	chlew	
474	Saduny	25	kuźnia	
475	Saduny	25	stodoła	
476	Sajna Duża	2	dom	
477	Sajna Duża	2	chlew	
478	Sajna Duża	3	dom	
479	Sajna Duża	3	chlew	
480	Sajna Duża	3	stodoła	
481	Sajna Duża	4	dom	
482	Sajna Duża	5	dom	
483	Sajna Duża	5	chlew	
484	Sajna Duża	5	budynek gospodarczy	
485	Sajna Duża	6	dom	
486	Sajna Duża	8	dom	
487	Sajna Duża	9	dom	
488	Sajna Duża	9	chlew I	
489	Sajna Duża	9	chlew II	
490	Sajna Duża	9	obora	
491	Sajna Duża	10	dom	
492	Sajna Duża	10	chlew	
493	Sajna Mała		obora w zespole folwarcznym	
494	Sajna Mała		obora/stajnia w zespole folwarcznym	
495	Sajna Mała	1	dom	
496	Sajna Mała	1	chlew	
497	Sajna Mała	1	kuźnia przed domem nr 1	
498	Sajna Mała	2	d. czworaki II, ob. dom	
499	Sajna Mała	2	d. czworaki I w zagrodzie nr 2	
500	Sajna Mała	3	d. czworaki III, ob. dom	
501	Sarkajmy		ruina młyna wodnego	
502	Sarkajmy	1	dom	
503	Sarkajmy	1	chlew	
504	Sarkajmy	1	obora I	
505	Sarkajmy	1	obora II	
506	Sarkajmy	2	dom	

507	Sarkajmy	3	dom	
508	Sarkajmy	4	dom	
509	Sarkajmy	5	dom	
510	Sarkajmy	5	obora	
511	Sarkajmy	7	dom	
512	Sarkajmy	8	dom	
513	Sarkajmy	9	dom	
514	Sarkajmy	9	obora	
515	Sarkajmy	9	stodoła	
516	Sarkajmy	9	budynek gospodarczy	
517	Sarkajmy	10	dom	
518	Sarkajmy	10	chlew	
519	Sarkajmy	11	dom	
520	Sarkajmy	11	chlew	
521	Sątoczno		kościół parafialny p.w. Chrystusa Króla	w rejestrze
522	Sątoczno		kostnica przy kościele	w rejestrze
523	Sątoczno		ogrodzenie kościoła	w rejestrze
524	Sątoczno		stodoła	
525	Sątoczno	1a	d.czworak, ob. dom	
526	Sątoczno	2b	d.czworak, ob. dom	
527	Sątoczno	4b	d.czworak, ob. dom	
528	Sątoczno	5	dom	
529	Sątoczno	6	dom	
530	Sątoczno	7	dom	
531	Sątoczek		dwór	
532	Sątoczek		chlew I w zespole folwarcznym	
533	Sątoczek		chlew II w zespole folwarcznym	
534	Sątoczek		budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	
535	Sątoczek		stodoła w zespole folwarcznym	
536	Sątoczek		kuźnia w zespole folwarcznym	
537	Sątoczek	1	dom	
538	Sątoczek	1	chlew I	
539	Sątoczek	1	chlew II	
540	Sątoczek	1	obora	
541	Słępy		kapliczka	
542	Słępy	2	dom	
543	Słępy	3	d. szkoła	
544	Słępy	3	budynek gospodarczy	
545	Słępy	4	dom	
546	Słępy	4	obora	
547	Słępy	4	stajnia	

548	Słępy	5	chlew	
549	Słępy	5	d. obora, ob. budynek mieszkalny	
550	Słępy	5	stodoła	
551	Starynia		dom dróżnika PKP	
552	Starynia		budynek gospodarczy przy domu dróżnika	
553	Starynia		chlewnia w zespole folwarcznym	w ruinie
554	Starynia		obora I w zespole folwarcznym	w ruinie
555	Starynia		obora II w zespole folwarcznym	w ruinie
556	Starynia		d. kuźnia w zespole folwarcznym	w ruinie
557	Starynia		stodoła w zespole folwarcznym	w ruinie
558	Starynia	1	dom	
559	Starynia	2	dom	
560	Starynia	6	dom	
561	Starynia	7	dom	
562	Starynia	7	budynek gospodarczy	
563	Starynia	9	dom	
564	Starynia	9	budynek gospodarczy	
565	Starynia	12	dom	
566	Stawnica		budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	
567	Stawnica		chlewnia I w zespole folwarcznym	
568	Stawnica		chlewnia II w zespole folwarcznym	
569	Stawnica		chlewnia III w zespole folwarcznym	
570	Stawnica		chlewnia IV w zespole folwarcznym	
571	Stawnica	2	dom	
572	Stawnica	2	budynek gospodarczy	
573	Stawnica	2	gołębnik	
574	Stawnica	2	stajnia	
575	Stawnica	3	dom	
576	Stawnica	3	budynek gospodarczy	
577	Stawnica	3	budynek gospodarczy	
578	Stawnica	4	dom	
579	Stawnica	5	dom	
580	Stawnica	5	chlew	
581	Stawnica	5	kurnik	
582	Stawnica	6	dom	
583	Studzieniec		dom dróżnika	
584	Studzieniec		budynek gospodarczy przy domu dróżnika	
585	Studzieniec	7	d. dwór, ob. dom	
586	Studzieniec	7	chlew	
587	Studzieniec	8	dom	

588	Suliki		stacja transformatorowa	
589	Suliki		stodoła na terenie d. PGR	
590	Suśnik	3	dom	
591	Suśnik	4	dom	
592	Suśnik	5	dom	
593	Suśnik	6	zagroda	
594	Suśnik	8	dom	
595	Suśnik	9	d. szkoła, ob. dom	
596	Suśnik	9	budynek gospodarczy	
597	Suśnik	10	dom	
598	Suśnik	11	dom	
599	Suśnik	12	dom	
600	Suśnik	13	dom	
601	Suśnik	13	budynek gospodarczy	
602	Tołkiny		kościół filialny p.w. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy	w rejestrze
603	Tołkiny		brama pałacowa w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
604	Tołkiny		obora w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
605	Tołkiny		stodoła II w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
606	Tołkiny		most kamienny	w rejestrze
607	Tołkiny		chlewnia I w zespole pałacowo-folwarcznym	
608	Tołkiny		chlewnia II w zespole pałacowo-folwarcznym	
609	Tołkiny		chlewnia III w zespole pałacowo-folwarcznym	
610	Tołkiny		chlewnia IV w zespole pałacowo-folwarcznym	
611	Tołkiny		magazyn w zespole pałacowo-folwarcznym	
612	Tołkiny		d. szkoła, przy dworcu	
613	Tołkiny		budynek gospodarczy przy szkole	
614	Tołkiny		dworzec PKP	
615	Tołkiny		budynek gospodarczy przy dworcu	
616	Tołkiny	6	kamienica w zespole dworca PKP	
617	Tołkiny	6	budynek gospodarczy przy kamienicy	
618	Tołkiny	7	dom w zespole dworca PKP	
619	Tołkiny	7	budynek gospodarczy przy domu	
620	Tołkiny	1	dom	
621	Tołkiny	3	dom	
622	Tołkiny	3	stodoła	
623	Tołkiny	11	d. dwojaki, ob. dom	
624	Tołkiny	12	d. dwojaki, ob. dom	
625	Tołkiny	13	d. dwojaki, ob. dom	

626	Tołkiny	14	dom	
627	Tołkiny	17	dom	
628	Trzeciaki	3	d. rządcówka w zespole folwarcznym, ob. dom	
629	Trzeciaki		d. kuźnia w zespole folwarcznym	
630	Trzeciaki		wozownia w zespole folwarcznym	
631	Trzeciaki		chlewnia I w zespole folwarcznym	
632	Trzeciaki		chlewnia II w zespole folwarcznym	
633	Trzeciaki		stodoła w zespole folwarcznym	
634	Trzeciaki	1	dom	
635	Trzeciaki	4	d. czworaki, ob. dom	
636	Trzeciaki	4	chlew	
637	Trzeciaki	5	d. czworaki, ob. dom	
638	Wandajmy		dwór	
639	Wandajmy		kuźnia w zespole dworskim	
640	Wandajmy		stajnia w zespole dworskim	
641	Warnikajmy		dwór	w rejestrze
642	Warnikajmy		fragmenty murów zewnętrznych zespołu dworskiego	w rejestrze
643	Warnikajmy		mur ogrodzeniowy zespołu dworskiego	w rejestrze
644	Warnikajmy		brama w murze ogrodzeniowym zespołu dworskiego	w rejestrze
645	Warnikajmy		brama wjazdowa w zespole dworskim	w rejestrze
646	Warnikajmy		łaźnia w zespole dworskim	w rejestrze
647	Warnikajmy		rzeźnia w zespole dworskim	w rejestrze
648	Warnikajmy		remiza w zespole dworskim	w rejestrze
649	Warnikajmy		magazyn, d. lodownia w zespole dworskim	w rejestrze
650	Warnikajmy		brama wjazdowa z magazynem w zespole folwarcznym	w rejestrze
651	Warnikajmy		magazyn II w zespole folwarcznym	
652	Warnikajmy		magazyn III w zespole folwarcznym	
653	Warnikajmy		stajnia I w zespole folwarcznym	
654	Warnikajmy		stajnia II w zespole folwarcznym	
655	Warnikajmy		zespół spichlerza i obory w zespole folwarcznym	
656	Warnikajmy		spichlerz I w zespole folwarcznym	
657	Warnikajmy		spichlerz II w zespole folwarcznym	
658	Warnikajmy		stodoła I w zespole folwarcznym	
659	Warnikajmy		stodoła II w zespole folwarcznym	
660	Warnikajmy		stodoła III w zespole folwarcznym	
661	Warnikajmy		obora I w zespole folwarcznym	

662	Warnikajmy		obora II w zespole folwarcznym	
663	Warnikajmy		obora III w zespole folwarcznym	
664	Warnikajmy		chlewnia w zespole folwarcznym	
665	Warnikajmy	15	dom naprzeciw zespołu dworsko-folwarcznego	
666	Warnikajmy	16	dom naprzeciw zespołu dworsko-folwarcznego	
667	Warnikajmy	17	dom naprzeciw zespołu dworsko-folwarcznego	
668	Warnikajmy	15/16/17	chlew w zagrodzie domów naprzeciw zespołu dworsko-folwarcznego	
669	Warnikajmy	5	dom	
670	Warnikajmy	6	dom	
671	Warnikajmy	7	dom	
672	Warnikajmy	7	chlew	
673	Warnikajmy	8	dom	
674	Warnikajmy	9	dom	
675	Warnikajmy	9	budynek gospodarczy	
676	Warnikajmy	10	dom	
677	Warnikajmy	10	chlew	
678	Warnikajmy	11	dom	
679	Warnikajmy	12	dom	
680	Warnikajmy	12	chlew	
681	Warnikajmy	13	dom	
682	Wetyn	2	d. dwór, ob. dom	
683	Wetyn	2	obora	
684	Wetyn	3	dom	
685	Wetyn	4	dom	
686	Wetyn	4	budynek gospodarczy	
687	Wetyn	5	chlew	
688	Wetyn	5	obora	
689	Wiklewo		ruina d. dworu	
690	Wiklewo	2	dom	
691	Wiklewo	2	obora	
692	Wiklewo	6	d. szkoła, ob. dom	
693	Wiklewo	6	chlew	
694	Wiklewo	6	dom	
695	Wiklewo	7	budynek gospodarczy	
696	Wiklewo	7	obora/stodoła	
697	Wiklewo	8	dom	
698	Wiklewo	9	dom	
699	Wiklewo	9	obora	
700	Wiklewo	9	stodoła	
701	Wiklewo	11	dom	
702	Wiklewo	11	część obory	

703	Wiklewo	12	chlew	
704	Wiklewo	13	dom	
705	Wiklewo	14	dom	
706	Wiklewo	14	obora	
707	Wiklewo	14	stodoła	
708	Wiklewo	15	dom	
709	Wiklewo	16	dom	
710	Wiklewo	16	budynek gospodarczy	

Zabytki techniki występujące na omawianym obszarze związane są z produkcją folwarczną (kuźnie, płatkarnie, browary, cegielnie), samodzielными obiektami (jak młyny wodne, trafostacje), budowlami inżynierskimi lub kolejami żelaznymi. W większości obiekty te pochodzą z XIX i 1 połowy XX w.

Wykaz I.IX.9. Zabytki techniki - gmina Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR	OBIEKT	UWAGI
			OBIEKTY ZWIĄZANE Z KOLEJAMI ŻELAZNYMI	
1	Gudziki		dom dróżnika	
2	Łankiejmy		zespół dworca kolejowego wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi oraz budynkami gospodarczymi i mieszkalnymi	
3	Łankiejmy		dworzec kolejowy	
4	Łankiejmy		budynek gospodarczy w zespole dworca kolejowego	
5	Łankiejmy		magazyn w zespole dworca kolejowego	
6	Łankiejmy		dom dróżnika I	
7	Łankiejmy		dom dróżnika II	
8	Olszynka	23	dom dróżnika	
9	Parys		zespół stacji kolejowej wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi oraz budynkiem mieszkalnym i domem dróżnika	
10	Parys		budynek stacji kolejowej	
11	Parys		dom dróżnika przy stacji kolejowej	
12	Starynia		dom dróżnika	
13	Studzieniec		zespół stacji kolejowej wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi i budynkiem stacji kolejowej	
14	Studzieniec		dom dróżnika	
15	Tołkiny		zespół dworca kolejowego wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi oraz budynkami gospodarczymi i mieszkalnymi	
16	Tołkiny		dworzec kolejowy	

17	Tołkiny		budynek gospodarczy przy dworcu kolejowym	
			STACJE TRANSFORMATOROWE	
18	Kowalewo Duże		stacja transformatorowa	
19	Marłuty		stacja transformatorowa	
20	Suliki		stacja transformatorowa	
			BUDOWLE INŻYNIERSKIE	
21	Garbno		most nad rzeką Struga Rawa	
22	Główny		most na rzece Sajna	
23	Główny		wiadukt kolejowy nad rzeką Guber, na północny-zachód od Główny	
24	Pomnik		most na rzece Guber, w grobli młyńskiej	
25	Pomnik		wiadukt kolejowy nad rzeką Guber, na północny-zachód od Pomnika	
26	Prosna		most na rzece Guber	
27	Równina Dolna		most na rzece Guber	
28	Sątoczno		most na rzece Sajna	
29	Tołkiny		most kamienny na terenie zespołu pałacowego	w rejestrze
			MŁYNY WODNE	
30	Pomnik		młyn wodny wraz z budowlami hydrotechnicznymi	w rejestrze
31	Sarkajmy		ruina młyna wodnego	
			KUŹNIE	
32	Babieniec	11	kuźnia	
33	Błogoszewo		d. kuźnia w zespole dworskim	
34	Główny		kuźnia w zespole folwarcznym	
35	Główny		chlew/kuźnia w zespole folwarcznym	
36	Kraskowo		kuźnia (przy przystanku PKS)	
37	Łankiejmy		d. kuźnia w zespole folwarcznym	
38	Podlechy	23	d. kuźnia	
39	Prosna		kuźnia w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
40	Saduny	25	kuźnia	
41	Sajna Mała	1	kuźnia przed domem nr 1	
42	Sątoczek		kuźnia w zespole folwarcznym	
43	Starynia		d. kuźnia w zespole folwarcznym	w ruinie
44	Trzeciaki		d. kuźnia w zespole folwarcznym	
45	Wandajmy		kuźnia w zespole dworskim	
			INNE BUDYNKI PRZYMYSŁOWE I FOLWARCZNE	
46	Garbno		d. mleczarnia	
47	Główny		ruiny cegielni przy zespole folwarcznym	
48	Łankiejmy		d. browar w zespole folwarcznym	
49	Prosna		płatkarnia w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
50	Warnikajmy		łaźnia w zespole dworskim	w rejestrze

51	Warnikajmy		rzeźnia w zespole dworskim	w rejestrze
52	Warnikajmy		remiza w zespole dworskim	w rejestrze

3. Zabytki archeologiczne.

Powierzchniowe badania archeologiczne przeprowadzono już na prawie całym obszarze gminy Korsze. Większość z tych badań odbyło się w ciągu kilku ostatnich lat. W wyniku rozpoznania ilości i umiejscowienia stanowisk archeologicznych wyłonił się całościowy obraz ich lokalizacji na terenie gminy. Największe zgrupowania stanowisk stwierdzono w dolinach rzeki Guber i rzeki Sajna.

Wykaz I.IX.10. Stanowiska wpisane do rejestru zabytków archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego - gmina Korsze.

LP.	OZNACZ. STAN. NA PLANSZY	MIEJSCO- WOŚĆ	OBIEKT	NR REJ.	DATA WPISU	NR DZIAŁEK
1	A	Równina Dolna	cmentarzysko starożytne	C-195	28.03.1996	42, 13/7, 13, 10/1, 138, 147/1, 147/2
2	B	Równina Dolna	grodzisko z XIII-XV w.	C-123	25.06.1981	7/1
3	C	Łankiejmy	zamczysko średniowieczne	C-208	5.02.1996	12/1, 13/1, 13/2, 22, 23/1
4	D	Garbno	grodzisko półwyspowe	C-111	7.08.1973	26/43
5	E	Garbno	grodzisko cyplowe, wieloczęłonowe	C-213	30.09.1996	27/87, 27/92
6	F	Starynia	kurhan	C-230	28.04.1997	1/8

Wykaz I.IX.11. Stanowiska archeologiczne - gmina Korsze.

NR STAN. NA PLANSZY	MIEJSCO- WOŚĆ	NR STAN. W MIEJSCO- WOŚCI	OPIS STANOWISKA ARCHEOLO- GICZNEGO	CHRONOLOGIA	NR ARK. AZP
1	Suliki	II	śląd osadnictwa	nowożytność	14-68
2	Suliki	III	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
3	Suliki	IV	śląd osadnictwa	starożytność	14-68
4	Prosna	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
5	Wetyn	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
	Wetyn		śląd osadnictwa	nowożytność	
6	Wetyn	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
7	Wetyn	III	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
	Wetyn		śląd osadnictwa	nowożytność	
8	Błuskajmy	IV	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
9	Błuskajmy	I	osada	nowożytność	14-68
	Błuskajmy		śląd osadnictwa	paleolit/mezolit	
	Błuskajmy		śląd osadnictwa	średniowiecze	
	Błuskajmy		śląd osadnictwa	starożytność	
10	Błuskajmy	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
	Błuskajmy		śląd osadnictwa	nowożytność	
11	Błuskajmy	III	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
12	Łękajmy	II	osada obronna	średniowiecze	14-68
13	Łękajmy	III	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
14	Łękajmy	IV	śląd osadnictwa	nowożytność	14-68
15	Łękajmy	I	śląd osadnictwa	paleolit/mezolit	14-68
	Łękajmy		śląd osadnictwa	średniowiecze	
	Łękajmy		śląd osadnictwa	starożytność	
16	Marłuty	III	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	14-68
	Marłuty		śląd osadnictwa	średniowiecze	
	Marłuty		śląd osadnictwa	nowożytność	
	Marłuty		śląd osadnictwa	starożytność	
17	Marłuty	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
18	Marłuty	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
19	Sątoczno	XIII	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
	Sątoczno		śląd osadnictwa	starożytność	
20	Sątoczno	VIII	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
	Sątoczno		śląd osadnictwa	nowożytność	
21	Sątoczno	VII	cmentarzysko	wczesne średniowiecze	14-68
	Sątoczno		osada	średniowiecze	

22	Sątoczno	XI	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
23	Sątoczno	XII	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	14-68
	Sątoczno		śląd osadnictwa	średniowiecze	
	Sątoczno		śląd osadnictwa	nowożytność	
24	Sątoczno	IX	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
	Sątoczno		śląd osadnictwa	nowożytność	
	Sątoczno		śląd osadnictwa	starożytność	
25	Sątoczno	X	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
26	Sątoczno	XIV	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
	Sątoczno		śląd osadnictwa	nowożytność	
27	Sątoczno	XV	osada	średniowiecze	14-68
	Sątoczno		śląd osadnictwa	nowożytność	
	Sątoczno		śląd osadnictwa	starożytność	
28	Sątoczno	XVI	osada	średniowiecze	14-68
	Sątoczno		śląd osadnictwa	nowożytność	
	Sątoczno		śląd osadnictwa	starożytność	
29	Sątoczno	I	grodzisko	starożytność	14-68
30	Sątoczno	XVII	osada	średniowiecze	14-68
	Sątoczno		śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	
	Sątoczno		śląd osadnictwa	nowożytność	
31	Sątoczno	XVIII	osada	średniowiecze	14-68
	Sątoczno		śląd osadnictwa	starożytność	
32	Sątoczek	VI	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
33	Sątoczek	V	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
34	Sątoczek	IV	śląd osadnictwa	średniowiecze	14-68
35	Sątoczek	III	osada	średniowiecze	14-68
	Sątoczek		śląd osadnictwa	starożytność	
36	Sątoczek	I	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	14-68
	Sątoczek		śląd osadnictwa	średniowiecze	
37	Sątoczek	II	osada	starożytność	14-68
	Sątoczek		śląd osadnictwa	średniowiecze	
38	Sątoczno	V	cmentarzysko	wczesne średniowiecze	14-68
39	Sątoczno	VI	osada	wczesne średniowiecze	14-68
	Sątoczek		osada	średniowiecze	
40	Wągniki	VII	śląd osadnictwa	nowożytność	14-68
	Wągniki		śląd osadnictwa	starożytność	
41	Wągniki	VIII	osada	wczesna epoka żelaza	14-68
	Wągniki		śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich	
	Wągniki		śląd osadnictwa	średniowiecze	

42	Wągniki	I	osada	okres wpływów rzymskich	14-68
	Wągniki		śląd osadnictwa	neolit	
	Wągniki		śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza	
	Wągniki		śląd osadnictwa	nowożytność	
43	Wągniki	II	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich	14-68
	Wągniki		śląd osadnictwa	nowożytność	
	Wągniki		śląd osadnictwa	starożytność	
44	Wągniki	III	śląd osadnictwa	starożytność	14-68
45	Wągniki	IV	śląd osadnictwa	starożytność	14-68
46	Wągniki	IX	śląd osadnictwa	starożytność	14-68
47	Wągniki	V	śląd osadnictwa	starożytność	14-68
48	Wągniki	VI	osada	starożytność	14-68
	Wągniki		śląd osadnictwa	nowożytność	
49	Kolwiny	III	cmentarzysko	okres wpływów rzymskich	14-68
	Kolwiny		śląd osadnictwa	neolit	
	Kolwiny		śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	
	Kolwiny		śląd osadnictwa	starożytność	
50	Pokrzywno	I	(a) kurhan	starożytność	14-68
51	Pokrzywno	II	(a) cmentarzysko	epoka brązu	14-68
52	Studzieniec	II	śląd osadnictwa	nowożytność	15-67
	Studzieniec		śląd osadnictwa	starożytność	
53	Studzieniec	I	osada	wczesna epoka żelaza	15-67
54	Sajna Mała	III	osada	wczesna epoka żelaza	15-67
	Sajna Mała		śląd osadnictwa	nowożytność	
55	Studzieniec	III	osada	nowożytność	15-67
56	Dłużec Wielki	IV	śląd osadnictwa	starożytność	15-67
57	Sajna Mała	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	15-67
58	Dłużec Wielki	III	śląd osadnictwa	średniowiecze	15-67
	Dłużec Wielki		śląd osadnictwa	starożytność	
59	Dłużec Wielki	II	osada	starożytność	15-67
	Dłużec Wielki		śląd osadnictwa	nowożytność	
60	Dłużec Wielki	V	osada	nowożytność	15-67
	Dłużec Wielki		śląd osadnictwa	starożytność	
61	Dłużec Wielki	VI	osada	nowożytność	15-67
62	Główny	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	15-67
	Główny		śląd osadnictwa	nowożytność	
63	Sajna Mała	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	15-67
	Sajna Mała		śląd osadnictwa	starożytność	

64	Słępy	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	15-67
65	Słępy	III	śląd osadnictwa	średniowiecze	15-67
66	Bykowo	I	śląd osadnictwa	nowożytność	15-67
67	Bykowo	II	śląd osadnictwa	starożytność	15-67
68	Bykowo	III	śląd osadnictwa	średniowiecze	15-67
	Bykowo		śląd osadnictwa	nowożytność	
	Bykowo		śląd osadnictwa	starożytność	
69	Bykowo	IV	śląd osadnictwa	nowożytność	15-67
70	Karszewo	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	15-67
	Karszewo		śląd osadnictwa	nowożytność	
71	Karszewo	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	15-67
72	Giełpsz	I	śląd osadnictwa	nowożytność	15-67
73	Korsze	I	grodzisko	średniowiecze	15-67
74	Wiklewo	V	śląd osadnictwa	nowożytność	15-67
75	Wiklewo	IV	osada	późne średniowiecze- nowożytność	15-68
76	Wiklewo	I	osada	późne średniowiecze- nowożytność	15-68
77	Wiklewo	II	osada	okres rzymski-okres wędrówek ludów	15-68
	Wiklewo		osada	wczesne średniowiecze	
	Wiklewo		śląd osadnictwa	epoka kamienia	
	Wiklewo		śląd osadnictwa	późne średniowiecze	
78	Wiklewo	III	śląd osadnictwa	okres rzymski-okres wędrówek ludów	15-68
	Wiklewo		śląd osadnictwa	nowożytność	
79	Glitajny	IV	(a) osada	neolit-wczesna epoka brązu	15-68
	Glitajny		śląd osadnictwa	okres rzymski-okres wędrówek ludów	
80	Glitajny	III	osada	późne średniowiecze- nowożytność	15-68
	Glitajny		śląd osadnictwa	okres rzymski-okres wędrówek ludów	
81	Glitajny	V	śląd osadnictwa	pradzieje-nieokreśl.	15-68
82	Pomnik	I	cmentarzysko ciałopalne	okres rzymski-okres wędrówek ludów	15-68
	Pomnik		osada	późne średniowiecze- nowożytność	
83	Glitajny	VI	śląd osadnictwa	epoka kamienia	15-68
	Glitajny		śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza- wczesne średniowiecze	
84	Glitajny	II	śląd osadnictwa	epoka kamienia	15-68

85	Glitajny	I	(a) osada	pradzieje-nieokreśl.	15-68
	Glitajny		(a) osada	neolit-wczesna epoka brązu	
	Glitajny		osada	okres rzymski-okres wędrówek ludów	
	Glitajny		osada	późne średniowiecze-nowożytność	
	Glitajny		śląd osadnictwa	epoka kamienia	
86	Pomnik	VII	osada	okres rzymski-okres wędrówek ludów	15-68
	Pomnik		osada	nowożytność	
	Pomnik		śląd osadnictwa	epoka kamienia	
	Pomnik		śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	
87	Pomnik	VIII	(a) osada	mezolit-epoka brązu	15-68
	Pomnik		(a) cmentarzysko ciałopalne	okres rzymski-okres wędrówek ludów	
	Pomnik		śląd osadnictwa	późne średniowiecze	
88	Pomnik	IX	śląd osadnictwa	okres rzymski-okres wędrówek ludów	15-68
89	Pomnik	VI	osada	okres rzymski-okres wędrówek ludów	15-68
	Pomnik		osada	nowożytność	
90	Pomnik	IV	osada	okres rzymski-okres wędrówek ludów	15-68
	Pomnik		osada	nowożytność	
	Pomnik		śląd osadnictwa	epoka kamienia	
	Pomnik		śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	
91	Pomnik	III	osada	okres rzymski-okres wędrówek ludów	15-68
	Pomnik		śląd osadnictwa	nowożytność	
92	Pomnik	II	osada	nowożytność	15-68
	Pomnik		śląd osadnictwa	pradzieje-nieokreśl.	
93	Pomnik	XVIII	(a) osada	neolit-wczesna epoka brązu	15-68
94	Pomnik	V	(a) osada	neolit-wczesna epoka brązu	15-68
	Pomnik		osada	okres rzymski-okres wędrówek ludów	
	Pomnik		osada	późne średniowiecze	
95	Pomnik	XI	osada	okres rzymski-okres wędrówek ludów	15-68
	Pomnik		osada	nowożytność	
96	Pomnik	XIV	(a) osada	mezolit-epoka brązu	15-68

	Pomnik		osada	okres rzymski-okres wędrowek ludów	
	Pomnik		osada	późne średniowiecze-nowożytność	
	Pomnik		śląd osadnictwa	epoka kamienia	
	Pomnik		śląd osadnictwa	mezolit-epoka brązu	
	Pomnik		śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	
97	Pomnik	XII	osada	okres rzymski-okres wędrowek ludów	15-68
	Pomnik		osada	wczesne średniowiecze	
	Pomnik		śląd osadnictwa	nowożytność	
98	Pomnik	XIII	osada	okres rzymski-okres wędrowek ludów	15-68
	Pomnik		śląd osadnictwa	nowożytność	
99	Pomnik	XV	osada	okres rzymski-okres wędrowek ludów	15-68
100	Pomnik	XVII	(a) obozowisko	mezolit	15-68
	Pomnik		(a) osada	neolit	
	Pomnik		(a) cmentarzysko ciałopalne	okres rzymski-okres wędrowek ludów	
101	Pomnik	XVI	osada	okres rzymski-okres wędrowek ludów	15-68
	Pomnik		osada	późne średniowiecze-nowożytność	
102 - A	Równina Dolna	III	(a) obozowisko	mezolit	15-68
	Równina Dolna		(a) osada	neolit-wczesna epoka brązu	
	Równina Dolna		(a) osada	wczesne średniowiecze	
	Równina Dolna		(a) cmentarzysko ciałopalne	okres rzymski-okres wędrowek ludów	
103	Równina Dolna	II	(a) osada	neolit-wczesna epoka brązu	15-68
	Równina Dolna		(a) cmentarzysko	wczesna epoka żelaza-wczesne średniowiecze	
	Równina Dolna		(a) cmentarzysko	średniowiecze	
104	Parys	III	osada	późne średniowiecze-nowożytność	15-68
105	Parys	II	osada	późne średniowiecze-nowożytność	15-68
	Parys		śląd osadnictwa	epoka kamienia	
106	Parys	IV	śląd osadnictwa	okres rzymski-okres wędrowek ludów	15-68

	Parys		śląd osadnictwa	nowożytność	
107	Równina Dolna	VII	osada	okres rzymski-okres wędrowek ludów	15-68
108	Równina Dolna	V	(a) osada	neolit-wczesna epoka brązu	15-68
	Równina Dolna		osada	późne średniowiecze-nowożytność	
109	Wilkowo Małe (Rzymek)	II	osada	późne średniowiecze-nowożytność	15-68
110	Równina Górna	I	śląd osadnictwa	epoka kamienia	15-68
111	Równina Dolna	IV	osada	późne średniowiecze-nowożytność	15-68
112	Równina Dolna	XI	(a) śląd osadnictwa	pradzieje-nieokreśl.	15-68
113	Równina Dolna	X	osada	późne średniowiecze	15-68
114	Równina Dolna	VI	(a) osada	mezolit-neolit	15-68
	Równina Dolna		(a) osada	neolit-epoka brązu	
	Równina Dolna		śląd osadnictwa	średniowiecze	
115 - B	Równina Dolna	I	(a) grodzisko	średniowiecze	15-68
116	Równina Dolna	IX	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	15-68
	Równina Dolna		śląd osadnictwa	nowożytność	
117	Równina Dolna	VIII	śląd osadnictwa	okres rzymski-okres wędrowek ludów	15-68
118	Parys	I	osada	późne średniowiecze-nowożytność	15-68
119	Pomnik	X	śląd osadnictwa	okres rzymski-okres wędrowek ludów	15-68
120	Kowalewo Małe	III	śląd osadnictwa	nowożytność	16-66
121	Łankiejmy	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-66
	Łankiejmy		śląd osadnictwa	nowożytność	
122	Łankiejmy	I	osada	nowożytność	16-66
123	Łankiejmy	III	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	16-66
124	Łankiejmy	VIII	osada	nowożytność	16-66
125	Łankiejmy	IV	osada	średniowiecze	16-66
126	Łankiejmy	VII	śląd osadnictwa	nowożytność	16-66
127	Łankiejmy	VI	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-66
128	Łankiejmy	V	osada	średniowiecze	16-66
129	Swędrówka	V	osada	średniowiecze	16-66
	Swędrówka		osada	nowożytność	
130	Swędrówka	IV	osada	średniowiecze	16-66
	Swędrówka		osada	nowożytność	
131	Swędrówka	III	osada	nowożytność	16-66

132	Swędrówka	II	osada	średniowiecze	16-66
	Swędrówka		osada	nowożytność	
133	Grzęda	II	osada	średniowiecze	16-66
	Grzęda		śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza	
134	Łankiejmy	IX	osada	średniowiecze	16-66
	Łankiejmy		osada	nowożytność	
135	Sarkajmy	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-67
136 - C	Łankiejmy	I	(a) zamczysko	średniowiecze	16-67
137	Suśnik	IV	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-67
	Suśnik		śląd osadnictwa	nowożytność	
138	Suśnik	V	śląd osadnictwa	nowożytność	16-67
139	Suśnik	VI	śląd osadnictwa	nowożytność	16-67
140	Wandajny	III	śląd osadnictwa	nowożytność	16-67
141	Wandajny	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-67
142	Wandajny	I	(a) grodzisko	średniowiecze	16-67
143	Kraskowo	VIII	? grodzisko	wczesne średniowiecze	16-67
	Kraskowo		? grodzisko	średniowiecze	
144	Podlechy	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-67
145	Podlechy	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-67
146	Błogoszewo	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-68
147	Olszynka	I	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-68
	Olszynka		śląd osadnictwa	nowożytność	
148	Kraskowo	VII	śląd osadnictwa	nowożytność	16-68
149	Kraskowo	VI	śląd osadnictwa	nowożytność	16-68
150	Kraskowo	V	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-68
	Kraskowo		śląd osadnictwa	nowożytność	
151	Kraskowo	IV	śląd osadnictwa	starożytność	16-68
152	Kraskowo	III	śląd osadnictwa	starożytność	16-68
153	Gudziki	I	osada	nowożytność	16-68
	Gudziki		śląd osadnictwa	starożytność	
154	Warnikajmy	IV	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	16-68
	Warnikajmy		śląd osadnictwa	średniowiecze	
	Warnikajmy		śląd osadnictwa	nowożytność	
155	Warnikajmy	II	śląd osadnictwa	neolit	16-68
	Warnikajmy		śląd osadnictwa	nowożytność	
156	Warnikajmy	III	śląd osadnictwa	starożytność	16-68
157	Równina Górna	II	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	16-68
158	Saduny	II	śląd osadnictwa	neolit	16-68

159	Saduny	VII	śląd osadnictwa	nowożytność	16-68
160	Saduny	VI	śląd osadnictwa	starożytność	16-68
161	Saduny	III	osada	średniowiecze	16-68
	Saduny		śląd osadnictwa	nowożytność	
162	Saduny	VII	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	16-68
	Saduny		śląd osadnictwa	nowożytność	
163	Saduny	V	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-68
	Saduny		śląd osadnictwa	nowożytność	
164	Saduny	IV	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-68
165	Gudziki	VII	śląd osadnictwa	nowożytność	16-68
166	Dubliny	VII	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-68
	Dubliny		śląd osadnictwa	nowożytność	
167	Dubliny	IX	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-69
	Dubliny		śląd osadnictwa	nowożytność	
168	Dubliny	VIII	osada	okres wpływów rzymskich-okres wędrowek ludów	16-69
	Dubliny		osada	wczesne średniowiecze	
	Dubliny		(a) osada/ śląd osadnictwa	średniowiecze	
169	Warnikajmy	V	śląd osadnictwa	nowożytność	16-68
170	Warnikajmy	VIII	osada	starożytność	16-68
	Warnikajmy		śląd osadnictwa	nowożytność	
171	Warnikajmy	VI	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-68
	Warnikajmy		śląd osadnictwa	starożytność	
172	Warnikajmy	VII	śląd osadnictwa	starożytność	16-68
173	Gudziki	II	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-68
	Gudziki		śląd osadnictwa	nowożytność	
174	Gudziki	III	śląd osadnictwa	starożytność	16-68
175	Gudziki	V	osada	starożytność	16-68
176	Gudziki	IV	osada	okres wpływów rzymskich	16-68
	Gudziki		osada	wczesne średniowiecze	
	Gudziki		osada	średniowiecze	
177	Gudziki	VII	osada	starożytność	16-68
178	Gudziki	VI	osada	średniowiecze	16-68
	Gudziki		osada	nowożytność	
	Gudziki		śląd osadnictwa	starożytność	
179	Dubliny	II	śląd osadnictwa	nowożytność	16-68

180	Dubliny	III	osada	średniowiecze	16-68
	Dubliny		osada	nowożytność	
181	Dubliny	IV	śląd osadnictwa	średniowiecze	16-68
	Dubliny		śląd osadnictwa	starożytność	
182	Dubliny	V	śląd osadnictwa	nowożytność	16-68
183	Płutniki	I	śląd osadnictwa	nowożytność	16-68
	Płutniki		śląd osadnictwa	starożytność	
184	Garbno	V	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	16-69
	Garbno		śląd osadnictwa	średniowiecze	
	Garbno		śląd osadnictwa	nowożytność	
185 - D	Garbno	I	(a) grodzisko	wczesne średniowiecze	16-69
186 - E	Garbno	II	(a) osada	wczesne średniowiecze	16-69
	Garbno		(a) grodzisko	wczesne średniowiecze	
	Garbno		śląd osadnictwa	średniowiecze	
	Garbno		śląd osadnictwa	nowożytność	
187	Garbno	III	śląd osadnictwa	nowożytność	16-68
188	Gudniki	II	śląd osadnictwa	nowożytność	17-68
189	Gudniki	I	osada	wczesne średniowiecze	17-68
190	Tołkiny	VI	śląd osadnictwa	nowożytność	17-68
191	Tołkiny	III	śląd osadnictwa	średniowiecze	17-68
	Tołkiny		śląd osadnictwa	nowożytność	
192	Tołkiny	V	śląd osadnictwa	nowożytność	17-68
193	Tołkiny	II	śląd osadnictwa	nowożytność	17-68
194	Tołkiny	I	śląd osadnictwa	nowożytność	17-68
195 - F	Starynia	I	kurhan	starożytność	17-68
196	Tołkiny	IV	śląd osadnictwa	nowożytność	17-68
197	Babieniec	VII	śląd osadnictwa	średniowiecze	17-68
198	Babieniec	VI	śląd osadnictwa	średniowiecze	17-68
199	Babieniec	V	śląd osadnictwa	nowożytność	17-68
200	Babieniec	IV	osada	średniowiecze	17-68
201	Babieniec	III	śląd osadnictwa	średniowiecze	17-68
	Babieniec		śląd osadnictwa	nowożytność	
202	Babieniec	II	śląd osadnictwa	nowożytność	17-68

4. Zabytkowe cmentarze, parki i inna zieleń komponowana.

Wykaz I.IX.12. Zabytkowe parki - gmina Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	RODZAJ
1	Błogoszewo	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór nie istnieje
2	Dubliny	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór nie istnieje
3	Garbno	park	w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, pałac istnieje
4	Glitajny	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje
5	Główny	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór w ruinie
6	Krzemity	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór w ruinie
7	Łankiejmy	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór w ruinie
8	Plutniki	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór w ruinie
9	Prosna	park	w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, pałac w ruinie
10	Równina Górna	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje
11	Sątoczek	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje
12	Studzieniec	park	w zespole dworsko-parkowym, dwór istnieje
13	Tołkiny	park	w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, pałac nie istnieje
14	Wandajmy	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje
15	Warnikajmy	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje

Wykaz I.IX.13. Zabytkowe cmentarze - gmina Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	LOKALIZACJA	OBIEKT
1	Babieniec	około 1 km na północny-wschód od wsi, po lewej stronie drogi Babieniec-Tołkiny	cmentarz
2	Błogoszewo	na skraju wsi, na północ od drogi Błogoszewo-Warnikajmy	cmentarz
3	Bykowo	około 0.5 km na południe od wsi, po lewej stronie drogi do Glitajn	cmentarz
4	Dubliny	około 2 km na północny-wschód od wsi	cmentarz
5	Dubliny	około 1 km na północ od wsi, po prawej stronie drogi do Sadun	cmentarz
6	Garbno	we wsi, po prawej stronie drogi do Sadun	cmentarz
7	Gudniki	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
8	Gudniki	przy wyjeździe ze wsi, po lewej stronie drogi na Reszel	cmentarz
9	Gudziki	około 0.5 km na południowy-wschód od wsi, po lewej stronie drogi Dzikowina-Gudziki	cmentarz
10	Kraskowo	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny

11	Kraskowo	przy wyjeździe ze wsi, po lewej stronie drogi na Polany	cmentarz
12	Łankiejmy	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
13	Łankiejmy	w północnej części wsi, w zakolu rzeki Sajny, po prawej stronie drogi na Sarkajmy	cmentarz
14	Łankiejmy	na północny-wschód od wsi, pomiędzy rzeką Sajną a torem kolejowym	cmentarz
15	Parys	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
16	Parys	na południowy-wschód od wsi, po prawej stronie pobocznej drogi Parys-Błogoszewo	cmentarz
17	Równina Dolna	około 1.3 km na północ od wsi, po lewej stronie polnej drogi Równina Dolna-Pomnik	cmentarz
18	Równina Górna	około 0.5 km na północ od wsi, po lewej stronie drogi Równina Górna-Rzymek	cmentarz
19	Sajna Duża	na północny-zachód od wsi, pomiędzy dwiema polnymi drogami	cmentarz
20	Sątoczno	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
21	Stawnica	we wsi, po prawej stronie drogi do Sątoczna	cmentarz
22	Studzieniec	w parku	cmentarz
23	Suliki	około 0.7 km na północny-zachód od wsi, w pobliżu zakola rzeki Guber	cmentarz
24	Tołkiny	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
25	Wandajmy	około 0.3 km na południowy-wschód od wsi, po prawej stronie drogi Wandajny-Gudziki	cmentarz
26	Warnikajmy	w północnej części wsi, przy wyjeździe na Równinę Dolną	cmentarz
27	Wiklewo	we wschodniej części wsi	cmentarz

C. STAN ZACHOWANIA I WNIOSKI.

Omawiana gmina Korsze stanowi przykład terenu, na którym wyjątkowo dobrze zachowały się różne składniki dziedzictwa i zabytkowego krajobrazu kulturowego. Po II wojnie światowej teren ten poddany został swoistej kolonizacji (trzeciej tak istotnej w swych dziejach: po osiedleniu się na tym obszarze Prusów i po średniowiecznej kolonizacji niemieckiej) - nastąpiła tu narodowościowa wymiana ludności. Wprawdzie zmiany cywilizacyjne, własnościowe, ludnościowe, mentalności itp. wymuszały inne funkcjonowanie przestrzeni, a postęp cywilizacyjny XXI wieku i obecne wymagające standardy wymagają dostosowania i modernizacji zabytkowej przestrzeni. Jednak na opracowywanym obszarze, w interesująco dużym stopniu, przetrwała do dziś historyczna, kształtowana przez wieki, struktura przestrzeni. Wciąż czytelny w krajobrazie jest historyczny układ osadniczy - wysepek położonych wśród żyznych pól, utworzony przez sieć majątków ziemskich – dworów i folwarków oraz wsi. Równie wyraźnie zarysowuje się w przestrzeni historyczna sieć komunikacyjna. Osady połączone są ze sobą często jeszcze brukowanymi drogami (będących jednym z symboli cywilizacji 1 połowy XX wieku). Obsadzone szlachetnymi gatunkami drzew tworzą wśród pól charakterystyczna pajęczynę.

Charakterystycznymi składnikami tej (przeważająco wiejskiej, jedynym miastem na terenie gminy jest jej ośrodek - Korsze), przestrzeni są:

- gotyckie kościoły z dominującymi w krajobrazie masywnymi ceglanymi wieżami, spadek po krzyżackim państwie zakonnym (w średniowieczu powstał też zarys istniejącej do dziś sieci osadniczej i drożnej, zagęszczanej wraz z zagospodarowywaniem ziemi). Należy zwrócić uwagę na fakt, że na terenie gminy znajduje się 9 kościołów, z czego 7 z nich pochodzi z okresu gotyku, a dwa zbudowano w stylu neogotyckim w początkach XX wieku.

- duże majątki ziemskie wielkich rodzin pruskich (Eulenburg, Below, Dohna), z których funkcjonowaniem wiąże się specyficzny sposób kształtowania przestrzeni: zespoły dworsko- i pałacowo-parkowe pochodzące z XVIII, XIX i pocz. XX w., sieć folwarków, wsi folwarcznych, połączenie pól i dojazdów do nich. Z wielkością majątków związane jest też duże nasycenie folwarkami. Niestety dwory i pałace w dużej części zostały zburzone przez Armię Czerwoną w 1945 r., niektóre popadły w ruinę w ciągu następnych 60 lat. Zachowane w większości dawne folwarki działają do dziś, bowiem po II wojnie przejmowane były przez państwo i organizowano na ich obszarach PGR-y. Natomiast dzięki dobrej jakości gleb zostały zagospodarowane również po przełomie 1989 r. i prawie wszystkie funkcjonują obecnie jako współczesne, często nowoczesne, gospodarstwa rolne. Stąd też pojawiają się w krajobrazie stalowe silosy, błyszczące się z daleka, będące wyrazem nowych czasów i do pewnego stopnia akceptowalne, jako adaptacja zabytkowej przestrzeni do nowej funkcji i technologii. Natomiast dawny przemysł folwarczy wiązał się z dużą ilością funkcjonujących jeszcze przed II wojną młynów wodnych, cegielni, kuźni i innych nowoczesnych na miarę ówczesnej cywilizacji zdobyczy techniki. Do dziś służą jeszcze transformatory o charakterystycznej bryle pochodzące z początku XX wieku.

- wsie, o dobrze zachowanych układach przestrzennych proweniencji średniowiecznej, z często obecną historyczną parcelacją.

- architektura lat 20. i 30. XX w., występująca w Korszach, charakterystyczna dla rozwijających się w 1 połowie XX w. miasteczek pruskich, typowa dla ówczesnej modernizacji Rzeszy Niemieckiej i boomu budowlanego w Prusach Wschodnich.

- i wreszcie wszechobecna kolej żelazna, dzięki której nastąpił rozwój regionu, Korsze, a pojawiająca się w przestrzeni zespołami dworców, stacji, domkami dróżników, nasypami, mostami i wiaduktami, semaforami i liniami wysokiego napięcia.

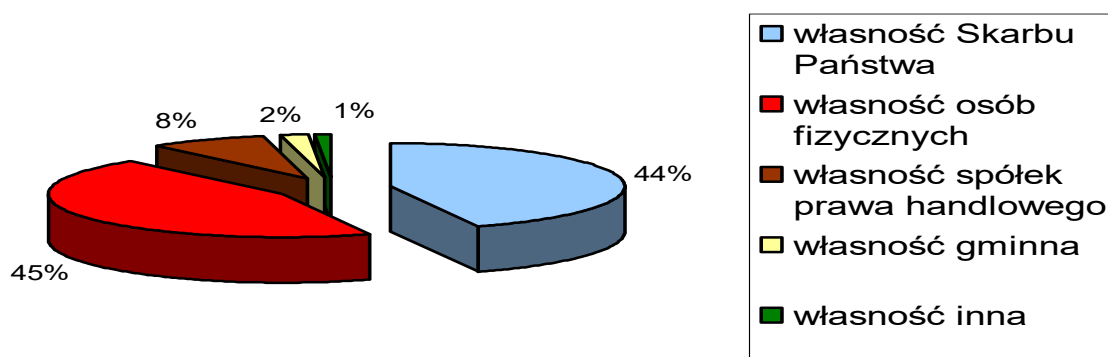
- odczytywalna w przestrzeni jest również prehistoria i obecność Prusów, choć pomaga temu wiedza o miejscach występowania stanowisk archeologicznych, kurhanów, grodzisk, osad, pagórków często w przeszłości obdarzonych nazwami miejscowymi.

Warte uwagi jest zakonserwowanie tego historycznego krajobrazu i jego unikatowy, chociaż do pewnego stopnia typowy na wielu obszarach Warmii i Mazur, klimat. Tak więc klimat ten utworzony został przez swoisty melanż stylu gotyckiego z neogotykiem, pozostałościami świetności dawnych dworów, pałaców z towarzyszącymi im parkami, charakterystyczną architekturą folwarczną i typowością zabudowy wiejskiej przełomu XIX i XX wieku, małomiejского budownictwa lat 20. i 30. XX wieku oraz kolej.

I.X. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW.

1. Gmina Korsze.

Na terenie gminy Korsze dominują dwie formy własności: osób fizycznych, które użytkują 45% ogółu gruntów (11081 ha) i Skarbu Państwa, który użytkuje 43% ogółu gruntów (10712 ha, z czego 29% - 7062 ha wchodzi w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, a 15% - 3435 ha stanowią Lasy Państwowe). Grunty gminne stanowią 2% ogółu gruntów (455 ha). Grunty spółek prawa handlowego stanowią 8% ogółu gruntów (1894 ha). Pozostałe grunty należące do: kościołów i związków wyznaniowych, grunty powiatów i województwa stanowią łącznie 1% ogółu gruntów.

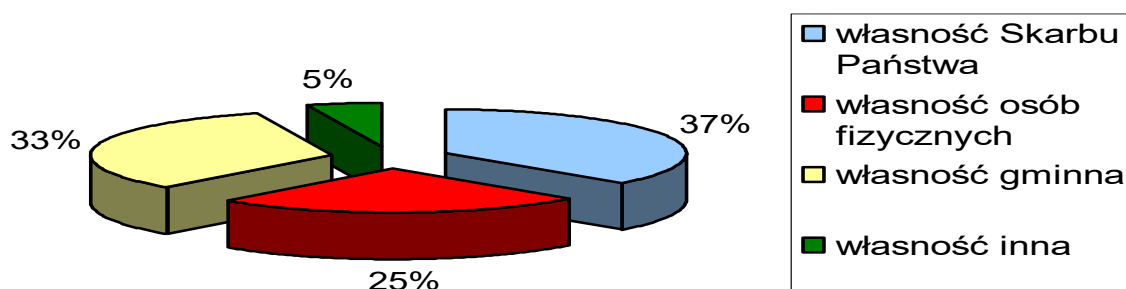

Wykres.I.X.1. Stan prawny gruntów **gminy Korsze**.

2. Miasto Korsze.

Na terenie miasta Korsze dominują trzy formy własności: Skarbu Państwa, który użytkuje 37% ogółu gruntów (104 ha), gminy, która użytkuje 33% ogółu gruntów (135 ha) oraz osób fizycznych, które użytkują 25% ogółu gruntów (99 ha). Pozostałe grunty należące do innych podmiotów (powiatu, województwa, spółek prawa handlowego) stanowią 5% ogółu gruntów.

Wykres.I.X.2. Stan prawny gruntów **miasta Korsze**

I.XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.

1.

Na obszarze gminy nie występują zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych znajdujące się w rejestrze programów rządowych zgodnie z art. 48 i 49 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dn. 23 marca 2003 r.

2.

Realizacja programu rozwoju regionalnego województwa warmińsko — mazurskiego na lata 2001 — 2002

Program rozwoju regionalnego opracowany w oparciu o ustawę o zasadach wspierania rozwoju regionalnego został zatwierdzony przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr XXIII/371/01 z dnia 29 stycznia 2001 r.

W programie tym określone zostały priorytety działania, które znalazły swój wyraz w Kontrakcie wojewódzkim poprzez skonkretyzowane zadania, z których część można traktować jako zadania samorządu województwa w rozumieniu art. 39 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

3.

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych wybrane z Kontraktu wojewódzkiego — zadania samorządu województwa

- PHARE 2000 — modernizacja kanalizacji i oczyszczalni ścieków sprzyjające podnoszeniu atrakcyjności terenów całego województwa.

4.

Do zadań ponadlokalnych wynikających z opracowywanych programów wojewódzkich oraz innych opracowań w tym także wynikające z przyjętych w planie województwa kierunkach rozwoju należą:

- kompleksowa modernizacja linii kolejowej Poznań — Skandawa;
- program zwiększania lesistości województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2001-2020
- zalesianie gruntów o ogólnej powierzchni ok. 50 tys. ha;
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 592 Bartoszyce — Korsze — Giżycko do parametrów technicznych klasy G;
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 590 Korsze — Barciany do parametrów technicznych klasy G;
- modernizacja dróg układu uzupełniającego do wymaganych klas technicznych;
- modernizacja linii kolejowej 1-rzędnej Białystok — Korsze umożliwiającą rozwijanie prędkości
- wdrożenie programu ochrony Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych Natura 2000;
- realizacja i wspieranie programów małej retencji i zalesień na obszarach węzłów hydrograficznych i zachwianej równowagi przyrodniczej w stosunkach wodnych: Zlewnia rzeki Guber;
- utrzymanie w sprawności systemów melioracyjnych
- poszerzenie rozpoznania dorobku kulturowego na terenie województwa i uporządkowanie ewidencji;
- budowa ponadlokalnych urządzeń infrastruktury technicznej.

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

II.I. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEJ.

Jeżeli nie rozpocznie się proces lokalizacji na terenie gminy nowych funkcji podnoszących atrakcyjność gminy w województwie i nie rozpocznie się wykorzystywać jej potencjałów znaczenie gminy może zostać całkowicie zmarginalizowane oraz zrealizuje się zamieszczona w niniejszym dokumencie prognoza demograficzna.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że niemożliwe jest w sytuacji narastającego tempa zmian w otaczającym nas świecie utrzymanie dotychczasowego status quo na terenie Gminy Korsze.

A. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy i miasta oraz w przeznaczeniu terenów oraz kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy.

1. Miasto i gmina Korsze

1.1. Cele rozwoju.

Główne cele rozwoju gminy i miasta to:

- 1) Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez:
 - wyznaczenie nowych terenów budowlanych: przemysłowych, mieszkaniowych i usługowych,
 - modernizację układu komunikacyjnego,
- a) Kształtowanie warunków dla rozwoju rolnictwa z uwzględnieniem ochrony zasobów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego poprzez: rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej,
- b) Stworzenie warunków dla rozwoju inwestycji i powstania szerokiego rynku pracy poprzez:
 - wykorzystanie walorów lokalizacyjnych miasta,
 - promocję gminy i miasta,
 - podnoszenie świadomości i kwalifikacji społeczeństwa,
- c) Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy poprzez:
 - budowę ścieżek rowerowych,
 - tworzenie gospodarstw agroturystycznych,
- 2) Poprawa atrakcyjności gminy i pozycji w rankingach gmin poprzez:
 - a) kształtowanie ładu przestrzennego
 - b) nieustanne poszerzanie oferty gminy i polepszanie istniejących usług.

1.2. Generalne zasady rozwoju przestrzennego.

Sporządzona na potrzeby niniejszego „Studium...” prognoza demograficzna pomigracyjna, wykazała, że w 2025 roku liczba mieszkańców miasta Korsze wyniesie około 4050 osób, co stanowi spadek o ok.15% stanu obecnego. Obecnie liczba mieszkańców miasta Korsze wynosi ok. 5070.

Jeżeli nie nastąpi postęp w rozwoju gospodarczym gminy i miasta, należy prognozować, że zmiany w strukturze przestrzennej miasta będą przebiegały w kierunku zmniejszania

(likwidacji) terenów przede wszystkim o funkcji mieszkalno - usługowej bądź utrzymania ich obecnego stanu. Wówczas sukcesywnie miasto przestrzennie będzie się kurczyć, wzrośnie zapotrzebowanie na usługi opieki zdrowia w wyniku starzenia się społeczeństwa. Pogłębiająca się stagnacja będzie powodowała emigrację młodych ludzi do innych ośrodków miejskich.

Zmiany w strukturze przestrzennej miasta w kierunku rozwoju przestrzennego będą możliwe jedynie w wypadku wzrostu rozwoju gospodarczego, spadku bezrobocia oraz wzrostu dochodów mieszkańców, zmniejszeniu emigracji aktywnej młodzieży, wzrostu świadomości i kwalifikacji społeczeństwa o także obniżeniu nastrojów apatii lokalnej społeczności.

W niniejszym „Studium...” zakłada się wariant optymistyczny – rozwój przestrzenny miasta i gminy Korsze spowodowany wzrostem rozwoju gospodarczego.

Głównym założeniem kształtowania struktur przestrzennych jest ład przestrzenny rozumiany jako sposób zagospodarowania, który zapewnia:

- ciągłość, harmonię i odpowiedni standard zabudowy,
- uporządkowane relacje pomiędzy wszelkimi uwarunkowaniami i wymaganiami funkcjonalnymi, społeczno-gospodarczymi, środowiskowymi, kulturowymi i kompozycyjno-estetycznymi,
- zrównoważony rozwój dążący do racjonalnego kształtowania środowiska, zachowania możliwości do odtwarzania zasobów naturalnych i ograniczania uciążliwości dla środowiska,
- ochronę dziedzictwa kulturowego,
- równowagę pomiędzy obszarami zabudowanymi a terenami otwartymi,
- tożsamość społeczności lokalnej z danym miejscem.

Przyjęte zasady rozwoju przestrzennego to:

1. Utrzymanie roli miasta Korsze jako centralnego ośrodka wielofunkcyjnego w gminie, ośrodka obsługi rolnictwa i ludności miasta i gminy.
2. Utrzymanie istniejących funkcji w mieście z możliwością ich rozwoju i uzupełnień o inne funkcje niezakłócające funkcji podstawowej.
3. Wspieranie rozwoju funkcji gospodarczych (przemysłu o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym), które będą stymulowały rozwój innych funkcji w mieście: mieszkaniowej, rekreacyjnej, usług oświaty, kultury, itp.
4. Przeciwdziałanie rozproszaniu zabudowy; nowa zabudowa, kolonie, obiekty gospodarcze i rekreacyjne powstającej w oderwaniu od istniejących terenów zabudowanych powodują zwiększenie kosztów społecznych budowy infrastruktury, hamują ewolucję istniejących ośrodków w kierunku wielofunkcyjności, mogą powodować zmniejszenie walorów estetycznych krajobrazu.
5. Rozwój struktur osadniczych opartych o zdrowe warunki życia, poszanowanie tradycji kulturowych i wartości krajobrazu.
6. Konieczność zapewnienia właściwych warunków, a w szczególności ciągłości funkcjonowania środowiska przyrodniczego.
7. W kształtowaniu urbanistycznym i architektonicznym nowych obszarów zabudowy należy uwzględniać estetykę i harmonię z krajobrazem i otaczającą zabudową.

2. Miasto Korsze

2.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta Korsze.

Główny i pierwszorzędny kierunek rozwoju miasta Korsze przewiduje się jako rozwój funkcji przemysłowo – usługowo – składowych na terenach położonych w strefie północno – zachodniej poza granicami administracyjnymi miasta Korsze w obrębie Piaskowiec oraz w kierunku wschodnim przy terenach kolejowych – obręb Olszynka. Rozwój funkcji przemysłowo – usługowo – składowych powinien być związany z wykorzystaniem transportu kolejowego i istniejącego potencjału węzła kolejowego oraz z wykorzystaniem bliskiego położenia względem wschodniej granicy Polski a teraz również wschodniej granicy Unii Europejskiej.

W zakresie rozwoju funkcji mieszkaniowej: na północ od terenów kolejowych przewiduje się uzupełnienia w obrębie istniejącej zabudowy mieszkaniowej, natomiast w południowej części miasta – wyznaczone są tereny pod zainwestowanie o przewadze funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami podstawowymi.

2.1.1. Zasady kształtowania terenów zabudowy mieszkaniowej:

- zabudowa jednorodzinna:

- jako główną zasadę zaspokajania potrzeb mieszkaniowych w zabudowie jednorodzinnej przyjmuje się dogęszczania i uzupełnienia w obrębie istniejących i wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w północnej i południowej części miasta,
- realizacja na nowych terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jako funkcji podstawowej - głównie w północnej części miasta - tereny oznaczone symbolami: 1.M, 2.M, 3.M, 4.M, 5.M, 8.M dla których należy sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego jako dla obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

Każdorazowo granice terenu do opracowania planistycznego winny być ustalone na podstawie analizy wniosków i istniejących uwarunkowań.

Przyjmuje się następujące funkcje podstawowe dla poszczególnych obszarów:

obszar 1.M, 2.M - mieszkalnictwo jednorodzinne,

obszar 3.M - mieszkalnictwo jednorodzinne z dużym udziałem zieleni, rezerwa terenu do zainwestowania po wyczerpaniu innych rezerw terenu,

obszar 4.M –mieszkalnictwo jednorodzinne oraz usługi rzemiosła nieuciążliwego,

obszar 5.M – mieszkalnictwo jednorodzinne lub/i wielorodzinne lub/i usługi wraz z zielenią izolacyjną od strony terenów przemysłowych,

obszar 8.M – mieszkalnictwo jednorodzinne lub/i wielorodzinne o niskiej intensywności z dużym udziałem zieleni (zalecane zachowanie korytarza ekologicznego), możliwość lokalizacji funkcji rekreacyjno – sportowych;

- rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolno stojącej i zagrodowej na peryferiach miasta: w ciągach zabudowy wzdłuż ul. Wolności w kierunku wsi Olszynka oraz wsi Podlechy ;

- zabudowa wielorodzinna:

- przyjmuje się, że nowa zabudowa wielorodzinna wraz z ewentualną zabudową jednorodziną oraz podstawowym programem usług niezbędnym do jej

funkcjonowania, terenami zieleni i rekreacji, może być zlokalizowana w części południowo – wschodniej miasta Korsze, na terenie oznaczonym symbolem 9.M; teren ten wymaga sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz opracowania na etapie sporządzania planu analizy potrzeb rozwoju usług w skali potrzeb całego miasta (ze szczególnym uwzględnieniem usług publicznych, w tym oświaty, sportu i rekreacji);

- kontynuacja zabudowy wielorodzinnej w centrum miasta, przy istniejącej zabudowie wielorodzinnej;
- zabudowa zagrodowa:
 - przyjmuje się, że nowa zabudowa zagrodowa wraz z zabudową jednorodzinną może być lokalizowana na terenach wzdłuż ul. Szkolnej; tereny oznaczone symbolami 6.M i 7.M; dla terenu 6.M ze względu na planowane nowe przebiecie ul. Kościuszki i skrzyżowania z ul. Szkolną, należy sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego; granice terenu do opracowania planistycznego winny być ustalone na podstawie analizy wniosków i istniejących uwarunkowań;
 - na terenach przeznaczonych pod uprawy polowe dopuszcza się lokalizację zabudowy zagrodowej; zespół zabudowy mieszkaniowej na tych terenach może być lokalizowany tylko w bezpośrednim sąsiedztwie zwartej zabudowy, po uprzednim wykonaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Na terenach przeznaczonych pod funkcję mieszkaniową można lokalizować obiekty służące innym celom niż mieszkalne, pod warunkiem, że spełniają one wymogi dotyczące lokalnego ładu przestrzennego ustalone dla danego terenu oraz nie spowodują uciążliwości odczuwalnych poza granicami posesji, w tym szczególnego wzrostu poziomu hałasu powyżej dopuszczalnych norm, uciążliwości zapachowych ani istotnych utrudnień wynikających ze wzrostu natężenia ruchu pojazdów.

Kształtowanie zabudowy mieszkaniowej przy terenach kolejowych wymaga zachowania wyznaczonych pasów zieleni izolacyjnej w celu zapewnienia wymaganej normami i przepisami prawa ochrony akustycznej.

Wskaźniki kształtowania nowych terenów zabudowy mieszkaniowej są następujące:

Rodzaj zabudowy:	Jednorodzinna wolno stojąca
Powierzchnia działki budowlanej	600-1000 m ²
Front działki	20-30 m
Max. powierzchnia zabudowy	25%
Liczba kondygnacji	1+ poddasze użytkowe, dopuszcza się lokalizację piwnic
Rodzaj dachu	Dwuspadowy, kalenica główna równoległa do elewacji frontowej budynku

Rodzaj zabudowy:	Jednorodzinna bliźniacza
Powierzchnia działki budowlanej	400-800 m ²
Front działki	14 - 30 m
Max. powierzchnia zabudowy	25%
Liczba kondygnacji	1+ poddasze użytkowe, dopuszcza się lokalizację piwnic

Rodzaj dachu	Dwuspadowy, kalenica główna równoległa do elewacji frontowej budynku
--------------	--

Rodzaj zabudowy:	Jednorodzinna szeregową
Powierzchnia działki budowlanej	300-600 m ²
Front działki	
Max. powierzchnia zabudowy	30%
Liczba kondygnacji	1+ poddasze użytkowe, dopuszcza się lokalizację piwnic
Rodzaj dachu	Dwuspadowy, kalenica główna równoległa do elewacji frontowej budynku

Rodzaj zabudowy:	Wielorodzinna
Powierzchnia działki budowlanej	
Front działki	
Max. powierzchnia zabudowy	30%
Min. powierzchnia biologicznie czynna	50%
Liczba kondygnacji	2 lub 3 + poddasze użytkowe, dopuszcza się lokalizację piwnic, wysokość budynku do 12 m.
Rodzaj dachu	Dwuspadowy lub wielospadowy, kalenica główna równoległa do elewacji frontowej budynku lub płaski.

Rodzaj zabudowy:	Zagrodowa
Powierzchnia działki	nie mniej niż 3000 m ²
Front działki	-
Max. powierzchnia zabudowy	20%
Liczba kondygnacji w budynku mieszkalnym	1 + poddasze użytkowe, dopuszcza się lokalizację piwnic,
Rodzaj dachu	Dwuspadowy, kalenica główna równoległa do elewacji frontowej budynku.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach powyższe wskaźniki mogą podlegać modyfikacji, pod warunkiem określenia ich przez osobę wpisaną na listę izby samorządu zawodowego urbanistów lub architektów.

Przewidziane w ustaleniach rezerwy terenu na potrzeby mieszkalnictwa wynoszą:

- zabudowa jednorodzinna – ok. 21,8 ha (612 mieszkańców)
 - zabudowa wielorodzinna – ok. 24,3 ha (2950 mieszkańców)
 - zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna – ok. 13 ha (272 mieszkańców)
- Razem: 3834 mieszkańców

Szacowany maksymalny wzrost ilości mieszkańców w ramach uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej w obrębie istniejącej zabudowy jednorodzinnej – 310 mieszkańców

2.1.2. Zasady kształtowania terenów zabudowy usługowej:

- utrzymanie i rozwój istniejących funkcji usług oświaty, kultury, zdrowia i innych wzdłuż ul. Kościuszki i wzdłuż odcinka ul. Wolności;

- usługi w centrum miasta: na funkcjonowanie tych usług (okolice ul. Mickiewicza, Wolności, Kościuszki) będzie miała w przyszłości decydujący wpływ budowa dwupoziomowego skrzyżowania z linią kolejową (projekt przedwykonawczy powyższego skrzyżowania rozstrzygnie o rodzaju przejścia nad czy pod linią kolejową). Wykop lub nasyp przejścia i spowodowana tym zmiana ukształtowania terenu będzie skutkowała przesunięciem istniejących usług wzdłuż ul. Mickiewicza w stronę południową oraz w kierunku wschodnim i zachodnim (wzdłuż ulic Kościuszki i Wolności); rozwój usług nieuciążliwych w parterach istniejących budynkach mieszkalnych powinien nastąpić poprzez zmianę sposobu użytkowania oraz budowę nowych obiektów uzupełniających istniejącą tkankę miejską (dogęszczenia); po likwidacji Zakładu Sieci Rybackich – adaptacja na funkcje centrotwórcze lub pochodne;
- kształtowanie usług nieuciążliwych z zakresu usług podstawowych wraz z funkcją mieszkaniową oraz planowanym przystankiem autobusowy PKS - w kwartale zabudowy między ul. Kościuszki, ul. A. Mickiewicza a terenami kolejowymi;
- lokalizacja nowych obiektów usługowych powinna sprzyjać tworzeniu systemu przestrzeni publicznych,
- na terenach wskazanych pod funkcję usługową lub produkcyjno – usługową dopuszcza się lokalizację nie więcej niż dwóch obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m²,
- zabudowę usługową należy projektować łącznie z uwzględnieniem miejsc parkingowych oraz unikaniem wjazdu na teren działek z ul. Mickiewicza;
- dla nowych terenów inwestycyjnych należy wykonać miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, granice terenu do opracowania planistycznego winny być ustalone na podstawie analizy wniosków i istniejących uwarunkowań.

Wskaźniki kształtowania nowych terenów zabudowy usługowej są następujące:

Rodzaj zabudowy:	Usługowa/rzemieślnicza
Powierzchnia działki	-
Min. front działki	-
Max. powierzchnia zabudowy	50%
Min. powierzchnia biologicznie czynna	30%
Max wysokość	do 12
Rodzaj dachu	Dostosowany do zabudowy sąsiedniej.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach powyższe wskaźniki mogą podlegać modyfikacji, pod warunkiem określenia ich przez osobę wpisaną na listę izby samorządu zawodowego urbanistów lub architektów.

Przy występowaniu usług w zabudowie mieszkaniowej należy uwzględniać odpowiednie wskaźniki kształtowania nowych terenów jak dla zabudowy mieszkaniowej.

2.1.3. Zasady kształtowania terenów produkcji, składów i magazynów:

- utrzymanie istniejących terenów produkcji, składów i magazynów oraz przeznaczenie terenów sąsiadujących z nimi pod te same funkcje lub pochodne, w tym usługi –tereny na północnych obrzeżach miasta Korsze (tereny oznaczone symbolem 3.P.) oraz teren (oznaczony symbolem 4.P.) w południowej części miasta przy ul. Wolności, uciążliwość istniejących i planowanych obiektów musi zawierać się w granicach władania;

- rozwój terenów przemysłowo – usługowo – składowych w kierunku zachodnim w obrębie Piaskowiec (ok.24 ha) - (teren oznaczony symbolem 1.P.) oraz w kierunku wschodnim w obrębie Olszynka przy terenach kolejowych (ok. 35 ha) - (teren oznaczony symbolem 2.P.) - możliwość wykorzystania dogodnego położenia obszaru w celu korzystania z transportu kolejowego i drogowego kwalifikuje ten teren pod lokalizację centrum logistycznego; nie wyklucza się przeznaczenia tych terenów pod inne aktywności gospodarcze z zakresu produkcji, usług, składów i magazynów; na terenach przemysłowych w obrębie Olszynka nie dopuszcza się lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, w obrębie Piaskowiec dopuszcza się możliwość lokalizacji mieszkalnictwa jednorodzinnego i zabudowy zagrodowego jako funkcji uzupełniającej podstawowe przeznaczenie terenu, pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej ochrony przed istniejącymi i projektowanymi uciążliwościami,
- zabudowę produkcyjno – usługowo – składową należy projektować łącznie z uwzględnieniem miejsc parkingowych i stref zieleni izolacyjno – krajobrazowej;
- dla nowych terenów inwestycyjnych należy wykonać miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, granice terenu do opracowania planistycznego winny być ustalone na podstawie analizy wniosków i istniejących uwarunkowań.

Wskaźniki kształtowania nowych terenów produkcji, składów i magazynów są następujące:

Rodzaj zabudowy:	Przemysłowo – usługowo - składowa
Powierzchnia działki	-
Min. front działki	30 m
Max. powierzchnia zabudowy	60%
Min. powierzchnia biologicznie czynna	30%
Max wysokość	do 12
Rodzaj dachu	Dowolny

2.1.4. Zasady kształtowania terenów zieleni oraz tereny wyłączone spod zabudowy:

Generalną zasadą przyjętą w planowaniu terenów zielonych jest kształtowanie osnowy ekologicznej miasta.

„Termin >osnowa ekologiczna< oznacza system terenów aktywnych biologicznie, przenikających obszar zurbanizowany, umożliwiających przyrodnicze, horyzontalne, powiązania funkcjonalne przez cyrkulację atmosferyczną, przepływ wody, migrację roślin i zwierząt i inne procesy przyrodnicze. Istnienie osnowy biologicznej warunkuje utrzymanie względnej równowagi ekologicznej środowiska przyrodniczego, wzbogaca jego strukturę i urozmaica krajobraz w sensie fizjonomicznym. Termin ten jest równoznaczny z terminem system przyrodniczy miasta”.

Na terenie miasta Korsze system osnowy ekologicznej powinien być kształtowany poprzez:

- tworzenie spójnych ciągów terenów aktywnych biologicznie wzdłuż terenów podmokłych, rowów i cieków wodnych (wzdłuż rzeki Kroszynianka) oraz lokalnych zastoisk wody; tereny te wyłączone są spod zabudowy, dopuszcza się zainwestowanie w strefie brzegowej tych terenów; wskazane jest, aby ciągi terenów zieleni zostały

zagospodarowane i urządzone, szczególnie w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów zabudowy mieszkaniowej,

- adaptację istniejącej zieleni miejskiej: zieleni urządzona przy ul. Mickiewicza, tereny zadrzewień oraz drzewa i zieleni wzdłuż ulic;
- rewitalizację oraz kształtowanie nowych terenów zieleni wewnątrzosiedlowej, ogródków jordanowskich w zespołach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;
- adaptację terenów ogródków działkowych (istniejących i planowanych) w północnej części miasta,
- zieleni izolacyjno – krajobrazową wzdłuż terenów kolejowych.

Zasady kształtowania innej zieleni w mieście:

- istniejący cmentarz – do rozbudowy,
- zieleni rekreacyjno - sportowa: istniejący stadion miejski w północnej części miasta – adaptacja, planowany zespół urządzeń sportowych na terenach planowanego osiedla zabudowy wielorodzinnej w południowej części miasta - w ramach usług towarzyszących.

UWAGA!

1. Granice wszystkich obszarów naniesionych na planszach graficznych mają charakter orientacyjny a ich przebieg powinien być uszczegółowiony na etapie opracowania planów miejscowych.
2. Funkcje wskazane dla poszczególnych obszarów mają być funkcjami przeważającymi na danym terenie.
3. Nie wyklucza się lokalizacji pojedynczych obiektów o innych funkcjach na takich terenach pod warunkiem ich nieuciążliwości dla otoczenia lub jej zminimalizowania do współczynników niezauważalnych dla użytkowników.

2.2. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji:

Główne założenia przekształceń struktur istniejących oparto na przyjętych celach rozwoju i odnoszą się one do:

- poprawy jakości życia mieszkańców,
- poprawy jakości środowiska zamieszkania,
- przebudowy istniejących struktur w dostosowaniu do aktualnych potrzeb i współczesnego modelu funkcjonowania.

2.2.1. Tereny wymagające przekształceń w kierunku poprawy środowiska zamieszkania, estetyzacji i humanizacji otoczenia:

- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przy ul. A. Mickiewicza
Działania: urządzenie ogólnodostępnych terenów zieleni – parków osiedlowych, placów zabaw dla dzieci, miejsc integracji społecznej.

2.2.2. Obszary do wprowadzenia nowej jakości przestrzeni:

- kwartał zabudowy między ul. Kościuszki, ul. A. Mickiewicza a terenami kolejowymi,
Cele: wykształcenie nowej funkcji – przystanek autobusowy PKS, nowe obiekty usługowe, uporządkowanie przestrzeni w oparciu o istniejącą i nową zabudowę nawiązującą do tradycyjnych układów i form architektonicznych.
- teren historycznej zabudowy pomiędzy ul. Wolności a terenami kolei, obejmujący między innymi budynek starej rzeźni

Cele: wykształcenie nowej funkcji w budynku starej rzeźni, rewitalizacja obiektu w oparciu o wytyczne konserwatorskie, uporządkowanie przestrzeni w oparciu o istniejącą zabudowę.

3. Gmina Korsze

3.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy.

Studium ustala podział obszaru gminy na cztery strefy funkcjonalne:

- **strefa A** – miejski ośrodek usługowy
- **strefa B** – kręgosłup usługowy gminy
- **strefa C** – teren o przewadze użytkowania rolniczego
- **strefa D** - tereny funkcji rekreacyjnej, zieleni chronionej i rolniczej

W każdej z wyżej wymienionych stref obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów szczególnych podlegają takiej ochronie. Przy zagospodarowaniu przestrzeni bezpośrednio sąsiadujących z obiektami i terenami chronionymi, należy uwzględnić ewentualny wpływ każdej inwestycji na w/w elementy w pasie minimum 100 m.

Strefa A -

to obszar wzmożonego rozwoju gminy, w którym planuje się rozwój infrastruktury technicznej oraz wspieranie lokalizacji nowej zabudowy. Ma to na celu skupienie nowych inwestycji, aby obniżyć koszty budowy nowych sieci oraz zmniejszyć rozproszenie istniejącej zabudowy. Jest to obszar kluczowy dla rozwoju gospodarczego gminy i z tego powodu dla wybranych jego fragmentów zaleca się opracowanie dodatkowych lokalnych strategii i programów. Jest to teren o dużej możliwości przekwalifikowywania gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz niedużej ilości zalecanych zalesień. Jest to teren struktur miejskich stanowiący „lokomotywę napędową” rozwoju gminy.

Strefa B -

-to obszar dalszego, perspektywicznego rozwoju terenów zabudowanych. Stanowiący rezerwę dla budowy większych osiedli usługowo-mieszkaniowych. Dopuszcza się tu jednak lokalizację pojedynczych średnich i dużych zakładów usługowych i przemysłowych. Jest to teren o średniej możliwości przekwalifikowywania gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz średniej (w skali gminy) ilości zalecanych dolesień.

Strefa C –

to tereny w przeważającej części użytkowane rolniczo, w której zakłada się utrwalanie tej funkcji i wszelkich elementów jej towarzyszących lub uzupełniających. Jest to teren o małej

możliwości przekwalifikowywania gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz średniej (w skali gminy) ilości zalecanych dolesień.

Strefa D -

to obszar gminy zlokalizowany w granicach różnych form ochrony przyrody oraz z potencjałem rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych. W części obszar ten jest również wykorzystywany na cele produkcji rolnej. Tutaj docelowo gmina nie wspiera rozwoju zabudowy innej niż związanej z funkcją obsługi turystyki. W strefie tej dopuszcza się zabudowę mieszkaniowo - usługową jedynie w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących wsi. Nowa zabudowa rekreacyjna lub mieszkaniowa winna być realizowana jedynie w skupiskach od 5 do 20 domów i w odległościach nie mniejszych od innego skupiska niż 1,5 km (wartości zalecane; docelowe wartości powinny być zapisane w stosownej uchwale rady gminy w tej sprawie). Nowo zakładane skupisko zabudowy powinno być wydzielone geodezyjnie przed wydaniem pierwszej decyzji pozwolenia na budowę. Jest to teren o małej możliwości przekwalifikowywania gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz dużej (w skali gminy) ilości zalecanych dolesień.

3.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy

Strefa A jest strefą miejską opisaną we wcześniejszym rozdziale dotyczącym miasta Korsze.

W strefie B, zgodnie z prognozą demograficzną nie przewiduje się znacznego wzrostu powierzchni zabudowanej oraz zmniejszenia powierzchni użytkowanej na cele rolnicze. Gmina powinna wpływać na rozwój terenów zabudowanych m.in. poprzez rozbudowę komunalnych elementów infrastruktury technicznej, tak kierując powstawaniem nowej zabudowy, aby stopniowo w pierwszej kolejności zabudować tereny sąsiadujące z wyznaczonymi w części graficznej ośrodkami usługowymi, w drugiej kolejności wzdłuż ważniejszych dróg (wojewódzkich i powiatowych), a w ostatniej fazie na pozostałych obszarach.

Teren w rejonie skrzyżowania dróg wojewódzkich wskazuje się pod lokalizację ośrodka usługowego funkcjonującego jako miejsce obsługi podróżnych oraz innych aktywności gospodarczych takich jak tereny składów, produkcji i itp. w zależności od potrzeb.

Nie wyklucza się w strefie B dolesień, ale należy je traktować nieco odmiennie, mając na uwadze, że z czasem zielen ta może stać się zielenią towarzyszącą otaczającym ją terenom zabudowanym. Dopuszcza się w związku tym możliwość dolesień obszarów niestanowiących w przyszłości powiązanych układów zieleni.

Jednocześnie należy rozważyć przynajmniej kilka układów zieleni tzw. głównych korytarzy łączących lasy zlokalizowane bezpośrednio nad ciekami wodnymi z pozostałymi gminnymi kompleksami leśnymi w tym zwłaszcza będącymi pod ochroną.

Nie wyłącza się całkowicie spod zabudowy terenów oznaczonych na załącznikach graficznych jako tereny o trudnych warunkach geoinżynierskich. Zaleca się jednak, aby w sporządzanych planach miejscowych rozważano możliwość przeznaczenia tych terenów pod funkcje rekreacyjne lub towarzyszące sąsiadującym obszarom zabudowanym. Są to właściwe tereny do prowadzenia korytarzy łączących kompleksy leśne w celu uzyskania ciągłości gminnych zasobów leśnych.

W strefie C zaleca się jako główny kierunek rozwoju dopuszczenie do umiarkowanej ilości nowej zabudowy z jednoczesnym unikaniem tworzenia nowych osiedli w odległych lokalizacjach od już zainwestowanych obszarów. Gmina w swojej polityce rozwoju przestrzennego nie deklaruje w przyszłości możliwości dostępu do komunalnych elementów infrastruktury technicznej dla takich oddalonych osiedli, ale również tego całkowicie nie wyklucza. Z terenów przeznaczonych pod nową zabudowę proponuje się wyłączyć tereny gleb od I do III klasy. W wybranych przypadkach pod nową zabudowę dopuszcza się przeznaczenie gleb IV klasy użytkowanych rolniczo do przeznaczenia na cele nierolnicze. Zaleca się w sporządzanych w przyszłości miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, rozważenie wyłączenia spod zabudowy terenów oznaczonych na załącznikach graficznych jako obszary o trudnych warunkach geoinżynierskich.

Z powodu nie występowania w strefie C terenów chronionych (w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody) oraz przewidywanego niskiego wskaźnika intensywności zabudowy

mieszkaniowej, zaleca się rozważenie lokalizacji potencjalnych inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko przyrodnicze w pierwszej kolejności na tym obszarze, a dopiero w następnej w strefie A lub B (o ile warunki środowiskowe na to pozwalają).

W strefie tej tereny zaproponowane przez ich właścicieli do zalesienia, powinny stanowić większe kompleksy zieleni i być kształtowane w układzie spójnym wewnątrz i zewnątrz. Z tego powodu zaleca się w gminie prowadzenia graficznego wykazu terenów leśnych, zalesionych i dla których uzyskano zgodę na zmianę sposobu użytkowania z przeznaczeniem na cele leśne.

Podstawową funkcją tej strefy jest funkcja rolnicza w związku, z czym wszelkie inwestycje związane z tym sposobem użytkowania mają wyższy priorytet od pozostałych.

W strefie D należy dążyć do uzupełnienia oraz rozbudowy układów zieleni leśnej. Rozwój terenów nowej zabudowy powinien być bezwzględnie wyznaczany w pierwszej kolejności jako uzupełnianie już zabudowanych terenów.

Jako politykę rozwoju przestrzennego, gmina, poprzez ograniczenia rozbudowy komunalnych elementów infrastruktury technicznej powinna deklarować brak wsparcia dla rozwoju nowych terenów zabudowanych w tej strefie oraz wsparcie dla procesów związanych z ochroną środowiska przyrodniczego.

Jest to obszar specjalny, dla którego powinny zostać opracowane indywidualne, szczegółowe programy oraz polityka użytkowania terenów. Jak wspomniano w punkcie określającym podział gminy na strefy funkcjonalne, czynnikiem kształtującym kierunki zagospodarowania tej strefy jest utrzymanie ciągłości struktur przyrodniczych i ich ochrona we współistnieniu z terenami użytkowymi rolniczo. Jest to teren potencjalnego rozwoju gospodarczego gminy związanego z turystyką, w związku z tym:

- w dbałość o ład przestrzenny wskazuje się potrzebę uzyskania opinii gminnej komisji urbanistyczno – architektonicznej dla budowy obiektów kubaturowych wymagających pozwolenia na budowę w szczególności zlokalizowanych poza trenem ośrodków usługowych wskazanych w części graficznej;
- zaleca się opracowanie programu atrakcji turystycznych zlokalizowanych przy trasach rowerowych i szlakach turystycznych powiązanych z bazą noclegową;
- zaleca się opracowanie programu utrzymywania i uatrakcyjniania rzek jako szlaków turystycznych;
- zaleca się opracowanie programu utrzymywania i uatrakcyjniania szlaków rowerowych;
- zaleca się wspieranie inwestycji polegających na przekwalifikowaniu istniejących obiektów na obiekty obsługujące ruch turystyczny lub obiekty o użytkowaniu rolniczym.

Obszar ten wymaga czynnych działań rekultywacyjnych, rewaloryzacyjnych i restytucyjnych podnoszących jego rangę funkcjonalną w strukturze ekologicznej przestrzeni województwa.

3.3. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

Wszelkie inwestycje celu publicznego winny być lokalizowane w pierwszej kolejności w strefach A lub B, będących trzonem usługowo-mieszkaniowo-produkcyjnym gminy, ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji z zakresu infrastruktury społecznej (np. boiska, świetlice środowiskowe i inne). Powyższe nie dotyczy inwestycji liniowych z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacji oraz wspierających funkcje produkcji rolnej. Dla tych ostatnich strefą właściwą jest strefa C. Dodatkowo zaleca się, w trakcie poszukiwań lokalizacji dla obiektów mających wpływ na wzrost oferty usługowej danego ośrodka, rozważyć możliwość ich lokalizacji na terenie wsi oznaczonych na załącznikach graficznych jako **WAŻNIEJSZE LOKALNE OŚRODKI USŁUGOWO - MIESZKANIOWE Z WYRAŹNYM POTENCJAŁEM ROZWOJOWYM** (Garbno, Łankiejmy, Sątoczno i Prosna) lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Wskazane w części graficznej modernizacje i rozbudowy dróg oraz projektowane elementy infrastruktury technicznej, również są inwestycjami celu publicznego.

3.4. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1.

Na obszarze gminy nie występują zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych znajdujące się w rejestrze programów rządowych zgodnie z art. 48 i 49 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dn. 23 marca 2003 r.

Do zadań ponadlokalnych wynikających z opracowywanych programów wojewódzkich oraz innych opracowań w tym także wynikające z przyjętych w planie województwa kierunkach rozwoju należą:

- kompleksowa modernizacja linii kolejowej Poznań — Skandawa oraz Białystok — Głomno;
- modernizacja linii kolejowej 1-rzędnej Białystok — Korsze umożliwiające rozwijanie prędkości, w tym elektryfikacja linii kolejowej Białystok-Głomno na odcinku Korsze-Ełk;
- program zwiększania lesistości województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2001-2020;
- zalesianie gruntów o ogólnej powierzchni ok. 50 tys. ha;
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 592 Bartoszyce — Korsze — Giżycko do parametrów technicznych klasy G, w tym budowa obejścia w miejscowości Łankiejmy;
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 590 Korsze — Barciany do parametrów technicznych klasy G, w tym przebudowa drogi w Pomniku;
- modernizacja dróg układu uzupełniającego do wymaganych klas technicznych, w tym: modernizacja i budowa normatywnych mostów w miejscowościach:
 - nr 592 w miejscowości Garbno na rz.Guber
 - nr 590 w miejscowości Parys,
 - budowa przepustu na drodze nr 592 w m. Garbno
- wdrożenie programu ochrony Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych Natura 2000;

- realizacja i wspieranie programów małej retencji i zalesień na obszarach węzłów hydrograficznych i zachwianej równowagi przyrodniczej w stosunkach wodnych: Zlewnia rzeki Guber;
- utrzymanie w sprawności systemów melioracyjnych;
- poszerzenie rozpoznania dorobku kulturowego na terenie województwa i uporządkowanie ewidencji;
- budowa ponadlokalnych urządzeń infrastruktury technicznej.

B. Obszary dla, których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Obszary, na których zaleca się, aby gmina sporządziła plany miejscowe zostały określone na rysunku nr 3 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Korsze”.

Obejmują one tereny:

- tereny zlokalizowane na kierunkach rozwoju struktur przestrzenno - funkcjonalnych,
- tereny wskazane do wyłączenia z zabudowy jako osnowa biologiczna miasta,
- obszary rozwojowe wyznaczone w „Studium.”, wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne w myśl ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Pozostałe obszary, dla których zaleca się sporządzenie planów miejscowych to:

- wsie oznaczone na planszy „Sieć osadnicza” jako OŚRODKI OSADNICZE Z MOŻLIWOŚCIĄ POTENCJALNEGO ROZWOJU
- obszar wskazanego na planszy „Środowisko przyrodnicze” komunalnego składowiska odpadów,

Obszary wskazane do sporządzenia planów miejscowych:

- centrum miasta Korsze wraz z terenem lokalizacji dworca autobusowego;
- wsie oznaczone na planszy „Sieć osadnicza” jako WAŻNIEJSZE LOKALNE OŚRODKI USŁUGOWO - MIESZKANIOWE Z WYRAŹNYM POTENCJAŁEM ROZWOJOWYM,
- teren wskazany na planszy „Układ komunikacyjny – kierunki rozwoju – gmina Korsze” jako rejon lokalizacji MOP (miejsce obsługi podróżnych) oraz przylegające do niego tereny planowane pod lokalizację usług i innych aktywności gospodarczych (np. tereny skadów, produkcji, itp.).

UWAGA!

Granice obszarów określonych w „Studium...” do sporządzenia planu miejscowego mogą być skorygowane, ich zmiana musi być uzasadniona i poparta analizą wniosków i istniejących uwarunkowań, w tym własnościowych, komunikacyjnych i funkcjonalnych.

Dopuszczalne jest dzielenie obszarów wskazanych lub zalecanych do sporządzenia planów miejscowych na mniejsze, docelowo jednak należy sporządzić plany na całość wskazanych terenów.

Nie wyklucza się możliwości sporządzenia planów na pozostałych terenach gminy poza wskazanymi.

C. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.

Zgodnie z art. 14 ust. 7 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zm.) miejscowy plan sporządza się obowiązkowo, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne. Na podstawie tego zapisu plan należy sporządzić dla:

- **obszary przewidziane do eksploatacji kopalin**, na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. Nr 27 poz.96 z 1994 roku ze zm.); uzyskanie koncesji powoduje obowiązek opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego.
Gdy nie przewiduje się ujemnych wpływów na środowisko, dla wydobywania kopalin pospolitych można odstąpić od opracowania planu (Prawo geologiczne i górnicze art.53 ust.6).
Dotyczy obszarów:
 - a) objętych koncesją,
 - b) obszarów udokumentowanych złóż – po uzyskaniu koncesji.
- **obszarów, dla których utworzono park kulturowy**, na podstawie art.16 ust.6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162 poz.1568 z 2003 r. ze zm.);
- **obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne**, na podstawie art.7 ust.1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U.Nr 16 poz.78 z 1995 roku ze zm.);
Dotyczy wszystkich terenów inwestycyjnych przeznaczonych na cele nierolnicze.

Rada Miejska może ustanowić formy ochrony przyrody określone ustawowo lub tereny parków kulturowych, dla których ma obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W pierwszej kolejności należy rozpatrywać ustanowienie form ochrony przyrody w strefie D, następnie w strefie C. Pozostałe strefy należy rozpatrywać w dalszej kolejności. Kwestię parków kulturowych opisano w dziale VIII. Środowisko kulturowe.

Dla form ochrony przyrody ustanowionych przez wojewodę obowiązek sporządzenia planu wynika z przepisów szczególnych (*koszt sporządzenia obciąża w tym przypadku budżet państwa*).

D. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2.000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej.

W trakcie sporządzania studium nie stwierdzono obszarów, dla których należy przeprowadzić procedurę scalenia i podziału gruntów.

Nie przewiduje się na terenie Gminy Korsze obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 2000m² poza obszarem strefy A.

Dla strefy A zaleca się lokalizację maksymalnie dwóch takich obiektów na terenach wskazanych w niniejszym „Studium...” pod zabudowę usługową bądź produkcyjno – usługową. Jednak Rada Gminy może podjąć uchwałę o całkowitym odstąpieniu od lokalizacji jakiegokolwiek takiego obiektu na terenie gminy.

Obszar przestrzeni publicznej rozumiany jako obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne wskazuje się w centralnym rejonie miasta - okolice ul. Mickiewicza, Wolności, Kościuszki –

powyższy teren wyznaczany został na rysunku nr 3 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Korsze” jako obszar wskazany do sporządzenia planu miejscowego.

E. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Nie przewiduje się sporządzania planów miejscowych dla obszarów w wyniku, których nastąpi zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, o ile nie jest to wymagane innymi przepisami prawa.

W przypadku strefy:

- A - dla obszaru mniejszego niż 1 ha,
- B - dla obszaru mniejszego niż 3 ha,
- C - dla obszaru mniejszego niż 10 ha,
- D - dla obszaru mniejszego niż 20 ha.

Dla w/w planów, „Studium...” jako podstawowy obszar planu zaleca teren nie większy niż 20 ha.

F. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi (obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią) oraz osuwania się mas ziemnych zostały określone w „Studium...” na podstawie „Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Obszary zagrożenia powodziowego – rzeka Guber” opracowane w czerwcu 2004 roku przez Małopolską Grupę Geodezyjno – Projektową S.A. w Tarnowie, ul. Kaczkowskiego 6 na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, ul. Mokotowska 63. Granice terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz osuwania się mas ziemnych zostały oznaczone na rysunku studium.

G. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

W trakcie sporządzania studium nie stwierdzono występowania złóż kopalin podlegających w/w ochronie.

H. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. O ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i nr 153, poz. 1271).

Nie występują na terenie gminy pomniki zagłady i ich strefy ochronne oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. : O ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (dz. U. Nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i nr 153, poz. 1271);

I. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Potencjalnym rejonem występowania takich zjawisk przestrzennych jest strefa A. Szczegółowe opracowanie planów miejscowych wskazanych w punkcie dot. miasta Korsze powinno zidentyfikować granice potencjalnych obszarów wymagających przede wszystkim rekultywacji. Szerzej kwestia ta została opisana w dziale dot. samego miasta Korsze.

Kwestią wątpliwą może być potrzeba przeprowadzenia takich działań dla terenów tzw. „po PGR-owskich” jednak z uwagi na stopniowe zmiany w zakresie władania na osoby prywatne (prawne i fizyczne) oraz braku odpowiednich regulacji prawnych związanych z partnerstwem publiczno - prywatnym uznano za bezpodstawne wskazanie tych obszarów jako potencjalnie wymagających tytułowych działań.

Na pozostałym terenie gminy, w trakcie sporządzania studium nie stwierdzono występowania obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

J. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Tereny oznaczone na planszach graficznych jako linie kolejowe oraz przylegające do nich stacje kolejowe i inne tereny towarzyszące funkcji kolejowej stanowią działki kolejowe, które zgodnie z decyzją Nr 42 Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28.12.2000r. w sprawie ustalenia terenów przez które przebiegają linie kolejowe są terenami zamkniętymi, dla których zgodnie z art.3 ust.1 i art.4 ust.3 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80 poz.717) gmina nie prowadzi polityki przestrzennej.

II.II. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

W rozdziale tym przedstawiono możliwości rozwoju systemów infrastruktury związane ze stanem istniejącym, a zmierzające do: poprawy stanu sanitarnego gminy i standardu miejsc zamieszkania, podniesienia poziomu cywilizacyjnego i poprawy stanu środowiska naturalnego gminy. Są to, zatem propozycje niezależne od przewidywanego rozwoju przestrzennego gminy.

A. Cele i zasady rozwoju.

Cel strategiczny, funkcjonowania i rozwoju systemów obsługi inżynierskiej można zdefiniować jako zespół działań zmierzających do stworzenia możliwości realizacji założonych standardów, tak w odniesieniu do stanu istniejącego, jak i stanu wynikającego z przekształceń przestrzenno – programowych, gminy.

Cel ten powinien być realizowany poprzez zapewnienie mieszkańcom - w miejscach zamieszkania i przebywania:

- standardów obsługi, odpowiadających obowiązującym normom i warunkom technicznym oraz sanitarnym,
- zminimalizowanie niekorzystnych oddziaływań na środowisko,
- stworzenie możliwości dostępu do różnych nośników energii ze zdecydowaną preferencją, ekologicznych,
- zapewnienie mieszkańcom gminy, dostawy wody w ilości i jakości odpowiadającej współczesnym standardom obsługi,
- stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu usuwania oczyszczania ścieków sanitarnych oraz usuwania i oczyszczania wód opadowych (wszędzie tam, gdzie zachodzi taka potrzeba),
- stworzenie wszystkim mieszkańcom gminy warunków umożliwiających skanalizowanie mieszkań, odprowadzenie i oczyszczenie ścieków w sposób zapewniający wysoki standard obsługi, zdecydowaną poprawę warunków sanitarnych oraz ochronę środowiska, a przede wszystkim wód podziemnych i powierzchniowych,
- poprawa standardów zamieszkania i stanu aerasanitarne na obszarze gminy w wyniku stworzenia mieszkańcom możliwości korzystania z innych nośników energii niż węgiel do przygotowania posiłków, i ciepłej wody oraz ogrzewania,
- zapewnienie nieprzerwanej dostawy energii elektrycznej z możliwością swobodnego wykorzystywania jej do różnych celów (oświetlenie i inne potrzeby domowe, ogrzewanie, przygotowanie ciepłej wody),

B. Propozycje rozwiązań.

1. Zaopatrzenie w wodę.

Proponujemy przyjęcie gruntownej modernizacji systemu zaopatrzenia w wodę polegającej na koncentracji ujęć wody. Celem tego działania jest radykalne zmniejszenie kosztów eksploatacji systemu, racjonalizacja wykorzystywania zasobów wody oraz stworzenie warunków poprawiających niezawodność i jakość dostawy wody do odbiorców. Zasady modernizacji pokazano na rysunku nr 4. Polegają one na utworzeniu na terenie gminy czterech układów wodociągowych:

I – z ujęciami: Garbno, Równina Dolna i Tolkinie, które zostaną spięte ze sobą w celu umożliwienia ich wzajemnej współpracy. (na rys. nr 4 połączenia te oznaczono jako „wodociągi spinające”).

W układzie tym zostaną wyłączone z eksploatacji ujęcia: Płutniki, Starynia, Gudniki. Zatwierdzone zasoby ujęć podstawowych¹⁶ wynoszą ok. ok. 80 m³/h. Przyjmując ich efektywne wykorzystanie w 70 % pozwalają one na zaspokojenie potrzeb ok. 4000 osób. W chwili obecnej w proponowanym układzie mieszka ok. 2000 osób.

II – z ujęciami: Łankiejmy i Wandajny, które zostaną ze sobą spięte. Z eksploatacji zostaną wyłączone ujęcia: Dzierżążnik, Dłużec Mały, Kowalewo Duże i Suśnik. Zatwierdzone zasoby ujęć podstawowych wynoszą ok. ok. 67 m³/h. Przyjmując ich efektywne wykorzystanie w 70 % pozwalają one na zaspokojenie potrzeb ok. 3600 osób. W chwili obecnej w proponowanym układzie mieszka ok. 2100 osób.

III – z ujęciami: Korsze i Glitajny, które także zostaną ze sobą spięte, obejmujący dotychczasowy układ zasilania oraz Kraskowo i Główny – ujęcia wyłączone z eksploatacji. Zatwierdzone zasoby ujęć podstawowych wynoszą ok. ok. 160 m³/h. Przyjmując ich efektywne wykorzystanie w 70 % pozwalają one na zaspokojenie potrzeb ok. 8800 osób. W chwili obecnej w proponowanym układzie mieszka ok. 7700 osób.

IV – z ujęciami w Sajnie Malej, Sątoczku i Bykowie. Po spięciu tych ujęć z eksploatacji zostaną wyłączone ujęcia: Błuskajny, Marłuty, Prosna i Suliki.

Tak, więc na obszarze miasta i gminy pozostanie w eksploatacji 10 ujęć zaś 12 zostanie wyłączonych z eksploatacji.

Przedstawiono propozycja ma oczywiście charakter wstępny. Jej zasadność techniczna i ekonomiczna powinna być sprawdzona w koncepcji modernizacji wodociągów gminy, która powinna być sporządzona po uchwaleniu „Studium...” W przypadku gdyby gmina chciała ubiegać się o wsparcie z funduszy strukturalnych, koncepcja taka stanowi bardzo dobry materiał wyjściowy do sporządzenia wymaganego przepisami unijnymi „Studium wykonalności”.

Planuje się też rozbudowę systemu zaopatrzenia w wodę w celu objęcia prawie wszystkich mieszkańców gminy zasięgiem obsługi wodociągów. Z uwagi na wysoki stopień rozproszenia zabudowy na części obszaru gminy mogą pozostać poza zasięgiem obsługi wodociągu gminnego pojedyncze zabudowania (np. leśniczówki). W ramach realizacji gminnego programu poprawy zaopatrzenia w wodę konieczne byłoby uczestnictwo gminy w modernizacji tego typu indywidualnych ujęć i objęcie ich nadzorem gwarantującym właściwą jakość wody.

Na terenie miasta przewiduje się sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowych stosownie do jego rozwoju przestrzennego i gospodarczego.

2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

1) Spełnienie założonych standardów wymaga stworzenia warunków do odprowadzania i oczyszczania ścieków we wszystkich miejscowościach gminy. Podstawowym zagadnieniem wymagającym rozstrzygnięcia jest pytanie jak dalece centralizować system odprowadzania ścieków. Możliwe są dwa skrajne rozwiązania:

- lokalne oczyszczalnie w każdej miejscowości,
- jedna oczyszczalnia centralna i przesyłanie do niej ścieków, ze wszystkich miejscowości.

Przewagą pierwszego rozwiązania jest mniejszy zakres sieci kanalizacyjnych, natomiast istotną wadą jest ogromna trudność zapewnienia prawidłowej obsługi, jak też praktycznie

¹⁶ Wg pozwoleń wodnoprawnych

brak możliwości wygodnego i ekonomicznego rozwiązania unieszkodliwiania i usuwania osadów.

Oczyszczalnia centralna ma cały szereg zalet, jak np. łatwość zapewnienia kwalifikowanej obsługi, względna łatwość rozwiązania unieszkodliwiania i usuwania osadu, elastyczniejsza praca procesu technologicznego, niższy jednostkowy koszt oczyszczania ścieków. Wszystkie te zalety są jednak okupione koniecznością pompowania ścieków na znaczne odległości i budowy długich ciągów kanalizacyjnych. Szczególnie istotnym zagadnieniem jest obsługa. Procesy biologiczne stosowane do oczyszczania ścieków są procesami delikatnymi i wymagają sporej wiedzy i doświadczenia obsługi dla ich efektywnego prowadzenia. Trudno sobie wyobrazić, z powodów chociażby finansowych, że każda miejscowość zatrudni wykwalifikowanego specjalistę do obsługi oczyszczalni. Zdecydowana większość małych oczyszczalni lokalnych nie działa prawidłowo właśnie z powodu niewłaściwej, lub wręcz braku, obsługi. Trudno również sobie także wyobrazić odpowiednie wyposażenie laboratoryjne każdej z małych oczyszczalni. Bez systematycznych analiz, sterowanie procesem odbywa się intuicyjnie, czyli praktycznie go nie ma. Skutek jest taki, iż poważne nakłady inwestycyjne już poniesione, nie przynoszą spodziewanych rezultatów, a wręcz pogarszają sytuację, jaka była przed realizacją inwestycji, ponieważ ścieki sprowadzone do jednego miejsca i źle oczyszczane są znacznie bardziej uciążliwe niż rozproszone w wielu zabudowaniach. Zwracamy uwagę, że nowe regulacje prawne, które weszły w życie z dniem 01.01.2003 r. – nie wymagające usuwania związków azotu i fosforu dla oczyszczalni przyjmujących ścieki do wielkości 14 999 mieszkańców równoważnych, odprowadzane do wód płynących – stawiają to zagadnienie w zupełnie nowym świetle. Umożliwiają one, bowiem stosowanie prostszych, a zatem znacznie tańszych rozwiązań oczyszczania ścieków. Możliwe też będzie stosowanie, dla mniejszych jednostek osadniczych, rozwiązań niskotechnologicznych niewymagających skomplikowanej automatyki, a w szczególnych przypadkach niewymagających doprowadzenia energii elektrycznej i stałej obsługi. Mamy tu na myśli: złoża zraszane, rowy cyrkulacyjne, oczyszczalnie gruntowo – korzeniowe itp.

- 2) W przypadku, gdy zasięg obsługi oczyszczalni obejmuje więcej niż jedną jednostkę osadniczą, niezwykle istotne znaczenie ma sprawa wyboru systemu kanalizacyjnego. Praktyka wykazuje, że koszty budowy sieci kanalizacyjnych stanowią ponad 50 % całkowitego kosztu inwestycyjnego związanego z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków. Stąd też konieczna jest niezwykle staranna analiza wyboru systemu kanalizacji spośród: tradycyjnego układu grawitacyjnego, układu grawitacyjno – pompowego, kanalizacji ciśnieniowej i podciśnieniowej. Problem ten jest szczególnie istotny przy rozległych sieciach, z jakimi będziemy mieć do czynienia w gminie Korsze.

Tradycyjny system kanalizacji grawitacyjnej został wymyślony pierwotnie dla potrzeb miast, a więc dla dużej gęstości zabudowy i dużej koncentracji ludności. Cechą szczególną takiej zabudowy jest wytwarzanie stosunkowo dużych przepływów ścieków przypadających na relatywnie krótkie odcinki kanalizacji. Sytuacja taka uzasadnia duży koszt kanalizacji grawitacyjnej będący skutkiem konieczności układania kanalizacji z określonym spadkiem dla uzyskania szybkości samooczyszczenia, a tym samym szybkiego powiększania się głębokości układania kanałów.

W warunkach luźnej zabudowy, charakterystycznej dla osiedli wiejskich, istnieją dwa podstawowe czynniki zdecydowanie obniżające opłacalność tradycyjnego rozwiązania:

- mała ilość ścieków na jednostkę długości kanalizacji,
- duża długość kanalizacji przypadająca na jedną osobę, a więc duży koszt przypadający na osobę.

W dążeniu do wyeliminowania tych negatywów powstawały próby innych rozwiązań, z których najbardziej rozpowszechnione i sprawdzone to: kanalizacja podciśnieniowa i kanalizacja ciśnieniowa. Ostateczny wybór systemu kanalizacyjnego powinien być przeprowadzony w oparciu o dwa główne kryteria: przydatność techniczna i analiza ekonomiczna. Poniżej omawiamy obydwa systemy.

Kanalizacja podciśnieniowa

Ścieki spływają z poszczególnych zabudowań do studzienki przydomowej wyposażonej w automatyczny zawór zasysania. Gdy ścieki w studziencie przydomowej osiągną zamierzony poziom, zawór otwiera się, i ścieki wraz z dużą ilością powietrza zostają zassane do kanalizacji. Rurociągi są układane tak, iż występują w nich na przemian punkty dolne i górne. Ścieki zbierają się zawsze w punktach dolnych, a następnie są przemieszczane pod wpływem powstającej próżni, poprzez sąsiedni punkt górny do następnego punktu dolnego, itd. aż do zbiornika końcowego, skąd są przepompowywane do oczyszczalni ścieków,

Tak, więc cały system kanalizacji podciśnieniowej składa się z:

- studzienek przydomowych z automatycznym zaworem zasysania,
- systemu rurociągów,
- stacji pomp próżniowych,
- zbiornika końcowego.

Realizacja kanalizacji podciśnieniowej w kilku miejscowościach na terenie kraju, wykazuje, że system ten wymaga wysokiej precyzji wykonania, dobrej automatyki, wysokiej kultury użytkowników. Wymogi te, wskazują, że w naszych warunkach należałoby z niego zrezygnować na rzecz bardziej konkurencyjnego systemu, jakim jest kanalizacja ciśnieniowa.

Kanalizacja ciśnieniowa.

System ten cieszy się coraz większą popularnością w Europie. Od kilkunastu już lat znany na Węgrzech, coraz powszechniej stosowany na Słowacji, Czechach w Niemczech i Skandynawii., a ostatnio także w województwie pomorskim (np. na terenie gmin Puck, Liniewo i Kobylnica). System kanalizacji ciśnieniowej oparty jest na przydomowych szczelnych studzienkach pompowych wyposażonych w pompę objętościową (ślimakową) z automatycznym sterowaniem. Do tych studzienek można przyłączyć grawitacyjnie od 1 do 8 domów jednorodzinnych. W istniejącej zabudowie jako studzienki wykorzystuje się z istniejące zbiorniki bezodpływowe tzw. „szamba”. Pompa rozdrabnia i podaje ścieki przewodami ciśnieniowymi z PE lub PCV o małych średnicach (40 do 80 mm) do przewodu zbiorczego i dalej do kolektora lub bezpośrednio do oczyszczalni. W tym systemie transport ścieków jest możliwy na odległość 5 - 8 km (i dalej - przy sprzyjających warunkach terenowych) przy deniwelacji terenu do 60 m. Przewody układane są na głębokości poniżej strefy przemarzania (1,2 – 1,6 m.) równolegle do terenu, bez konieczności zachowania spadków. System ciśnieniowy daje możliwość dużej dowolności przy wyborze trasy - umożliwia swobodne omijanie przeszkód. Na skrzyżowaniach z trasami komunikacyjnymi wykorzystuje się technologię wiercenia bez naruszania nawierzchni. Możliwe jest też stosowanie technologii bezwykopowego układania przewodów. Główny element systemu stanowi pompa charakteryzująca się wieloma zaletami: bardzo dobrymi parametrami technicznymi, niskimi nakładami eksploatacyjnymi i prostotą w obsłudze i naprawach. Uzupełnieniem pompy jest automatyka sterująca, tak dopracowana, że system w eksploatacji prawie nie wymaga obsługi. Szczególnie korzystne wyniki daje zastosowanie tego systemu na terenach:

- zróżnicowanej konfiguracji, wysokim poziomie wód gruntowych,
- zabudowie zagrodowej, charakterystycznej dla obszarów wiejskich.

Nakłady inwestycyjne kształtują się na poziomie ok. 50 % w porównaniu z klasycznym rozwiązaniem grawitacyjno - tłocznym. Koszty eksploatacyjne oscylują w granicach 20 – 30 zł rocznie. W fazie projektowania technicznego należy każdorazowo przeanalizować, jaki system dla danej miejscowości jest najbardziej korzystny. Konieczne jest także wzięcie pod uwagę możliwości łączenia systemów. Praktyka wykazuje, że przy odległościach pomiędzy budynkami, większymi niż 25 m., kanalizacja ciśnieniowa jest tańsza od grawitacyjnej.

3) W przypadku gminy Korsze proponujemy system łączony:

- W miarę zwartej zabudowie – kanalizacja grawitacyjna lub grawitacyjno - tłoczna,
- W luźnej i rozproszonej zabudowie – kanalizacja ciśnieniowa,
- Na obszarach o bardzo rozproszonej zabudowie i niskiej gęstości zaludnienia, celowe jest zastosowanie oczyszczalni lokalnych (obejmujących więcej niż jeden budynek) lub przydomowych.
- Proponujemy także:
 - wykorzystanie rezerwy przepustowości istniejącej oczyszczalni w Korszach,
 - budowę dwóch technologicznych oczyszczalni w: Garbnie i Łankiejmach,
 - budowę siedmiu niskotechnologicznych oczyszczalni.

Perspektywiczny układ kanalizacyjny gminy tworzyć będą cztery zlewnie:

Zlewnia istniejącej oczyszczalni „Korsze”. Przepustowość istniejącej oczyszczalni w Korszach wynosi 1330 m³/d. Przyjęcie założonych standardów obsługi i perspektywicznej liczby mieszkańców w mieście w wielkości ok. 6200 osób, oznacza, że możliwe jest przyłączenie do niej 3000 osób z terenu gminy. Przyjęto, zatem, że do istniejącej oczyszczalni w Korszach zostaną doprowadzone ścieki z następujących miejscowości: Błogoszewo, Bykowo, Dłużec Wielki, Gierkiny(Giełpsz), Główny, Kałwagi, Kraskowo, Nunkajny, Olszynka, Parys, Podlechy, Polany, Proсна, Równina Dolna i Górna, Sajna Mała i Wielka, Sarkajmy, Sątoczno, Sątoczek, Stawnica, Studzieniec, Słupy, Wentyn i Warnikajmy.

Zlewnia planowanej oczyszczalni „Garbno”. Obejmuje ona miejscowości: Babieniec, Chmielnik, Dubliny, Płutniki, Saduny, Starynię i Tołkiny. Przewidujemy budowę nowej oczyszczalni zlokalizowanej w miejscu istniejącej. Jako wariantowe proponujemy rozwiązanie z włączeniem do tej zlewni miejscowości Równina Dolna i Górna. Głębszej analizy wymaga możliwość wykorzystania istniejących urządzeń.

Zlewnia planowanej oczyszczalni „Łankiejmy”. Obejmuje ona miejscowości: Dierżążnik, Kowalewo Małe i Duże oraz Suśnik .

Zlewnia istniejącej oczyszczalni „Wandajny”, do której proponuje się włączyć miejscowość Długi Lasek.

W miejscowościach: Błuskajmy Wielkie, Gudniki, Gudziki, Marłuty (obejmująca również Łękajmy), Pomnik, Podgórzyn i Suliki przewiduje się budowę oczyszczalni niskotechnologicznych. Rekomendujemy oczyszczalnie gruntowo – korzeniowe.

W pozostałych miejscowościach przewidujemy zastosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Podobnie jak w przypadku wodociągów konieczne jest opracowanie koncepcji techniczno – ekonomicznej kanalizacji gminy, w której należałoby przeanalizować zasadność przedstawionej propozycji, ewentualnie zaproponować inne rozwiązania, a także dokonać analizy ekonomicznej. Również w tym przypadku koncepcja wydaje się niezbędna do sporządzenia „Studium wykonalności”.

- 4) Na terenie miasta planuje się kontynuację rozpoczętych działań polegających na budowie kanalizacji sanitarnej i przekształcaniu istniejącej kanalizacji ogólnospławnej na deszczową.
- 5) Przy planowaniu kanalizacji deszczowej należy się liczyć z potrzebą oczyszczania ścieków opadowych odprowadzanych z ulic i parkingów. Proponujemy wszędzie, gdzie to będzie możliwe rezygnację z odprowadzania wód opadowych do cieków, a stosowanie półprzepuszczalnych nawierzchni ulic, studni chłonnych, stawów filtracyjnych itp.

3. Zaopatrzenie w gaz i ciepło

- 1) Problemy zaopatrzenia w gaz i ciepło wiążą się ze sobą w kontekście wykorzystywania gazu do ogrzewania. Istotną sprawą są tu uwarunkowania wynikające z prawa energetycznego oraz kwestie ekonomiki spalania gazu. Według prognoz Urzędu Regulacji Energii z maja br. w ciągu 20 lat ceny gazu na rynkach światowych wzrosną trzykrotnie. Gdyby ta prognoza się sprawdziła (a wiele przesłanek na to wskazuje), pod znakiem zapytania stanęłaby możliwość powszechnego wykorzystania gazu jako paliwa energetycznego. Nośników energii zastępujących węgiel (ze względów ekologicznych) i olej opałowy (ze względów ekonomicznych) trzeba raczej poszukiwać w tanich lokalnych paliwach takich jak: drewno opałowe, słoma, rośliny energetyczne i biogaz wytwarzany z buraków pastewnych, słonecznika bulwiastego kukurydzy itp. z udziałem osadów ściekowych oraz odpadów komunalnych i odchodów zwierzęcych. Chcemy zwrócić uwagę na konieczność każdorazowego analizowania wielkości potencjalnych odbiorców gazu do celów grzewczych, ponieważ istnieją liczne przykłady gmin, gdzie po kilku latach od doprowadzenia gazu, jego stopień wykorzystywania dla celów grzewczych jest znikomy. Nie ulega także wątpliwości, że tylko zamożniejsza część społeczeństwa gminy będzie zainteresowana komfortem, jaki stwarza wykorzystywanie gazu do celów grzewczych. Natomiast zdecydowana większość będzie wykorzystywała gaz do przygotowania posiłków i ciepłej wody.
- 2) Uwarunkowania wynikające z prawa energetycznego wskazują, że w horyzoncie czasowym „Studium...” gazyfikacja gminy jest mało prawdopodobna. Decydują o tym dwa istotne uwarunkowania:
 - w „Założeniach do planu...” zapisano (cyt.) „z uwagi na ograniczone możliwości przesyłowe istniejących gazociągów wysokiego cieniowania, dalszy rozwój gazyfikacji w mieście i gminie Korsze na bazie istniejącego systemu tj. bez jego rozbudowy jest niemożliwy”,
 - analiza efektywności wykonana metodą UNIDO do koncepcji gazyfikacji miasta i gminy (w 1996 r.) wykazała warunkową efektywność inwestycji; w chwili obecnej, a tym bardziej w przyszłości, sytuacja uległa zasadniczej zmianie ze względu na znaczny wzrost cen gazu, a prognozy cen są bardzo niekorzystne

A zatem biorąc pod uwagę uwarunkowania techniczne i ekonomiczne nie proponujemy gazyfikacji gminy w horyzoncie czasowym obejmującym niniejsze „Studium...” Gdyby jednak władze gminy zdecydowały się na realizację tego przedsięwzięcia, w pierwszym rzędzie należałoby doprowadzić gaz do miejscowości korzystających z kotłowni współpracujących z sieciami ciepłowniczymi i dokonać w tych kotłowniach konwersji węgla na gaz.

- 3) Proponujemy natomiast kontynuację gazyfikacji miast, jeżeli tylko zaistnieją warunki umożliwiające zwiększenie dostaw gazu. Również w tym wypadku w pierwszym rzędzie należałoby doprowadzić gaz do kotłowni miejskich i dokonać w nich konwersji węgla na gaz oraz wprowadzić kogenerację w celu skojarzonej produkcji ciepła i prądu

elektrycznego. przewiduje się realizację gazyfikacji wg koncepcji, która miasto posiada po dokonaniu w niej ewentualnych korekt wynikających z ustaleń „Studium...”

4) Przewiduje się modernizację systemu zaopatrzenia w ciepło polegającą na:

- Działaniach zmierzających do obniżenia zapotrzebowania na energię ciepłą dla celów grzewczych poprzez:
 - wykonanie kompleksowej termomodernizacji budynków, poprzedzonej szczegółowym audytem energetycznym
 - przeprowadzenie modernizacji wewnętrznej instalacji odbiorczych centralnego ogrzewania
 - zastępowanie paliw stałych (węgiel, koks) paliwami ekologicznymi (olej opałowy, paliwa gazowe, biomasa) stwarzającymi możliwości sprawnego regulowania ich wydajnością, dając większą możliwość oszczędności energii i tym samym zmniejszenie kosztów ogrzewania
 - zaspokajanie nowych potrzeb mieszkaniowych wynikających z prognozowanego przyrostu ludności przez indywidualne źródła ciepła oparte na paliwach ekologicznych (w tym odnawialne źródła energii).
 - Modernizacji: wszystkich kotłowni komunalnych poprzez przystosowanie ich do spalania biomasy i gazu ziemnego oraz sieci i węzłów ciepłowniczych.
W okresie perspektywicznym zaopatrzenie gminy w ciepło powinno opierać się niemal wyłącznie na biomasie. Jej istniejące i potencjalne zasoby określone w „Założeniach...” w wielkości ok. 391 – 711 TJ/rok, co z dużym naddatkiem przewyższa zapotrzebowanie gminy w tym okresie. Realizacja tego wymaga znaczących zmian w organizacji systemu. Proponuje się mianowicie utworzenie na bazie „Korpecu” multimedialnego przedsiębiorstwa, które poza obecną działalnością zajęłoby się dystrybucją urządzeń dla energetyki odnawialnej, produkcją i dystrybucją biomasy i biogazu, a w przyszłości również dystrybucją energii elektrycznej i gazu.
- 5) Na terenach wiejskich nie przewiduje się tworzenia nowych scentralizowanych systemów zaopatrzenia w ciepło. Istniejące natomiast należy gruntownie zmodernizować. Po za tymi układami, zaopatrzenie w ciepło powinno być ono nadal realizowane z lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła opalanych paliwami ekologicznymi, w tym przede wszystkim biomasą.

4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

- 1) Moc istniejącego Głównego Punktu Zasilającego, zaopatrującego miasto i gminę w energię elektryczną jest wystarczająca dla zaspokojenia obecnych i rozwojowych potrzeb. Konieczna jest natomiast jego modernizacja. Eksploatator systemu przewiduje sukcesywną rozbudowę i modernizację linii średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych 15/0,4 kV.
- 2) W celu ograniczenia opłat ponoszonych przez urząd miasta i gminy za energię elektryczną należy:
 - nowe obwody oświetlenia dróg i placów wykonać z zastosowaniem odpowiednio dobranych energooszczędnych źródeł światła,
 - stopniowo wymieniać istniejące oprawy i źródła światła na energooszczędne w obwodach oświetlenia ulic i placów jak również w obiektach użyteczności publicznej
 - montaż urządzeń automatycznego sterowania oświetleniem zewnętrznym
 - montaż urządzeń do regulacji natężenia oświetlenia w pomieszczeniach.
- 3) W tych przypadkach, gdy rozwój przestrzenny wykraczać będzie poza zasięg obsługi linii energetycznych, konieczna będzie rozbudowa sieci i urządzeń.

5. Obszary lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Na terenie miasta i gminy nie przewiduje się lokalizacji inwestycji celu publicznego w zakresie infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym. Wprawdzie przez teren gminy przebiega trasa jednego z wariantów tranzytowego gazociągu wysokiego ciśnienia. Jego realizacja jest jednak mało prawdopodobna, przynajmniej w okresie perspektywicznym. Będą natomiast realizowane inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- w zakresie zaopatrzenia w wodę:
 - budowa wodociągów rozszerzających zasięg obsługi i spinających poszczególne uplanowane układy wodociągowe,
 - modernizacja istniejących ujęć wody, które pozostaną w eksploatacji,
- w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków:
 - obszary miejscowości przewidzianych do skanalizowania w systemie zorganizowanym,
 - trasy kanałów tranzytowych,
 - miejscowości, w których będą realizowane planowane oczyszczalnie ścieków i oczyszczalnie przydomowe.

Na odpowiednich rysunkach pokazano obszary lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym. Nie zaznaczono obszarów lokalizacji inwestycji w odniesieniu do oczyszczalni przydomowych. Skala mapy nie pozwala na wyróżnienie tych obszarów. Dotyczą one (jak zaznaczono na rysunkach) wszystkich miejscowości poza zasięgiem obsługi zorganizowanych systemów kanalizacyjnych. Nie pokazano także inwestycji w zakresie zaopatrzenia w gaz, przyjmując że nie będą one realizowane w horyzoncie czasowym „Studium...”

II.III. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

A. Kierunki rozwoju układu komunikacyjnego gminy Korsze

1. Drogi

Na podstawie analizy stanu istniejącego gminy Korsze postawiono diagnozę uwarunkowań, która w układzie komunikacyjnym zakładała podział funkcjonalny dróg na układ;

- nadrzędny
- podstawowy
- pomocniczy

Podział ten w kierunkach rozwoju zostaje utrzymany

W układzie nadrzędnym pozostają drogi:

- **droga wojewódzka nr 592 Bartoszyce –Kraskowo - Kętrzyn – Giżycko**

zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa jest ważną drogą w układzie komunikacyjnym województwa, ważną rolę przypisuje się jej w obsłudze istniejących i projektowanych przejść granicznych.. Przejmuje ruch z międzynarodowego przejścia granicznego w Bezledach w kierunku wschodnim województwa, pełni ważne powiązanie obszarów północnych z terenami wielkich jezior mazurskich. W gminie jest główną osią komunikacyjną przejmującą ruch tranzytowy.

Założono jej modernizację na lata 2005-2008 do parametrów klasy „G”. W ramach jej przebudowy przewidziano wzmocnienie nawierzchni, budowę nowego mostu na rz.Guber , oraz przebudowę drugiego istniejącego mostu na przepust. Budowę zatok autobusowych, chodników w miejscowościach, przebudowę niezbędnych zjazdów oraz przebudowę skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 590. Docelowo należy zachować rezerwę pasa terenu 30 m w liniach rozgraniczających drogi oraz przewidzieć obejście miejscowości Łankiejmy i dwupoziomowe skrzyżowanie z linią kolejową Korsze-Ełk w miejscowości Tołkiny.

- **droga wojewódzka nr 590 Barciany- Korsze – Reszel – Biskupiec**

zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa Korsze – Barciany to ważny odcinek w układzie komunikacyjnym województwa przy zapewnieniu obsługi przejść granicznych. Dla w/w odcinka należy zabezpieczyć klasę G. Przewidziany jest on do modernizacji. W pierwszym etapie przewiduje się wzmocnienie nawierzchni do przejęcia obciążenia 100kN/oś, przebudowy drogi wraz z budową nowego mostu w miejscowości Pomnik. Docelowo należy zachować rezerwę pasa terenu 30 m w liniach rozgraniczających drogi. Dla odcinka Biskupiec-Korsze, który zapewnia powiązanie Korsze z Olsztynem należy nadać klasę „Z”. Docelowo należy zachować rezerwę pasa terenu 25 m w liniach rozgraniczających drogi.

Układ podstawowy ma zapewnić sprawne powiązanie gminy z powiatem , pełni funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na obszarze gminy oraz zapewnia bezpośrednie powiązanie układu nadrzędnego i pomocniczego. Tworzyć go mają następujące drogi powiatowe:

- **nr 26 445 Korsze-Studzieniec**
- **nr 26 447 Glitajny-Sępól**
- **nr 26 443 Korsze-Równina Górna**
- **nr 26 442 Garbno-Drogosze**
- **nr 26 326 Sporwiny-Sątoczno**
- **nr 26 448 Skandawa-Sątoczno**
- **nr 26 328 Sępól-Lwowiec**
- **nr 26 433 Reszel-Dzikowina**

Drogi powyższe wymagają modernizacji do parametrów klasy „Z”- zbiorczej, rezerwy terenu 20 m w liniach rozgraniczających.

- **nr 26 437 Kraskowo-Babieniec,**

Droga ta winny mieć parametry klasy „L” dla , której należy zarezerwować teren 15 m w liniach rozgraniczających.

Drogi układu podstawowego wymagają poprawy stanu technicznego nawierzchni tj. odnow częściowych. Najpilniejszą prace jakie należy przeprowadzić na drogach układu podstawowego to:

- *przebudowa drogi nr 26 445 Korsze - Studzieniec*
- *przebudowa drogi nr 26 443 Korsze-Równina Górna*

Modernizacji i przebudowy wymagają obiekty mostowe na układzie podstawowym zlokalizowane na drogach

- powiatowych
nr 26 442 w miejscowości Garbno na rz. Guber
nr 26 445 w miejscowości Główny na rz. Sajna
nr 26 447 w miejscowości Prosna na rz. Guber
nr 26 448 w miejscowości Sątoczno na rz. Sajna i w miejscowości Marłuty na rz. Guber

Układ pomocniczy tworzą drogi powiatowe, które nie weszły do układu podstawowego oraz drogi gminne. Układ pomocniczy wspomaga układ podstawowy w bezpośredniej obsłudze komunikacyjnej gminy.

Drogi *powiatowe* włączone do układu pomocniczego to:

- 26 432 Łankiejmy-Gudniki
- 26 436 Filipówka -Tołkiny
- 26 444 Łankiejmy-Główny
- 26 446 Sątoczno-Dłużec Wlk.
- 26 460 Warnikajmy-Garbno
- 26 504 Kowalewo-Łędlawki

Drogi *gminne*, które należy uwzględnić jako połączenia będące drogami publicznymi w gminie to następujące ciągi:

- Sątoczno-Kałwagi
- Kałwagi-Studzieniec
- Studzieniec-Sajna Mała
- Droga Powiatowa-Łęka
- Droga Powiatowa- Stawnica
- Piaskowiec-Gierkiny (Giełpsz)-Karszewo- Wiklewo-Parys
- Droga Powiatowa-Karszewo
- Droga Powiatowa-Marłuty-Lwowiec
- Droga Powiatowa-Nunkajmy
- Trzeciak-Wygoda-Wandajny
- Droga Powiatowa-Gnojewo
- Gudnik-Babieniec
- Kraskowo-Błogoszewo-Parys
- Babieniec-Jurtkowo
- Saduny-Saduny
- Droga Wojewódzka –Gudziki-Podgórzyń
- Droga Wojewódzka-Pomnik
- Podlechy-Kraskowo

- Podlechy-Krzemity
- Piaskowiec
- Sajna Mała-Kaskajmy
- Babieniec-Worplawki
- Droga Wojewódzka-Płutniki
- Droga Wojewódzka-Chmielnik-Tołkiny
- Droga Powiatowa-Sątoczek
- Droga Powiatowa-Kamień
- Droga Powiatowa-Kałwagi-Kałwagi Kol.(26 326)
- Droga Wojewódzka-Dłużec Mały-Dłużec Wlk.
- Suśnik-Suśnik
- Dubliny-Płutniki
- Bykowo
- Marłuty-Wągniki

Drogi powiatowe w układzie pomocniczym posiadają różną nawierzchnię. Najpilniejszym zadaniem na w/w drogach jest przebudowa dróg powiatowych: *nr 26 446 Sątoczno-Dłużec Wlk. oraz 26 444 Łankiejmy- Głowbity*

Drogom powiatowym nadaje się klasę „L” – lokalną zabezpieczając pas 15m w liniach rozgraniczających.

Drogi gminne wymagają poprawy stanu technicznego dróg, wzmocnienia nawierzchni, oraz zapewnienia widoczności na łukach. Nadaje się im klasę dojazdową „D”, zabezpiecza pas 15m w liniach rozgraniczających. Na sieci dróg gminnych najpilniejszą potrzebą jest poprawa warunków ruchu na *drodze Podlechy-Kraskowo oraz przebudowa mostu w miejscowości Gnojewo na rz. Sajna*

Z uwagi na bezpieczeństwo pieszych i ruch na drogach w miejscowościach na obszarze gminy należy przewidzieć w terenie zabudowanym chodniki i przejścia dla pieszych.

2. Parkingi

Na obszarze gminy w obrębie MOP-u , który należy przewidzieć w przy drodze nr 590 należy wydzielić miejsce pod parking dla samochodów osobowych, ciężarowych i autobusów

3. Stacje paliw

Na terenie gminy Korsze proponuje się przy drodze wojewódzkiej nr 590 zlokalizować MOP II (miejsce obsługi podróżnych), w którym znajdzie się stacja paliw, parkingi dla samochodów osobowych, ciężarowych i autobusów, urządzenia wypoczynkowe, oraz obiekty gastronomiczne i noclegowe. Powyższe urządzenia posłużą do obsługi gminy i ruchu tranzytowego .

4. Ścieżki rowerowe

Z Planu województwa wynika, że przez gminę Korsze przebiega trasa międzynarodowa **Szlak Bociani** –z Braniewa do Węgorzewa. Szlak ten biegnie obrzeżem gminy po śladzie drogi powiatowej Sępól-Lwowiec. Przez gminę Bisztynek i Reszel, w niedalekim sąsiedztwie gminy Korsze przebiega międzynarodowa trasa rowerowa **Tysiąca Jezior Północnych** – wiąże Iławę, Ostródę, Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Kętrzyn, Węgorzewo, Gołdap, z Litwą. W części wschodniej gminy przebiega projektowana trasa międzyregionalna wiążąca Mrągowo – Kętrzyn – Garbno – Drogosze - Barciany. Jako

uzupełnienie powyższych tras zaproponowano, aby obszar gminy uzupełnić trasami lokalnymi.

Zaproponowane trasy lokalne na terenie gminy to:

- trasa wiążąca obie trasy międzynarodowe przebiegająca przez Sątoczno- Dąb-Gierkiny (Giełpsz)-Łankiejmy-Suśnik w kierunku Reszla,
- trasa Główny – Korsze - Warnikajmy wiąże się z w/w trasą oraz trasą międzyregionalną,
- trasa południowo-wschodnia biegnąca przez Garbno-Tołkiny daje możliwość powiązania Reszla z trasą międzyregionalną.

Tak projektowane trasy zapewniają powiązania wszystkich ważnych tras ze sobą na obszarze gminy i terenach przyległych.

Projektowane trasy prowadzone są przez najciekawsze krajobrazowo i kulturowo obszary gminy, oraz drogami o nawierzchni asfaltowej, niektóre tylko odcinki mają nawierzchnię gruntową.

5. Kolej

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa **Poznań-Olsztyn-Korsze-Skandawa**. Jest to linia pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana. Należy ona do linii o znaczeniu państwowym. W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa przewidziana do modernizacji do prędkości 120 km/h.

Na obszarze gminy jest linia kolejowa **Białystok-Korsze-Bartoszyce-Głomno** - odcinek Białystok-Korsze należy do linii pierwszorzędnych, jednotorowych, nieelektryfikowanych, odcinek Korsze-Głomno należy do linii drugorzędnych, jednotorowych, nieelektryfikowanych. Przewidziany do modernizacji. Odcinek Korsze-Ełk w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa przewidziany do elektryfikacji i modernizacji. Z chwilą elektryfikacji odcinka Korsze-Ełk skrzyżowanie drogi wojewódzkiej 592 w Tołkinach winno być przewidziane jako dwupoziomowe.

B. Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Korsze

1. Drogi i ulice

System komunikacji powinien zapewnić sprawne, bezpieczne dla środowiska powiązania komunikacyjne, które umożliwi rozwój przestrzenny miasta w pożądanych kierunkach.

Miasto Korsze to węzeł komunikacyjny dróg i linii kolejowej.

Drogi publiczne przebiegające przez miasto są kategorii:

- wojewódzkiej
- powiatowej i gminnej.

Korsze położone są przy drodze wojewódzkiej 590 Barciany - Biskupiec, w bezpośrednim oddziaływaniu drogi wojewódzkiej nr 592 Bartoszyce –Giżycko, która przejmując ruch z północy kraju i kieruje go w kierunku wschodnim. Miasto jest ważnym węzłem komunikacji kolejowej na obszarze Polski północno-wschodniej. Na funkcjonowanie miasta ma wpływ linia kolejowa, która z uwagi na skrzyżowanie w jednym poziomie wpływa na zakłócenia ruchu kołowego drogowego poprzez zamykanie go. Przez miasto przebiegają linie kolejowe, które mają powiązania z międzynarodowymi przejściami granicznymi z Rosją.

1.1. Układ nadrzędny

Dla zapewnienia sprawnej, bezpiecznej i szybkiej obsługi komunikacyjnej miasta poprawienia jej dostępności należy stworzyć czytelny podstawowy układ komunikacyjny.

Główny szkielet układu komunikacyjnego tworzyć będą ulice, które zapewnią połączenia pomiędzy miejscami generowania i odbioru ruchu: pomiędzy miejscem pracy i zamieszkania oraz centrum usługowym.

Tak postawione zadanie spełnią istniejące ulice, które przewidywane są do zmodernizowania oraz nowoprojektowane ciągi uliczne.

Nadrzędny układ komunikacyjny tworzyć będą ulice klasy „G„ / ulica główna/

Najważniejszą drogą przebiegającą przez miasto są droga wojewódzka **nr 590 Barciany-Korsze-Biskupiec**. Ciąg powyższy przejmuję ruch na kierunku północ-południe. W stanie istniejącym przebiega ulicami miejskimi- **ulicą Mickiewicza i Wojska Polskiego**, przejmuję ruch zewnętrzny i wewnętrzny. Dla tego ciągu należy zapewnić bezpieczny i sprawny przejazd przez miasto.

Osiągnię się to poprzez:

- a) wpisanie w jej przekrój klasę „G” /rezerwa terenu 25 m w liniach rozgraniczających, jezdnia 7,0 m/,
- b) budowę dwupoziomowego skrzyżowania z linią kolejową. Należy wykonać projekt przedwykonawczy powyższego skrzyżowania . Projekt taki odpowie na pytanie , które rozwiązanie przejście nad, czy pod linią kolejową jest właściwe z p-ku widzenia wykonawczego, funkcjonalnego i finansowego,
- c) wzmocnienie nawierzchni do przenoszenia ruchu do 100 kN/oś,
- d) przebudowę skrzyżowania ulic :Mickiewicza, Wolności, Kościuszki.

1.2. Układ podstawowy

Do ulic układu podstawowego miasta należą ulice **klasy „Z”** / ulica zbiorcza/ są to :

ulice: Wolności, Kościuszki - to ciąg ulic , które przejmują ruch z dróg powiatowych z kierunku Główna i Równiny Górnej, obsługują istniejącą zabudowę usługową i mieszkaniową. Umożliwiają dojazd do terenów bocznic stacji kolejowej. Dla ulic klasy „Z” należy zarezerwować pas terenu w liniach rozgraniczających szerokości **20 m**. Dla prawidłowego funkcjonowania powyższego ciągu wymagana jest jej modernizacja wraz z przebudową odcinka ul. Kościuszki zapewniającą jej płynność na fragmencie do ul. Szkolnej.

1.3. Układ pomocniczy

Zadaniem ulic układu pomocniczego jest bezpośrednia obsługa przyległego terenu oraz obiektów przy nich zlokalizowanych. Tę funkcję spełnią ulice klasy lokalnej „L” i dojazdowej „D”. Dla powyższych ulic należy zarezerwować pas terenu w liniach rozgraniczających szerokości **15 m**

Ulice klasy lokalnej „L”

Szkolna- dla obsługi nowoprojektowanych terenów zabudowy jednorodzinnej,

Wileńska, M. C Skłodowskiej- ulice proponowane dla terenów kolejowych zabezpieczonych pod jej rozwój

Ulice klasy dojazdowej „D”

Ulica gminna nr 20 obsługująca Piaskowiec, bardzo ważne powiązanie umożliwiające w przypadku awarii głównego ciągu komunikacyjnego miasta (przejazdu dwupoziomowego) możliwość bezpiecznego dojazdu do obu części miasta

2. Urządzenia obsługi komunikacji

Jednym z ważniejszych problemów jest parkowanie, Studium adaptuje istniejące parkingi oraz zakłada, że każda nowoprojektowana usługa winna mieć w obrębie swojej działki parking lub stanowiska postojowe. W rejonie terenów przeznaczonych pod strefę przemysłową należy przewidzieć parking dla samochodów ciężarowych.

W mieście nie ma problemu lokalizacji garaży dla zabudowy wielorodzinnej. Zabezpieczone miejsca pod 62 garaże wykorzystane są w ilości 20 boksów.

Należy utrzymać miejsce pod lokalizację przystanku autobusowego przy ulicy Orzeszkowej.

3. Ścieżki rowerowe

Warmińsko- Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie w roku 2000 wykonało opracowanie „Trasy rowerowe województwa warmińsko- mazurskiego”.

Z opracowania wynika, że przez miasto nie przebiegają ważne dla województwa trasy rowerowe. Na terenie miasta powinny pojawić się trasy lokalne, które umożliwią przeprowadzenie tras turystycznych lokalnych z obszaru gminy.

4. Kolej

Przez miasto Korsze przebiegają linia kolejowa: **Poznań-Olsztyn-Korsze-Skandawa** to linia pierwszorzędna, dwutorowa, na odcinku Olsztyn-Korsze linia jest zelektryfikowana oraz **Białystok-Korsze-Bartoszyce-Głomno** - odcinek Białystok-Korsze należy do linii pierwszorzędnych, jednotorowych, nieelektryfikowanych, odcinek Korsze-Głomno należy do linii drugorzędnych, jednotorowych, nieelektryfikowanych,

Powyższe linie prowadzą ruch do przejść granicznych z Rosją w Skandawie i Głomnie.

W przyszłości należy przewidzieć możliwość skrzyżowania drogi wojewódzkiej i linii kolejowej w dwóch poziomach.

C. Obszary dla realizacji zadań rządowych

1. Modernizacja i utrzymanie linii kolejowej Poznań – Skandawa oraz Białystok-Głomno.
2. Elektryfikacja linii kolejowej Białystok-Głomno na odcinku Korsze-Ełk.

D. Obszary dla realizacji zadań samorządu województwa

1. Modernizacja i utrzymanie dróg wojewódzkich
2. Budowa obejść w miejscowości Łankiejmy i przebudowa drogi w Pomniku
3. Modernizacja i budowa normatywnych mostów w miejscowościach:
nr 592 w miejscowości Garbno na rz.Guber
nr 590 w miejscowości Parys,
budowa przepustu na drodze nr 592 w m. Garbno
4. Budowa chodników w miejscowościach przy drogach wojewódzkich

E. Obszary dla realizacji zadań samorządu powiatowego

1. Modernizacja i utrzymanie dróg powiatowych
2. Remonty nawierzchni odcinków dróg
nr 26 445 Korsze Studzieniec
nr 26 443 Korsze-Równina Górna
3. Modernizacja nienormatywnych mostów :
w miejscowości Garbno na rz.Guber na drodze 26 442

w miejscowości Głównbity na rz. Sajna na drodze 26 445

w miejscowości Prosna na rz. Guber na drodze 26 447

w miejscowości Sątoczno na rz. Sajna i w miejscowości Marłuty na rz. Guber
na drodze 26 448

4. Budowa parkingów przy drogach powiatowych

5. Budowa chodników w miejscowościach przy drogach powiatowych

F. Obszary dla realizacji zadań samorządu gminnego

1 Modernizacja i utrzymanie dróg gminnych

2 Budowa i oznakowanie tras rowerowych

II.IV. ROLNICTWO

Ukierunkowanie produkcji rolnej.

W gminie Korsze rolnictwo jest i pozostanie główną funkcją gminy. Występujące w całym kraju przekształcenia gospodarcze i wdrażanie zasad gospodarki rynkowej wywiera bardzo duży wpływ na możliwość rozwoju rolnictwa.

Gwałtowne wprowadzanie zasad gospodarki rynkowej do rolnictwa, które wyjątkowo gwałtownie zaznacza się wzrostem cen na środki produkcji i usługi niezbędne w produkcji rolnej powoduje wzrost kosztów produkcji w rolnictwie. Ograniczone możliwości finansowe gospodarstw rolnych przy wzroście cen na środki produkcji nie sprzyjają dalszej intensyfikacji gospodarki rolnej.

Mimo korzystnej struktury arealnej warunki prowadzenia produkcji rolnej (zwłaszcza roślinnej) są tu ciężkie (krótki okres wegetacyjny, gleby żyzne, lecz trudne w uprawie, urozmaicona konfiguracja terenu, brak dróg transportu rolnego o twardej nawierzchni). Wszystko to sprawia, że koszty produkcji są tu wyższe, a dochodowość niższa w porównaniu z innymi regionami kraju.

W gminie Korsze, podobnie jak w całym powiecie Kętrzyńskim rynek rolny jest słabo zorganizowany. Stoi to w oczywistej sprzeczności z potencjalnymi możliwościami rolnictwa. Dopuszczono się zaniechania produkcji przez cukrownię w Kętrzynie, stąd też buraki cukrowe trzeba transportować do cukrowni w Głinojecku. Skupem rzepaku zajmują się Zakłady Przemysłu Tłuszczowego w Kruszwicy.

Producenci rolni działają indywidualnie poszukując rynku zbytu dla swoich produktów. W tym względzie potrzebna jest pomoc organizacyjna ze strony władz samorządowych szczebla gminnego i powiatowego w celu pomocy organizacji trwałych struktur producenckich i handlowych.

Na bazie istniejących możliwości należy stworzyć organizację skupu produktów rolniczych.

Coraz bardziej należy dostrzegać odrębność lokalizacji produkcji i lokalizacji konsumpcji produktów rolnych.

W bliższej perspektywie na obszarze całej gminy podjąć należy działania na rzecz realizacji o tendencjach stabilności produkcji rolnej poprzez :

- ❑ **obniżenia kosztów własnych produkcji w gospodarstwach a w szczególności :**
 - stosowanie racjonalne środków produkcji,
 - stosowanie nowoczesnych i oszczędnych technologii i metod produkcji,
 - dostosowanie sprzętu rolniczego do warunków produkcji;
- ❑ **racjonalne wykorzystanie potencjału przyrodniczego gminy;**
- ❑ **przygotowanie rolników do korzystania ze środków Unii Europejskiej.**

II.V. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

A. Obszary o wysokich wartościach przyrodniczych pełniące istotną funkcję w osnowie przyrodniczej gminy

Przestrzenne formy ochrony przyrody obejmują ponad 20% obszaru gminy. Są to Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber oraz Obszar Specjalnej Ochrony „Warmińskie bociany” (kod PLB280009), w ramach sieci Natura 2000. Na terenie gminy ustanowiono 36 pomników przyrody. Są to zarówno aleja, skupisko drzew jak też pojedyncze okazy, występujące głównie na obszarach dawnych założeń dworsko-parkowych (które są objęte ochroną konserwatorską) oraz na terenie Lasów Państwowych.

Warmia i Mazury ze względu na duże zasoby przyrodnicze i rozległe obszary prawnie chronione uznane zostały przez Sejm RP za obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski. Gmina Korsze, pomimo iż charakteryzuje się małą lesistością (jedynie 14%), znajduje się na terenie powyższego obszaru, który obejmuje całe terytorium województwa. Nadmienić należy, iż lasy w gminie zajmują małe, rozdrobnione obszary i nie do końca spełniają swoje założenia funkcjonalne.

W skład systemu przyrodniczego w gminie zaliczyć można:

- **doliny rzek Guber oraz Sajna**, które stanowią naturalne korytarze ekologiczne rangi regionalnej, znajdują się częściowo w obrębie obszaru chronionego krajobrazu,
- **doliny mniejszych cieków** - korytarze rangi lokalnej,
- **obszary leśne**, które wymagają wzmocnienia i ukształtowania,
- **zielen dawnych założeń dworsko-parkowych**, gdzie spotkać można wiele cennych okazów drzew, często rozmiarów pomnikowych, stanowiące ważny element zieleni antropogenicznej w środowisku przyrodniczym gminy,
- **drzewostan przydrożny**, pełniący funkcję izolacyjno-ochronną i krajobrazową, lokalnie o randze pomników przyrody.

Gmina Korsze charakteryzuje się słabo rozwiniętą strukturą ekologiczną, czego powodem jest przewaga terenów uprawianych rolniczo oraz istnienie małych i rozproszonych kompleksów leśnych w otoczeniu rzek, które stanowią naturalne i podstawowe ciągi ekologiczne, gdyż umożliwiają przemieszczanie się fauny oraz flory na znaczne odległości. Płynące przez teren gminy ciek prowadzą wody znacznie zanieczyszczone.

B. Kierunki zagospodarowania przestrzennego.

1. Obszary objęte ochroną na podstawie przepisów szczególnych

1.1. Obiekty chronione o znaczeniu lokalnym

Zgodnie z definicją zamieszczoną w ustawie o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., **pomnikami przyrody** są pojedyncze twory przyrody żywej [...] lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa [...].

Według rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, na terenie gminy znajduje się 36 pomników przyrody, których listę załączono poniżej.

Tab.II.V.1.Rejestr drzew pomnikowych na terenie gminy Korsze

Lp.	nr	gatunek	obwód [cm]	wysokość [m]	lokalizacja	ustanowienie
1	374	aleja dębowa, 53 drzewa na odcinku 600 m	150-280	19-21	przy drodze publicznej z Błuskajm Wielkich do Błuskajm Małych	1978
2	388	grupa drzew 15 dębów	380-600	26-29	park podworski Główny	1984
3	612	lipa	370	24	Karszewo, własność p. Rosickich	1992
4	690	dąb	370	21	leś. Królikarnia, oddz.364c	1994
5	725	dąb	410	24	leś. Suśnik, oddz 265b	1994
6	726	buk	410	24	leś. Suśnik, oddz 264a	1994
7	727-729	3 jesiony	260-310	26-28	leś. Suśnik, oddz 260a	1994
8	730-739	10 buków	230-380	24-26	leś. Suśnik, oddz 260a	1994
9	740	klon	260	25	leś. Suśnik, oddz 260a	1994
10	741	dąb	440	28	leś. Suśnik, oddz 260a	1994
11	742	dąb	380	24	leś. Suśnik, oddz 265 j	1994
12	743-745	3 graby	210-230	21-22	leś. Suśnik, oddz 265 j	1994
13	746-751	6 wiazów	210-270	21-23	leś. Suśnik, oddz 265 j	1994
14	752	buk	320	22	leś. Suśnik, oddz 265 j	1994
15	753	buk	330	23	leś. Suśnik, oddz 265 j	1994
16	754	grab	210	22	leś. Suśnik, oddz 263 j	1994
17	755	buk	300	22	leś. Suśnik, oddz 263 j	1994
18	756	buk	310	23	leś. Suśnik, oddz 263 j	1994

Dla **pomników przyrody** przyjmuje się ustalenia zawarte w cytowanej powyżej ustawie. Art. 45. mówi o potencjalnych zakazach w stosunku do pomników przyrody. W aspekcie problematyki zagospodarowania przestrzennego podstawowe znaczenie mają następujące zakazy:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu [...],
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
- zmiany sposobu użytkowania ziemi,
- umieszczania tablic reklamowych.

Powyższe zakazy nie dotyczą między innymi:

- prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody.

Na terenach niezabudowanych drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

Ze względu na synantropizację obszaru, w gminie przeważa roślinność antropogeniczna (wprowadzona przez człowieka). Są to nie tylko duże areale rolnicze, ale również obiekty o wysokiej randze przyrodniczej. Do wyróżniających się zaliczyć można **zadrzewienia. Najcenniejsze znajdują się na terenie zabytkowych cmentarzy, jak również przy dawnych założeniach parkowych.** Cenne zadrzewienia występują również wzdłuż dróg czy pól. Niektóre z nich objęte zostały ochroną prawną.

Tab.II.V.2. Zestawienie założeń parkowych występujących na terenie gminy, wpisanych do rejestru zabytków.

Lp.	lokalizacja	nr rejestru wojew.	opis
1	Park w Błogoszewie	KL-II-5347-4/79	park z XIX w. typu leśnego o powierzchni 2,1 ha, skład: głównie lipy, dęby i graby
2	Park w Głowbitach	5347-6/80	park z XIX w. dworski o pow. 6,8 ha, w tym staw o pow. 0,35 ha, drzewa o charakterze pomnikowym
3	Park w Sątoczku	5347-10/81	park krajobrazowy z XVIII-XIX w. o pow. 4,4 ha, staw o pow. 1,5 ha, dwór w części zachodniej
4	Park w Prośnie	5347-16/81	park z XVIII-XIX w. o pow. 8,7 ha w zakolu rzeki Guber, zabytkowa budowla pałacowa i stajnie, staw o pow. 0,3 ha
5	Park w Wandajnach	5347/14/83	park z pocz. XIX w. o pow. 1,67 ha, liczne gatunki drzew
6	Park w Łankiejmach	5347-17/83	park dworski z XVIII w. o pow. 7,56 ha, trzy stawy, drzewa o charakterze pomnikowym
7	Park w Tołkinach	5347-23/84	park dworski w stylu angielskim z XVIII w. o pow. 14,88 ha, w tym wody 1,04 ha
8	Park w Glitajnach	5347/31/84	park dworski z XVIII w. o pow. 3,30 drzewa o charakterze pomnikowym
9	Park w Równinie Dolnej	5347-32/84	park z XIX w. o pow. 1,62 ha, dworek, ślady alejek i fontanny, rzadkie gatunki drzew

Podlegają one ochronie konserwatorskiej. Wszelkie działania na ich obszarze wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

1.2. Obiekty chronione o znaczeniu ponadlokalnym

Definicja obszaru chronionego krajobrazu zawarta w art. 23 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., mówi iż: „obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.”

Na terenie **Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber** obowiązują ograniczenia zawarte w rozporządzeniu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr 21 z 14 kwietnia 2003 r w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa (Dz. Urzędowy Woj.W-M nr 52). W aspekcie problematyki ochrony i kształtowania środowiska na obszarach chronionego krajobrazu najważniejsze są następujące zakazy:

- lokalizowania nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska,
- lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej,
- likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych,
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych,
- umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarlisk i złożonej ikry, ptasich gniazd oraz wybierania jaj,
- wypalania roślinności,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu [...].

Zakazy, o których mowa nie dotyczą między innymi inwestycji realizujących cele publiczne.

Rozporządzenie nie narusza zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia.

Nadzór nad wykonaniem rozporządzenia sprawuje Wojewódzki Konserwator Przyrody.

1.3. Obszary chronione o znaczeniu europejskim

Północna część gminy włączona została w europejską sieć obszarów chronionych **NATURA 2000** (pełna nazwa: Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000), jako Obszar Specjalnej Ochrony „Warmińskie bociany” (kod PLB280009).

Sieć obejmuje obszary chronione na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem utworzenia sieci jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej. W skład sieci Natura 2000 wchodzi między innymi Obszar Specjalnej Ochrony (OSO), wyznaczone na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. dyrektywy „ptasiej”. OSO obejmują istotne miejsca lęgowe i ważne miejsca przystankowe na szlakach wędrówek ptaków migrujących.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, wyznaczenie obszaru Natura 2000, zmiana jego granic lub likwidacja następuje w drodze rozporządzenia ministra środowiska, które określa nazwę, położenie administracyjne, obszar, cel i przedmiot ochrony. Do obowiązków ministra należy również ustanowienie planu ochrony obszaru (prawo ochrony środowiska, art. 29), który będzie zawierał:

- opis i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków,
- opis warunków zachowania lub przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków,
- wykaz zadań ochronnych, z określeniem sposobu ich wykonywania, rodzaju, zakresu i lokalizacji,
- określenie zakresu monitoringu przyrodniczego,
- opis przebiegu granic obszaru Natura 2000.

Obecnie brak jest wiążących przepisów w zakresie warunków realizacji przedsięwzięć na obszarach sieci Natura 2000. Art. 33. ustawy prawo ochrony przyrody mówi, iż na terenie objętym siecią Natura 2000 zabrania się podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w istotny sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. Na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu (art. 36) działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000.

2. Polityka ochrony środowiska gminy Korsze

Nadrzędną zasadą ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju. Dla jej wdrożenia określono liczne zasady pomocnicze. Główne to zasada przezorności, wysokiego poziomu ochrony środowiska, prewencji (zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, recykling), integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, uspołeczniania polityki ekologicznej oraz zasada „zanieczyszczający płaci”.

W opracowaniu „Polityka ochrony środowiska gminy Korsze, EkoInfra”, przyjęto następujące założenia strategii działania w gminie w zakresie ochrony i kształtowania środowiska:

- racjonalne korzystanie z zasobów środowiska przez mieszkańców gminy, zakłady przemysłowe, gospodarstwa rolnicze oraz obiekty turystyczne,
- poszukiwanie możliwości współpracy z innymi gminami przy realizacji ponadgminnych przedsięwzięć ochrony środowiska,
- przygotowywanie przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska zgodnie z wymogami polskich instytucji i programów Unii Europejskiej, wspierających realizację inwestycji proekologicznych,
- tworzenie warunków sprzyjających wykorzystywaniu energii ze źródeł odnawialnych dostępnych na terenie gminy,
- priorytetowe traktowanie przez gminę tych działań na rzecz ochrony środowiska, które umożliwiają spełnianie wszystkich norm prawnych.

2.1. Ogólnogminne kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony i kształtowania przyrody.

Lasy w naszej strefie klimatyczno – geograficznej stanowią najbardziej naturalną formację przyrodniczą. Spełniają one funkcje ekologiczne, produkcyjne i społeczne. Wpływają korzystnie na kształtowanie klimatu, regulację obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją, zachowanie potencjału biologicznego wielu gatunków i ekosystemów, a także różnorodność krajobrazu.

Program zalesiania województwa, w związku z jego przynależnością do obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, wskazuje główne kierunki leśnego zagospodarowania gruntów porolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia. Za cel strategiczny przyjęto hasło „zalesienia elementem zrównoważonego rozwoju województwa”. Kształtowanie stref zieleni i wyznaczenie obszarów do zalesień, spowodowałoby znaczne wzmocnienie struktury przyrodniczej gminy.

Niestety, z uwagi na wysoką jakość gleb, mało realne jest spowodowanie znacznego wzrostu powierzchni lasów i wzmocnienie znaczenia gospodarki leśnej w gminie. Natomiast zaleca się trwałe zadarnianie stoków o nachyleniu przekraczającym 12%, jak też wprowadzenie zadrzewień na terenach zagrożonych erozją, na terenach przybrzeżnych wód płynących i stojących, na obszarach chronionych oraz na terenach o mało urozmaiconym krajobrazie. Z informacji uzyskanych w Nadleśnictwie Srokowo, rok rocznie zalesiane są grunty przekazywane Lasom Państwowym przez Agencję Nieruchomości Rolnej. W latach 1999-2004 w ten sposób przekształcono użytkowanie 54,71 ha obszarów rolnych, 8,51 ha łąk oraz 10,98 ha pastwisk. Na rok 2005 planuje się zalesienie powierzchni 1,13 ha. Planowana powierzchnia zalesień gruntów ANR (do przekazania nadleśnictwu) na lata 2005-2020 wynosi 54,34 ha.

Proponuje się podjęcie następujących działań w zakresie ochrony i kształtowania przyrody:

- ochrona i wzbogacanie zieleni na terenach włączonych do systemu przyrodniczego w gminie, ograniczanie tworzenia barier infrastrukturalnych i kubaturowych mogących naruszyć lub przerwać spójność struktur naturalnych,
- zalesianie gruntów rolnych, które spełniają przynajmniej jeden z poniższych warunków:
 - a) grunt VI lub V klasy,
 - b) grunt położony na stoku o średnim nachyleniu powyżej 15%,
 - c) grunt zdegradowany w rozumieniu ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- wprowadzenie zalesień na zboczach i skarpach zagrożonych erozją wodną, natomiast zakazuje się wprowadzania zalesień na terenach o niekorzystnych warunkach siedliskowych (torfowiska, bagna, tereny zagrożenia powodziowego),
- zaplanowanie zalesień zgodnie z wymogami środowiska lokalizacji, skład gatunkowy powinny charakteryzować różnorodność i zgodność z siedliskami. Są to czynniki istotne dla jakości, zdrowotności i odporności nasadzeń leśnych i rozwoju ekosystemów,
- kształtowania zieleni krajobrazowo-ekologicznej poprzez zwiększenie ilości zadrzewień, zarówno śródpolnych jak też występujących wzdłuż ciągów ulicznych, prowadzenie systematycznych zabiegów pielęgnacyjnych drzewostanu,
- maksymalne zachowanie zadrzewień na terenach istniejącej i planowanej zabudowy,
- na terenie dawnych założeń parkowych obowiązek uzgadniania wszelkich działań z konserwatorem zabytków.

Zamierzenia planistyczne w gminie na obszarze poszczególnych form ochrony przyrody powinny być każdorazowo konsultowane ze służbami Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Olsztynie oraz z Nadleśnictwami. Umożliwi to właściwe pod względem ochrony przyrody i krajobrazu lokalizowanie nowych funkcji, a jednocześnie przyczyni się do zachowania bioróżnorodności środowiska przyrodniczego gminy Korsze.

2.2. W celu renaturalizacji rzeki Guber.

Dużym dobrem gminy jest rzeka Guber. Niestety, ze względu na pełnioną funkcję odbiornika ścieków, jest to ciek bardzo zanieczyszczony. Duże wahania przepływu wody są czynnikiem ograniczającym możliwości rozwoju na terenie zlewni. Dotyczy to kierunku planowania

gospodarki wodno – ściekowej oraz doboru odpowiedniego przemysłu, spełniających aktualne wymogi ochrony środowiska.

- konieczna jest renaturalizacja zlewni rzeki Guber. W trakcie sporządzania jest studium zlewni rzeki Guber, które będzie zawierało analizę możliwości technicznych i ekonomicznych retencji oraz wytyczne dla monitoringu zanieczyszczeń rzeki Guber.
- podejmowane w gminie działania powinny mieć na celu poprawę zdolności rzek i cieków do samooczyszczania. Można to osiągnąć poprzez obsadzenie brzegów roślinnością, napowietrzanie, jak też budowę małych elektrowni wodnych.

2.3. W zakresie ograniczenia zanieczyszczeń środowiska

- rozbudowa infrastruktury ochrony środowiska oraz objęcie kanalizacją sanitarną całości gminy,
- rezygnacja z paliw stałych do celów grzewczych na rzecz paliw ekologicznych, gazyfikacja gminy,
- realizacja instalacji na bazie odnawialnych źródeł energii.

2.4. W zakresie usuwania i unieszkodliwiania odpadów

Wskaźnik jednostkowego nagromadzenia odpadów w gminie przyjmuje się na poziomie 1,5 m³/M, rok. Gospodarka odpadami w gminie powinna pójść w następujących kierunkach:

- objęcie całej gminy i wszystkich mieszkańców zorganizowanym system gospodarki odpadami,
- likwidacja istniejącego składowiska odpadów komunalnych w Łankiejmach ze względu na jego potencjalne zagrożenie dla środowiska,
- wskazanie lokalizacji pod nowoczesne, profesjonalne składowisko, bezpieczne dla środowiska na terenie gminy lub alternatywnie poza jego granicami,
- przeprowadzenie działań na rzecz likwidacji dzikich składowisk odpadów.

II. VI. GEOLOGIA

1. Perspektywy powiększenia bazy surowcowej

Obszar gminy jest słabo rozpoznany pod względem występowania surowców mineralnych. Wytypowano 9 “obszarów prognostycznych” występowania kredy jeziornej na podstawie istniejących dokumentacji torfowisk w rejonie miejscowości: Wetyn (A), Kamień (B), Gierkiny/Giełpsz (C), Karszewo (D), Wiklewo (E i F), Trzeciaki (G), Gudniki (H) i Babieniec (I).

Charakterystykę torfowisk z gminy Korsze opracowano na podstawie informacji z bazy danych Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach koło Warszawy. Baza ta gromadzi najważniejsze informacje z dokumentacji torfowiskowych woj. olsztyńskiego wykonanych latach 50-tych, 60-tych i 70-tych.

Na terenie gminy Korsze występują 23 torfowiska, które są perspektywiczne dla udokumentowania złóż torfu. Łączne zasoby szacunkowe torfu wynoszą 2838 tys. m³ na powierzchni 108,8ha. Największe torfowiska gminy, to: **Wągniki (L2)** o zasobach 342 tys. m³ - pow 15ha i **Różyna (J3)** o zasobach 238 tys m³ - pow 7ha. Średnie miąższości torfu (łącznie z wierzchnią-nadkładem) na poszczególnych torfowiskach wynoszą od 1,52m (torfowisko **Różyna (J1)**) do 5,91m (torfowisko **Wągniki (L1)**), przy maksymalnych 2,00-7,50m. Na terenie gminy występują torfowiska niskie, przejściowe, wysokie i mieszanotypowe.

Pod względem jakości, charakterystyka torfów z gminy jest następująca

- o -z uwagi na zawartość popiołu (3,80-24,00%) i stopień rozkładu (21-50%) wszystkie torfy mogą być przydatne jako rolnicze,
- o -torfy z torfowisk **Różyna (J1 i J2)**, **Wągniki (L1-L3, L5-L7)**, **Guber-Sajna (K2)**, **Kraskowo (N1-N4)**, **Równina (P)**, **Pieckowo (S)** mogą być również przydatne jako torfy ogrodnicze (zaw. popiołu 3,80-20,30%, stopień rozkładu 21-40%),
- o -torfy z torfowisk **Różyna (J3 i J2)**, **Guber-Sajna (K1-K3)**, **Wągniki (L1-L4, L6 i L7)**, **Borszyny (M)**, **Kraskowo (N1-N4)**, **Trzeciaki (O2)**, **Równina (P)**, **Klewno (R)** i **Pieckowo (S)** mogą być przydatne jako torfy lecznicze-borowiny (popielność 6.30-24,50 %, stopień rozkładu 30-50 %), pod warunkiem spełnienia wymagań sanitarnych.

Tab. II.IV.1.Perspektywy powiększenia bazy surowcowej w gminie Korsze (stan rozpoznania III kwartał 2004 r.)

Lp.	Rejony perspektywiczne	Rodzaj surowca	Zasoby perspektywiczne [tys. ton]
1	2	3	4
A	Wetyn	Kreda jeziorna	28
B	Kamień	Kreda jeziorna	23
C	Gierkiny/Giełpsz	Kreda jeziorna	111
D	Karszewo	Kreda jeziorna	49
E	Wiklewo	Kreda jeziorna	1419
F	Wiklewo	Kreda jeziorna	169
G	Trzeciaki	Kreda jeziorna	253
H	Gudniki	Kreda jeziorna	88
I	Babieniec	Kreda jeziorna	161
J1	Różyna	Torf i gytia	38/8

J2	Różyna	Torf i gytia	59/50
J3	Różyna	Torf i gytia	238/86
K1	Guber - Sajna	Torf	62
K2	Guber - Sajna	Torf i gytia	103/107
K3	Guber - Sajna	Torf	30
L1	Wągniki	Torf i gytia	133/90
L2	Wągniki	Torf i gytia	342/23
L3	Wągniki	Torf i gytia	170/172
L4	Wągniki	Torf	217
L5	Wągniki	Torf i gytia	117/29
L6	Wągniki	Torf i gytia	133/12
L7	Wągniki	Torf	127
M	Borszyny	Torf i gytia	100/33
N1	Kraskowo	Torf	51
N2	Kraskowo	Torf	153
N3	Kraskowo	Torf	51
N4	Kraskowo	Torf i gytia	101/26
O1	Trzeciaki	Torf	143
O2	Trzeciaki	Torf i gytia	105/31
P	Równina	Torf i gytia	83/34
R	Klewno	Torf i gytia	145/95
S	Pieckowo	Torf	137

Opracowano na podstawie: Bujakowska K., Parecka K., *Inwentaryzacja Złóż Surowców Mineralnych Województwa Olsztyńskiego z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska, Gmina Korsze*, Opracowanie wykonane przez Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie, Zakład w Gdańsku na zlecenie MOŚZN i L w Warszawie, Maszynopis w Urzędzie Gminy Korsze, Gradys A, Charakterystyka wybranych torfowisk z terenu gminy Korsze oraz konsultacje z Urzędem Gminy w Korszach.

2. Zakazy, nakazy i zalecenia związane z ochroną kopalin i zasobów wodnych

2.1. Ochrona kopalin

Z racji na występowanie w gminie Obszaru Chronionego krajobrazu Doliny Rzeki Guber istnieją ograniczenia dotyczące eksploatacji złóż kopalin, na terenie objętym ochroną.

2.2. Ochrona zasobów wodnych

Punktem wyjścia do koncepcji ochrony zbiorników wód podziemnych jest Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska, Dział III, Art. 98.1, w której stanowi się, że wody podziemne i obszary ich zasilania podlegają szczególnej ochronie, polegającej zwłaszcza na niedopuszczeniu do zanieczyszczenia wód oraz na zapobieganiu i przeciwdziałaniu szkodliwym wpływom na obszary ich zasilania. W celu osiągnięcia powyższych założeń tworzy się obszary ochronne zbiorników wód podziemnych, na zasadach określonych Ustawą z dnia 18 lipca 2001r. Prawo Wodne.

Celem kreowania obszarów chronionych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) jest powstrzymanie degradacji środowiska wód podziemnych i zachowanie czystych wód do wykorzystania w przyszłości.

II.VII. ŚRODOWISKO KULTUROWE

1. Cele ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

Ochrona i jak najlepsze zachowanie spadku po poprzednich pokoleniach, jakie stanowi dziedzictwo kulturowe, jest niezbędne, by naród, społeczeństwo, a wreszcie wspólnota lokalna i poszczególni jej członkowie zachować mogli ciągłość kulturową. Na specyficznych pod względem historii i przemian ludnościowych obszarach Ziemi Północnych tym trudniejsze jest kultywowanie przeszłości, więcej odnajduje się drażliwych tematów. Nie powinny jednak one przeszkodzić w zachowaniu i przekazywaniu przyszłym pokoleniom dziedzictwa miejsca, tego niepowtarzalnego świadectwa przeszłości, które - w przypadku zniszczenia – znika bezpowrotnie.

2. Zadania samorządów lokalnych i właścicieli obiektów zabytkowych.

Szczególną rolę w ochronie zabytków posiadają samorządy lokalne, które mają największy i bezpośredni wpływ na stosunek do lokalnego dziedzictwa kulturowego, określają wobec niego i prowadzą lokalną politykę, mogą i powinny tworzyć klimat sprzyjający dbałości o zabytki.

Również prawo polskie nakłada na władze lokalne powinność opieki i dbałości o stan zachowania dziedzictwa. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na gminy obowiązek stworzenia gminnego programu ochrony zabytków. W porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem powinna być też założona gminna ewidencja zabytków.

3. Możliwości pozyskiwania środków finansowych dla ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

Wpisanie obiektu zabytkowego do wojewódzkiego rejestru zabytków daje jego właścicielowi prawo do starania się o dofinansowanie (w przypadku, gdy właścicielami są jednostki budżetowe) lub refundacje (dla właścicieli prywatnych) kosztów poniesionych na uzgodnione z urzędem ochrony zabytków prace przy zabytku. Istnieje też możliwość uzyskania pomocy funduszy europejskich na cele ochrony zabytków, jednak korzystanie z ich wymaga przygotowania specjalistycznego programu przewidującego szczegółowe kosztorysy i szacującego wpływ dotowanych inwestycji na rozwój regionalny. M.in. w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego uruchamiane będą w latach 2004-2006 oraz od 2007 r. fundusze strukturalne z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego na rozwój regionów, a uwzględniany w nich jest też rozwój turystyki i kultury. Wydaje się, że utworzenie specjalnej strefy parku kulturowego na terenie gminy (a obszary o takim potencjale zostały określone na terenie gminy i miasta Korsze), przygotowanie programu jej działania i aktywizacji regionu dzięki rozwijaniu turystyki opartej na miejscowym dziedzictwie kulturowym, mogłoby pomóc w uzyskaniu takiej pomocy.

I. MIASTO KORSZE.

1. Kierunki i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej.

- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego miasta ze względu na jego wartości historyczne, naukowe i artystyczne oraz wartości kompozycyjne i ekspozycyjne
- kształtowanie nowej przestrzeni kulturowej o cechach inspirowanych tradycją miejsca
- popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym Korsz (poprzez akcje informacyjne, rozpowszechnienie folderów informacyjnych, wytyczanie tras edukacyjnych - szlakami zabytków, historycznych miejsc)

Artykuł 6 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r., Nr 162 poz.1568):

Art. 6. 1. Ochronie i opiece podlegają, **bez względu na stan zachowania**:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,

- c) kurhanami,
 - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Słowniczek, wg artykułu 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162 poz.1568):

- 1) **zabytek** - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) **zabytek nieruchomy** - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) **zabytek ruchomy** - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) **zabytek archeologiczny** - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 6) **prace konserwatorskie** - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) **prace restauratorskie** - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) **roboty budowlane** - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) **badania konserwatorskie** - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) **badania architektoniczne** - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) **badania archeologiczne** - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) **historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny** - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) **historyczny zespół budowlany** - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) **krajobraz kulturowy** - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) **otoczenie** - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków, w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

2. Ochrona układu przestrzennego, struktury krajobrazu.

Zalecane do ochrony:

- historyczny układ centrum miasta wraz z tworzącą je zabudową,
 - historyczny układ ulic, dróg i podziałów własnościowych (przy tworzeniu planów miejscowych zalecane analizy map historycznych),
 - historyczne zespoły urbanistyczne, m. in.
 - zespół domów wraz z budynkami gospodarczymi dla pracowników kolejowych przy ul. Wojska Polskiego,
 - ciąg historycznej zabudowy mieszkalnej przy ul. Wolności,
- oraz układy przestrzenne i zespoły zabudowy osiedli z lat 20. i 30. XX w.:
- Kolonia Wolność, zabudowa ulic Słoneczna, Zielona, Wiejska, Długa i Wolności,

- osiedle mieszkaniowe, zabudowa ulic Skłodowskiej, Chopina, Kilińskiego i Moniuszki,
 - zabudowa przy ulicy Konopnickiej,
 - osiedle, zabudowa ulic Nowy Świat, Powstańców, Raławicka;
- historyczny układ przestrzenny zespołu dworca kolejowego pasażerskiego i towarowego,
 - historyczny typ i skala zabudowy – różne dla poszczególnych fragmentów miasta,
 - zróżnicowany, dostosowany do poszczególnych obszarów miasta, nawiązujący do tkanki historycznej sposób zabudowy i stopień zagęszczenia zabudowy działek,
 - sylweta miasta.

3. Ochrona obiektów architektury i techniki.

- postulat bezwzględnej ochrony i zachowania obiektów architektury i budownictwa wpisanych do rejestru zabytków, względem których obowiązują przepisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162 poz.1568 wraz z późniejszymi zmianami). Działania przy tych obiektach wymagają akceptacji wojewódzkiego konserwatora zabytków, m. in., wg powyższej ustawy:

Art. 36. 1. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- 5) prowadzenie badań archeologicznych;
- 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, z zastrzeżeniem art.12 ust.1;
- 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru

Wykaz II.VII.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego - miasto Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	NR REJ.	DATA WPISU
1	Korsze	Mickiewicza	6	dom	A-2493/O	27.12.1994
2	Korsze	Mickiewicza	17	dom	A-1660/O	7.05.2001
3	Korsze	Mickiewicza	21	willa wraz z działką i zielenią wysoką	A-1973/O	7.05.2001
4	Korsze	Mickiewicza	33	kościół ewangelicki, ob. prawosławny p.w. Św. Apostołów Piotra i Pawła	A-2490/O	1.03.2000
5	Korsze	Słowackiego	6	kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	A-2489/O	1.03.2000
6	Korsze	Stacja PKP		kolejowa wieża ciśnień	A-1620/O	5.01.1999

7	Korsze	Stacja PKP		kolejowa wieża ciśnień	A-2491/O	5.01.1999
8	Korsze	Stacja PKP		kolejowa wieża ciśnień	A-2492/O	5.01.1999
9	Korsze	Wolności	5a	budynek socjalny, ob. siedziba miejskiego ośrodka kultury	A-2494/O	25.06.2001

- postulowane objęcie ochroną, poprzez zapis w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, najcenniejszych zabytków (obok tych, które zostały już wpisane do rejestru) - obiektów o dużych walorach kulturowych, o wysokiej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej, obiektów historycznych o charakterystycznej i tradycyjnej formie architektonicznej, wyróżniających się indywidualnymi cechami, jak również typowych i powtarzalnych, wartościowych w skali zespołów urbanistycznych.

Szczególną ochroną należy otoczyć obiekty użyteczności publicznej, zabytki techniki oraz typową, a dobrze zachowaną zabudowę występujących na terenie miasta historycznych układów przestrzennych – centrum, zespołów zabudowy miejskiej oraz osiedli mieszkaniowych (patrz *Ochrona układu przestrzennego, struktury krajobrazu*). Wykaz tych obiektów zawierają poniższe zestawienia:

Wykaz II.VII.2. Zabytki techniki o szczególnych walorach historyczno – architektonicznych - miasto Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	UWAGI
				OBIEKTY ZWIĄZANE Z KOLEJAMI ŻELAZNYMI	
1	Korsze	Stacja PKP		zespół dworca kolejowego pasażerskiego i towarowego, wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi, budowlami inżynierskimi, budynkami gospodarczymi i mieszkalnymi	
2	Korsze	Stacja PKP		dworzec kolejowy	
3	Korsze	Stacja PKP		budynek lokomotywowni I	
4	Korsze	Stacja PKP		budynek lokomotywowni II	
5	Korsze	Stacja PKP		budynek lokomotywowni III	
6	Korsze	Stacja PKP		biuro lokomotywowni	
7	Korsze	Stacja PKP		wieża ciśnień	w rejestrze
8	Korsze	Stacja PKP		wieża ciśnień	w rejestrze
9	Korsze	Stacja PKP		wieża ciśnień	w rejestrze
10	Korsze	Stacja PKP		budynek warsztatowy	
11	Korsze	Stacja PKP		budynek magazynowy	
12	Korsze	Stacja PKP		magazyn	
13	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni	
14	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni w zespole dworca	
15	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP	

16	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP I	
17	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP II	
18	Korsze	Stacja PKP		budynek nastawni PKP III	
19	Korsze	Mickiewicza		budynek PKP	
20	Korsze	Orzeszkowej	12	budynek PKP	
21	Korsze	Stacja PKP		dom dróżnika	
22	Korsze	Szkolna	14	dom dróżnika	
23	Korsze	Szkolna	23	dom dróżnika	
				STACJE TRANSFORMATOROWE	
24	Korsze	Mickiewicza		stacja transformatorowa	
				BUDOWLE INŻYNIERSKIE	
25	Korsze	Wylotowa		wiadukt kolejowy nad ulicą Wylotową	
26	Korsze	torowisko Stacji PKP		wiadukt kolejowy nad linią kolejową w okolicach końca ulicy Wylotowej	
				INNE BUDYNKI PRZYMYSŁOWE	
27	Korsze	Wolności	3	budynek d. mleczarni wraz kominem ceglanym	
28	Korsze	Wolności	43	rzeźnia, budynek główny	
29	Korsze	Wolności	43	rzeźnia, budynek II	

Wykaz II.VII.3. Inne obiekty o szczególnej wartości kulturowej.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	UWAGI
1	Korsze	Kościuszki		szkoła podstawowa	
2	Korsze	Mickiewicza	przy 33	d. pastarówka	
3	Korsze	Wojska Polskiego	48	kamienica, d. dworek	
4	Korsze	Wolności	3	d. mleczarnia	
5	Korsze	Wolności	16	ośrodek zdrowia, ob. biblioteka	
6	Korsze	Wolności	43	rzeźnia, budynek główny	
7	Korsze	Wolności	43	rzeźnia, budynek II	

- postulowane objęcie ochroną innych obiektów zabytkowych, zarówno w zabudowie zwartej, jak i rozproszonej, które zachowały czytelne cechy stylistyczne z okresu budowy, są źródłem wiedzy o ówczesnej sztuce budowlanej, czy też tworzą krajobraz kulturowy miejsca,
- postulowane założenie, w porozumieniu i we współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków, gminnej ewidencji zabytków,
- postulowane stworzenia gminnego programu ochrony zabytków. Obowiązek ten, jak i zawarty w poprzednim postulacie, nakłada na gminę Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- postulowane wykonanie kart ewidencyjnych dla cennych obiektów zabytkowych, które nie posiadają dokumentacji.

4. Ochrona cmentarzy, założeń parkowych i innej zieleni komponowanej.

- zalecane objęcie ochroną zabytkowych cmentarzy przykościelnych wraz ze znajdującym się na ich terenie starodrzewem, będących otoczeniem kościołów wpisanych do rejestru,
- zalecana ochrona obsadzeń dróg i ulic na terenie miasta Korsze, szczególnie tych złożonych ze starodrzewu.

Wykaz II.VII.4. Zabytkowe cmentarze - miasto Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	LOKALIZACJA	OBIEKT
1	Korsze	ul. Słowackiego 6, przy kościele p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	cmentarz przykościelny
2	Korsze	ul. Mickiewicza 33, przy kościele ewangelickim, ob. cerkwi p.w. Św. Apostołów Piotra i Pawła	cmentarz przykościelny

5. Ochrona zabytków archeologicznych.

Zalecane do ochrony:

- poprzez strefę archeologiczną - potwierdzone (częściowo rozpoznane) miejsce lokalizacji stanowiska archeologicznego – grodziska średniowiecznego,
- poprzez strefę obserwacji archeologicznej - miejsca o potencjalnej lokalizacji zabytków archeologicznych,
- w celu ustalenia możliwości i sposobów zagospodarowania terenów stanowisk archeologicznych należy zwrócić się do wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- wg ustawy pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga prowadzenie badań archeologicznych,
- w przypadku pozyskiwania eksponatów podczas badań archeologicznych proponuje się ich prezentację w lokalnym muzeum lub domu kultury, a stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej proponuje się uczyniać w przestrzeni kulturowej.

Wykaz II.VII.5. Stanowiska archeologiczne - miasto Korsze.

NR STAN. NA PLANSZY	MIEJSCOWOŚĆ	NR STAN. W MIEJSCOWOŚCI	OPIS STANOWISKA ARCHEOLOGICZNEGO	CHRONOLOGIA	NR ARK. AZP
73	Korsze	I	grodzisko	średniowiecze	15-67

6. Ochrona poprzez utworzenie parku kulturowego.

- postulowane utworzenie parku kulturowego na terenach zespołu dworca kolejowego PKP – ze względu na walory historyczne, naukowe i techniczne tego obszaru oraz jego potencjał (zainteresowanie grup pasjonatów kolejowych, duży obszar węzła kolejowego, duża ilość obiektów na terenie zespołu oraz jego infrastruktura, unikatowe w skali europejskiej zgrupowanie 3 wież ciśnieniowych o różnych technologiach działania, możliwość

- utworzenia baz noclegowych w bezpośredniej bliskości torowiska – np. w budynkach dawnej rzeźni, możliwość rewitalizacji obiektów – np. lokomotywni, możliwość organizowania zjazdów miłośników kolei, przejazdów drezynami, itp., w związku z tym aktywizacja lokalnej społeczności organizującej bazę noclegową, żywieniową, itd., możliwości utworzenia muzeum techniki lub kolejnictwa, skansenu lokomotyw, itp., możliwość pozyskiwania funduszy europejskich na zintegrowany rozwój regionu)
- w przypadku tworzenia parku kulturowego – konieczność przygotowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu nim objętego

II. GMINA KORSZE.

1. Kierunki i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej.

- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego gminy ze względu na jego wartości historyczne, naukowe i artystyczne oraz wartości kompozycyjne i ekspozycyjne,
- kształtowanie nowej przestrzeni kulturowej o cechach inspirowanych tradycją miejsca,
- popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym gminy (poprzez akcje informacyjne, rozpowszechnienie folderów informacyjnych, wytyczanie tras edukacyjnych - szlakami zabytków, grup zabytków – np. założeń dworsko-parkowych, folwarcznych, zabytków techniki, historycznych miejsc; wytyczanie ścieżek rowerowych).

2. Ochrona układu przestrzennego, struktury krajobrazu.

Zalecane do ochrony:

- historyczny układ sieci osadniczej i drożnej,
- historyczne zespoły ruralistyczne (m.in.: Sątoczno, Łankiejmy, Kraskowo, Sarkajmy, Parys, Wiklewo, Kałwagi),
- założenia dworsko i pałacowo-parkowe (m.in.: w Prośnie, Tołkinach, Warnikajmach, Głowbitach, Łankiejmach, Równinie Górnej),
- zespoły folwarczne samodzielne (m.in.: Pomnik, Dubliny, Kamień) oraz przy założeniach dworsko i pałacowo-parkowych (m.in.: w Prośnie, Warnikajmach, Głowbitach, Sątoczku),
- zespoły dworcowe (Łankiejmy, Parys, Studzieniec, Tołkiny),
- historyczny typ i skala zabudowy, charakterystyczne dla danych obszarów wsi, czy założeń przestrzennych – zespołów dworskich, folwarków,
- dostosowany do poszczególnych jednostek osadniczych, nawiązujący do tkanki historycznej sposób zabudowy i stopień zagęszczenia zabudowy działek,
- określenie obszarów otoczenia zabytkowych układów przestrzennych, stref ekspozycji,
- postulowana ochrona stref ekspozycji wsi oraz zespołów dworskich i folwarcznych,
- postulowana dbałość o utrzymanie historycznych skal sylwet wsi oraz zespołów dworskich i folwarcznych,
- zalecana zabudowa w ramach istniejących jednostek osadniczych
- przy konieczności tworzenia nowych jednostek osadniczych, warto byłoby zastanowić się nad wykorzystaniem miejsc zasiedlanych w przeszłości, a obecnie osad zaginionych. Materiałów do planowania takich obszarów dostarczają historyczne mapy topograficzne (m.in. Messtischblatten).
- drogi krajobrazowe o nawierzchni brukowej (ew. w przypadku konieczności modernizacji niektórych dróg – zabezpieczenie bruku i przełożenie go na inne drogi – np. w alei dębowej pomiędzy Błuskajmami Wielkimi a Małymi, sprzedaż właścicielom zespołów dworskich, czy folwarcznych w celu uzupełnienia nawierzchni w tychże zespołach)
- w planowanych zalesieniach obszarów gminy zalecane byłoby przeanalizowanie historycznych miejsc występowania zalesień na podstawie dostępnej kartografii i uwzględnienie wyników tych analiz w przedsięwzięciu.

3. Ochrona obiektów architektury i techniki:

- postulat bezwzględnej ochrony i zachowania obiektów architektury i budownictwa wpisanych do rejestru zabytków, względem których obowiązują przepisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162 poz.1568 wraz z późniejszymi zmianami). Działania przy tych obiektach wymagają akceptacji wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wykaz II.VII.6. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego - gmina Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	NR REJ.	DATA WPISU
1	Błogoszewo	park	A-1455/O	1.02.1979
2	Dubliny	park	A-3549/O	25.03.1983
3	Garbno	wieża kościoła	A-2487/O	1.03.2000
4	Glitajny	park dworski	A-3591/O	13.04.1984
5	Główny	park	A-3323/O	25.01.1980
6	Gudniki	kościół z urządzeniem wnętrza (główny ołtarz, witraż)	A-36/O	28.06.1950
7	Gudniki	kaplica cmentarna	A-2488/O	1.02.1991
8	Gudniki	cmentarz ewangelicko-augsburski	A-3847/O	7.10.1987
9	Kraskowo	kościół wraz z cmentarzem przykościelnym	A-808/O	10.09.1968
10	Krzemity	dwór	A-792/O	12.09.1968
11	Łankiejmy	kościół p.w. Św. Jana Chrzciciela	A-40/O	27.08.1949
12	Łankiejmy	kościół p.w. Św. Jana Chrzciciela wraz z cmentarzem przykościelnym	A-793/O	12.09.1968
13	Łankiejmy	park dworski	A-3550/O	17.03.1983
14	Parys	gotycki kościół z wyposażeniem wnętrza i cmentarzem	A-42/O	27.06.1953
15	Parys	cmentarz rzymskokatolicki wokół kościoła filialnego	A-3842/O	7.10.1987
16	Pomnik	młyn wodny	A-1798/O	3.04.1998
17	Prosna	pałac i park	A-799/O	13.09.1949
18	Prosna	stajnia	A-797/O	12.09.1968
19	Prosna	park krajobrazowy	A-3516/O	5.03.1981
20	Prosna	płatkarnia na terenie zespołu folwarcznego	A-2498/O	15.02.2001
21	Prosna	kuźnia na terenie zespołu folwarcznego	A-2497/O	15.02.2001
22	Równina Górna	dwór	A-2593/O	23.06.1997
23	Równina Górna	park dworski	A-3592/O	14.04.1984
24	Sątoczek	park krajobrazowy	A-3511/O	2.03.1981
25	Sątoczno	kościół wraz z wyposażeniem wnętrza i otaczającym go cmentarzem	A-43/O	27.06.1953
26	Sątoczno	cmentarz	A-3843/O	7.10.1987

27	Tołkiny	park dworski	A-3593/O	13.04.1984
28	Tołkiny	brama pałacowa	A-803/O	9.09.1968
29	Tołkiny	obora	A-1167/O	18.05.1968
30	Tołkiny	most kamienny	A-805/O	8.09.1968
31	Tołkiny	stodoła	A-1168/O	18.05.1968
32	Tołkiny	kościół wraz z cmentarzem przykościelnym	A-804/O	9.09.1968
33	Wandajny	park	A-3593/O	13.04.1984
34	Warnikajmy	zespół folwarczny	A-2113/O	31.03.2004

- postulowane objęcie ochroną, poprzez zapis w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, najcenniejszych zabytków (obok tych, które zostały już wpisane do rejestru) - obiektów o dużych walorach kulturowych, o wysokiej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej, obiektów historycznych o charakterystycznej i tradycyjnej formie architektonicznej, wyróżniających się indywidualnymi cechami, jak również typowych i powtarzalnych, wartościowych w skali zespołów ruralistycznych.

Szczególną ochroną należy otoczyć wiejskie obiekty użyteczności publicznej, zabytki techniki, ciekawe obiekty w zespołach dworskich i folwarcznych oraz całe zespoły budynków dworcowych i stacyjnych wraz z towarzyszącą kolei żelaznej infrastrukturą. Na ochronę zasługują typowe, a dobrze zachowane budynki gospodarcze zespołów folwarcznych, także ze względu na to, że tworzą one zespoły o historycznej skali i charakterze oraz autentycznej substancji zabytkowej.

Innymi obiektami, nad którymi konieczna jest opieka, to typowa zabudowa wiejska, mieszkalna i gospodarcza, swą historyczną formą i wyrazem architektury kształtująca krajobraz kulturowy.

Wykaz II.VII.7. Zabytki techniki o szczególnych walorach historyczno – architektonicznych
- gmina Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR	OBIEKT	UWAGI
			OBIEKTY ZWIĄZANE Z KOLEJAMI ŻELAZNYMI	
1	Gudziki		dom dróżnika	
2	Łankiejmy		zespół dworca kolejowego wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi oraz budynkami gospodarczymi i mieszkalnymi	
3	Łankiejmy		dworzec kolejowy	
4	Łankiejmy		budynek gospodarczy w zespole dworca kolejowego	
5	Łankiejmy		magazyn w zespole dworca kolejowego	
6	Łankiejmy		dom dróżnika I	
7	Łankiejmy		dom dróżnika II	
8	Olszynka	23	dom dróżnika	
9	Parys		zespół stacji kolejowej wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi oraz budynkiem mieszkalnym i domem dróżnika	
10	Parys		budynek stacji kolejowej	
11	Parys		dom dróżnika przy stacji kolejowej	

12	Starynia		dom dróżnika	
13	Studzieniec		zespół stacji kolejowej wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi i budynkiem stacji kolejowej	
14	Studzieniec		dom dróżnika	
15	Tołkiny		zespół dworca kolejowego wraz z torowiskiem, urządzeniami technicznymi oraz budynkami gospodarczymi i mieszkalnymi	
16	Tołkiny		dworzec kolejowy	
17	Tołkiny		budynek gospodarczy przy dworcu kolejowym	
			STACJE TRANSFORMATOROWE	
18	Kowalewo Duże		stacja transformatorowa	
19	Marłuty		stacja transformatorowa	
20	Suliki		stacja transformatorowa	
			BUDOWLE INŻYNIERSKIE	
21	Garbno		most nad rzeką Struga Rawa	
22	Główny		most na rzece Sajna	
23	Główny		wiadukt kolejowy nad rzeką Guber, na północny-zachód od Główny	
24	Pomnik		most na rzece Guber, w grobli młyńskiej	
25	Pomnik		wiadukt kolejowy nad rzeką Guber, na północny-zachód od Pomnika	
26	Prosna		most na rzece Guber	
27	Równina Dolna		most na rzece Guber	
28	Sątoczno		most na rzece Sajna	
29	Tołkiny		most kamienny na terenie zespołu pałacowego	w rejestrze
			MŁYNY WODNE	
30	Pomnik		młyn wodny wraz z budowlami hydrotechnicznymi	w rejestrze
31	Sarkajmy		ruina młyna wodnego	
			KUŹNIE	
32	Babieniec	11	kuźnia	
33	Błogoszewo		d. kuźnia w zespole dworskim	
34	Główny		kuźnia w zespole folwarcznym	
35	Główny		chlew/kuźnia w zespole folwarcznym	
36	Kraskowo		kuźnia (przy przystanku PKS)	
37	Łankiejmy		d. kuźnia w zespole folwarcznym	
38	Podlechy	23	d. kuźnia	
39	Prosna		kuźnia w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
40	Saduny	25	kuźnia	
41	Sajna Mała	1	kuźnia przed domem nr 1	
42	Sątoczek		kuźnia w zespole folwarcznym	
43	Starynia		d. kuźnia w zespole folwarcznym	w ruinie
44	Trzeciaki		d. kuźnia w zespole folwarcznym	

45	Wandajmy		kuźnia w zespole dworskim	
			INNE BUDYNKI PRZYMYSŁOWE I FOLWARCZNE	
46	Garbno		d. mleczarnia	
47	Główny		ruiny cegielni przy zespole folwarcznym	
48	Łankiejmy		d. browar w zespole folwarcznym	
49	Prosna		płatarnia w zespole pałacowo-folwarcznym	w rejestrze
50	Warnikajmy		łaźnia w zespole dworskim	w rejestrze
51	Warnikajmy		rzeźnia w zespole dworskim	w rejestrze
52	Warnikajmy		remiza w zespole dworskim	w rejestrze

Wykaz II.VII.8. Inne obiekty o szczególnej wartości kulturowej.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR	OBIEKT	UWAGI
1	Babieniec		d. szkoła	
2	Babieniec	8	d. dwór, ob. dom	
3	Błogoszewo		baszta w d. parku dworskim	
4	Błogoszewo		szkoła	
5	Chmielnik		d. dwór	
6	Dłużec Wielki	9	d. szkoła, ob. dom	
7	Garbno		pałac	
8	Glitajny		d. wozownia w zespole folwarcznym	
9	Główny		ruiny d. dworu w parku (fundamenty)	park w rejestrze
10	Gudniki		pomnik mieszkańców wsi poległych w latach 1914-18, przy kościele	
11	Gudniki	10	d. karczma przy kościele, ob. dom	
12	Gudniki	10	d. zajazd przy kościele, w zagrodzie nr 10	
13	Gudniki		d. dom rządcy w zespole folwarcznym	
14	Gudziki	4	d. szkoła, ob. dom	
15	Kałowagi		d. szkoła, ob. dom	
16	Kałowagi	2	d. karczma zajezdna, ob. dom	
17	Kraskowo		poczta	
18	Kraskowo	29	d. szkoła, ob. dom	
19	Kraskowo		d. karczma, ob. sklep	
20	Kraskowo		d. zajazd przy karczmie	
21	Kraskowo	1	d. dom zakonny, ob. dom	
22	Kraskowo	39	spichlerz	
23	Łankiejmy		plebania z budynkiem gospodarczym	
24	Łankiejmy		poczta	
25	Łankiejmy		szkoła	
26	Łankiejmy	30	d. rządcówka	
27	Łankiejmy		d. spichlerz w zespole folwarcznym	

28	Łankiejmy		spichlerz w zespole folwarcznym	
29	Marłuty	6	d. szkoła, ob. dom	
30	Olszynka		dwór	
31	Olszynka	8	d. rządcówka w zespole folwarcznym	
32	Olszynka		d. wozownia w zespole folwarcznym	
33	Parys		brama w ogrodzeniu kościoła	w rejestrze
34	Parys		bramka w ogrodzeniu kościoła	w rejestrze
35	Parys	18	d. organistówka	
36	Parys		budynek gospodarczy (obok kościoła)	
37	Parys	18	d. szkoła, ob. dom i sklep	
38	Parys	6	d. plebania, ob. dom	
39	Płutniki		d.dwór	
40	Podlechy	21	d. karczma, ob. dom	
41	Podlechy	21	d. zajazd przy karczmie	
42	Pomnik	2	dom w zespole młyna	
43	Pomnik	2a	dom w zespole młyna	
44	Prosna		d. rządcówka w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. biura	
45	Saduny		d. szkoła	
46	Sątoczno		kostnica przy kościele	w rejestrze
47	Sątoczno		ogrodzenie kościoła	w rejestrze
48	Sątoczno		stodoła	
49	Sątoczno	1a	d.czworak, ob. dom	
50	Sątoczno	2b	d.czworak, ob. dom	
51	Sątoczno	4b	d.czworak, ob. dom	
52	Sątoczek		dwór	
53	Słępy		kapliczka	
54	Słępy	3	d. szkoła	
55	Studzieniec	7	d. dwór, ob. dom	
56	Suśnik	9	d. szkoła, ob. dom	
57	Tołkiny		d. szkoła, przy dworcu	
58	Tołkiny		budynek gospodarczy przy szkole	
59	Trzeciaki	3	d. rządcówka w zespole folwarcznym, ob. dom	
60	Trzeciaki		wozownia w zespole folwarcznym	
61	Wandajmy		dwór	
62	Warnikajmy		dwór	w rejestrze
63	Warnikajmy		fragmenty murów zewnętrznych zespołu dworskiego	w rejestrze
64	Warnikajmy		mur ogrodzeniowy zespołu dworskiego	w rejestrze
65	Warnikajmy		brama w murze ogrodzeniowym zespołu dworskiego	w rejestrze
66	Warnikajmy		brama wjazdowa w zespole dworskim	w rejestrze
67	Warnikajmy		łazienka w zespole dworskim	w rejestrze
68	Warnikajmy		magazyn, d. lodownia w zespole dworskim	w rejestrze

69	Warnikajmy		brama wjazdowa z magazynem w zespole folwarcznym	w rejestrze
70	Warnikajmy	15	dom naprzeciw zespołu dworsko-folwarcznego	
71	Warnikajmy	16	dom naprzeciw zespołu dworsko-folwarcznego	
72	Warnikajmy	17	dom naprzeciw zespołu dworsko-folwarcznego	
73	Warnikajmy	15/16/17	chlew w zagrodzie domów naprzeciw zespołu dworsko-folwarcznego	
74	Wetyn	2	d. dwór, ob. dom	
75	Wiklewo		ruina d. dworu	
76	Wiklewo	6	d. szkoła, ob. dom	

- zalecane objęcie ochroną innych obiektów o walorach kulturowych, wyróżniających się indywidualnymi cechami, jak również obiektów historycznych o charakterystycznej i tradycyjnej formie architektonicznej, wartościowych w skali zespołów obiektów lub zespołów ruralistycznych,
- postulowane objęcie ochroną innych obiektów zabytkowych, zarówno w zabudowie zwartej, jak i rozproszonej, które zachowały czytelne cechy stylistyczne z okresu budowy, są źródłem wiedzy o ówczesnej sztuce budowlanej, czy też tworzą krajobraz kulturowy miejsca,
- postulowane założenie, w porozumieniu i we współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków, gminnej ewidencji zabytków,
- postulowane stworzenia gminnego programu ochrony zabytków. Obowiązek ten, jak i zawarty w poprzednim postulacie, nakłada na gminę Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- postulowane wykonanie kart ewidencyjnych dla cennych obiektów zabytkowych, które nie posiadają dokumentacji.

4. Ochrona cmentarzy, założeń parkowych i innej zieleni komponowanej.

Zalecane do ochrony:

- zabytkowe cmentarze wraz z ich układem kompozycyjnym, zachowanymi nagrobkami oraz starodrzewem

Wykaz II.VII.8. Zabytkowe cmentarze - gmina Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	LOKALIZACJA	OBIEKT
1	Babieniec	około 1 km na północny-wschód od wsi, po lewej stronie drogi Babieniec-Tołkiny	cmentarz
2	Błogoszewo	na skraju wsi, na północ od drogi Błogoszewo-Warnikajmy	cmentarz
3	Bykowo	około 0.5 km na południe od wsi, po lewej stronie drogi do Glitajn	cmentarz
4	Dubliny	około 2 km na północny-wschód od wsi	cmentarz
5	Dubliny	około 1 km na północ od wsi, po prawej stronie drogi do Sadun	cmentarz
6	Garbno	we wsi, po prawej stronie drogi do Sadun	cmentarz
7	Gudniki	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
8	Gudniki	przy wyjeździe ze wsi, po lewej stronie drogi na Reszel	cmentarz
9	Gudziki	około 0.5 km na południowy-wschód od wsi, po lewej stronie drogi Dzikowina-Gudziki	cmentarz
10	Kraskowo	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
11	Kraskowo	przy wyjeździe ze wsi, po lewej stronie drogi na Polany	cmentarz
12	Łankiejmy	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
13	Łankiejmy	w północnej części wsi, w zakolu rzeki Sajny, po prawej stronie drogi na Sarkajmy	cmentarz
14	Łankiejmy	na północny-wschód od wsi, pomiędzy rzeką Sajną a torem kolejowym	cmentarz
15	Parys	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
16	Parys	na południowy-wschód od wsi, po prawej stronie pobocznej drogi Parys-Błogoszewo	cmentarz
17	Równina Dolna	około 1.3 km na północ od wsi, po lewej stronie polnej drogi Równina Dolna-Pomnik	cmentarz
18	Równina Górna	około 0.5 km na północ od wsi, po lewej stronie drogi Równina Górna-Rzymek	cmentarz
19	Sajna Duża	na północny-zachód od wsi, pomiędzy dwiema polnymi drogami	cmentarz
20	Sątoczno	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
21	Stawnica	we wsi, po prawej stronie drogi do Sątoczna	cmentarz
22	Studzieniec	w parku	cmentarz
23	Suliki	około 0.7 km na północny-zachód od wsi, w pobliżu zakola rzeki Guber	cmentarz

24	Tołkiny	w centrum wsi, przy kościele	cmentarz przykościelny
25	Wandajmy	około 0.3 km na południowy-wschód od wsi, po prawej stronie drogi Wandajny-Gudziki	cmentarz
26	Warnikajmy	w północnej części wsi, przy wyjeździe na Równinę Dolną	cmentarz
27	Wiklewo	we wschodniej części wsi	cmentarz

- historyczne aleje i obsadzenia dróg (również ze względu na ich walory ekspozycyjne),
- historyczne parki w zespołach dworsko- i pałacowo-parkowych, wraz z występującymi na ich terenie obiektami,

Wykaz II.VII.9. Zabytkowe parki - gmina Korsze.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	RODZAJ
1	Błogoszewo	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór nie istnieje
2	Dubliny	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór nie istnieje
3	Garbno	park	w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, pałac istnieje
4	Glitajny	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje
5	Główny	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór w ruinie
6	Krzemity	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór w ruinie
7	Łankiejmy	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór w ruinie
8	Płutniki	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór w ruinie
9	Prosna	park	w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, pałac w ruinie
10	Równina Górna	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje
11	Sątoczek	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje
12	Studzieniec	park	w zespole dworsko-parkowym, dwór istnieje
13	Tołkiny	park	w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, pałac nie istnieje
14	Wandajmy	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje
15	Warnikajmy	park	w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, dwór istnieje

5. Ochrona zabytków archeologicznych.

Zalecane do ochrony:

- poprzez strefy archeologiczne - potwierdzone i rozpoznane lub częściowo rozpoznane miejsca lokalizacji stanowisk archeologicznych,
- poprzez strefy obserwacji archeologicznej - miejsca o potencjalnej lokalizacji zabytków archeologicznych,
- w celu ustalenia możliwości i sposobów zagospodarowania terenów stanowisk archeologicznych należy zwrócić się do wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- wg ustawy pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga prowadzenie badań archeologicznych,
- w przypadku pozyskiwania eksponatów podczas badań archeologicznych proponuje się ich prezentację w lokalnym muzeum lub domu kultury,

- stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej proponuje się uczytelniać w przestrzeni kulturowej.

Wykaz II.VII.10. Stanowiska wpisane do rejestru zabytków archeologicznych województwa warmińsko-mazurskiego - gmina Korsze.

LP.	OZNACZ. STAN. NA PLANSZY	MIEJSCO- WOŚĆ	OBIEKT	NR REJ.	DATA WPISU	NR DZIAŁEK
1	A	Równina Dolna	cmentarzysko starożytne	C-195	28.03.1996	42, 13/7, 13, 10/1, 138, 147/1, 147/2
2	B	Równina Dolna	grodzisko z XIII-XV w.	C-123	25.06.1981	7/1
3	C	Łankiejmy	zamczysko średniowieczne	C-208	5.02.1996	12/1, 13/1, 13/2, 22, 23/1
4	D	Garbno	grodzisko półwyspowe	C-111	7.08.1973	26/43
5	E	Garbno	grodzisko cypłowe, wieloczłonowe	C-213	30.09.1996	27/87, 27/92
6	F	Starynia	kurhan	C-230	28.04.1997	1/8

Wykaz pozostałych stanowisk archeologicznych zalecanych do ochrony znajduje się w wykazie I.IX.11. „Stanowiska archeologiczne - gmina Korsze” w części I rozdziale IX.B.3.

6. Ochrona poprzez utworzenie parku kulturowego.

- postulowane utworzenie parku kulturowego na obszarze wzdłuż doliny rzeki Guber – ze względu na walory historyczne, naukowe, artystyczne oraz przyrodnicze i nadzwyczajne walory krajobrazowe i widokowe tego obszaru oraz jego potencjał (nawarstwienia osadnicze obejmujące różne okresy historyczne, bardzo duże zgrupowanie stanowisk archeologicznych, występowanie typowych dla regionu sposobów kształtowania przestrzeni – założenia dworsko- i pałacowo-parkowe, folwarki, wsie, duża ilość wartościowych obiektów zabytkowych i zabytków techniki, możliwości utworzenia tras rowerowych i jazdy konnej, możliwość utworzenia muzeum historii lokalnej – np. w odremontowanym pałacu w Prośnie; ze względu na duże zainteresowanie grup turystów z Niemiec oraz potencjał dla utworzenia bazy agroturystycznej - możliwość utworzenia baz noclegowych na obszarze parku i w jego bezpośrednim otoczeniu, w związku z tym aktywizacja lokalnych społeczności organizujących bazę noclegową, żywieniową, itd., możliwość pozyskiwania funduszy europejskich na zintegrowany rozwój regionu)
- w przypadku tworzenia parku kulturowego – konieczność przygotowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu nim objętego

BIBLIOGRAFIA I KARTOGRAFIA

1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko – mazurskiego, Przyjęty przez Sejmik województwa warmińsko - mazurskiego uchwałą nr XXXIII/505/02 z dnia 12 lutego 2002 r.
2. Informacja z planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Korsze, WARMIŃSKO-MAZURSKIE BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO, Olsztyn 2004 rok.
3. Strategia Rozwoju Gminy Korsze Uchwalona przez Radę Gminy w 2001 r.
4. Program ochrony środowiska gminy Korsze na lata 2004 - 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 - 2011, Biuro Doradcze „Ekoinfra”, Olsztyn, 2004 r.
5. Serwis internetowy urzędu miasta i gminy Korsze – www.korsze.pl
6. Mapa hydrogeologiczna Polski 1 : 200 000, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa,
7. Objaśnienia do Mapy hydrogeologicznej Polski 1 : 200 000, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
8. Kleczkowski A. S., 1990, Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony 1 : 500 000, Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH, Kraków.
9. Kondracki J., 1977, Regiony fizycznogeograficzne Polski, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
10. Kondracki J., 1994, Geografia Polski, Mezo-regiony Fizyczno-Geograficzne, PWN, Warszawa.
11. Mapa Geologiczno - inżynierska Polski 1 : 200 000, wraz z objaśnieniami, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
12. Bujakowska K., Parecka K., inwentaryzacja złóż surowców mineralnych Woj. Olsztyńskiego, Opracowanie wykonane przez Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie, Zakład w Warszawie na zlecenie MOŚZN i L w Warszawie, Maszynopis w Urzędzie gminy Korsze.
13. Pleczński J., 1989, Wymiarowanie stref ochronnych ujęć wód podziemnych, Technika poszukiwań Geologicznych, Geosynoptyka i Geoternia nr 1/89, str 33-36.
14. Analiza zagadnień ochrony środowiska w gminie Korsze, Biuro Doradcze Ekoinfra, Olsztyn, 2003
15. Polityka ochrony środowiska gminy Korsze na lata 2004-2007, Biuro Doradcze Ekoinfra, Olsztyn, 2003.
16. Program ochrony środowiska gminy Korsze na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011, Biuro Doradcze Ekoinfra, Olsztyn, 2004.
17. Program ochrony środowiska przed odpadami stałymi w mieście i gminie Korsze, H. Teodorowicz, Olsztyn, wrzesień 2000r.
18. Wojewódzki Program Zwiększenia Lesistości Na Lata 2001 – 2010, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Ochrony Środowiska, Olsztyn, listopad 2001r.,
19. Program ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, Olsztyn 2003.
20. Studium dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Obszary zagrożenia powodziowego-rzeka Guber - Małopolska Grupa Geodezyjno-Projektowa S.A. w Tarnowie - czerwiec 2004.

21. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego. Diagnoza prospektywna, Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, 2000.
22. Program ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego. Zasoby i zagrożenia środowiska. Diagnoza, Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, 2002.
23. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2002, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.
24. Powiat Kętrzyn Prace studialne lokalnego potencjału gospodarczego /Etap I – stan istniejący, diagnoza prospektywna, obszary problemowe, Olsztyn czerwiec 2003r, Topaz.
25. Schroetter Sect. XI, Historisch-geographischer Atlas des Preussenlandes, Berlin 1804.
26. 67. Roessel, Topographische Karte 1:100 000, 1865 (1877).
27. Rastenburg, Reymann's Specialkarte Preussen und Polen [ok. 1:200 000], [ca 1871, 1898].
28. Królewiec, ark. 35, Mapa operacyjna WIG 1:300 000, 1934.
29. 1792. Schippenbeil, Topographische Karte 1:25 000, 1942.
30. 1892. Korschen, Topographische Karte 1:25 000, 1944.
31. 1893. Lamgarben, Topographische Karte 1:25 000, 1944.
32. Kętrzyn, N-34-67/68, Mapa topograficzna Polski 1:100 000, Warszawa 1994.
33. Skrócone studium historyczno-urbanistyczne dla miasta i gminy Korsze, G. Poręba z zespołem, Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, Olsztyn 1993
34. Achremczyk A., Historia Warmii i Mazur, Olsztyn 1997.
35. Bartoś M., Zalewska B., Architektura w krajobrazie wiejskim Warmii i Mazur, Olsztyn 2003.
36. Buße S., Eisenbahnen in West- und Ostpreussen, Bd. 1 (Ostdeutsche Eisenbahngeschichte), Eggelham 1994.
37. Dethlefsen R., Bauernhaeuser und Holzkirche in Ostpreussen, Berlin 1911.
38. Gieszczyński W., Państwowy Urząd Repatriacyjny w osadnictwie na Warmii i Mazurach (1945-1950), Olsztyn 1999.
39. Jackiewicz-Garniec M., Garniec M., Pałace i dwory dawnych Prus Wschodnich, Olsztyn 1999.
40. Jóźwiak S., Centralne i terytorialne organy władzy zakonu krzyżackiego w Prusach w latach 1228-1410. Rozwój - Przekształcenia – Kompetencje, Toruń 2001.
41. Kętrzyn. Z dziejów miasta i okolic, praca zbiorowa, Olsztyn 1978.
42. Kozaryn-Okulicz Ł., Dzieje Prusów, Wrocław 2000.
43. Kuehne E., Handbuch des Grundbesitz der Provinz Ostpreussen, Königsberg in Pr. 1889.
44. Lorck K. von, Dome Kirchen und Kloester in Ost- und Westpreussen, Frankfurt am Main 1963.
45. Lorck K. von, Landschloesser und Gutshaeuser in Ost- und Westpreussen, Frankfurt am Main 1965.
46. Lorck K. von, Neue Forschungen ueber die Landschloesser und Gutshaeuser in Ost- und Westpreussen, Frankfurt am Main 1969.
47. Niekammer's Gueter-Adresbuecher, Band III (Ostpreussisches Gueter-Adresbuch), Stettin 1909.
48. Orłowicz M., Ilustrowany przewodnik po Mazurach Pruskich i Warmii, Olsztyn [b.r.w.].
49. Ost- und Westpreussen, heraus. E. Weise, Stuttgart 1966.

50. Rzempoluch A., Przewodnik po zabytkach sztuki dawnych Prus Wschodnich, Olsztyn 1992.
51. Schmidt H., Blohm G., Die Landwirtschaft von Ostpreussen und Pommern, Marburg/Lahn 1978.
52. Toeppen M., Historia mazur. Przyczynek do dziejów krainy i kultury pruskiej, Olsztyn 1998.
53. Wachowiak B., Z dziejów uwłaszczenia i modernizacji gospodarki Prus w pierwszej połowie XIX wieku, Olsztyn 1998.
54. Warmia i Mazury. Przewodnik, praca zbiorowa, Olsztyn 1993

Źródła kartograficzne (poz. 23-25 i 27-29) zostały udostępnione przez Dział Kartografii Biblioteki Gdańskiej PAN.

Materiały udostępnione w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Olsztynie:

1. Wykazy obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego.
2. Karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa dla obiektów z terenu gminy Korsze.
3. Karty adresowe zabytków ewidencyjnych z terenu gminy Korsze.
4. Karty stanowisk archeologicznych, sprawozdania z badań, arkusze AZP (ark. 14-67, 14-68, 15-66, 15-67, 15-68, 16-66, 16-67, 16-68, 16-69, 17-68).

III. CZĘŚĆ GRAFICZNA

Spis rysunków:

1. Sieć osadnicza.
2. Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Korsze.
3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Korsze.
4. Infrastruktura techniczna. Uwarunkowania i kierunki rozwoju.
5. Schemat podstawowego układu infrastruktury technicznej – miasto Korsze.
6. Układ komunikacyjny – kierunki rozwoju – gmina Korsze.
7. Układ komunikacyjny – kierunki rozwoju – miasto Korsze.
8. Geologia.
9. Środowisko przyrodnicze.
10. Ochrona dziedzictwa kulturowego i krajobrazu – gmina Korsze.
11. Ochrona dziedzictwa kulturowego i krajobrazu – miasto Korsze.

IV. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

LOKALIZACJA GMINY KORSZE.

Gmina Korsze zlokalizowana jest w północno – wschodniej Polsce w nieznacznym oddaleniu od granicy z Federacją Rosyjską. Najbliższe przejścia graniczne znajdują się w Bezledach (drogowe) oraz w Głomnie i Skandawie (kolejowe). Pod względem geograficznym obszar gminy zlokalizowany jest na skraju dwóch krain Pojezierza Mrągowskiego i Równiny Sępopolskiej (makroregion Nizina Staropruska) Współrzędne geograficzne miasta Korsze to 21°08'E 54°10'N. Pod względem administracyjnym znajduje się w województwie Warmińsko – Mazurskim, w powiecie kętrzyńskim. Struktura ponadlokalnej obsługi usługowej mieszkańców gminy pokrywa się z podziałem administracyjnym. Głównym ośrodkiem usług ponadpodstawowych jest miasto wojewódzkie Olsztyn. Inne ważniejsze ośrodki usługowe to Bartoszyce i Kętrzyn.

Gmina zlokalizowana jest raczej ustronnie w stosunku do centralnych obszarów usługowych województwa jednak odległość ta jest znacząco zminimalizowana przez ponadlokalne elementy infrastruktury komunikacyjnej zlokalizowane na terenie gminy.

Na terenie gminy zlokalizowane jest jedno miasto – Korsze (prawa miejskie 7 lipca 1962 roku). Pozostałe elementy sieci osadniczej to ośrodki wiejskie.

Powierzchnia gminy to 249.94 km². Wielkość ta stanowi 20.61% powierzchni powiatu kętrzyńskiego. Większość powierzchni gminy to użytki rolne 79.0% i użytki leśne 15.0%. Pozostałe 6 % stanowią wody, powierzchnie zurbanizowane i nieużytki.

Dwie główne funkcje: rolnicza i węzeł kolejowy pozwalają na uniknięcie marginalizacji. Funkcja turystyczna przypuszczalnie z racji niedalekiego sąsiedztwa Mazur pomimo dużego potencjału na terenie gminy właściwie nie występuje.

Dodatkową szansą na rozwój w gminie jest wykorzystanie pozostałych poza koleją elementów infrastruktury transportowej – głównie droga wojewódzka.

PROGNOZA DEMOGRAFICZNA.

Prognozy dla gminy są jednoznaczne:

Jeżeli nie zacznie się lokalizować na terenie gminy nowych funkcji podnoszących atrakcyjność gminy w województwie i nie zacznie się wykorzystywać jej potencjałów znaczenie jej może zostać całkowicie zmarginalizowane oraz zrealizuje się zamieszczona w niniejszym dokumencie prognoza demograficzna.

Ruch budowlany w ostatnich latach (1999-2003) na terenie miasta i gminy Korsze był znikomy. Nie należy prognozować, że w najbliższych latach sytuacja ta ulegnie drastycznej zmianie, jeżeli nie nastąpią zmiany w gospodarce na terenie miasta i gminy, a tym samym nie nastąpi wzrost zamożności lokalnej społeczności.

Zapotrzebowanie na mieszkania i budynki mieszkalne na terenie miasta i gminy Korsze istnieje, o czym świadczy liczba zawartych w latach 1999-2001 małżeństw (116), z których teoretycznie większość potrzebuje własnego mieszkania.

Według prognozy pomigracyjnej, którą przyjmuje się w "Studium" w 2025 roku liczba mieszkańców gminy Korsze wyniesie około 9900 osób z czego w mieście 4050 a na wsi 5850. Jest to spadek w porównaniu z rokiem 2003 o około 1000 osób, co stanowi spadek o blisko 10%. Dominujący udział w tym spadku będzie miało miasto, w którym liczba ludności zmniejszy się o przeszło 700 osób, tj. o 15% stanu obecnego.

W latach 2003-2025 będą następowały istotne zmiany w strukturze wieku ludności. Będą one rzutowały w dużym stopniu na potrzeby społeczno-gospodarcze rozwoju gminy.

Liczba dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) do 2025 roku będzie ulegała ciągłemu stopniowemu obniżaniu. W roku 2025 osiągnie stan minimalny w

prognozowanym okresie, który w porównaniu z rokiem 2003 będzie niższy o blisko 500 dzieci, tj. o około 17%. Również i tutaj ta tendencja będzie dotyczyła głównie miasta, bo tu spadek wyniesie ponad 30%. Jeszcze większe zmiany nastąpią w grupie wiekowej 7-17. Z prognozy wynika, że w 2025 r. liczebności tej grupy w gminie zmniejszy się o przeszło 300 osób tj. około 33%. Obniżenie liczebności grupy przedprodukcyjnej przy aktualnie stosunkowo niezłej bazie lokalowej szkolnictwa nie spowoduje potrzeby jej rozbudowy (nie oznacza to braku potrzeb związanych z modernizacją i poprawą stanu technicznego).

Grupa produkcyjna (18-64 lat mężczyźni i 18-59 lat kobiety) jest grupą, której liczebność do 2010 r. będzie nieznacznie rosła, aby na koniec prognozowanego okresu zmniejszyć się w stosunku do roku 2003 o przeszło 1000 osób

Dokonany na podstawie prognozy demograficznej szacunek stanu aktywnych zawodowo wskazuje, że w latach 2003-2025 na terenie gminy Korsze nie nastąpi większy wzrost potrzebujących pracy. Po roku 2015 wręcz będzie następował ich spadek, do 2025 o około 8% w stosunku do stanu obecnego.

Wiek poprodukcyjny (65 i więcej lat mężczyźni oraz 60 i więcej kobiety): - na lata 2003-2025 przewiduje się, podobnie jak to jest w innych gminach znaczny wzrost liczebności osób w tej grupie wiekowej - wzrost o około 40%. Większy przyrost nastąpi na terenach wiejskich. Będzie on wymuszał potrzebę rozwoju opieki społecznej.

Według prognozy zwiększenie liczby gospodarstw domowych do 2025 przewiduje się jedynie na terenach wiejskich gminy. Wzrost o około 18% spowoduje zapotrzebowanie na mieszkania. Niezbędne będzie wprowadzenie ułatwień w budowie i nabywaniu mieszkań, a przede wszystkim musi nastąpić podniesienie statusu majątkowego społeczeństwa. Natomiast na terenie miasta przewidywany jest niestety spadek liczby gospodarstw. Prognozy te mogą ulec zmianie w przypadku zwiększonej migracji wewnętrznej ludności z terenów wiejskich do miasta Korsze.

Jeżeli nie nastąpi postęp w rozwoju gospodarczym gminy i miasta, należy prognozować, że zmiany w strukturze przestrzennej miasta będą przebiegały w kierunku zmniejszania (likwidacji) terenów przede wszystkim o funkcji mieszkalno - usługowej bądź utrzymania ich obecnego stanu. Wówczas sukcesywnie miasto przestrzennie będzie się kurczyć, wzrośnie zapotrzebowanie na usługi opieki zdrowia w wyniku starzenia się społeczeństwa. Pogłębiająca się stagnacja będzie powodowała emigrację młodych ludzi do innych ośrodków miejskich.

Zmiany w strukturze przestrzennej miasta w kierunku rozwoju przestrzennego będą możliwe jedynie w wypadku wzrostu rozwoju gospodarczego, spadku bezrobocia oraz wzrostu dochodów mieszkańców, zmniejszeniu emigracji aktywnej młodzieży, wzrostu świadomości i kwalifikacji społeczeństwa o także obniżeniu nastrojów apatii lokalnej społeczności.

W niniejszym „Studium...” zakłada się wariant optymistyczny – rozwój przestrzenny miasta i gminy Korsze spowodowany wzrostem rozwoju gospodarczego.

Główne cele rozwoju gminy i miasta to:

- 1) Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez:
 - wyznaczenie nowych terenów budowlanych: przemysłowych, mieszkaniowych i usługowych,
 - modernizację układu komunikacyjnego,
- a) Kształtowanie warunków dla rozwoju rolnictwa z uwzględnieniem ochrony zasobów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego poprzez:
rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej,
- b) Stworzenie warunków dla rozwoju inwestycji i powstania szerokiego rynku pracy poprzez:

- wykorzystanie walorów lokalizacyjnych miasta,
- promocję gminy i miasta,
- podnoszenie świadomości i kwalifikacji społeczeństwa,
- c) Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy poprzez:
 - budowę ścieżek rowerowych,
 - tworzenie gospodarstw agroturystycznych,
- 2) Poprawa atrakcyjności gminy i pozycji w rankingach gmin
 - Kształtowanie ładu przestrzennego
 - Nieustanne poszerzanie oferty gminy i polepszanie istniejących usług.

Przyjęte zasady rozwoju przestrzennego to:

1. Utrzymanie roli miasta Korsze jako centralnego ośrodka wielofunkcyjnego w gminie, ośrodka obsługi rolnictwa i ludności miasta i gminy.
2. Utrzymanie istniejących funkcji w mieście z możliwością ich rozwoju i uzupełnień o inne funkcje niezakłócające funkcji podstawowej.
3. Wspieranie rozwoju funkcji gospodarczych (przemysłu o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym), które będą stymulowały rozwój innych funkcji w mieście: mieszkaniowej, rekreacyjnej, usług oświaty, kultury, itp.
4. Przeciwdziałanie rozproszaniu zabudowy; nowa zabudowa, kolonie, obiekty gospodarcze i rekreacyjne powstające w oderwaniu od istniejących terenów zabudowanych powodują zwiększenie kosztów społecznych budowy infrastruktury, hamują ewolucję istniejących ośrodków w kierunku wielofunkcyjności, mogą powodować zmniejszenie walorów estetycznych krajobrazu.
5. Rozwój struktur osadniczych opartych o zdrowe warunki życia, poszanowanie tradycji kulturowych i wartości krajobrazu.
6. Konieczność zapewnienia właściwych warunków, a w szczególności ciągłości funkcjonowania środowiska przyrodniczego.
7. W kształtowaniu urbanistycznym i architektonicznym nowych obszarów zabudowy należy uwzględniać estetykę i harmonię z krajobrazem i otaczającą zabudową.

Miasto Korsze jest centralnym ośrodkiem wielofunkcyjnym w gminie. Skupia przede wszystkim funkcje:

- usługowe
- mieszkaniowe
- komunikacyjne o znaczeniu ponadlokalnym
- przemysłowo – usługowe
- infrastruktury technicznej
- rekreacyjne oraz funkcje rolnicze.

Funkcjonalny i przestrzenny układ miasta odznacza się wyrazistością i czytelnością oraz dosyć wysokim stopniem uporządkowania.

Układ przestrzenny miasta podporządkowany jest funkcjonowaniu węzła kolejowego Korsze, który odgrywa znaczącą rolę w układzie transportowym (pasażerskim i towarowym) regionu oraz kraju. Tereny Polskich Kolei Państwowych zajmują stosunkowo duży obszar w skali miasta. Linie PKP przebiegają w kierunku wschód – zachód i dzielą funkcjonalnie i przestrzennie teren miasta na część położoną na północ od terenów kolei (A) i część (B) położoną na południe od terenów kolei.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY KORSZE.

Studium zakłada podział miasta na:

Część północną (A) i część południową (B), które różnią się w zakresie przeznaczenia i zagospodarowania terenów:

- **część A** - teren o dominującej funkcji mieszkaniowej (przeważa zabudowa jednorodzinna), która rozłożona jest pasmowo wzdłuż ul. Wojska Polskiego (drogi wojewódzkiej nr 590), poza tym występuje funkcja produkcyjno – usługowo – składowa oddzielona od terenów mieszkaniowych przez teren ogródków działkowych, w północnej części po stronie zachodniej – poza granicami administracyjnymi miasta zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków, w części wschodniej znajduje się miejskie ujęcie wody;
- **część B** - teren, który obejmuje większość funkcji usługowych w mieście; na odcinku ulicy A. Mickiewicza pomiędzy okolicą skrzyżowania z ul. Kościuszki i ul. Wolności a terenami kolei znajduje się główna przestrzeń publiczna miasta (centrum usługowe) wraz z urządzonym skwerem zieleni, targowiskiem miejskim, domem handlowym, Urzędem Miasta i Gminy oraz innymi usługami (głównie handlu) w parterach budynków; pozostałe usługi zlokalizowane są wzdłuż ul. Kościuszki i ul. Wolności; w tej części miasta (B) przeważającą formą zabudowy mieszkaniowej są budynki wielorodzinne o wysokości do 12 m (do 4 kondygnacji); natomiast zabudowa jednorodzinna ukształtowana jest wzdłuż ul. Wolności; przy ul. Wolności zlokalizowane są również tereny przemysłowe.

Teren istniejącej zwartej tkanki miasta ogranicza od strony południowej korytarz łąk wzdłuż rowów i cieków wodnych, tereny te ze względów fizjograficznych nie są predysponowane pod zabudowę i stanowią naturalną barierę rozwoju tej części miasta; za tymi terenami zieleni, wzdłuż ul. Szkolnej przeważa zabudowa zagrodowa wraz z terenami upraw rolnych.

Główny i pierwszorzędny kierunek rozwoju miasta Korsze przewiduje się jako rozwój funkcji przemysłowo – usługowo – składowych na terenach w północno – zachodniej części przylegającej do granic administracyjnych miasta Korsze w obrębie Piaskowiec (1.P) oraz w kierunku wschodnim przy terenach kolejowych – obręb Olszynka (2.P). Rozwój funkcji przemysłowo – usługowo – składowych powinien być związany z wykorzystaniem transportu kolejowego i istniejącego potencjału węzła kolejowego oraz z wykorzystaniem bliskiego położenia względem wschodniej granicy Polski a teraz również wschodniej granicy Unii Europejskiej.

W zakresie rozwoju funkcji mieszkaniowej: na północ od terenów kolejowych przewiduje się uzupełnienia w obrębie istniejącej zabudowy mieszkaniowej, natomiast w południowej części miasta – wyznaczone są tereny pod zainwestowanie o przewadze funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami podstawowymi.

W zakresie rozwoju funkcji usługowej utrzymanie, wzmocnienie i rozwój istniejących funkcji usług oświaty, kultury, zdrowia, handlu i innych wzdłuż ul. Kościuszki i wzdłuż odcinka ul. Wolności (centrum miasta). Na funkcjonowanie usług w centrum miasta (okolice ul. Mickiewicza, Wolności, Kościuszki) będzie miała w przyszłości decydujący wpływ budowa dwupoziomowego skrzyżowania z linią kolejową (projekt przedwykonawczy powyższego skrzyżowania rozstrzygnie o rodzaju przejścia nad czy pod linią kolejową). Wykop lub nasyp przejścia i spowodowana tym zmiana ukształtowania terenu będzie

skutkowało przesunięciem istniejących usług wzdłuż ul. Mickiewicza w stronę południową oraz w kierunku wschodnim i zachodnim (wzdłuż ulic Kościuszki i Wolności).

Studium ustala podział obszaru gminy na cztery strefy funkcjonalne:

- **strefa A** – miejski ośrodek usługowy
- **strefa B** – kręgosłup usługowy gminy
- **strefa C** – teren o przewadze użytkowania rolniczego
- **strefa D** – tereny funkcji rekreacyjnej, zieleni chronionej i rolnicze

W każdej z wyżej wymienionych stref obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów szczególnych podlegają takiej ochronie. Przy zagospodarowaniu przestrzeni bezpośrednio sąsiadujących z obiektami i terenami chronionymi, należy uwzględnić ewentualny wpływ każdej inwestycji na w/w elementy w pasie minimum 100 m.

Obszary, na których zaleca się, aby gmina sporządziła plany miejscowe zostały określone na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Korsze”.

Obejmują one tereny:

- tereny zlokalizowane na kierunkach rozwoju struktur,
- tereny wskazane do wyłączenia z zabudowy jako osnowa biologiczna miasta
- obszary rozwojowe wyznaczone w „studium”, wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne w myśl ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Pozostałe obszary, dla których zaleca się sporządzenie planów miejscowych to:

- wsie oznaczone na planszy „Sieć osadnicza” jako OŚRODKI OSADNICZE Z MOŻLIWOŚCIĄ POTENCJALNEGO ROZWOJU
- obszar wskazany na planszy „Środowisko przyrodnicze” komunalnego składowiska odpadów,

Obszary wskazane do sporządzenia planów miejscowych:

- centrum miasta Korsze wraz z terenem lokalizacji dworca autobusowego lub przystanku PKS i alternatywnej lokalizacji targowiska.
- wsie oznaczone na planszy „Sieć osadnicza” jako WAŻNIEJSZE LOKALNE OŚRODKI USŁUGOWO - MIESZKANIOWE Z WYRAŹNYM POTENCJAŁEM ROZWOJOWYM,
- teren wskazany na planszy „Komunikacja – stan projektowany” jako miejsce obsługi podróżnych (MOP) - rejon lokalizacji.

UWAGA!

1. Granice wszystkich obszarów naniesionych na planszach graficznych mają charakter orientacyjny a ich przebieg powinien być uszczegółowiony na etapie opracowania planów miejscowych.
2. Funkcje wskazane dla poszczególnych obszarów mają być funkcjami przeważającymi na danym terenie.
3. Nie wyklucza się lokalizacji pojedynczych obiektów o innych funkcjach na takich terenach pod warunkiem ich nieuciążliwości dla otoczenia lub jej zminimalizowania do współczynników niezauważalnych dla użytkowników.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

Cel strategiczny, funkcjonowania i rozwoju systemów obsługi inżynierskiej można zdefiniować jako zespół działań zmierzających do stworzenia możliwości realizacji założonych standardów, tak w odniesieniu do stanu istniejącego, jak i stanu wynikającego z przekształceń przestrzenno – programowych, gminy.

W zakresie inżynierii planuje się rozbudowę systemu zaopatrzenia w wodę w celu objęcia prawie wszystkich mieszkańców gminy zasięgiem obsługi wodociągów. Z uwagi na wysoki stopień rozproszenia zabudowy na części obszaru gminy mogą pozostać poza zasięgiem obsługi wodociągu gminnego pojedyncze zabudowania (np. leśniczówki). W ramach realizacji gminnego programu poprawy zaopatrzenia w wodę konieczne byłoby uczestnictwo gminy w modernizacji tego typu indywidualnych ujęć i objęcie ich nadzorem gwarantującym właściwą jakość wody.

Zasady modernizacji układu wodociągowego polegają one na utworzeniu na terenie gminy czterech układów wodociągowych:

I – z ujęciami: Garbno, Równina Dolna i Tolkin, które zostaną spięte ze sobą w celu umożliwienia ich wzajemnej współpracy. (na rys. połączenia te oznaczono jako „wodociągi spinające”).

W układzie tym zostaną wyłączone z eksploatacji ujęcia: Płutniki, Starynia, Gudniki. Zatwierdzone zasoby ujęć podstawowych¹⁷ wynoszą ok. ok. 80 m³/h. Przyjmując ich efektywne wykorzystanie w 70 % pozwalają one na zaspokojenie potrzeb ok. 4000 osób . W chwili obecnej w proponowanym układzie mieszka ok. 2000 osób.

II – z ujęciami: Łankiejmy i Wandajny, które zostaną ze sobą spięte. Z eksploatacji zostaną wyłączone ujęcia: Dzierżążnik, Dłużec Mały, Kowalewo Duże i Suśnik. Zatwierdzone zasoby ujęć podstawowych wynoszą ok. ok. 67 m³/h. Przyjmując ich efektywne wykorzystanie w 70 % pozwalają one na zaspokojenie potrzeb ok. 3600 osób. W chwili obecnej w proponowanym układzie mieszka ok. 2100 osób.

III – z ujęciami: Korsze i Glitajny, które także zostaną ze sobą spięte, obejmujący dotychczasowy układ zasilania oraz Kraskowo i Głównbity – ujęcia wyłączone z eksploatacji. Zatwierdzone zasoby ujęć podstawowych wynoszą ok. ok.160 m³/h. Przyjmując ich efektywne wykorzystanie w 70 % pozwalają one na zaspokojenie potrzeb ok. 8800 osób. W chwili obecnej w proponowanym układzie mieszka ok.7700 osób.

IV – z ujęciami w Sajnie Malej, Sątoczku i Bykowie. Po spięciu tych ujęć z eksploatacji zostaną wyłączone ujęcia: Błuskajny, Marłuty, Prosna i Suliki.

Tak, więc na obszarze miasta i gminy pozostanie w eksploatacji 10 ujęć zaś 12 zostanie wyłączonych z eksploatacji.

Na terenie miasta przewiduje się sukcesywną rozbudowę sieci wodociągowych stosownie do jego rozwoju przestrzennego i gospodarczego.

Perspektywiczny układ kanalizacyjny gminy tworzyć będą cztery zlewnie:

Zlewnia istniejącej oczyszczalni „Korsze”. Przepustowość istniejącej oczyszczalni w Korszach wynosi 1330 m³/d. Przyjęcie założonych standardów obsługi i perspektywicznej liczby mieszkańców w mieście w wielkości ok. 6200 osób, oznacza, że możliwe jest przyłączenie do niej 3000 osób z terenu gminy. Przyjęto, zatem, że do istniejącej oczyszczalni w Korszach zostaną doprowadzone ścieki z następujących miejscowości: Błogoszewo, Bykowo, Dłużec Wielki, Gierkiny(Giełpsz), Głównbity, Kałwagi, Kraskowo, Nunkajny,

¹⁷ Wg pozwoleń wodnoprawnych

Olszynka, Parys, Podlechy, Polany, Prosna, Równina Dolna i Górna, Sajna Mała i Wielka, Sarkajmy, Sątoczno, Sątoczek, Stawnica, Studzieniec, Słępy, Wentyn i Warnikajmy.

Zlewnia planowanej oczyszczalni „Garbno”. Obejmuje ona miejscowości: Babieniec, Chmielnik, Dubliny, Płutniki, Saduny, Starynię i Tołkiny. Przewidujemy budowę nowej oczyszczalni zlokalizowanej w miejscu istniejącej. Jako wariantowe proponujemy rozwiązanie z włączeniem do tej zlewni miejscowości Równina Dolna i Górna. Głębszej analizy wymaga możliwość wykorzystania istniejących urządzeń.

Zlewnia planowanej oczyszczalni „Łankiejmy”. Obejmuje ona miejscowości: Dierzążnik, Kowalewo Małe i Duże oraz Suśnik.

Zlewnia istniejącej oczyszczalni „Wandajny”, do której proponuje się włączyć miejscowość Długi Lasek.

W miejscowościach: Błuskajmy Wielkie, Gudniki, Gudziki, Marłuty (obejmująca również Łękajmy), Pomnik, Podgórzyn i Suliki przewiduje się budowę oczyszczalni niskotechnologicznych. Rekomendujemy oczyszczalnie gruntowo – korzeniowe.

W pozostałych miejscowościach przewidujemy zastosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Proponujemy natomiast kontynuację gazyfikacji miast, jeżeli tylko zaistnieją warunki umożliwiające zwiększenie dostaw gazu. Również w tym wypadku w pierwszym rzędzie należałoby doprowadzić gaz do kotłowni miejskich i dokonać w nich konwersji węgla na gaz oraz wprowadzić kogenerację w celu skojarzonej produkcji ciepła i prądu elektrycznego. przewiduje się realizację gazyfikacji wg koncepcji, która miasto posiada po dokonaniu w niej ewentualnych korekt wynikających z ustaleń „Studium...”

Przewiduje się modernizację systemu zaopatrzenia w ciepło polegającą na:

- Działaniach zmierzających do obniżenia zapotrzebowania na energię cieplną dla celów grzewczych.
- Modernizacji: wszystkich kotłowni komunalnych poprzez przystosowanie ich do spalania. Na terenach wiejskich nie przewiduje się tworzenia nowych scentralizowanych systemów zaopatrzenia w ciepło. Istniejące natomiast należy gruntownie zmodernizować. Po za tymi układami, zaopatrzenie w ciepło powinno być ono nadal realizowane z lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła opalanych paliwami ekologicznymi, w tym przede wszystkim biomasą.

GEOLOGIA.

Obszar gminy jest słabo rozpoznany pod względem występowania surowców mineralnych. Z racji na występowanie w gminie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber istnieją ograniczenia dotyczące eksploatacji złóż kopalin, na terenie objętym ochroną.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT.

Na podstawie analizy stanu istniejącego gminy Korsze postawiono diagnozę uwarunkowań, która w układzie komunikacyjnym zakładała podział funkcjonalny dróg na układ;

- nadrzędny
- podstawowy
- pomocniczy

W układzie nadrzędnym pozostają drogi:

- droga wojewódzka nr 592 Bartoszyce – Kraskowo - Kętrzyn – Giżycko
- droga wojewódzka nr 590 Barciany- Korsze – Reszel – Biskupiec

Na obszarze gminy w obrębie MOP-u (miejsca obsługi podróżnych), który przewiduje się przy drodze nr 590 należy wydzielić miejsce pod parking dla samochodów osobowych, ciężarowych i autobusów.

Jednym z ważniejszych problemów jest parkowanie. Studium adaptuje istniejące parkingi oraz zakłada, że każda nowoprojektowana usługa winna mieć w obrębie swojej działki parking lub stanowiska postojowe. W rejonie terenów przeznaczonych pod strefę przemysłową należy przewidzieć parking dla samochodów ciężarowych.

W mieście nie ma problemu lokalizacji garaży dla zabudowy wielorodzinnej. Zabezpieczone miejsca pod 62 garaże wykorzystane są w ilości 20 boksów.

Należy utrzymać miejsce pod lokalizację przystanku autobusowego przy ulicy Orzeszkowej.

Warmińsko- Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie w roku 2000 wykonało opracowanie „Trasy rowerowe województwa warmińsko- mazurskiego”. Z opracowania wynika, że przez miasto nie przebiegają ważne dla województwa trasy rowerowe. Na terenie miasta powinny pojawić się trasy lokalne, które umożliwią przeprowadzenie tras turystycznych lokalnych z obszaru gminy.

Przez miasto Korsze przebiegają linia kolejowa: Poznań-Olsztyn-Korsze-Skandawa to linia pierwszorzędna, dwutorowa, na odcinku Olsztyn-Korsze linia jest zelektryfikowana oraz Białystok-Korsze-Bartoszyce-Głomno - odcinek Białystok-Korsze należy do linii pierwszorzędnych, jednotorowych, nieelektryfikowanych, odcinek Korsze-Głomno należy do linii drugorzędnych, jednotorowych, nieelektryfikowanych. Powyższe linie prowadzą ruch do przejść granicznych z Rosją w Skandawie i Głomnie. W przyszłości należy przewidzieć możliwość skrzyżowania drogi wojewódzkiej i linii kolejowej w dwóch poziomach.

ROLNICTWO

Na bazie istniejących możliwości należy stworzyć organizację skupu produktów rolniczych. Coraz bardziej należy dostrzegać odrębność lokalizacji produkcji i lokalizacji konsumpcji produktów rolnych. W bliższej perspektywie na obszarze całej gminy podjąć należy działania na rzecz stabilności produkcji rolnej.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.

Przestrzenne formy ochrony przyrody to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber,
- Obszar Specjalnej Ochrony „Warmińskie bociany” (kod PLB280009), w ramach sieci Natura 2000.
- na terenie gminy ustanowiono 36 pomników przyrody.

Warmia i Mazury ze względu na duże zasoby przyrodnicze i rozległe obszary prawnie chronione uznane zostały przez Sejm RP za obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski. Gmina Korsze, pomimo iż charakteryzuje się małą lesistością (jedynie 14%), znajduje się na terenie powyższego obszaru, który obejmuje całe terytorium województwa.

W skład systemu przyrodniczego w gminie zaliczyć można:

- doliny rzek Guber oraz Sajna,
- doliny mniejszych cieków,
- obszary leśne, które wymagają wzmocnienia i ukształtowania,
- zieleń dawnych założeń dworsko-parkowych,
- drzewostan przydrożny, pełniący funkcję izolacyjno-ochronną i krajobrazową, lokalnie o randze pomników przyrody.

ŚRODOWISKO KULTUROWE.

Kierunki i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, krajobrazu oraz dóbr kultury współczesnej „Studium...” zakłada poprzez:

- ochronę układu przestrzennego, struktury krajobrazu;
- ochronę obiektów architektury i techniki;
- ochronę cmentarzy, założeń parkowych i innej zieleni komponowanej;
- ochronę zabytków archeologicznych.

Jak również poprzez utworzenie parku kulturowego zarówno na terenie miasta jak i gminy. W przypadku tworzenia parku kulturowego występuje konieczność przygotowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu parku.